

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

HÂDÎ'NİN “KİTÂB-I MAKBÛL DER HÂL-İ HUYÛL” ADLI
BAYTARNAMESİNİN SÖZ VARLIĞI YÖNÜNDEN İNCELENMESİ
(GİRİŞ, İNCELEME, METİN, SÖZLÜK VE DİZİN, TİPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM BOY

İSTANBUL 2015

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

HÂDÎ'NİN “KİTÂB-I MAKBÛL DER HÂL-İ HUYÛL” ADLI
BAYTARNAMESİNİN SÖZ VARLIĞI YÖNÜNDEN İNCELENMESİ
(GİRİŞ, İNCELEME, METİN, SÖZLÜK VE DİZİN, TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM BOY

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. MESUT ŞEN

İSTANBUL 2015

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi İbrahim BOY'un "Hâdî'nin "Kitâb-ı Makbûl Der Hâl-i Huyûl" Adlı Baytarnamesinin Söz Varlığı Yönünden İncelenmesi (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük ve Dizin, Tıpkıbasım)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mesut ŞEN
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALI
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜRLEK
Üniversitesi İstanbul Üniversitesi

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun .06.../...11.../ 2015 tarih ve .205/18-4..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	V
ÖZET.....	VII
SUMMARY.....	VIII
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	IX
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	X
I. İNCELEME.....	1
1. KİTÂB-I MAKBÛL DER HÂL-İ HUYÛL.....	1
1.1. Eserin yazarı.....	1
1.2. Eserin bölümleri.....	1
1.3. Eserin nüshaları.....	4
1.4. Eserin veterinerlik tarihi ve kültür araştırmalarına katkısı.....	6
2. İMLA VE DİL ÖZELLİKLERİ.....	7
2.1. İmla özellikleri.....	7
2.1.1. Harekeleme.....	7
2.1.2. Şeddenin kullanımı.....	8
2.1.3. Ünlülerin yazılışı.....	8
2.1.3.1. <i>a</i> ünlüsü.....	8
2.1.3.1.1. Ön seslerde.....	8
2.1.3.1.2. İç seslerde.....	8
2.1.3.1.3. Son seslerde.....	8
2.1.3.2. <i>e</i> ünlüsü.....	8
2.1.3.2.1. Ön seslerde.....	8
2.1.3.2.2. İç seslerde.....	9
2.1.3.2.3. Son seslerde.....	9
2.1.3.3. <i>ı, i</i> ünlüleri.....	9
2.1.3.3.1. Ön seslerde.....	9
2.1.3.3.2. İç seslerde.....	9
2.1.3.3.3. Son seslerde.....	9
2.1.3.4. <i>o, ö, u, ü</i> ünlüleri.....	9
2.1.3.4.1. Ön seslerde.....	9
2.1.3.4.2. İç seslerde.....	10
2.1.3.4.3. Son seslerde.....	10
2.1.4. Ünsüzlerin yazılışı.....	10

2.1.4.1. ç ünsüzü.....	10
2.1.4.2. g, k ve ñ ünsüzleri.....	10
2.1.4.3. ğ ve ģ ünsüzleri.....	10
2.1.4.4. ħ, ħ ve h ünsüzleri.....	11
2.1.4.5. p ünsüzü.....	11
2.1.4.6. d, t ve t ünsüzleri.....	11
2.1.4.7. s ve ş ünsüzleri.....	12
2.1.5. Yükleme hâli (akuzatif) ekinin yazımı.....	12
2.1.6. Edatların yazımı.....	12
2.1.7. Yazımı farklı olan kelimeler.....	13
2.2. Ses hadiseleri.....	13
2.2.1. Kalınlık-incelik uyumu.....	13
2.2.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu.....	13
2.2.3. Ünsüz değişmeleri.....	14
2.3. Çekim ekleri.....	15
2.3.1. İsim çekim ekleri.....	15
2.3.1.1. Çokluk eki.....	15
2.3.1.2. İyelik ekleri.....	15
2.3.1.3. Hâl ekleri.....	16
2.3.1.3.1. Yalın hâl.....	16
2.3.1.3.2. İlgi hâli (genitif)	16
2.3.1.3.3. Yükleme hâli (akuzatif)	16
2.3.1.3.4. Yaklaşma hâli (datif)	16
2.3.1.3.5. Bulunma hâli (lokatif)	17
2.3.1.3.6. Ayrılma hâli (ablatif)	17
2.3.1.3.7. Vasıta hâli (instrumantel)	17
2.3.1.3.8. Eşitlik hâli (ekvatif)	17
2.3.1.3.9. Yön hâli (direktif)	17
2.3.2. Fiil çekim ekleri.....	17
2.3.2.1. Şahıs ekleri.....	17
2.3.2.2. Bildirme kipleri.....	18
2.3.2.2.1. Görülen geçmiş zaman.....	18
2.3.2.2.2. Öğrenilen geçmiş zaman.....	18
2.3.2.2.3. Geniş zaman.....	19

2.3.2.2.4. Gelecek zaman.....	19
2.3.2.2.5. Şimdiki zaman.....	19
2.3.2.3. Tasarlama kipleri.....	19
2.3.2.3.1. Emir kipi.....	20
2.3.2.3.2. İstek kipi.....	20
2.3.2.3.3. Şart kipi.....	20
2.3.2.3.4. Gereklilik kipi.....	21
2.3.2.4. Birleşik kipler.....	21
2.3.2.4.1. Hikaye.....	21
2.3.2.4.1. Rivayet.....	21
2.3.2.4.2. Şart.....	21
2.3.2.5. Bildirme ekleri ve cevheri fiil.....	21
2.3.2.5.1. Geniş zaman.....	21
2.3.2.5.2. Görülen geçmiş zaman.....	21
2.3.2.5.3. Öğrenilen geçmiş zaman.....	22
2.3.2.5.4. Şart.....	22
2.3.2.5.5. Cevheri fiilin olumsuzu.....	22
2.3.2.6. Partisipler.....	22
2.3.2.7. Gerundiumlar.....	23
2.4. Fiillerde olumsuzluk.....	23
2.5. Birleşik fiiller.....	24
2.5.1. Birinci unsuru isim olan birleşik fiiller.....	24
2.5.2. İki unsuru da fiil olan birleşik fiiller.....	24
II. METİN.....	25
III. DİZİN.....	47
KAYNAKÇA.....	220
ÖZGEÇMİŞ.....	221
TIPKIBASIM.....	222

ÖN SÖZ

Bu tez Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinin Mehmed Reşad bölümünde 898 numarada kayıtlı bulunan *Kitāb-ı Maḳbūl der Ḥāl-i Ḥuyūl* adlı baytarname üzerine yapılmış bir dil çalışmasıdır. Söz konusu eser *Kitāb-ı Maḳbūl der Ḥāl-i Ḥuyūl* adıyla XIX. yüzyılda *Aliyyi 'l-Hâdî* tarafından yazılmış ve Sultan Abdülmecid'e sunulmuştur.

Türkiye kütüphanelerinde, *Kitāb-ı Maḳbūl der Ḥāl-i Ḥuyūl* adıyla yazılmış yirmi beş tane baytarname bulunmaktadır. Bu eserlerin yirmi iki tanesi *Kadıẓâde Şeyh Mehmed* adına, iki tanesi *Füyûzî* adına, bir tanesi *Hâdî* adına kaleme alınmıştır ve bir tanesi de isimsizdir. Giresun İl Halk Kütüphanesinde *Kadıẓâde*'ye ait aynı eser *Kitābu'l-Maḳbūl fî Ḥalli'l-Ḥuyūl* adıyla bulunmaktadır. Bu eserler büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Eser bir mukaddime, üç bâb ve bir hatime bölümünden oluşmaktadır. Mukaddime bölümünden önce Allah'a hamd ve sena, sonra sırasıyla Hz. Muhammed'e, dört halifeye ve dönemin padişahı Sultan Abdülmecid'e övgüler vardır. Mukaddime bölümünde atın faydaları ve iyi atın özellikleri ayet ve hadislerle desteklenerek anlatılmıştır. Birinci bâb at beslemenin faziletleri, ikinci bâb iyi atın özellikleri, üçüncü bâb atların hakları ve bakımı hakkındadır. Hâtme bölümünde ise atların dişleri ve yaşı hakkında bilgi verilmektedir.

Bu tez inceleme, metin, dizin olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

İnceleme bölümünde eserin yazarı, eserin bölümleri, eserin nüshaları, eserin veterinerlik tarihi ve kültür açısından önemi verilmiştir. Ayrıca metnin imla ve dil özellikleri bu bölümde incelenmiştir.

Metin bölümünde eserin transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyonda okumayı kolaylaştırmak ve anlam bütünlüğünü sağlamak amacıyla noktalama işaretleri kullanılmış, satır başı konulmuştur. Ayet, hadis ve Arapça ibareler Arap alfabesiyle olduğu gibi verilmiştir.

Dizin bölümünde metinde geçen bütün kelime ve kelime grupları anlamıyla birlikte verilmiştir. Kelimelere anlam verirken metinde kastedilen anlam esas alınmıştır. Arapça ifadeler dizinin sonunda ayrı olarak verilmiştir. Çalışmanın sonunda eserin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Beni baytarnamelerle tanıştırmak üzere tezimi bu yönde çalışmamı sağlayan, bu konudaki engin bilgisiyle çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Mesut Şen'e en derin şükranlarımı sunarım.

İBRAHİM BOY

ÖZET

Bu tez Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinin Mehmed Reşad bölümünde 898 numarada kayıtlı bulunan *Kitāb-ı Maḳbūl der Ḥāl-i Ḥuyūl* adlı baytarname üzerine yapılmış bir dil çalışmasıdır. Söz konusu eser *Kitāb-ı Maḳbūl der Ḥāl-i Ḥuyūl* adıyla XIX. yüzyılda *Aliyyi 'l-Hâdî* tarafından yazılmış ve Sultan Abdülmecid'e sunulmuştur.

Bu tez inceleme, metin, dizin olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

İnceleme bölümünde eserin yazarı, eserin bölümleri, eserin nüshaları, eserin veterinerlik tarihi ve kültür açısından önemi verilmiştir. Ayrıca metnin imla ve dil özellikleri bu bölümde incelenmiştir.

Metin bölümünde eserin transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyonda okumayı kolaylaştırmak ve anlam bütünlüğünü sağlamak amacıyla noktalama işaretleri kullanılmış, satır başı konulmuştur. Ayet, hadis ve Arapça ibareler Arap alfabesiyle olduğu gibi verilmiştir.

Dizin bölümünde metinde geçen bütün kelime ve kelime grupları anlamıyla birlikte verilmiştir. Kelimelere anlam verirken metinde kastedilen anlam esas alınmıştır. Arapça ifadeler dizinin sonunda ayrı olarak verilmiştir.

Çalışmanın sonunda eserin tıpkıbasımı yer almaktadır.

SUMMARY

This thesis is a language study made on the veterinary manuscript *Kitāb-ı Maḳbūl der Hāl-i Hıyūl* which is registered with no 898 in Mehmed Reşad department in the Library of Topkapi Palace Museum.

This veterinary manuscript *Kitāb-ı Maḳbūl der Hāl-i Hıyūl* is the copy of the veterinary manuscript written by *Kadıẓâde Şeyh Mehmed* in the 17th century and presented to Osman II, which was written in the 19th century by a copier named *Aliyyi'l-Hâdî*.

This thesis consists of three parts as resarch, text and index.

The work's writer, parts, copies and it's importance in respect of veterinary history and culture are given in the research part. Besides, dictation and language features of the text were examined in this part.

The work's transcription was made in the text part. Punctuations were used and newline was put in order to ease reading and to provide content integrity in the transcription. Verses, hadiths and Arabic references are given as are in Arabic alphabet.

All words and word groups present in the text are given in index part with their meanings. The meanings consrued in the text were taken as base when construing the words. Arabic references are given separately at the end of index.

The work's facsimile is present at the end of study.

İŞARETLER VE KISALTMALAR

- a Yazma nüshadaki ön yüzü gösterir.
- b Yazma nüshadaki arka yüzü gösterir.
- Bk. Bakınız.
- c. cilt.
- Krş. Karşılaştırmamız.
- s. Sayfa.
- ? Anlam verilemeyen kelime.
- ... Okunamayan kelime.
- + İsim tabanına gelen ek.
- Fiil tabanına gelen ek.
- < > Metinde yazımı atlanmış harf ya da kelimeyi gösterir.
- [ ] Onarılan metni gösterir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	ˆ
ا	a, ā, e
آ	a, ā
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	ṯ
ج	c, ç
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẓ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ṣ
ص	ṣ
ض	ẓ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ˆ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	o, ö, u, ü, v
ه	a, e, h
ی	i, ī, y

İNCELEME

1. KİTÂB-I MAKBÛL DER HÂL-İ HUYÛL

1.1. Eserin yazarı

Kitâb-ı Maqbûl Der Hâl-i Huyûl adlı baytarnamenin çalışmamıza konu olan nüshası sadaret mektupçuluğu da yapmış ve Meclis-i Vâlânın Tahrirat-ı Mühimme Odasında görevli bir memur olan *Aliyyi'l-Hâdî* isimli bir şahıs tarafından yazılarak Sultan Abdülmecid'e (1839-1861) sunulmuştur. Eserden *Hâdî*'nin, Sultan Abdülmecid'in kızı Esmâ Sultan'ın hizmetinde bulunan bir ailenin çocuğu olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmamıza konu olan *Hâdî*'nin baytarnamesi, aynı adla yazılmış *Kadıẓâde Şeyh Mehmed* ve *Füyûzî*'nin baytarnameleri ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. *Kadıẓâde*, aynı isimli eserini II. Osman'a ithafen kaleme almıştır. Belgradlı Kenan, baytarnamesinde II. Osman'ın atlarını tedavi eden ve bu konuda bir baytarname yazarak padişahın ihsanını kazanan *Kadıẓâde*'den bahseder.¹ *Füyûzî* ise Sultan Mustafa bin Mehmed Han devri baytarlarından.² Tahir Galib Seratlı, babasının dedesinden kaldığını söylediği bir nüshanın sadeleştirilmişini yayınlamıştır.³ *Kadıẓâde*'ye ait bu nüshaya göre eser Sultan Mehmed oğlu Sultan Ahmed'e (I. Ahmed) sunulmuştur. Buna göre bu isimle yazılmış en eski baytarname *Kadıẓâde*'ye aittir ve 1603-1617 yılları arasında yazılmış olmalıdır.

1.2. Eserin bölümleri

Çalışmamıza konu olan baytarname bir mukaddime, üç bâb ve bir hatime olarak düzenlenmiştir. Bunların öncesinde ise uzun bir girizgâh bulunmaktadır. Bu kısım Allah'a hamt ve sena ile başlar, Hz. Muhammed'e ve dört halifeye övgü ile devam eder. Yazar, bu bölümde biri iki beyitlik, diğeri de on dört beyitlik iki tane mesnevi tarzında şiire yer vermiştir. Devamında uzun uzun at beslemenin faziletlerine yer veren ayetler, hadisler, din ulularının sözleri ve menkıbeler yer almaktadır. Yine bu kısmın sonunda yazar kendinden kısaca bahsetmektedir.

¹ Bahar Kunul, *Belgradlı Kenan'ın Baytarnamesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 59.

² Mesut Şen, "Baytarnameler", *Türk Kültüründe At ve Çağdaş Açılılık*, Türkiye Jokey Kulübü, 1995, s. 189.

³ Tahir Galip Seratlı, *Kitab-ı Makbul Atalarımızın Gözüyle At*, İstanbul, Özbi Matbaacılık ve Filmcilik Ltd. Şti.

Mukaddime, insanın dört bölük olduğundan, bunlardan birinin ehl-i seyf, (askerler) olduğundan ve bunların görevlerinden birinin de at beslemek ve atla talim yapmak olduğundan bahsederek başlar. Her canlının anâsır-ı erbaadan (dört element) yaratıldığını, yelin (hava) bunların içinde en üstünü olduğunu ve atın yelden yaratıldığını anlatır. Gaza etmek, düşmanı kovmak ve mesafe kat etmek için atların iyilerinden beslemek gerektiğini söyler ve iyi atların bazı özelliklerini sıralar. Buna göre atların en dayanıklısı hurmayî doru donlu attır. Gece en iyi gören atsa siyah donlu attır. Cins at kendinden yere düşen tüyün sesini işitir, ceylanı ve tavşanı malzemeleri ve sahibi üzerindeyken geriden yetişip geçer. Mukaddimenin sonunda binicilerin pirinin Hz. Ömer olduğu yazılmıştır ve Hz. Muhammed'in yirmi üç atının isimleri verilmiştir.

Birinci bölümde gaza ve cihat için at beslemenin faziletleri anlatılmaktadır. Bu bölümde pek çok ayet ve hadise yer verilmiştir. Buna göre düşmanı yenmek için herkesin gücü yettiği kadar at beslemesi gerekir. Bu atlar sıradan değil, iyi atlar olmalıdır. Atın yemi, suyu ve dışkısı kıyamet gününde sahibinin mizanına koyulur. At besleyen kişi Allah'a şükrederse at onu yoksulluktan korur, eğer gösteriş yapar ve Allah'a şükretmeyi unuttur ya da Müslümanlara düşmanlık ederse günah yazılır. Gaza için at besleyene şehit fazileti verilir. At besleyen kimse gündüzleri oruç tutup geceleri sabaha kadar ibadet eden ve daima sadaka veren kimse gibidir. Dünya ve ahiret hayırları kıyamete dek atın alnında bağlıdır. At olan eve cin girmez ve şeytan at kişnemesinden ürker. Atla sahibi bizzat ilgilenmelidir. Atın bakımını bir hizmetçiye ya da başkasına yaptırmak iyi değildir.

İkinci bölüm iyi atın özelliklerini anlatır. Öncelikle 'y' ile başlayan yirmi üç özellikten bahsedilir. Bu özellikler şunlardır: Yürügen (hızlı yürüyen), yeyiğen (çok yiyen), yassı, yüksek, yoğun bilekli, yumuşak yelesi, yassı ağaç karınlı, yumru tırnaklı, yancıklı (kalçaları dolgun), yağız, yufka derili, yay boyunlu, yürekli, yatığı (kuyruk yatağı) geniş, yeyni (hafif) yürüyüşlü, yelesi ince uzun, yedilgen (yedekte gelen), yavaşı, yatıgan (sahibinin emriyle yatan), yüzgeç (yüzten), yedi yaşında, yüzü güzel, yırtılmış (alışkın). Bazılarına göre de iyi atta on iki özellik bulunur. Üç yeri güzel kadına, üç yeri deveye, üç yeri su sığına ve üç yeri katıra benzer. Kadına benzeyen birinci özelliği kadın gibi güzel olmalı, ikincisi saçı yumuşak ince ve uzun olmalı, üçüncüsü ise kalçaları kadın kalçası gibi dolgun ve büyük olmalıdır. Deveye benzeyen üç özelliği ise boynu uzun, kirpikleri uzun ve kış sinirleri yoğun olmalıdır. Su sığına benzeyen özellikleri ise bilekleri yoğun ve kısa olmalı, karnının altı yassı olmalı ve kuyruk yatağı

geniş olmalıdır. Katıra benzeyen birinci özelliği kulakları uzun olmalı, ikicisi kamçı kuyruklu olmalı, üçüncüsü turp tırnaklı olmalıdır. Görünüşte güzel olan, bakınca insanın gönlüne hoş gelen at iyi at olarak kabul edilir. Bu özelliklerden hareketle iyi at; göze güzel görünen, kamış yaprağı gibi kulakları olan, iki kulağı arası geniş, ufak dişli, yumru alınlı, uzun boyunlu, ince saçlı, kısa belli, küçük böğürlü, omuzu yüksek ve yassı, oyluğu dolu, göğsü geniş, kirpikleri siyah, ayaklarının arası siyah ve kuyruk yatağı geniş olarak tarif edilmiştir. At yürürken kulağıyla iki tarafa işaret eder gibi yürümelidir. Önüne su gelirse sıçramalıdır. Önü kıçından, kıçı da önünden yüksek olmamalıdır. Elmacık kemiği yumru olmamalıdır. Eğer bir elmacık kemiği eksik olursa o at çok hünerli olur. Ağız yırtmacı geniş olmalıdır. Kısa yırtmaçlı at hünersiz olur. Suya gelince önce sağ ayağını basmalıdır. Aksi takdirde solaktır. Kısarak gördü mü kişnemelidir. Eğer kişnemiyorsa dilsizdir. Boynu ve omuzu düz olup eğerliği alçak olmamalıdır. Kamçı kuyruklu olup kuyruk kemikleri ince ve kısa olmalıdır. Başını sala sala yürümelidir. Ürkek olmamalı, tedirgin olduğunda geri geri gitmemelidir. Eğer atın boynunda kulağına yakın yerde kıvırcık tüyler olursa hızlı yürümez. Ancak kulağından daha aşağıda kıvırcık tüyler bulunursa hızlı yürür. Bu özelliklerin tamamı çok az atta bulunur. En önemli özellikse yüğrük olmasıdır. Yüğrük atın kıç sinirleri yoğun ve dik, bel eti ise çok olur. Yeleşi ve kuyruğu ince uzun olan yağız hurmayî doru at hünerli olur. Atların en iyisi doru attır. Ondan sonra açık doru at gelir. Yeleşi, kuyruğu ve aşıklarından aşağısı siyah olan at soğuğa dayanıklı olur. Tırnağı siyah çil at da iyidir. Al at yüğrük olur ve sıcak yerlerde çok hünerli olur. Ancak soğuğa, açlığa ve çamura dayanamaz. Atın en makbul olanı kümeyt (doru) attır. Ancak hiç sekili olmamalı ve alnında altın para büyüklüğünde akıtma olmalıdır. Bu ata “kabr-i meftûh” denir. Ön ayağında kıvırcık tüyleri olursa “şa’r-ı mahlûk”, kaba etlerinde kıvırcık tüyler olursa “şar’-ı meftûl” denir. Bu atlar uğursuz kabul edilir. Boynunda kıvırcık tüyler olan ata “cenâhu’l-feres” denir ve uğurlu kabul edilir. Bu atlar gayet yüğrük olur. Sol ön ayağıyla iki arka ayağında sekil olan ata “mutlâku’l-yemîn” denir ve çok uğurlu kabul edilir. Sekili çapraz olan atın sol ön ayağında ve sağ arka ayağında sekil olmalıdır. Sekilin iç tarafında siyah benler olursa sahibine zararı dokunur.

Üçüncü bölüm atların bakımı ve hakları hakkındadır. At bakımında gereken özen gösterilmeli ve atların haklarına riayet edilmelidir. Buna göre atın yeri temiz ve kuru tutulmalıdır. Uzun günlerde yemini gün batmadan vermek gerekir. Gece su vermek atı semirtir. Sabah ve ikindiden sonra da bir kez su verilmelidir. Ara sıra kuyruğu ve

ayakları ılık suyla yıkanmalıdır. Günde iki kez tımar edilmelidir. Ata binerken üzeniye ağırlık verilmemelidir. Çabucak üzerine binip üzenkilere ondan sonra üzeniye ağırlık verilmelidir. Atın üzerindeyken bütün ağırlığı eyere vermek atın sırtını yara yapar. Terlemiş atın eyeri hemen alınmamalıdır. Dumandan ve yağmurdan korunmalıdır. Yorgun ata hemen yem ve su verilmemelidir. Yemden önce de su verilmelidir. Atın bileklerindeki çamur düzenli olarak yıkanmalı ve kurulanmalıdır. Atın her bir ayağına sekizer mih ile nal çakılmalıdır. Atı üç dizginden fazla koşturmak atın çatlamasına sebep olur. Bu da sahibine çok günah yazılmasına sebep olur. Hayvan hakkı insan hakkından daha tehlikelidir. Çünkü insanla helalleşmek mümkündür ancak hayvanla helalleşmek mümkün değildir ve ahirette azaba uğramak kaçınılmazdır. Atı çok koşturmak biniciye de zarar verir. Bazı âlimlere göre ata binmek, özellikle dizgin vurmaya asla caiz değildir. Hayvanların hakkını bilmeyen ve buna riayet etmeyenlerin hayvan beslemesi helal değildir.

Hâtime bölümünde atların dişleri ve yaşları hakkında bilgi verilmektedir. Tay atın önce alttan iki dişi ve sonra üstten iki dişi çıkar. Bunlara “ibtidâiyyat sanâyâ” denir. Onların yanında dört diş daha biter. Onlara “vâsitât” denir. Onların yanında çıkan dört dişe “rubâiyyat” denir. Ön tarafı on iki diş olur ve ağzının tamamında kırk iki diş olur. At üç yaşına gelince dişleri sararır. Dört yaşında sanâyâ dişleri dökülür ve yerine yenisi biter. Beşinde kulun (tay) dişlerinin dibi yoğun olur. Altısında bir tarafı aşınır. Yedisinde içlerinde karaca çukurlar oluşur ve içinde küçük bir yumru gibi bir beze çıkar ve artık at büyümez. Sekizinde dişindeki çukurlar büyür. Dokuzunda dişler aşınmaya başlar. Onunda artık iyice aşınmıştır. Dişlerin geçirdiği bu devreler at bir şey kemirmiyorsa geçerlidir. Ancak demir ve ağaç kemirmeyi alışkanlık edindiye yaş dişinden değil çenesinden tahmin edilir. Genç atın çene kemikleri kalın olur ve yaşlandıkça inceler hatta bıçak yüzü gibi keskin olur. Atın on yaşından yukarısı kesin olarak bilinemez ancak sezgi yoluyla tahmin edilebilir. Atın ömrü insan ömrünün yarısı kadardır. Bazı insan doksan yüz yaşına kadar yaşayabildiği gibi bazı atlar da kırk elli yaşına kadar yaşayabilir. Hâtime bölümünün sonunda on dört beyitlik mesnevi tarzında bir de şiir bulunmaktadır.

1.3. Eserin nüshaları

Türkiye’deki kütüphanelerde *Kitâb-ı Mağbûl Der Hâl-i Huyûl* adıyla kaleme alınmış yirmi beş tane baytarnama bulunmaktadır. Bunlardan yirmi ikisi *Kadızzâde Şeyh*

Mehmed adına, iki tanesi *Enderûnî Füyûzî* adına, bir tanesi *Aliyyi'l-Hâdî* adına kaleme alınmıştır. Bir nüshada ise isim yoktur. Giresun İl Halk Kütüphanesinde *Kâdızâde*'ye ait aynı eser *Kitābu'l-Makbûl fî Halli'l-Huyûl* adıyla bulunmaktadır. Çalışmamıza konu olan nüsha *Hâdî*'nin kaleme aldığı baytarnamedir. Eser; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Mehmed Reşad Bölümü 898 numarada kayıtlıdır. Boyutları 193X120 mm, 34 yaprak, 15 satır, altın cetvelli, harekeli nesih ile yazılmış, vişne rengi miklepli deri ciltlidir. Aynı kütüphanenin aynı bölümünde 901 numarada kayıtlı diğer başka bir isimsiz nüsha da bulunmaktadır.

Hâdî ve Füyûzî'nin baytarnameleri aynı eserden kopyalanmış olmalıdır. Çünkü içerik ve içeriğin sıralanışı bakımından büyük oranda benzerlik göstermektedir. Her iki eser de mukaddime, üç bâb ve hatime bölümlerinden oluşmaktadır. Bu bölümlerin içeriği aynıdır.

Süleymaniye Kütüphanesinde *Kadızâde* adıyla yazılmış altı, *Füyûzî* adıyla yazılmış bir nüsha bulunmaktadır. *Kadızâde*'nin nüshaları Hüsrev Paşa bölümünde 816/3 numarada, Bağdatlı Vehbi bölümünde 1506/1 numarada, Kadızâde Mehmed bölümü 420 numarada, Esad Efendi bölümü 3695/9 numarada, Fatih bölümü 5419/2 numarada ve Hekimoğlu bölümü 787/2 numarada bulunmaktadır. *Füyûzî*'ninki ise Hacı Mahmud bölümü 2055 numarada kayıtlıdır.

Âtîf Efendi Kütüphanesi 1533/5 numarada *Kâdızâde*'nin bir nüshası bulunmaktadır.

Köprülü Kütüphanesi Mehmet Asım Bey bölümünde 726 numarada *Kâdızâde*'nin bir nüshası bulunmaktadır.

Nuruosmaniye Kütüphanesinde 3699 ve 4990 numaralı *Kâdızâde*'ye ait iki nüsha bulunmaktadır.

Millet Kütüphanesi Ali Emirî Tıp bölümünde *Kâdızâde*'ye ait üç nüsha kayıtlıdır. Bunlar; 43/2, 43/3 ve 257/1 numarada bulunmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde biri *Kâdızâde*'ye biri de *Füyûzî*'ye ait olmak üzere iki nüsha vardır. *Kâdızâde*'nin nüshası TY-618, *Füyûzî*'nin nüshası ise TY-2181 numarada kayıtlıdır.

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı Kütüphanesinde *Kâdızâde*'ye ait iki nüsha vardır. Bunlardan biri 98/1, diğeri ise 98/2 numarada bulunmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Belediye bölümünde O/54 numarada *Kâdızâde*'ye ait bir nüsha kayıtlıdır.

Milli Kütüphane 1691/1 numarada *Kâdızâde*'ye ait bir nüsha kayıtlıdır.

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Arşivi 22755/2 numarada *Kâdızâde*'nin bir nüshası bulunmaktadır.

Bursa İnebey Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi Genel bölümünde 2113/1 ve 1582/8 numarada olmak üzere *Kâdızâde*'ye ait iki nüsha bulunmaktadır.

Giresun İl Halk Kütüphanesi 3625 numarada *Kitābu'l-Makbūl fî Halli'l-Huyūl* adıyla *Kâdızâde*'ye ait bir nüsha kayıtlıdır.

1.4. Eserin veterinerlik tarihi ve kültür araştırmalarına katkısı

Çalışmamıza konu olan eserin Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Arşivinde bulunan *Kadızâde*'ye ait bir nüshası ilk kez Nihal Erk tarafından yapılan doktora tezinde veterinerlik tarihi açısından incelenmiştir.⁴ Erk, baytarnamenin temizlik dışındaki bölümlerinin gereksiz olduğunu belirtmiştir. Bunun sebebi eserde at hastalıkları ve tedavilerine değil atlarla ilgili inanç, inanış ve at bakımına ait bilgilerin verilmiş olmasıdır.

Baytarnamelerin büyük çoğunluğu tamamen at tedavisine ayrılmıştır. Bir kısmı ise hayvanın dişlerine, yaş tayinine, donlarına, ayıplarına, iyi huylarına ve bakımına önem vermiştir.⁵ Üzerinde çalıştığımız baytarname ikinci kısma girmektedir.

Hâdî'nin baytarnamesi, veterinerlik tarihi açısından büyük bir önem taşıyorsa da atçılık ve at kültürü açısından büyük önem taşımaktadır. Eserde atlarla ilgili birçok ayet, hadis ve rivayetler yer almaktadır. Bunların bir kısmı *Hizâm*'ın *Kitābu Baytarnâme* adlı eserinden alınmıştır.⁶

⁴ Nihal Erk, *16. Asır Veteriner Hekimliği ve Bu Asra Ait Eserler*, Ankara, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Yayınları, 1955.

⁵ Hilmi Dilgimen, *Veteriner Hekimliği Tarihi*, İstanbul, Bozkurt Matbaası, 1947, s. 117.

⁶ Mesut Şen, "Baytarnameler", *Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık*, s. 188.

Rıza Çavdarlı'ya göre Kuran'da özellikle attan bahseden bir ayet yoktur. Bu konudaki hadisler de Arapların Türklerle tanışıp atın kıymetini anlamalarıyla ortaya çıkmıştır. Eserdeki efsanelerden ve at için sarf edilen büyük meblağlardan ötürü bu hadis ve rivayetlerin Hz. Muhammed dönemine ait olmadığı anlaşılmaktadır.⁷

Eserin bir diğer önemli özelliği ise baytarlıkla ilgili Türkçe kelimelerdir. Ali Abbas Çınar, atta bulunması gereken ve “y” ile başlayan Türkçe kelimeleri dikkat çekici bulmuştur.⁸ Çınar, *Hâdî*'nin baytarnamesinde olduğu gibi “y” ile başlayan yirmi üç kelimeyi dipnotta vermiştir.⁹ Bu kelimelerden bazıları her iki metinde de ortak, bazıları eş anlamlı kelimeler, bazıları da farklı özellikleri ifade eden kelimelerdir. Bunlardan “yüksek, yogun bilekli, yumuşak tüylü (*Hâdî*'de yumuşak yeledi), yumru tırnaklı, yağız, yufka derili, yay boyunlu, yüzü güzel, yırtılmış” ortak kelimelerdir. “Yügrük (güzel yürüyen) kelimesi *Hâdî*'de bulunmamakla birlikte “yeyni yürüyüşlü” ifadesi bulunmaktadır. Bu da güzel, zarif yürüyüşlü anlamında olmalıdır. “Yuli” (iştahlı) kelimesi yerine *Hâdî*'de “yeyigen” kelimesi bulunmaktadır. “Yugun” (yan sağrıları geniş) kelimesi *Hâdî*'de “yancıklı” olarak geçmektedir. Çınar'ın “yanağı geniş” olarak verdiği ifade muhtemelen “yatığı (kuyruk yatağı) geniş” olmalıdır. Çünkü kuyruk yatağının geniş olması iyi atların en önemli özelliklerindedir ve *Hâdî*'de “yatığı geniş” olarak geçmektedir. “Yürük” (arkadan gelen) kelimesi *Hâdî*'de “yedilgen” olarak geçmektedir. “Yaki” (idaresi kolay), “yayancı” (yedekte yüklü hayvan), “yeleklî”, “yapuli” kelimeleri *Hâdî*'de yoktur. “Yastığaç” (yassı çekik karınlı) kelimesi yerine ise *Hâdî*'de “yassı ağaç karınlı” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifade, “yastığaç” kelimesinin eski şekliyle (< yası yığaç) devam ettiğinin bir göstergesidir.¹⁰

2. İMLA VE DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. İmla özellikleri

2.1.1. Harekeleme

Üzerinde çalıştığımız metin harekeli yazılmıştır. Üstün (◌̇), esre (◌̈) ve ötre (◌̈̇) işaretleri ünlüleri gösteren (◌), (◌̇), (◌̈) ve (◌̈̇) harfleriyle kullanılmıştır. Cezm (◌̇̇) işareti de metinde yaygın olarak kullanılmıştır.

⁷ Rıza Çavdarlı, *Türklerde Atın Ehemmiyet ve Tarihi*, İstanbul, Ülkü Basımevi, 1936, s. 9.

⁸ Ali Abbas Çınar, *Türklerde At ve Ondokuzuncu Yüzyıla Ait Bir Baytarnamede At Kültürü*, Ankara, Feryal Matbaası, 1993, s. 45.

⁹ Ali Abbas Çınar, *Türklerde At ve Ondokuzuncu Yüzyıla Ait Bir Baytarnamede At Kültürü*, s.45.

¹⁰ Tuncer Gülensoy, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken bilgisi Sözlüğü*, C. 2, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007, s. 1081.

siyādet سِيَادَتٌ 2a/15

küffār كُفَّارٌ 11a/9

iḥtiyār اِخْتِيَارٌ 19b/3

ḥikāyeyi حِكَايِي 23b/8

mez-kürdür مَذْكُورٌ 26b/7

2.1.2. Şeddenin kullanımı

Çift ünsüzler şedde ile yazılmıştır.

cüz 'iyyeden جُزِيَّةً 4b/5

şiddīk صِدِّيقٌ 27a/4

küççük كُوجُكٌ 31b/8

2.1.3. Ünlülerin yazılışı

2.1.3.1. *a* ünlüsü

2.1.3.1.1. Ön seslerde

Ön seslerde *a* ünlüsünü karşılamak üzere üstünlü elif (أ) ve medli elif (آ) kullanılmıştır.

ābādān أَبَادَانٌ 8b/14

aḳ أَقٌ 9b/4

alçaḳ

أَلْجَقُ

30a/6

acımaḳ أَجْمَقُ 33b/10

2.1.3.1.2. İç seslerde

İç seslerde *a* ünlüsünü göstermek için üstün (أَ) ve (إِ) kullanılmıştır.

maḥalleri مَحَلَّرِي 5b/11

ḥaber حَبْرٌ 22a/4

ḳapaḡın قَبَاغِنٌ 34b/3

ḳara قَرَهٌ 25a/6

nizām نِظَامٌ 35b/7

şarı صَارِي 34b/2

2.1.3.1.3. Son seslerde

Son seslerde *a* ünlüsünü karşılamak üzere üstün (أَ), (إِ) ve (أُ) kullanılmıştır.

muktezāsınca مُقْتَضَا سِنْجَه 21a/5

lāzimu'l-icrā

الْإِجْرَا

لَا زِمٌ

8b/15

ḳaraca قَرَجَه 34b/6

re' āyā رَعَايَا 8a/11

2.1.3.2. *e* ünlüsü

2.1.3.2.1. Ön seslerde

Ön seste *e* ünlüsünü karşılamak üzere üstünlü elif (إِ) kullanılmıştır.

ecir أَخْرُ 13b/8

edeb أَدَبُ 23a/1

eger أَكْرُ 20b/11

ekin أَكْنُ 8a/13

eliñde أَلْكَدَه 35b/6

elli أَلِّي 35a/6

2.1.3.2.2. İç seslerde

İç seste *e* ünlüsünü karşılamak için üstün (◌◌) ve (◌◌) kullanılmıştır.

cümlesi جُمْلَه سِي 3b/15

mertebesinden مَرْتَبَه سِنْدُنْ 27b/13

çeñesinden چَكَه سِنْدُنْ 34b/14

döşeyeler دُوشَيْلَرُ 32a/6

2.1.3.2.3. Son seslerde

Son seslerde *e* ünlüsünü karşılamak üzere üstün (◌◌) ve (◌◌) kullanılmıştır.

birle بَرْلَه 35a/12

du^c ā-gāle دُعَاكِيْلَه 35b/12

menzilesinde مَنَزِلَه سِنْدَه 3a/14

2.1.3.3. *ı, i* ünlüleri

2.1.3.3.1. Ön seslerde

Ön seslerde *ı, i* ünlülerini karşılamak için esreli elif (ل) ve (اِ) kullanılmıştır.

iç اِيْحُ 29b/15

iki اِيْكِي 4a/15

ihyā اِحْيَا 28a/10

ihdāya اِهْدَايَا 6b/1

ırmak اِيْرْمَقُ 29b/11

ışıcağ اِصْبَاقُ 30b/15

2.1.3.3.2. İç seslerde

İç seslerde *ı, i* ünlülerini karşılamak üzere esre (◌◌) ve (◌◌) kullanılmıştır.

ihtirāع اِخْتِرَاعُ 1b/11

ihtisār اِخْتِسَارُ 35b/12

ikisinden اِيْكِيْسِنْدُنْ 9b/13

ikinci اِيْكُنْجِي 7b/5

2.1.3.3.3. Son seslerde

Son seslerde *ı, i* ünlüleri esre (◌◌) ve (◌◌) ile gösterilmiştir.

imdi اِيْمْدِي 8a/6

katı قَتِي 30a/11

kemikleri كَمِكْلَرِي 30a/7

2.1.3.4. *o, ö, u, ü* ünlüleri

2.1.3.4.1. Ön seslerde

Ön seslerde *o*, *ö*, *u*, *ü* ünlülerini karşılamak üzere ötreli elif (اُ) ve (أُ) kullanılmıştır.

ol اول 1b/2	oğراق اوقق 23a/1	ögüp اوكوب 11b/12
öñ اوك 18b/5	ufaq اوقق 29b/4	ulu اولو 30b/8
üç اوج 6b/11	üslübdä اسلوبده 2a/3	

2.1.3.4.2. İç seslerde

İç seslerde *o*, *ö*, *u*, *ü* ünlülerini karşılamak üzere ötre (ُ) ve (و) kullanılmıştır.

soñra صوره 2a/4	koymayun قويميون 8b/2	dört درت 8b/7
şöyle شويله 17b/12	buyurup بيورب 17b/14	dünya دنيا 18b/4

2.1.3.4.3. Son seslerde

Son seslerde bu ünlüler ötre (ُ) ve (و) ile gösterilmiştir.

bu بو 4b/3	şu صو 9b/1	deyü ديو 12a/3	kendü کندو 12b/6
------------	------------	----------------	------------------

2.1.4. Ünsüzlerin yazılışı

2.1.4.1. ç ünsüzü

Metnimizde ç ünsüzü (چ) ve (چ) harfleriyle gösterilmiştir.

çok جوق 15b/10	şacı صاجي 17a/11	içün ايجون 12b/7
içün ايجون 13b/3	uçar اوجر 18b/8	bıçılğan بچلغان 32b/7

2.1.4.2. g, k ve ñ ünsüzleri

Metnimizde ince sıradan kelimelerde *g* ve *k* ünsüzleri (ك) harfi ile gösterilmiştir. Bu sesleri birbirinden ayırt edebileceğimiz bir işaret kullanılmamıştır. ñ ünsüzü de (ك) ile karşılanmıştır.

güneşi كُنشى 2b/10	göre كوره 8a/4	gitse كتسه 32b/2
kimse كيمسه 21a/1	mübārek مبارك 27b/9	iki ايجي 33b/8
aniñ ائيك 4a/12	öñlerinden اكلرندن 9b/11	baña بكا 21b/10

2.1.4.3. ğ ve ƣ ünsüzleri

Metnimizde kalın sıradan kelimelerde *ğ* ünsüzünü göstermek için (غ) harfi, *ķ* ünsüzünü göstermek için (ق) harfi kullanılmıştır.

şag̃ صاغ 8a/5   varduğı وارذوغی 20a/11   gāyet غایت 32a/4
yoķdur یوقدور 14b/12   ķuyruğın قویروغن 24b/6   ķıç قیخ 30b/3

2.1.4.4. *ħ, ħ̣ ve h* ünsüzleri

Bu ünsüzler Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde asıllarına uygun olarak kullanılmıştır. *ħ* ünsüzü bazı Türkçe kelimelerde de kullanılmıştır. *h* ünsüzü Türkçe kelimelerde sık kullanılmış olup *a, e* ünlüleri bu harfle gösterilmiştir.

ħaķķında حَقَّقَدَه 6b/14   ħasenāt حَسَنَات 12b/9   feth فَتْح 26b/10
dahı داخی 4a/10   ħatime خَاتِمَه 6b/11   yoĥsulluķdan یوڤسئلُقْدن 13b/6
ķullanmağā قُولَانْمَغَه 7b/1   ata آتَه 20a/9   insānda اِنْسَانَدَه 29a/10

2.1.4.5. *p* ünsüzü

p ünsüzü çoğunlukla (پ) harfiyle gösterilmiş, bazen de (ب) harfiyle gösterilmiştir.

poyraz پویراز 18a/13   kirpikleri كِرْپِكْلَرِی 29a/1   yaprağı یَاپْرَاغِی 29b/3
binüp بِنُوب 11b/4   ķılup قِیْلُوب 35b/8

2.1.4.6. *d, t ve ṭ* ünsüzleri

Metinde kalın sıradan kelimelerde ön seste bulunan *t* ünsüzleri (ط) harfiyle gösterilmiştir.

tuğra طُغْرَا 3a/4   toķuzuncı طُوْقُوْرُنْجِی 9b/6   taş طَاش 21b/6
toğrı طُوْغْرِی 22a/8   tay طَای 34a/11

İç ve son ses durumundaki kalın sıradan *t*'ler (ت) harfiyle gösterilmiştir.

atların اَتْلَرِک 7a/1   dört دُرْت 71/5   atmağā اَتْمَغَه 7b/1   altıncı اَلْتِنْجِی 9b/4

dur- tasviri ek fiili (د) ile yazılmıştır. *tur-* fiili ise (ط) ile yazılmıştır.

Cümleden ol çār durur nī-bahā چَارْدُرُر نِی بَهَا 3b/12

ayaķ üzere turur اَیَاقِی اُوْرَرَه طُوْرُر 9b/8

2.1.4.7. s ve ş ünsüzleri

Metnimizde kalın sıradan kelimelerde ön seste *s* ünsüzü (ص) harfiyle gösterilmiştir. Yalnızca *sarığ* kelimesinde kalın *s*, (س) harfiyle yazılmıştır.

şağ صَاغُ 8a/5 şu صُو 9b/1 şığayup صِغَائِبُ 16b/9 sarığ سَرِغُ 30b/8

Kalın sıradan kelimelerde iç seste bulunan *s*'ler (س) harfiyle gösterilmiştir. *başup* kelimesi (ص) ile yazılmıştır.

şusuzluğa صُوسُزْلُغَه 9b/9 hayurlısı حَيْرَلِسِي 25a/3 başup بَاصُوبُ 29b/12

İnce sıradan kelimelerde bulunan *s*'ler (س) ile gösterilmiştir.

sözleri سَوَزَلِرِي 3b/13 kimse كِمْسَه 8b/10 sekili سَكِلِي 24b/12

2.1.5. Yükleme hâli (akuzatif) ekinin yazımı

Metnimizde yükleme hâli eki +(y)I, (ى) harfi ile gösterilmiştir.

arpayı اَرْپَه يِي 23a/15 ma' nāyى مَعْنَايِي 17b/14 kendüyi كَنْدُويِي 20a/4
altunى اَلْتُونِي 15a/1 günāhى كُنَاهِي 15b/5 hikmeti حِكْمَتِي 21b/15

2.1.6. Edatların yazımı

Metnimizde *içün* edatının hem müstakil bir kelime olarak yazıldığı hem de kendinden önceki kelimeyle bitişerek eklediği görülmektedir.

quvvet için قُوْتُ اِجُونُ 2a/11 kılıç için اِجُونُ قَلِجُ 7a/7
siziñ için سِزِكُ اِجُونُ 11b/3 olmamaları-çün مَلْرِيْجُنُ 8b/6
anıñ-çün اِنْكُجُونُ 9a/10 haqqı-çün حَقِّيْجُنُ 12a/4

Metnimizde *ile* edatı hem ayrı hem de kendinden önceki kelime ile bitişik yazılmıştır.

anlar ile اَنْلَرَايَه 4b/2 lisān ile لِسَانُ اِيْلَه 10a/9 şu ile صُوَايَه 32a/9
cebr-ile جَبْرِيْلَه 8b/3 vech-ile وَجْهَه 9a/1 tāriḥ-ile تَارِيْحَه 35b/14

Metnimizde *ile* edatının yanında *birle* edatı da kullanılmıştır.

heybet birle هَيْبَتٌ بِرْلَه 4b/15 inzimām birle اِنْضِمَامٌ بِرْلَه 35a/12

ki edatı kelimedenden ayrı yazıldığı gibi kelimeye bitişik olarak ve (◌) harfiyle yazılmıştır.

aḥfādiya ki اَحْفَادِيَا كِي 3a/12

bende ki بِنْدَه كِي 4a/14

budur ki بُودِرُ كِي 21b/3

gördüm ki كُورْدُمْ كِي 17a/10

yaradam ki يَرَادَمْ كِي 18a/15

istersin ki اِسْتَرْسِنْ كِي 23b/14

kim edatı kelimedenden ayrı yazılmıştır.

cānına kim كَانِنَه كِي 4a/12 her kim هَرْ كِي 34a/1 zātīn kim ذَاتِيْ كِي 35b/7

2.1.7. Yazımı farklı olan kelimeler

Metnimizde yazımı farklı olan birçok kelime ve ek bulunmaktadır.

bāğçe بَاغْجَه 8b/13, baqça بَقْجَه 8a/14; bel بَل 30b/4, billi بِلِّي 29b/5;
boyunlu بِيُونْلُو 31b/8, boyunlu بِيُونْلِي 28b/6; deyü دِيُو 33a/10, dimekdir دِيْمَكْدِر 33a/15;
geniş كِيْش 29b/7, giñiş كِيْش 29b/12; kemikleri كِمَكْلَرِي 30a/7, kemükleri كِمُكْلَرِي 34b/15; kendi كَنْدِي 23a/14, kendü كَنْدُو 24a/9;
kimesne كِمْسَنَه 17b/12, kimse كِمْسَه 18a/2; o او 10a/13, ol اول 11b/11;
şarı صَارِي 34b/2, sarıغ سَرِيغ 30b/8

2.2. Ses hadiseleri

2.2.1. Kalınlık-incelik uyumu

Metnimizde bulunan Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik uyumu tamdır.

beslemege بَسْلَمْكَه 8a/15 alınlarında اَلِنْلَرِنْدَه 16b/6 ayağı اَيَاغِي 25b/12

-ken gerundium eki incedir. Kalınlık-incelik uyumuna uymaz.

uyurken اِيُورْكُن 14b/4 var iken وَاْرَايْكُن 32a/7

2.2.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna kelime ve eklerde çok fazla uyulmamaktadır.

eyüsiniñ **أَيُوسِنِكْ** 7a/1   buyurdığını **بُيُورِدِغِنِي** 16a/7   sevgülü **سَوُكْلُو** 20a/1
getirdigi **كُتْرِدِكِي** 21b/13   başup **بَاصُوبُ** 29b/12   uğurlusu **أُوغُورْلُوسِي** 31a/13

2.2.3. Ünsüz değişmeleri

Eski Türkçede ön seste bulunan bazı *b-* seslerinin *v-*'ye dönüştüğü görülmüştür.

vardır **وَارِدِرُ** 13b/1   varınca **وَارِنَجَه** 30b/14   virdiler **وِيرِدِيلِرُ** 24a/4

Eski Türkçede iç ve son seste bulunan *b* ünsüzünün *v*'ye dönüştüğü görülmüştür.

tavşanı **طُوشَانِي** 10a/6   eve **أَوَه** 11a/12   sevmek **سَوُمَكْ** 20a/2

Metnimizde Türkçe kelimelerde ön seste ve iç seste *k>h* ve *k>h/h* ses değişiklikleri görülmektedir.

hākān **خَاقَانَ** 35b/9   hān **خَانَ** 35b/9   hātūnları **خَاتُونْلَرِي** 19b/12
dahı **دَاحِي** 19a/10   daha **دَاهَا** 5b/13   yohsullukdan **يُوخْسُلُقْدَنُ** 13b/6

Eski Türkçede ön sesteki kalın ve ince sıradan bazı ön ses *t-*'lerinin *d-*'ye dönüştüğü görülmektedir.

deyü **دَيُؤ** 7a/11   delik **دَلِكْ** 34b/11   diş **دِش** 34a/13

Türkiye Türkçesinde ön seslerde *d-* olan Eski Türkçedeki *t-* ünsüzü bazı kelimelerde korunmuştur.

ṭayanur **طَيَانُورُ** 30b/10   ṭolı **طُولِي** 29b/7   teymüri **تَيْمُرِي** 34b/13

Kelime içinde *-g->-v-* değişikliği bir yerde görülmektedir.

şovuğa **صُؤُغَه** 30b/10

Eski Türkçede iç sesteki *-g-* ve *-ğ-* ünsüzleri bazı kelimelerde korunmuştur.

degil 4a/8   ögedeler 7b/10   bögrük 10a/6

Eski Türkçede iç seste bulunan ve Batı Türkçesinde düşen *-g-* ve *-ğ-* ünsüzlerinin metnimizde düştüğü görülmüştür.

eyü **أَيُؤ** 7a/15   ince **اينَجَه** 28b/7   қаpaғın **قَبَاغِنْ** 34b/3

Eski Türkçede son seste bulunan ve Batı Türkçesinde düşen –ğ ünsüzünün bir yerde korunduğu görülmüştür.

sarığ سَرِغُ 30b/8

Türkiye Türkçesinde *k->h-* değişikliğine uğrayan bir kelimedeki ön ses *k-*'sının korunduğu görülmüştür.

kağısı قَنْغِيسِ 4a/8

kağı قَنْغِي 17b/15

Ek aldığı iki ünlü arasında kalan ünsüzlerin genellikle ötümlüleştiği görülür.

ayağının أَيَاغِنِكَ 13b/11

döşeginde دُوشَه كِنْدَه 15b/4

gidemem كِيدَمَم 22a/15

Ünlüyle biten bir kelimeye ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde *y* yardımcı sesi kullanılmıştır.

deyü دِيُو 19b/6

kişiye كِشِيَه 24a/1

deveye دَوَه يَه 28b/11

İyelik ekleri ile isim çekim ekleri arasında kullanılan, zamir çekimlerinde de görülen türeme *n* sesinin kullanıldığı görülür.

oğasında اَوْطَه سِنْدَه 6a/12

ayağında أَيَاغِنْدَه 24b/12

alnında اَلْنِنْدَه 25a/5

küçük kelimesindeki *ç* ünsüzü ikizlenmiştir.

küççük كُوجُكُ 31b/8

Birkaç kelimedeki iç sesteki *-l-*'lerin düştüğü görülür.

oturup اُوتُورُوبُ 23a/13

getürmüş كَتُورُمُشُ 21a/3

2.3. Çekim ekleri

2.3.1. İsim çekim ekleri

2.3.1.1. Çokluk eki

Metinde çokluk eki olarak *+lAr* kullanılmıştır.

atlar اَتْلَرُ 9a/15

hımārlar حِمَارْلَرُ 11b/4

giceler كِيْجَه لَرُ 16a/12

2.3.1.2. İyelik ekleri

Teklik 1. şahıs: $+(I)m$

bereketim بَرَكَتِي 19b/5   yanımda يَانِمْدَه 23a/7   mevlām مَوْلَامُ 27b/4

Teklik 2. şahıs: $+(I)\tilde{n}$, $+(U)\tilde{n}$

ḥabībiñ حَبِيبِي 28a/8   maqşūduñ مَقْصُودُنْ 35b/3   ḥātūnuñ-la خَاتُونُنْله 23a/2

Teklik 3. şahıs: $+(s)I$, $+(y)I$

kañgısı قَانْغِيسِي 4a/8   şuyı صُويُ 12a/15   üsti أُسْتِي 25b/12

Çokluk 1. şahıs: $+(I)mIz$, $+(I)mUz$

efendimüz أَفَنْدِمُزُ 5b/5   peygamberimiz پَيْغَمْبَرِمْزُ 18a/6

Çokluk 2. şahıs: $+(U)\tilde{n}Uz$

gücünüz كُوجُكُزُ 11a/5

Çokluk 3. şahıs: $+lArI$

ḥaqların حَقْلَرِنُ 7a/3   öñlerinden أُوغْلَرِنْدُنْ 9b/11

2.3.1.3. Hâl ekleri

2.3.1.3.1. Yalın hâl

Yalın hâl eksizdir.

gündüz كُونْدُزُ 14b/9   taş طَاشُ 21b/10   arpa أَرْپَه 23a/14

2.3.1.3.2. İlgi hâli (genitif)

İlgi hâli eki $+(n)I\tilde{n}$, $+(n)U\tilde{n}$ şeklindedir.

şāhibiniñ صَاحِبِنِي 15b/5   burnunuñ بُوْرُنُنْكَ 25b/11   atıñ أَتِي 19b/7

2.3.1.3.3. Yükleme hâli (akuzatif)

Yükleme hâli eki $+(y)I$, üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra ise bazen $+n$ şeklindedir.

beni بِنِي 27a/12   yüzünü يُوْرُونِي 24a/5   ma' nāyı مَعْنَايِي 17b/14
torbasın طَرْبَسِنُ 24a/2

2.3.1.3.4. Yaklaşma hâli (datif)

Yaklaşma hâli eki $+(y)A$, 3. aşıs iyelik eklerinden sonra $+(n)A$ şeklindedir.

hidmetkâra حِدْمَتَكَارَه 24a/8   deveye دَوِيَه 28b/15   cânına جَانِنَه 4b/12

2.3.1.3.5. Bulunma hâli (lokatif)

Bulunma hâli eki $+dA$ şeklindedir.

dünyâda دُنْيَاَدَه 18a/3   nefesde نَفْسَدَه 20a/5

2.3.1.3.6. Ayrılma hâli (ablatif)

Ayrılma hâli eki $+dAn$ şeklindedir.

tarafdan طَرْفَدَنْ 7b/4   bilinden بِلِنْدَنْ 30b/13

2.3.1.3.7. Vasıta hâli (instrumantel)

Vasıta hâli eki $+lA$ şeklindedir.

anıla اِنْنِلَه 16b/7   kişnemeñle كِشْنَه مَكْنَه 19a/11

2.3.1.3.8. Eşitlik hâli (ekvatif)

Eşitlik hâli eki $+cA$ şeklindedir.

yumrıca يُومْرِجَه 34b/7   kavlince قَوْلِنَجَه 14b/14

2.3.1.3.9. Yön hâli (direktif)

Yön hâli eki $+ArU$ ve $+rA$ şeklindedir.

yukarıda يُقَارُودَه 21a/7   taşrasında سِنْدَه طَشْرَه 31a/15

2.3.2. Fiil çekim ekleri

2.3.2.1. Şahıs ekleri

Teklik 1. şahıs: $+(I)m$, $+(A)m$

isterim اِسْتَرِمُ 25b/8   söylerem سُوَيْلَرِمُ 22a/10

Teklik 2. şahıs: $+ñ$

viridiñ ويريدك 20a/10

Teklik 3. şahıs: Eksizdir.

sem' olmuş سَمِعَ أَوْلَمِشْن 4a/7

Çokluk 1. şahıs: $+k, +(I)z$

mesrūr olurduq مَسْرُورًا أَوْلَرْدُقْ 27a/15   tenzih ideriz تَنْزِيهًا اِيْدِرْزُ 11b/13

Çokluk 2. şahıs: $+sInIz$

iḥāfe idersiñiz اِحَاه اِيْدِرْسِيْزُ 11a/8

Çokluk 3. şahıs: $+lAr$

bağladılar بَاغْلَدِلَرُ 9b/2

2.3.2.2. Bildirme kipleri

2.3.2.2.1. Görülen geçmiş zaman

Görülen geçmiş zaman eki $+dI$ şeklindedir.

Teklik 1. şahıs: $+dIm$

yaratdım يَارَاتْدِمُ 18b/4

Teklik 2. şahıs: $+dIn$

bırakmadın بِيْرَقْمَدِنُ 27b/3

Teklik 3. şahıs: $+dI$

buyurdu بِيُورْدِي 14a/3

Çokluk 3. şahıs: $+dIIAr$

bağladılar بَاغْلَدِلَرُ 9b/2

2.3.2.2.2. Öğrenilen geçmiş zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki $+mIş$ şeklindedir.

Teklik 3. şahıs: $+mIş$

sem' olmuş سَمٌ أَوْلِمَشْ 4a/7

Çokluk 3. şahıs: $+mIşlAr$

dimişler دِيمِشْتَلْرُ 16b/15

2.3.2.2.3. Geniş zaman

Geniş zaman eki $+(A)r$, $+(I)r$, $+(U)r$ şeklindedir.

Teklik 1. şahıs: $+(A)rIm$, $+(A)rAm$

giderim كِيدِرْمُ 27b/1

söylerem سُوَيْلَرَمُ 22a/10

Teklik 2. şahıs: $+(A)rsIn$

istersin اِسْتَرِسِنْ 23b/14

Teklik 3. şahıs: $+(A)r$, $+(I)r$, $+(U)r$

geçer كَجْرُ 10a/7

işidir اِشِدِرُ 10a/5

bulur بُولُرُ 3b/13

Çokluk 1. şahıs: $(A)rIz$

tenzih ideriz اِتْنَزِيَهْ اِيدِرْزُ 11b/13

Çokluk 2. şahıs: $+(A)rsIñIz$

iñāfe idersiniz اِحَافَهْ اِيدِرْسِيْزُ 11a/8

Çokluk 3. şahıs: $+(U)rIAr$

virürler وَيُرُرْلَرُ 12a/4

2.3.2.2.4. Gelecek zaman

Gelecek zaman eki $+(y)AcAk$ şeklindedir.

su'âl ideceğim 22a/7

2.3.2.2.5. Şimdiki zaman

Metinde örneği yoktur.

2.3.2.3. Tasarlama kipleri

2.3.2.3.1. Emir kipi

Teklik 2. şahıs: Eksizdir.

al آل 25b/3

Teklik 3. şahıs: +sUn şeklindedir.

bağlasun بَعْلَهُ سُنْ 12b/7

Çokluk 2. şahıs: +(I)ñ şeklindedir.

siliñ سَلِّكْ 16b/9

2.3.2.3.2. İstek kipi

İstek eki +A şeklindedir.

Teklik 1. şahıs: +AyIm, +Am şeklindedir.

aşayım أَصَائِمُ 23b/13 yaradam يَرَادَمُ 18a/15

Teklik 2. şahıs: +AsIn şeklindedir.

alasin آلَهُ سِنْ 25b/4

Teklik 3. şahıs: +A şeklindedir.

başa بِأَسَهُ 30a/3 döke دُوَكَهُ 30a/10

Çokluk 2. şahıs: +(y)AsIz, +(y)AsUz; +(y)AsIñIz şeklindedir.

hāzırılayasız حَاضِرْلَيْهِ سِيْزُ 11a/6 viresüz وِيْرَهُ سُوْزُ 35b/1

harc idesiñiz خَرَجُ إِدْسِكُزُ 11a/14

Çokluk 3. şahıs: +(y)AIAr şeklindedir.

yaykayalar يَيْقَايَاهُ لُرُ 32b/6 besleyeler بَسْلَيْيَهُ لُرُ 7a/15

2.3.2.3.3. Şart kipi

Şart eki +sA şeklindedir.

Teklik 3. şahıs: +sA şeklindedir.

koşursa قُوْشُدُرْسَه 22b/8

Çokluk 3. şahıs: +sAlAr şeklindedir.

koysalar قُوْيَسَه لَر 32b/1

2.3.2.3.4. Gereklilik kipi

Gereklilik kipinin eki yoktur. Bu kip metinde *gerek* kelimesiyle kurulmuştur.

dört mançıra olmak gerekir دُرْت مَنَقْرَه اَوْلَمَقْ كَرَكِدِر 31b/3

2.3.2.4. Birleşik kipler

Birleşik kipli fiil çekimi *i-* fiilinin yardımıyla yapılır.

2.3.2.4.1. Hikaye

olurdu اَوْلُرْدِي 26a/8

sevmez idi سَوْمَز اِيْدِي 26b/2

2.3.2.4.1. Rivayet

Metinde örneği yoktur.

2.3.2.4.2. Şart

sekil olur ise سَكِلْ اَوْلُرَايْسَه 31a/12

tutarsa طُوْبِرْسَه 23a/11

2.3.2.5. Bildirme ekleri ve cevheri fiil

Geniş zamanın birinci ve ikinci şahıs çekimleri metnimizde bulunmamaktadır. Üçüncü şahısta ise +dIr/ +dUr ekiyle çekimlenmektedir. Görülen geçmiş zaman ve şart kipinde ise *i-* fiili kullanılmaktadır.

2.3.2.5.1. Geniş zaman

Teklik 3. şahıs: +dIr, +dUr; +durur

budur بُودُر 4a/15

beyânındadır بَيَانِنْدَه دُر 7a/1

günâhdır كُنَاهِدِر 13b/1

ol çār durur اَوْلْ چَارْدُوْر 3b/12

2.3.2.5.2. Görülen geçmiş zaman

Teklik 1. şahıs: *idim*

mu‘ taķı idim مُعْتَقِي 27b/5

Teklik 3. Şahıs: *idi*

var idi وَارِئِدِي 17b/6

2.3.2.5.3. Öğrenilen geçmiş zaman

Metnimizde örneği yoktur.

2.3.2.5.4. Şart

Teklik 3. Şahıs: *ise*

her ne ise هَرْنَه ايسَه 28a/7 var ise وَارِئِسَه 32a/13

2.3.2.5.5. Cevheri fiilin olumsuzu

Cevheri fiilin olumsuzu *degil* kelimesiyle yapılmıştır.

Őadıķ degil صَادِقُ دِكْلُ 4a/8 bāıl degildir بَاطِلُ دِكْلِرُ 22b/15

2.3.2.6. Partisipler

Partisip, fiillerin cümlede gečići olarak sıfat Őekline girmiŐ halidir. Metindeki partisip ekleri Őunlardır:

-(y)An

at besleyen kimse 16a/11

-mAz

taş atılması kesilüp atılmaz oldu 21b/14

-dlk, -dUk

ravzada bağladığı müddetce 13b/10

içdüği kap ile 34a/3

-mlŐ

derlemiş atıñ eyerini 32b/3

-(y)AcAk

binecek tarafında 31a/11

-IcI

şefkat idici kıldım 18b/7

2.3.2.7. Gerundiumlar

Gerundium, fiillerin cümlede geçici olarak zarf şekline girmiş halidir. Metindeki gerundium ekleri şunlardır:

-(y)A

diye rivāyet itmişdir 24a/7

-(i)ken

uyurken 15b/4

-(y)IncA

besleyince 21b/7

varınca 34b/2

-(y)Up

binüp 11b/4

çatlayup 32b/11

-dUkdA

gördükde 30a/5

-dUkçA

yaşlandıçça 35a/1

indükçe 13b/4

-ArAk

buyurılarak 6a/5

ilişerek 16b/13

-mAdAn

kırkımadan 24b/6

2.4. Fiillerde olumsuzluk

Fiil kiplerinde olumsuzluk $-mA$ ekiyle yapılır. Olumsuzluk ekleri fiilin kök ya da gövdesine getirilir. Geniş zamanın olumsuzu $-mAz$ ekiyle yapılır.

bilmem بَيْلِمَمْ 21b/10

bulunmaz بُولُونْمَزْ 4a/10

2.5. Birleşik fiiller

Birleşik fiiller, bir fiile ondan önce gelen başka bir fiilin ya da isim cinsinden bir kelimenin birlikte kullanılmasıyla meydana gelirler.

2.5.1. Birinci unsur isim olan birleşik fiiller

Birinci unsur isim olan birleşik fiiller *it-*, *ol-*, *eyle-*, *kı-* yardımcı fiilleriyle kurulur.

siyâdet itdi سِيَادَتٌ اِتْدَى 2a/15

perde olur اُولُرْ اُورْدَهْ 14a/2

şadağa eyledi صَدَقَهْ اَيْلَدَى 15a/2

müzeyyen kıldı مُزَيِّنٌ قَلْدَى 2a/9

Yardımcı fiil olmayan fiillerin de isimlerle anlamca bütünleşerek birleşik yapı meydana getirdikleri görülmektedir.

teşrîf buyurup تَشْرِيفٌ بِيُورِبْ 27a/3

şāhibine қalur صَاحِبِنَهْ قَالُرْ 18a/11

şatun aldı صَتُونُ اَلْدَى 20a/9

fā'ide bulunur فَايْدَهْ بُلُونُرْ 29a/15

zarar gelir ضَرَرَكُلُرْ 29b/1

cā'iz görmezler جَانِزُكُورْمَزَلُرْ 33a/9

oқ atup اوق اَتْبْ 23a/1

hōr tutarsa خُورْطُوتَرْسَهْ 23a/11

yük uran يوك اُورَن 33a/3

2.5.2. İki unsur da fiil olan birleşik fiiller

uçar kıldım اُچْرَقَلْدِمْ 18b/7

atılmaz oldu اَتْلَمَزْ اُولْدَى 21b/14

METİN

[01b] (1) Bi'smillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm.

(2) Ḥamdu bī-ḥad ve şenā-yı lā-yu'ad ol ḥayyu ve dā'im ve ebed (3) ve ferdü kâ'im ve şamed ḥaziretleriniñ cenāb-ı kibriyāsına. Ve (4) şükrü ve sipāsü sa'adet-esās ve tevḥid-libāsı (5) ve medḥu ve dūrūdu ḥuceste-vürüdu, Muḥammedi-enfās-ı (6) bī'aded ve bī-ḳiyāsı. Ol ḥalīḳ-ı cinnü ve ünās (7) ve musaḥḥar-ı miyāhu ve riyāhu ve feleki ve efrāsı. Ve mün'imi (8) in'āmü en'āmü ve rā'ı ve ḥarrāsı. Ḥudā-yı ezeli (9) ve pādīşāh-ı lem-yezeliye ki; kaffe-i kâ'inātı nizām-ı (10) bedi' üzere ibdā ve 'amme-i masnū'atı (11) üslubu meni' üzere iḥtirā' ve medāric-i [02a] (1) vücūdı tertib-i fā'ik üzere temhidi ve me'aric-i feyz-i (2) vücūdı nesāk-ı lāyık üzere teşyid buyurup insānı (3) aḥsen-i taḳvimde imlā ve eyemen üslubda inşā itdükden (4) şoñra mesālik-i ma'āşı tefhīm ve menāhic-i me'ādı (5) ta'lim itmekle ḥilāfeti rü-yı zemine ḥalīḳ ve ma'rifet-i (6) Rabbü'l-ālemine ḥaḳīḳ-i ḳulüb sebep-i nizām-ı 'alemi 'ulemā'-ı (7) Ḳur'an-ı 'Azimü's-şanı bāhiri'l-burhānı ve sultān-ı (8) şāhibü seyfi ve sinānı ve Şeci'an-ı 'Asākir-i (9) Dilāverān-ı Fārisān ile müretteb ve müzeyyen kıldı. (10) Ve bunlara rüküb-ı zinet ve a'daları üzere ḳuvvet (11) için ḥaylı ḥayru serī'ü's-seyri ve şebihu't-ḫayrı şüret-i (12) ḥasene ve sīret-i müstaḥsenede taşvīr ve teşḫir (13) idüp muḥabbeti ve ri'āyet ve terbiyyeti ve şıyānet kılanları (14) seneni süneni enbiyā'i ve aşfiyāya hidāyet ve şāhib-i sa'adet (15) ve siyādet itdi. Fe-şükrān şümme şükrān şümme şükrān 'alā ālā'ihı [02b] (1) sırran ve cehren ve şalātu ve selāmün. Ol Fātiḥa-ı (2) süre-i nübüvvet ve ḥātım-i risālet ve rākib-i feres-i (3) firāset ve dārik-i derek-i dirāyet, seyyid-i enām (4) ve sened-i İslām, faşş-ı ḥātem-i enbiyā'i ve'l-mürselin. Naşşı (5) ḥadişi küntü nebiyyen ve ādeme beyne'l-mā'i ve'l-leḫin. Efzāl-i (6) evlād-ı beşer, şefi'-i rüz-ı maḥşer, kâ'im-i maḳām-ı Maḥmūd, (7) şāhib-i ḥavz-ı mevrūd. Serdār-ı cümle-i zümre-i enbiyā'-ı (8) server-i subḥāne'l-lezī esrā, çerāğ-ı efrüz-ı encümen-i (9) vefā' ve fürüg-endüz-ı neşimen-i şafā

(10) Ol sipihr-i risāletiniñ güneşi

(11) Olmasa nūr-ı na'liniñ güneşi

(12) Şehere irmez idi nūr u ziyā

(13) Şecere virmez idi neşv ü nümā

(14) Şafâ-bağış-ı şâh-ı nüşîn-i ıstıfâ, mağbülü dergâh-ı kibriyâ (15) Resülü Müctebâ ve Habîb-i Hüdâ Ebu'l-Kâsım Muḥammede'l- (16) Muştafâ şalla'l-lâhu ta' âlâ 'aleyhi ve selleme ḥaziretlerine [03a] (1) olsun ki; de' â'im-i ḳavâ'im-i tevfiḳ-i refiḳ ile erkân-ı (2) dîn-i metîni te'yîd ve levâmî' -i envâr-ı şer' -i mübîn birle (3) zulumât-ı zalâli nâ-bedîd idüp menşûr-ı risâleti (4) berâhîn-i hüde'l-li'n-nâs-ıla müberhen ve tuğra-ı garrâ-yı (5) raḥmete'l-li'l-' âlemîn ile mu' anven olup cemî' sükkân-ı (6) arzı ve felek a'nî ḥayvânâtü ve insü ve cinnü ve meleki nûr-ı (7) hüdâ ve raḥmet-i 'âmme-i şâmilesinden isti' dâdü (8) ve ḳâbiliyyet-i zâtiyyesine sezâ-vâr bi'l-fi' li ve bi'l-ḳuvvetü (9) ḥissedâr olmuşlardır. Gül-destehâ-yı şalavât-ı (10) mütevâşilât-ı raḥmetü ve rızvân ve ezhâr-ı 'atıyyât-ı behiyyât-ı (11) melek-i mennân, fârisân-ı İslâmu ve imânu olan âlü ve (12) aşḫâbi emcâd ve zevcât-ı tâhirâtu ve aḥfâdıya ki, (13) her biri irtisâm-ı şüret-i kâ'inât ve intizâm-ı (14) silsile-i mevcûdâta 'illet-i gâ'iyye menzilesinde (15) olup mânend-i verd-i tariy. Zînet-efzâ-yı şerî' at-ı [03b] (1) peygamberî ve enfâs-ı tayyibeleri nesâ'im-i ravza-ı (2) raẓiyye-i dîn ve [i]şmâm-ı muḫtayyibeleri şemâ'im-i 'anber-i yakîndür. (3) Ḥuşûşâ cihâr-ı yâr-ı nâm-dâr ki dâr-ı dîn-i (4) pâydâra cihâr sûtünü üstüvârlardur.

(5) Her birisi ḥüsrevü gerdün tamâm

(6) Her biri sulṫân-ı sipihr-iḫtirâm

(7) Her birisi neyyir-i burc-ı şafâ

(8) Her birisi necm-i semâ-yı hüdâ

(9) Her birisi merkez-i dünyâ vü dîn

(10) Her birisi şâh-ı zamân u zemîn

(11) Her birisi gevher-i baḫr-ı vefâ

(12) Cümleden ol çâr durur nî-bahâ

(13) Gevher-i deryâ-yı şafâ sözleri

(14) Gonca-ı gülzâr-ı vefâ özleri

(15) Cümlesi şâhân-ı ḫarîm-i ilâh

[04a] (1) Maḫrem-i sulṫân-ı risâlet-penâh

(2) Cümlesi bir gevhere gencîne-dâr

(3) Cümlesi bir naḫl-i tere berg ü bâr

(4) Her birisi yek nefes ü yek-nesaḳ

(5) Her birisi maẓhar-ı elṫâf-ı Ḥaḳ

(6) Cümlesi pâ-beste-i yek-silsile

- (7) Cümlesi sem‘ olmuş ūbr-ı bülbüle
 (8) Şubḥ gibi ḳanġısı şādık degil
 (9) Ḳanġısı cān vırmege lāyık degil
 (10) Anlara bir daḥı bulunmaz bedel
 (11) Her birisi birbirinden güzel
 (12) Devlet anıñ cānına kim her zamān
 (13) Cān virüp anlara bulur tāze cān
 (14) Bendeñe ey pādişāh-ı ‘adl ü dād
 (15) İki cihānda budur ancaḳ murād
 [04b] (1) Anlara ḳıtmır gibi hem-dem it
 (2) Sāye mişā[1] anlar ile maḥrem it.

(3) Bu ḥaḳır-i bī-miḳdār ve faḳır-i fażl-ı ġaffār mürdan kem-ter (4) Hādī-i ḥāk-berāber, hidāyet-i Raḥmān ve ‘ināyet-i (5) müste‘ān ile cümle-i ma‘ārif-i cüz’iyyeden ‘irfānı (6) vācib, belki fārż olan ‘ilm-i firāset ve ma‘rifet-i (7) şecā‘at kesbinde cüst ü cū ve tekāpū (8) ve nice bayḫār-nāmeler tetebbu‘ ḳılınup fezā’il-i (9) fūrūsiyyet ve feres-i muḫtārda vārid olan aḥbār (10) ve āşār ve kelimāt-ı kibār ber-vefḳ-ı naşş-ı kerīm (11) ve eḥādīs-i sātı‘u’l-envārı intiḥāb ḳılınup cānib-i (12) seniyyü’l-cevānib cenāb-ı ḥilāfet-pe[n]āhiye taḳdime (13) vesile taḥarrīsinde iken; bu sene-i mübāreke-i keşirü’l- (14) meymenet evvel bahār-ı ḥuceste āşārında kemāl-i şevket (15) ve ‘azamet ve şalābet ve heybet birle şevketlü, nuşretlü, [05a] (1) mehābetlü, ‘azametlü, vāriş-i salṫanat-ı Muḥammedī, (2) pādişāh-ı ‘ālem-penāhi او فى اولاه و اخراه و يسرله (3) وقفه الله لما يحبه ويرضاه (4) بجاه رسوله الذى اصطفاه خادم الحرمين الشريفين (5) المحترمين صاحب العزین و الكرمين سلطان (6) اعظام و افخم و حاقان اعزّ و اكرم درّه تاج (7) دولت عثمانیّة و صدف بحر نجف و سلطانیّة حلمی (8) ارباب صدق و سداد ماحی اثار ضلال و فساد (9) چراغ روشن خاندان دولت و نهال كلشن اقبال (10) و نصرت و فتوح و سعادت تاجدار سكندر اين (11) تحت نشين سليمان نكين و جم ترين نورديده (12) دو دمان ال عثمان اب روى سلاطين عرصه زمين (13) زمان المختص بمزيد عنايت الملك المنان (14) السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان (15) عبدالمجيد خان ابن السلطان جنتمکان فردوس [5b] (1) اشيان سلطان محمود خان ابن السلطان عبدالمجيد (2) خان الاكرم الامجد و الافخم الارشد (3) خلدالله خلافته الرحيم الرحمان و Pādişāhımız Pādişāh-ı İskender-i (5) ابد سلطنته (4) الى يوم الميزان نور چشم خهان و جهانيان tūvān efendimüz ḥāziretleri (6) temāşā-yı mülkü ve millet ve istiḫlā‘-ı aḥvāl-i tebe‘ahu ve ra‘iyyeti (7) niyyet-i ḥayriyyesi-le der-sa‘ādetden ālā-yı vālā-yı bī- (8) hem-tā ile zāt-ı melek-simāt-ı cenāb-ı şehen-şāhī küḫeyl-i ḥayru (9) ḥayl-ı süvār-ı şevket ve ‘āzim-i rāh-ı fezā-yı seyāḫat olup (10) Memālik-i Maḥrūsa-i Şāhānelerinden Rūm ili cānibinde

ba' zı (11) malları bi't-teşrif tefüş-i ahvâl-i 'ibād buyurdıkları (12) müsellemlü'ş-şübütü olan rahmü ve şefkat-i 'aliyyelerinin (13) bir kat daha kemâlini işbât idecegi vâzihadan (14) bulunmasıyla hemân Cenâb-ı Hayy-ı Vedüdu cemî' -i taşmîmât-ı (15) şâhâneyi cümle hakkında mücib-i yümnü ve su'üd ve müstelzim [06a] (1) hayru ve bereket-i nâma' dūd buyursun. Lehü'l-hamdu ve'l-minnehi (2) zât-ı şevket-simât-ı haziret-i cihân-bânî bi's-şihhati ve'l-'âfiyeti (3) teşrif ve 'avdetle cemî' bende-gân-ı hasret-keşânı şeref-i (4) maqdem-i meymenet-i tev'em-i seniyyeleri-le hisse-dâr-ı ibtihâcu (5) ve hubûr ve vâye-mend-i ferihâ-ı nâ-maḥşûr buyurularak, (6) bā-ḥuşûş çâker-i kemîneleri ya'nî seyyidetü'l-muḥadderât, (7) iklîletü'l-muḥaşşanât, tâc-ı'l-mestûrâti, devletlü, (8) 'işmetlü veliyyetü'n-ni'am Esmâ Sultân 'aliyyetü's-şân (9) haziretlerini bende ve bende-zâdelerinden ve Mektübî-i (10) Şadr-ı 'Âlî hulefâsından olup el-hâletü hâzihi Meclis-i (11) Vâlâ-yı Ahkâm-ı 'Adliyye Dâ'iresinde, Tahrîrât-ı Mühimme (12) Oḫasında me'mûr ve 'Aliyyi'l-Hādî ismiyle mevsûm (13) olup du'â-yı vâcibü'l-edâyı hazret-i şehin-şâhiye (14) mecbûru bende-i dîrîneleri daḫı min ğayri ḥaddîn 'arz-ı 'ubüdiyyet (15) ve imâ-yı kemâl-i meserret ni'me'z-zerî'a ittihâzi-le [06b] (1) mûru za'ifîñ bülend-i intimâ-yı Süleymâniye ihdâya (2) cesâreti kabîlinden olarak berminvâl-i muḥarrer-i ahvâl (3) efrâsda bir risâle-i celîle ve tuḥfe-i cemîle cemî' ve izbâr (4) ve Kitâb-ı Maḫbûl Der Hâl-i Ḥuyûl ile nâm-dâr eyleyüp (5) 'atebe-i felek-mertebe-i sipihr-irtifâ' -ı şüc'ânı Merrîḫ-i ictimâ' -ı (6) Cenâb-ı Zıllu'l-lâhiye taḫdîm kılınmış olmağ-ıla iksîr-i a'zam (7) olan naẓar-ı şefkat eşer-i seniyyeleri-le hayyiz-i kabûlde (8) maẓhar-ı iltifât-ı merâm-baḫş-ı ḥüsrevânî buyurılır ise, (9) ser-i mübâhâtım vâşıl-ı ser-ṭabaḫa-ı âsumân ve ol vech-ile (10) memnûnu ve mağbûtu'l-aḫrân buyrulması elṭâf-ı ilâhiyyeden (11) su'âl ve istid'â ve muḫaddime, üç bâb, bir ḫâtîme (12) üzerine tertîb idüp taraf-ı bâhiri's-şerîf haziret-i (13) pâdişâhiye taḫdîm ve isrâ kılınmıştır.

Bâb-ı evvel (14) efrâs-ı ferâset-i qarîn hakkında ve fezâ'ilinde vârid (15) olan âyât-ı kerîme ve eḫâdiş-i şâhiḫa ve âşâr-ı laṭîfe [07a] (1) zikrû ve beyânındadır.

Bâb-ı şânî atlarıñ eyüsiniñ (2) 'alâmetleri beyânındadır.

Bâb-ı şâlis atlarıñ tedbirlerin (3) ve ḫaḫların beyân ider.

Ḥâtîme atlarıñ dişlerin (4) beyân ider.

Muḫaddime

Ma'lûm hümâyûnu nuşret-maḫrûn (5) buyurıla ki, sebeb-i nizâm-ı 'âlem insânîñ dört bölük (6) olmasına mevḫûf idüğine 'ulemâ-yı İslâm ittifaḫ (7) itmişlerdür.

Evvelkisi kılıç için ta'yîn olunmuşdur. (8) İkincisi 'ilm ve kalem için ta'yîn olunmuşdur. (9) Üçüncüsü şan'at ve ticâret için ta'yîn olunmuşdur. (10) Dördüncüsü ekin biçim için ta'yîn olunmuşdur. (11) Bu dört bölüğü zabt ve hıfz eylemegi pâdişâhlık deyü (12) ta'yîn itmişlerdür. Ammâ evvelki bölük, ya'nî ehl-i seyf, (13) üzerine vâcib olan cenge lâzım âlâtü ve (14) esbâb ile muqayyed ve dâ'imâ ta'lîm üzere olup (15) eyü at besleyeler ve at ahvâlin bileler ve inmege [07b] (1) binmege ve silâh kullanmağa ve tüfeng atmağa meşgûl (2) olalar ve muktezâ-yı şer'-i şerîf üzere bâkî (3) bölükleri hıfzu ve hırâset ve zabtı ve siyâset ideler (4) ve bir taraftan düşmen zuhûrında ceng idüp (5) def' ideler. İkinci bölük 'ulemâ ve 'ukalâ ve küttâb (6) ve şulehâdır. Bunlarıñ üzerine lâzım ve vâcib olan (7) dâ'imâ okumağa ve okutmağa ve 'amel itmege meşgûl (8) olup emri bi'l-ma'rûf nehyi 'ani'l-münker ideler. (9) Dağı farz-ı 'ayn olan şer'at-ı aḥkâmîñ cümle (10) eşnâf ehline öğredeler ve ḥalkı 'ibâdet ve tâ'ate (11) teşvîk ideler ve aralarında ḥoşluk olup birbirlerine (12) muḥabbet ve şadâkat üzere olmalarına sa'y ideler (13) ve cümle ḥalkıñ eyüligine ḥayru du'â eyleyeler. Huşûsen (14) Ḥalîfe-i İslâm pâdişâhımız pâdişâh-ı 'âlem-penâh efendimiz (15) ḥaziretlerine ḥâşşeten başkaca du'â-yı ḥayr itmegi [08a] (1) evkât-ı ḥamsede ve sâ'ir evkât-ı mübârekede vird-i (2) zebân ideler. Zîrâ pâdişâh-ı 'âlem-penâh ḥaziretleri (3) 'ammerahu'l-lâhu bi'n-naşır ve't-te'yîdi ve metta'nâ'l-lâhu biṭûli (4) ḥayâtihi bi's-şıḥḥati ve'l-'âfiyeti, sâ'ir-i ḥalka göre bedendeki (5) kalb gibidür. Kalb sağ oldukça cümle bedene sağlık (6) ve kuvvet ve râhat ḥâşıl olur. İmdi bu iki (7) tâ'ifeniñ Beytü'l-mâl-ı Müslimînden ḥişşe-i şer'iyeye (8) leri vardır. Üçüncü bölük şan'at ve ticâret (9) için ta'yîn olunmuşdur. Anlara lâzım olan (10) şan'atlarına çalışmağdur. Dördüncü bölük (11) ekin biçim için. Anlara re'âyâ dirler. Bunlara (12) lâzım olan emr-i ma'âşda kendülere, sâ'ir (13) eşnâfa kifâyet idecek kadar ekin ekmege (14) ve bâğ ve baqça dikmege ve ma'âş için lâzım (15) olan ḥayvânâtı beslemege çalışmağdur. [08b] (1) Ammâ 'âkıll ve mükellef iken bu dört bölükden birinde (2) olmayan kimseler kendü ḥâllerine koymayup (3) cebr-ile bu dört bölükden elbette birine ilḥâk (4) olunmağ lâzımdur. Tâ ki serseri geştü ve güzâr (5) idüp sâ'ir eşnâfa müzâyıka ile ihtilâl, (6) nizâm-ı 'âleme sebep olmamaları-çün yılda birkaç kerre (7) yoqlanup bu dört bölükden birine ilḥâk olunmağ (8) lâzımadan olup el-ḥamdü li'l-lâhi ḥamden keşîran bu zamân-ı (9) ma'adelet-iktirânda bu kaẓiyyeye gâyet ri'âyet-le, ya'nî (10) rûy-ı zemînde aşlen bir mu'addel kimse qalmayup (11) efrâd-ı âferîde teşvîkât ve terğîbât-ı lâzıma (12) icrâsıyla bir kâra bed' itdirilerek günden (13) güne tebe'a ve fuqarâ ve bâğ ve bâğçe ve ṭuruk ve enḥâ (14) ma'mûr u âbâdân olmağda ve bu mağûle mevâd dâ'imâ (15) taḥarrî olunaraq lâzımü'l-icrâ olanlardan her biriniñ [09a]

(1) lāyıkı vech-ile tesviye-i icābātına sa‘y ve i‘tinā’ (2) kılınmağda olmağ-ıla hemān Cenāb-ı Rabbi’l-‘Ālemīn zāt-ı (3) şevket-simāt ḥaziret-i tācīdārīlerini ḥabīb-i kibriyāsı (4) ḥürmetine cemī‘ maṭlūbāt ve taşmīmāt-ı mülūk-ānelerine (5) muvaffağ bi’l-ḥayr eyleye, āmīn. Beyāndan müstağnī (6) oldığı üzere Ḥağ Ta‘ālā Ḥaziretleri Benī Ādemi (7) ‘anāşır-ı erba‘adan, ya‘nī bādu ve āb ve nāru ve (8) turābdan ḥağ itdi ki, mişillū ḥayvānātı dağı kezālik (9) ‘anāşır-ı mezkūreden ḥağ idüp anlarıñ (10) ‘unşırında yili ġālib kıldı. Anıñ-çün koğmağda ve (11) kaçmağda ve cengde қағ‘-ı mesāfe itmekde at gerekdir. (12) Ḥattā Īskender-i Zū’l-Ḳarneyn şürbü āb-ı ḥayāt için (13) Zulumāt’a sefer murād itdükde Arestetālīs Ḥekīm’i (14) da‘vet idüp bu sefer-i ba‘īd ve şedīde taḥammül (15) ider atlar intiḥāb itmegi emr itdi. Ḥekīm dağı [09b] (1) atları cem‘ idüp cümlesine bir zamānda şu ve yem (2) virüp bağladılar. Üç günde al at za‘īf olmış, (3) dördüncü günde kıla at za‘īf olmış, beşinci (4) günde ağ at za‘īf olmış, altıncı gün çil at (5) za‘īf olmış, yedinci gün siyāh at za‘īf olmış, (6) sekizinci gün kır at za‘īf olmış, toğuzuncu gün (7) torı at za‘īf olmış, onuncu gün ḥurmāyī torı (8) at za‘īf olmayup ayağ üzere тұrur. Bildiler ki, (9) açlığa ve şusuzluğa cümle atlardan ziyāde taḥammül (10) ider. Ve zulumetde görmelerin tecrübe için bir ġāyet (11) қaranlıқ gicede önlerinden bir kıll çekdiler. Evvelen (12) siyāh at gördi. Andan soñra ḥurmāyī torı (13) at gördi. Bu ikisinden ḥaylice at seçüp (14) anlar ile zulumāta gidüp geldiler. Bu şüretde (15) ġazā için atlarıñ cinsi ve a‘lāsın beslemek [10a] (1) lāzımadan idüğü müsellemler olup Ḥağ Ta‘ālā Ḥaziretleri (2) ve efendimüz şalla’l-lāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem ḥaziretleri atları (3) nice āyet-i kerīme ve eḥādīş-i şerīfe ile medḥ ve şenā (4) buyurmuşlardur. Ve cins at kendüsinden yere (5) düşen tüyüñ şadāsını işidir ve ġāyetle (6) böğrük ceyran ve tavşanı eşķāl ve ḥamūlesi-le (7) ardından yetişüp geçer. Ve cemī‘ cindīleriñ pīr ü pey-rev (8) ve pīş-kağemleri Ḥaziret-i ‘Ömer rażıya’l-lāhu ‘anhdan anlarıñ (9) biniciligi ġayrı kıyās қабул itmez ve lisān ile ta‘biri (10) mümkün olmayup ‘ağıll dağı ihāta eylemez. Ḥaziret-i Resūl-i (11) Ekrem şalla’l-lāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellemiñ yigirmi üç ‘aded (12) atları olup her birini bu zıkr olunan isimlerle tesmiye (13) itmişlerdür. O isimler bunlardur: Sekb, Müsr (14) Ṭarf, Leḥīf, Lezāz, Ṭarb, Verd, (15) Müsbiḥa, Ablaq, Zū’l-‘iḳāl, Zū’l-İema, Mürtecel, [10b] (1) Mürevveh, Sirḥān, Ye‘şüb, Ye‘yüb, Leciz, (2) Şeccā, Mendüb, Şecel, Millāvīḥ, Necīb. (3) İmdi bir kimse atını bu isimlerden biri-le tesmīme itmek (4) mübārek ve sünnetdür. Dağı sünnet-i Aḥmediyyeden biri oldur ki, (5) ata binerken isti‘āze ve besmele ile bineler. Ba‘de’r- (6) rüküb üç kerre اعوذ بكلمات الله التّامّات (7) كلّها من شرّ ما خلق بسم الله الّذى (8) لا يضرّ مع اسمه شيء في الارض ولا في السماء و (9) هو السميع العليم

من قَلَّ عمله فليبر تبيط فرساً في سبيل الله (4) فإنَّ شبعه وريّه وروثه selleme (3) aleyhi (3) şalla'l-lāhu 'ame'li az (6) Ya'nī bir kimseniñ (6) 'ame'li az (6) olursa, ol kişi fi-sebīli'l-lāhi kendü (7) için bir at bağlasun. Zīrā ol atıñ yem ve şu (8) ve fişkı ve bevlü ve kıılı kıyāmet gününde anıñ mizānında (9) ḥasenāt olur dimekdir. Ḥaḳ Celle ve 'Alā katında (10) Dīn-i İslām'ıñ 'izzeti ol mertebededir. Şıdḳ-ıla (11) ḥidmet idenlere bu deñlü ta'zīm ve tekrīm ve luṭuf (12) ve iḥsānlar olunur. Ve İmām-ı Buḥārī ve İmām-ı (13) Müslim raḥmetu'l-lāhi 'aleyhā, Ebū Hüreyre rażıya'l-lāhu 'anhdan (14) rivāyetlerinde, Resūlu'l-lāh şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem (15) ḥaziretlerinden at ḥuşuşunda su'al olunduḡda [13a] (1) buyurdılar: الخيل ثلاثة هي لرجل وزرّ و هي لرجلٍ (2) سترّ و هي لرجلٍ اجزّ فاما الّتي هي له سترّ فرجلٌ رباطها رياءٌ و فخراً و نواءٌ لاهل الاسلام فهي له (4) وزرّ و اما الّتي هي له سترّ فرجلٌ رباطها في سبيل (5) الله ثمّ لهم ينس حقّ الله في ظهورها ولا في رقابها (6) فهي له سترّ و اما الّتي هي له اجزّ فرجلٌ رباطها (7) في سبيل الله لا هل الاسلام في مرج اوروضة (8) فما اكلت من ذلك المرج اوروضة من شيء (9) الا كتب الله له عدد ما اكلت حسناتٍ و كتب له (10) عدد ارواثها و ابو الهيا حسناتٍ ولا تقطع طولها (11) فاستبّت شرفاً او شرفن الا كتب الله له عدد (12) ارواثها و اثارها حسناتٍ فلا مزبها صاحبها Hāşıl-ı ma' nī budur (13) نهر فشريت منه ولا بدّ ان يسقها الا كتب الله له (14) عدد ما شربت حسناتٍ ki; (15) at cinsi üç kısımdur. Yā' nī üç kimseye nisbet-ile [13b] (1) üç ḥāli vardır. Bir kimseye günāhdır ki, alup ḥalḳa (2) gösterüp faḥrlanmak ve ehl-i İslām'a 'adāvāt itmek (3) için beslenürse günāh ḥāşıl olur. Ve bir kimseye (4) perdedir ki, fi-sebīli'l-lāhi alup binüp indükçe Ḥaḳḳu'l-lāhi (5) unutmaz ve müntefi' olduğca şadaḳa ve şükürden (6) fāriḡ olmazsa ol perdedir. Ya'nī yoḥsulluḡdan (7) şaḳlar uğurlu ve mübārekdür dimekdir. Ve bir kimseye (8) ecir ve şevābdır ki ehl-i İslām maşlahatı ve ḡazā ve ribāṭ (9) için beslenürse şāḥibi anı bir çayır ya da bir ravzada (10) bağladığı müddetce ol kişiye cemī' yidügi otlar ve tersleri (11) ve bevilleri ve ayaḡınıñ izleri ve otladığı yerde (12) pāy-bendini kırıp siñirtse tersleri ve bevilleri (13) ve ayaḡınıñ izleri ve şāḥibi ile bir çeşme üzerine (14) uğrayup ol atı şulasa içdügi kadar Ḥaḳ Ta'ālā (15) ḥasenāt yazar dimekdir. Ve ba'zı ḥadīş-i şerīfde [14a] (1) vārid olmuşdur ki, ḡazā niyyetine at beslemek cehennem nārına (2) perde olur me'ālinde Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi (3) ve selleme bu ḥadīşi buyurdu. Ya'nī Zeyd bin Şābit rażıya'l-lāhu (4) 'anh rivāyet itmişdir الله كان له سترّة من التار (5) ve Resūlü Ekrem ve Nebiyy-i (6) من هم ان يربط فرساً (7) بنية صادقة اعطى له اجر شهيد Muḥterem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme (8) Ya'nī Ebī Ca'fer Muḥammed bin 'Alī rivāyet itmişdir. Ya'nī (9) bir kimse fi-sebīli'l-lāhi ḡazā için niyyet-i şādıḳa ile (10) bir at beslese aña bir şehīd faẓīleti virilür (11) dimekdir. Lākin ba'zı 'avām itdügi gibi ḡazā niyyetine (12) bir atı ve bir kılcı şaḳlayup aşlā ḡazāya mübāşeretı, (13) yā ḳalbine şevḳi ḳalmazsa anıñ aşlen ve

kaṭ' en ecri (14) yokdur. Böyle itmekden ise bir ehline bağışlamak (15) eyüdü. Nice ecir ve şevāb hāşıl olur. İmām-ı [14b] (1) Bāhili rażıya'l-lāhu ' anhdan mervīdir ki, Hāḫ Ta' ālāniñ (2) الَّذِينَ يَنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا (3) و علانيةً فلهم اجرهم عند ربهم ولا خوفٌ (4) عليهم (5) idüp bir kimse niyyet-i hālişe ile ğazā niyyetine (6) bir at beslese ol kimse bu āyet-i kerīme Hāḫ Ta' ālāniñ (7) zıkr itdügi kimselerdendür deyü buyurmuşdur. (8) Āyet-i kerīmeniñ ma' nāsı budur ki; malların gice (9) ve gündüz, gizlü ve āşikāre Allāh yolına ħarc iden, (10) ya' nī her zamānda ve her hālde malların ihsān itmekden (11) hālī olmayan kimselerin ecr ve fażileti Hāḫ Celle ve ' Alā (12) ḫatındadır. Anlara ħavf ve ħüzün yokdur dimekdir. (13) Ḳazı Beyzāwī raḫmetu'l-lāhi ' aleyh tefsīrinde bu āyet-i (14) kerīmeye, ba' zılar ḫavlince Hāziret-i Ebī Bekir Eş-şādiḫ (15) rażıya'l-lāhu ' anh ḫaḫḫında nāzil olmışdur ki; kırık biñ [15a] (1) altını olup kimisin gice ve kimisin gündüz, kimisin (2) āşikāre kimisin gizlü şadaḫa eyledi. Ve ba' zılar (3) ḫavlince Hāziret-i ' Alī kerrema'l-lāhü vechehü ḫaḫḫında nāzil (4) olmışdur ki; hemā dört aḫçeye mālīk olup cümlesin (5) Allāh yolına kimisin gice ve kimisin gündüz ve kimisin (6) āşikāre ve kimisin gizlü şadaḫa eyledi. Ve ba' zılar (7) ḫavlince fi-sebīli'l-lāhi at besleyüp anlara ħarc idenler (8) ḫaḫḫında nāzil olmışdır deyü taşriḫ olınmışdur. (9) Ve Şifā'-ı Şudūr'da ' Ubbād bin Şābit rażıya'l-lāhu anhdan (10) mervīdir ki, Resülü Ekrem ve Nebiyy-i Muḫterem şalla'l-lāhu (11) ta' ālā ' aleyhi ve selleme (12) انّ الفرس ليستنّ في طبله وصاحبه ناءمّ على فراشه فما تبقى له خطيئة الا (13) وقعت ولقد انزل الله في ارتباط الخيل و الانفاق (14) عليها ايتين من القران من ذا الذي يقرض الله قرضاً (15) حسناً فيضاً عفه له اضعافاً كثيراً [15b] (1) و قوله الَّذِينَ يَنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا (2) و علانيةً فلهم اجرهم عند ربهم ولا (3) عليهم ولا هم يحزنون (4) Ya' nī taḫḫīḫan şāḫibi döşeginde uyurken ḫayvān (5) yatdığı yerden ḫal[k]dığı gibi şāḫibiniñ cemī' günāḫı (6) dökilür ve ' Allāhu Ta' ālā Hāziretleri at beslemek (7) ḫaḫḫında āyet-i kerīme inzāl itmişdir. Birisi (8) يقرض الله قرضاً فيضاعفه له اضعافاً كثيراً (9) ma' nāsı; bir kimse Hāḫ Ta' ālāya ḫarż-ı ḫasen virse, (10) Hāḫ Celle ve ' Alā aniñ virdüğünün çok emşāliñ (11) virir dimekdir. Ḳarż-ı ḫasen virmegiñ ma' nāsı; (12) fi-sebīli'l-lāhi ğazā içün at beslemekdir didiler. (13) Ve birisi daḫı و الَّذِينَ يَنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا (14) و علانيةً فلهم اجرهم عند ربهم ولا هم يحزنون (15) Tefsīri beyān olundu. Ve'l-hāşıl, at beslemek [16a] (1) ḫaḫḫında bu iki āyet-i kerīme nāzil olmışdur dimekdür. (2) E'imme-i ḫadīşden İmām-ı Ṭaberānī ve ğayrılar, (3) naḫillerinde Ebū Kübeyşe-i Enmārī rażıya'l-lāhu anh Resül-i (4) Ekrem şalla'l-lāhu ' aleyhi ve selleme ḫaziretlerinden (5) معقودٌ في نواصي الخيل و (6) والمنفق عليها كالباسط يده باصدقة (7) اهلها معانون عليها (8) Ya' nī ḫayr atlarıñ alınlarında baḫludur ve şāḫibleri (9) yardım

olunmuşlardır ve anlara harc olunan māl (10) şadağa yerine geçer dimekdir. Ve ba‘zı rivāyetde (11) at besleyen kimse gündüzler oruc tutup (12) ve giceler şabāha kadar ‘ibādet idüp hīç (13) fütür gelmeyen ve dā‘imā şadağa viren kimse gibidir (14) deyü vārid olmuştur. Ve İmām-ı Aḥmed rahmetu’l-lāhi (15) ‘aleyhi, Cābir rażıya’l-lāhu anh Ḥāziret-i Resūlü Ekrem [16b] (1) şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve sellemden rivāyet itmiştir (2) الخيل معقودٌ في نواصيها الخير والليل الى يوم القيامت و اهلها معانون عليها فامسحوا بنواصيها (4) وادعوا لها (5) الاوتار (3) بالبركت قلدوها ولا تقلدوها (6) deyü naḳil eylemiştir. Ya‘nī ḥayr ve neyl (6) kıyāmete dek atlarıñ alınlarında bağludur. Ya‘nī düşmen (7) üzerine zafer bulmağ anıñla olur ve anları (8) beslemek ḥuşuşunda Allāh Ta‘ālā mu‘in ve nāşırdır (9) ve atlarıñ alınların şıgayup siliñ ve anlara bereketle (10) du‘ā eyleyiñ. Ya‘nī; “Yā Rabbī sen mübārek eyle” deyü (11) du‘ā kılıñ ve boyunlarına kılāde bağlayup kirişden (12) kılāde bağlamayıñ dimekdir. Kiriş memnū‘ olduğunuñ (13) vechi budır ki, gezdiği yerden bir şey’e ilişerek (14) kırılmayup boğulur. Ammā sā‘ir nesne olunca (15) kırılıp ḥalāş olur demişler. Ve ba‘zı rivāyetde [17a] (1) dünyā ve āḥiret ḥayırlarınıñ cümlesi atlarıñ alınlarında (2) kıyāmete dek bağludur deyü vārid olmuştur. (3) Ḥattā tā‘ife-i feresde çok ḥayır olduğı-çün ‘Arablar (4) ata ḥayr tesmiye itmişlerdir. Ḥaḳ Celle ve ‘Alā (5) Ḥāziretleri, Süleymān Peyğamber ‘alā nebiyyinā ve ‘aleyhi’s-şalavātü (6) ve’s-selāmdan ḥikāye idüp عن ذكر ربّي (7) الخير حبّ الخير buyurdığı yerde ḥayırdan murād (8) atdır dinilmiştir. İmām-ı Müslim rahimehu’l-lāh, Cerir’den (9) rivāyet idüp Resūlü Ekrem şalla’l-lāhu ‘aleyhi (10) ve sellem ḥāziretlerini gördüm ki, mübārek yed-i sa‘ādeti-le (11) atıñ alınıdaki şaçı büküp الخيل معقودٌ بنواصيها (12) الخير الى يوم القيامت الجر deyü buyurdu (13) didigini naḳl itmiştir. Ya‘nī atlarıñ alınlarında kıyāmete (14) kadar ḥayır bağludur ve ḥayırdan murād ecr ve ğanīmetdür (15) dimekdir. İmām-ı Buḥārī ve İmām-ı Müslim rahmetu’l-lāhu [17b] (1) ‘aleyhā, Resūlü Ekrem şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme القيمة (3) الخيل (2) معقودٌ في نواصيها الخير الاجر والغنيمة الى يوم (3) القيمة buyurdığını ‘Urve ibn-i Ebi’l-Ca‘d rażıya’l-lāhu ‘anhdan (4) rivāyet itmişlerdir. Bu ḥadīşin ma‘nāsınıñ tıbkıdır. (5) Ve İmām-ı Buḥārī rahmetu’l-lāhi ‘aleyh, “Şebit bin ‘Urve’niñ (6) evinde gördüm yetmiş at var idi” deyü buyurmuştur. (7) Ve İmām-ı Ḳurṭubī ve ğayrılar rahimehümü’l-lāhu daḥı “Ḥāziret-i ‘Urve (8) rażıya’l-lāhu ‘anh ğazā için yetmiş at ḥāzırlayup besler (9) idi” deyü naḳl itmişlerdir. Ve’l-hāşıl bu ma‘nāda (10) ‘ibārāt-ı muḥtelife ile nice ḥadīş-i şerifler vārid (11) olmuştur ve aşḥāb-ı kirāmıñ ulularından (12) kimesneler daḥı rivāyet itmişlerdir. Şöyle fehmi (13) olunur ki; peyğamberimiz efendimiz ‘aleyhi’s-şalātü ve’s-selām, (14) bu ma‘nayı ihtimāmen tekrār-be-tekrār buyurup herkes (15) kañğı ‘ibāret-le işitdi-se ve zaḳḳ ve ḥıfz eyledi-se

[18a] (1) aña göre nakil ve rivāyet itmişlerdir. Cümlesiniñ (2) me’āl ve muḥaṣṣalı at ḡāyetle mübārekdir. Besleyen kimseye (3) ecr ve faziletler ve dünyāda ve āhiretde devlet (4) ve sa’ādetler ḥāşıl olur ve beslemege Ḥaḳ Ta’ālā mu’īn (5) ve nāşır olup şāhibi faqırdan ḥalāş ve maṭlūbına (6) nā’il olur dımekdir. Zīrā muḥbir-i şādık peyḡamberimiz (7) efendimiz ‘aleyhi’s-şalātü ve’s-selām ḥaziretlerine ba’zı (8) kimseler gelüp faqırdan şikāyet itdiklerinde; “at (9) besleyiñ, zīrā Allāhu Ta’ālā Ḥaziretleri at için on (10) rızık virüp birini at yer, toku[z]ı şāhibine (11) ḡalur” deyü buyurmışlardır. Ḥaziret-i Resūlü Ekrem (12) şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme, Ḥaḳ Ta’ālānıñ at yaratmaḡ (13) murād-ı şerīfleri olduḡda poyraz rüzḡārına (14) buyurdı ki; ben ‘azimü’s-şān, senden maḡlūḡ (15) yaradam ki anı dostlarıma sebeb-i ‘izzet ve düşmenlerime [18b] (1) sebeb-i zillet ve tātım ehline sebeb-i kemāl (2) ve cemāl kılam. Rüzḡār daḡı “ḡalk it yā Rabbi” (3) diyince, Cenāb-ı Ḥallāḡ rüzḡārdan bir miḡdār (4) alup at yaratdı ve; “seni yaratdım ve dünyā ve āhiret (5) ḡayırlarıñ cümlesini seniñ öñ şaḡıña baḡladım (6) ve ḡanīmetleri seniñ arḡanda cem’ eyledim ve şāhibiñi (7) saña muḡabbet ve şefḡat idici kıldım ve seni ḡanadsız (8) ḡuş gibi uḡar kıldım. İmdi sen şāhibiniñ (9) istedüḡüne yetişmek ve ḡaçdıḡından ḡurtulmaḡ (10) için olup seniñ üzerinde erler kıldım ki, (11) anlar beni tesbīḡ ve eksik şıfātlardan tenzīh ve kemāl (12) şıfātla-ıla zāt ve şıfātımı tavşif iderler. (13) Sen daḡı anlar ile berāber beni tesbīḡ ve taḡmīd ve tekbīr (14) ve temcīd idesin” didi deyü buyurdıḡını Ḥaziret-i (15) ‘Alī kerrema’l-lāhu vecheḡü ve rażıya’l-lāhu ‘anhdan İmām-ı [19a] (1) Dümeyrī, Ḥayāt-ı Ḥayvān’da ve İmām-ı Dimyātī, Kitābu’l- (2) Ḥayl’da rivāyet itmişlerdir. Bu taḡdīrde (3) emr-i Ḥaḡḡ-ıla şāhibi ḡanḡı zikre meşḡül olsa, (4) at berāber meşḡül olup zikr ider. Melā’ike-i (5) kirām ‘aleyhimü’s-selām atıñ bu şıfatı ve şerefiñ (6) işitdiler ve ḡüsn-i şüretiñ gördiler ve “Yā Rabbenā (7) bizim için daḡı atlar ḡalk eyle” deyü du’ā itdiler. (8) Ḥaḳ Ta’ālā Ḥaziretleri anlar için daḡı atlar yaratmışdur. (9) Ve Ḥaḳ Ta’ālā atı yaradup yer yüzine ayaḡı basdıḡı (10) vaḡit kişnedi. Ḥaḳ Ta’ālā Ḥaziretleri daḡı; “mübārek (11) ḡalk olunduñ. Cümle müşrikleri seniñ kişnemeñle (12) ḡör ve zelil idem ve ḡulaḡlarıñ heybet ile ṡolduram (13) ve ḡalblerin ḡorḡudam” deyü buyurdılar. Ḥaziret-i Ḥayy-ı (14) Vedūd, cemī’ eşyāyı Ḥaziret-i Ādem ‘aleyhi’s-selāma (15) ‘arz eylediginde; “Yā Ādem! Bunlardan sen [19b] (1) diledüḡin nesneyi kendüñe i[ḡ]tiyār eyle” deyü (2) buyurdı. Ḥaziret-i Ādem ‘aleyhi’s-selām daḡı, “atı (3) iḡtiyār eyle” deyü buyurdı. Ḥaziret-i Ādem ‘aleyhi’s- (4) selām daḡı atı iḡtiyār idince, Ḥaḳ Ta’ālā daḡı; “Yā Ādem! (5) Mübārek olsun. Benim bereketim atlarıñ üzerindedir (6) ve ḡayvān[ā]tdan andan sevgülü nesne yaratmadım” deyü (7) buyurdı. Bu ḡadış-i şerīf atıñ

pek çok fezâ'iline (8) dalâlet ider. Ve aşhâb-ı kirâmîñ ulularında[n] (9) rızvânu'l-lâhi 'aleyhim ecma'inden menkûldir ki, (10) Resûlü Ekrem şalla'l-lâhu 'aleyhi ve sellem (11) hâzirelerine dünyâ metâ'larından eñ sevgülü nesne (12) hâtunları ve atları idi. Ma'kal bin Yesâr (13) razıya'l-lâhu 'anh rivâyet idüp (14) الى رسول الله عليه لم يكن شيء أحب (15) و سلم بعد النساء من الخيل deyü buyu[r]dı. Ya'nî Resûlü Ekrem (16) şalla'l-lâhu 'aleyhi ve selleme hâzirelerine hâtunlarından soñra [20a] (1) atlarından sevgülü bir nesne yog-ıdı dimekdür. (2) Bu taqdîrce kişi hâtunlarıñ ve atlarıñ sevmek (3) sünnet-i seniyye-i Aḥmediyyeye ri'âyet eylemekdür. Ve ba'zı (4) 'Arabî at, sâhibi kendüyi sevmek ve rızkı çok olmağ (5) ve son nefesde ḥüsnü ḥâtime ile ḥatm olmağ (6) için Hağ Ta'âlâya du'â ider deyü vârid olmuştır. (7) 'Ömer bin 'Utbe raḥmetu'l-lâhi 'aleyhi ğazâya giderken (8) dört biñ dirhem şer'î ki kırk biñ aqçeye (9) bir at şatun aldı. Ve ba'zı dostları niçün bir ata (10) bu kadar aqçe virdiñ didiklerinde, “düşmenime (11) karşı bir a[t]ım varduğı baña dört biñ dirhem (12) den sevgilüdür” deyü buyurduklarını Südi (13) raḥmetu'l-lâh rivâyet idüp 'Abdu'l-lah bin Mübârek (14) raḥmetu'l-lâhi 'aleyh naql itmişdür. 'Ömer bin 'Utbe (15) didikleri tâbi'îniñ ulularından ve ğazîlerinden [20b] (1) ve şehidlerindenür. Ve ba'zı ḥadîş-i şerîfde at (2) cennetde dağı olur. Mübârek ḥayvândır. Hağ Ta'âlâ dünyâda (3) ve âhiretde ḳulların aniñla müşerref eyler deyü vârid (4) olmuştır. 'Abdu'r-Raḥmân bin Sâ'ide razıya'l-lâhu 'anh, (5) “ben atı ğâyet severdim. Resûlü Ekrem şalla'l-lâhu (6) 'aleyhi ve sellem hâzirelerine su'âl idüp, 'Yâ Resûl (7) a'l-lâhi, cennetde hiç at olur mı' didigimde (8) ادخلك الله الجنة يا عبدالرحمن كان لك ان (9) فرس من ياقوت لها جنا حان يطير بك حيث (10) شئت” deyü rivâyet itmişdür. (11) Ya'nî “Yâ 'Abdu'r-Raḥmân! Eger Hağ Ta'âlâ Hâzireleri seni (12) cennete ḳorsa, anda seniñ yâḳûtdan bir atıñ (13) olur ki, iki ḳanadı olup seni istediğüñ (14) uçurur” dimekdür. Ve bu ma'nâda bir kaç (15) ḥadîş-i şerîfler dağı vârid olup birbirin [21a] (1) taḳviyet ider. Ve ba'zı ulemâ' bir kimse fi-sebîli'l-lâhi (2) ğazâ için bir at alup beslese ol kimse Hağ Ta'âlâniñ (3) emrin yerine getürmüş olur. Zîrâ (4) ما استطعتم من قوّة و اعذوا لهم (5) و من رباط الخيل ترهبون (6) deyü beyân itmişlerdir ve âyet-i kerîmeniñ tefsîrini (7) yuğaruda sebḳat itmişdir. Ve Resûlü Ekrem şalla'l-lâhu (8) 'aleyhi ve sellem hâzireleriniñ emrin dağı yerine (9) getürmüş olur. Zîrâ (10) بنواصيها واعجازها و امسحوا (11) ارتبطوا بالخيل و امسحوا (12) deyü buyurmuşdur. Ya'nî (13) “at besleyiñ ve sağırların şığayıñ” (14) dimekdir. Resûlü Ekrem şalla'l-lâhu 'aleyhi (15) ve selleme, Hağ Ta'âlâ اطاق اذا (16) كل مسلم ان تربط فرساً اذا (17) Selmân-ı Fârisî razıya'l-lâhu (18) 'anh rivâyet itmişdir. Ma'nâsı her Müslimiñ [21b] (1) ḳudreti yitdği kadar at beslemek üzerine (2) vâcibdir dimekdir. Ve atıñ cümle menâfi'inden

(3) biri dağı budur ki; olduğu eve cin girmez. (4) Resülü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme لا تدخل بيتاً فيه عيقٌ من الخيل (5) buyurmuşdur. (6) Ya' nī küheylān cinsi at olan eve cin girmez (7) dimekdir. Bu hadiṣ-i şerīfden, besleyince (8) atıñ ālāsın beslemek lāzım olduğu fehm olunur. (9) Bir kimse 'Abdu'l-lāh ibn-i <Mübārek> Ḥāzirelerine gelüp; "yā imām, (10) evimde baña taş atarlar, bilmem kim atar" diyince (11) 'Abdu'l-lāh bin Mübārek Ḥāzireleri dağı "bir 'Arabī at alup (12) besle" deyü buyurdılar. Ol kişi dağı bir 'Arabī at (13) alup evine getürdigi gibi taş atılması kesilüp (14) atılmaz oldu. Şoñra 'Abdu'l-lāh bin Mübārek Ḥāzirelerine (15) hikmeti ne idi deyü su'āl olunduğda, "tā'ife-i cin [22a] (1) idi. 'Arabī cinsi at evde olunca giremezler" deyü (2) buyurdılar. Ve 'Arabī cinsi at yanında bulunan kimseyi (3) sar'a tutmaz dimişlerdir. Resülü Ekrem şalla'l-lāhu (4) 'aleyhi ve selleme haber virüp buyurdu ki; İblīs (5) mā-yesteḥik bir gün Ḥāzire-i 'İsā 'alā nebiyyinā ve 'aleyhi's- (6) şalavātü ve's-selāmıñ yanına geldi. İsā 'aleyhi's- (7) selām dağı, "Yā iblīs saña bir şey' su'āl idecegim. (8) Toğrısını söyler misin" didiginde İblīs dağı, (9) "Yā Rūḥu'l-lāh! Şor ne şorarsan. Toğrısıñ (10) söylemem" didi. İsā 'alā nebiyyinā ve 'aleyhi's-selām, (11) "saña gāyetle eziyyet viren bi-ḥuzūr iden nesne (12) nedir" deyü su'āl eyledi. Şeytān-ı la'in dağı; "fi-sebīl'l-lāhi (13) gāzā için küylardan bir küyda, yā ḥiṣārlardan (14) bir ḥiṣārda at kişnedügidir. Ve ben ol (15) maḥalle gidemem" didi deyü Şifā'-ı Şudūr'da [22b] (1) Ebū'l-Ḥasen-i İskenderānī'den naḳil olunmuşdur. Ebū Eyyüb (2) Enşārī razıya 'anhu'l-bārī, Resülü Ekrem şalla'l-lāhu (3) 'aleyhi ve selleme لا تحضر الملائكة من الله شيئاً (4) الألهور الرجل مع (5) امراته ولحبرا الخيل والنضال (6) naḳil eylemişdir. Ya' nī melekler lehivlerden bir lehve ḥāzır (7) olmazlar. Ancak ḥātūnı-la lehiv itse yāḥūd (8) at koşdursa yāḥūd oğ yaruşdursa (9) ol vaḳit ḥāzır olur dimekdir. Resülü Ekrem (10) şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme كل لهو من الدنيا باطلٌ (11) الأ (12) التائة انتضالك بقوسك وتاديك (13) فرسك و ملاعبتك اهلك فانها منالحوق (14) buyurdığını Ebū Hüreyre razıya'l-lāhu 'anh rivāyet (15) itmişdir. Ya' nī dünyāda her oyun bātıldır. (16) Ancak üç oyun bātıllı degildir. Birisi yayıñla [23a] (1) oğ atup yaruşdırmağ, birisi atıña edeb (2) ta'lim itmek, birisi dağı ḥātūnuñ-la oynamağ. (3) Taḥḳikan bu üç oyun bātıllı olmayup ḥaḳdandır (4) dimekdir. Resülü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme (5) ḥāzireleriniñ benim yanımda buyurdığı (6) اكرمه الله تعالى و ان اهانه الله تعالى (7) benim yanımda sābit oldu deyü 'Ömer bin 'Abdu'l-'azīz (8) raḥmetu'l-lāhi 'aleyh naḳil itmişdir. Ya' nī bir kimseniñ (9) 'Arabī atı olup ikrām iderse Allāhu Ta'ālā Ḥāzireleri (10) dağı aña ikrām ider. Eger ihānet idüp (11) ḥōr tutarsa Allāh ta'ālā dağı anı ḥōr tutar (12) dimekdir. Temīm-i Dārī 'aleyhi raḥmetü'l-bārī (13) ḥāzireleri, atına yem virmek için

oturup (14) kendi arpa ayırtlar, ehli ve cemâ'ati turlar idi. (15) Ba'zı kimseler görüp; “Yâ Temîm, bu arpayı niçün [23b] (1) bir hizmetkârına virmedin. Senden gayrı arpa (2) ayırtlayacak kimse yok mıdır” didiklerinde; “arpa (3) ayırtlayacak kimse var, ammâ kimseye virmedüğüme (4) bâ' iş işitdim. Resülü Ekrem şalla'l-lâhu 'aleyhi ve selleme (5) bir kimse atını arpasın kendi ayırtlasa ol (6) kimseye her dâne muqâbelesinde on hasene yazılır (7) deyü buyurdığıdır” dimekdir. İmâm-ı Taberânî ve İbn-i (8) 'Asâkir rahmetu'l-lâhi 'aleyhimâ bu hikâyeyi nakl eylemişler. (9) Ol zamân Temîm-i Darî razıya'l-lâhu 'anh Kıuds-i Şerîf (10) begi idi dimişlerdir. Haziret-i 'Â'îşe-i Şıddıka (11) razıya'l-lâhu 'anhâ rivâyet itdiler ki, Resülü Ekrem (12) şalla'l-lâhu 'aleyhi ve selleme oturur ve atı bağı turlur idi. (13) “Yâ Resûla'l-lâh! Bu atıñ torbasını ben aşayım” didigimde; (14) “Yâ 'Â'îşe, istersin ki ecr-i 'azîm kazanasıñ. (15) Zîrâ bir kimse bir ata torbasın aşsa anıñ [24a] (1) muqâbilesinde ol kişiye bir hasene yazılır. (2) Ve torbasın alsa anıñ muqâbilesinde dağı bir günâhı (3) mahv olur” deyü buyurmuşdur. Müslim Yesâr razıya'l-lâhu 'anh, “baña haber virdiler, Resülü Ekrem şalla'l-lâhu (5) 'aleyhi ve selleme atınıñ yüzünü mübarek ridâsı-la (6) silüp ‘bu gice ben atdan ötüri ‘itâb olundum’ (7) deyü buyurmuşdur” diye rivâyet itmişdir. Ma'lûm (8) oldu ki, kişi hemân atını hizmetkâra inanarak (9) kendü fâriğ olmak ma'kul ve câ'iz olmayup (10) kendü dağı yokla[y]up görmek lâzımdır. Zîrâ (11) Resülü Ekrem şalla'l-lâhu 'aleyhi ve selleme (12) haziretleri at için 'itâb olununca gayrılarınıñ (13) hâli nice olur. Enes bin Mâlik razıya'l-lâhu 'anhdan (14) mervîdir ki, Resülü Ekrem şalla'l-lâhu 'aleyhi ve selleme (15) *البركة في نواصي الخيل* buyurmuşdur. Ya'nî bereket [24b] (1) atlarını alınlarındadır dimekdir. Bu hadîş-i şerîfi (2) İmâm-ı Buḥârî ve İmâm-ı Müslim rahimehümu'l-lâh nakil itmişlerdir. (3) Ve Ebü Dâvud rahmetu'l-lâh naklinde 'Utbe bin 'Abdu'l-lâh (4) Es-Selmâ'dan vârid olmuştur ki, Resülü Ekrem şalla'l-lâhu (5) 'aleyhi ve selleme haziretleri atlarını yelesin ve perçemin (6) ve kıyruğun kırkımadan nehiy buyurdu dimişdir. (7) Ve Ebü Dâvud ve Nîsâ'î Ebî Vehab radzıya'l-lâhu 'anhdan (8) rivâyet itmişlerdir ki, Resülü Ekrem şalla'l-lâhu (9) 'aleyhi ve selleme *عليكم بكلّ كميت اغرّ* (10) *اشقر اغرّ محجلّ او ادهم اغرّ محجلّ* (11) buyurmuşdur. Ya'nî her torı yâ al yâ siyâh (12) at ki, alında güre ve ayağında sekili ola. (13) Siz aña mülâzemet eyleyesiz. Ya'nî bu maqûle (14) hayvân besleyesiñiz dimekdir. Ve Ebü Kâatâde (15) razıya'l-lâhu 'anh, Resülü Ekrem şalla'l-lâhu 'aleyhi ve selleme [25a] (1) haziretlerinden rivâyet itmişdir ki *خير الخيل (2) الادهم الاقرح الارثم ثم الاقرح المحجلّ طلق اليمنى فان لم يكن ادهم فكميت على هذه الشبه* (4) (3) buyurmuşdur. Ya'nî atlarını hayırlısı (5) alında ve burnunda ve üst dudagında azıcık (6) ağı olan kara atdır. Andan sonra alında azıcık (7) ağı ve ayakları sekil olup faqat ön

ayağınıñ (8) sekil olmayandır. Eger siyāh olmazsa kümeýt ola (9) dimekdir. Kümeýt didikleri qara ile kızıl mā-beyninde (10) olup ne yek siyāha mā'il ve ne yek kızıla mūmāşil (11) olup gālibā buralarda yağız didikleri ola. (12) İmām-ı Taberānī ve Hākim raḥimehümü'l-lāh 'Ubbe bin 'Āmir (13) rażıya'l-lāhu 'anhdan mervīdir ki, Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme اذا اردت ان تعز و فاشتر (15) فرساً محخلاً طلواليمنى [25b] (1) buyurmuşdır deyü naqıl itmişlerdir. Ya'nī sen (2) gāzā murād idersen alnı şakar, ayakları sekil olup (3) sağ ayağında sekil olmayan atı al. Tā ki sen (4) gānīmet alasin ve selāmet üzere olasin (5) dimekdir. İmām-ı Dārimī raḥimehu'l-lāhu, Ebū Qatāde (6) rażıya'l-lāhu 'anhdan mervīdir ki; bir kimse Resūlü Ekrem (7) şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme ḥaziretlerine gelüp "at almaq (8) isterim Yā Resūla'l-lāh. Naşıl at alayım" diyince; (9) اشتر ادهم ارثم محخلاً طلق اليمنى او من الكميث (10) على هاذى الشبه (9) buyurmuşdur deyü naqıl itmişdür. (11) Ma'nāsı; "şol siyāh atı şatun al ki, burnunuñ (12) üsti aq ve ayağı sekil olup sağ ayağı sekil (13) olmaya, yāḥūd yağız at al ki, bu nişānlar mevcūd (14) ola" dimekdir. Ve İbn-i 'Abbās rażıya'l-lāhu 'anhumā (15) dan rivāyet olundu ki, Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu [26a] (1) 'aleyhi ve selleme يمن الخيل فى اشقرها (1) buyurmuşdır. (2) Ya'nī ḥayr ve bereket ve kuvvet yelesi ve quyruğı kızıl al (3) atlardadır dimekdir. 'Amr bin Hāriş rivāyet (4) eyledi ki, Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme (5) لو جمعت خيول العرب فى صعيد ثم ارسلت لكان اسبقها الاشقر (5) buyurmuşdır. Ya'nī 'Arab atları (7) bir şahrāda cem' olunup şalvirilse, anları gečen (8) eşqar olurdu dimekdir. Hāşıl-ı kelām, cemī' (9) atlarıñ yügrük ve eyüsi al atdır. Nafi' bin Cübeyr (10) rażıya'l-lāhu 'anh rivāyet itmişdir ki, Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu (11) lāhu 'aleyhi ve selleme ḥaziretleri (12) احوى و احم (12) buyurmuşdır. Ma'nāsı ḥayr (13) ve bereket ol atdadır ki qara ve yeşile beñze. (14) Ya'nī siyāh olmayup bir miqdār gökrek ola dimekdür. (15) Ebū Hüreyre rażıya'l-lāhu 'anhdan mervīdir ki, [26b] (1) Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme ḥaziretleri atda (2) şikāl oldığın sevmez idi. Şikāl aña dirler ki; (3) atıñ öñ ayağınıñ sağı ve kıç ayağınıñ şolı (4) sekil ola. Sekil olmaq atıñ bilekleri aq olmaqdır. (5) Ba'zılar Ḥaziret-i İmām-ı Hüseyn rażıya'l-lāhu 'anh (6) şehīd oldığı zamān bu maqūle at üzerinde idi (7) deyü zikr itmişlerdir. Şifā'-ı Şudūr'da mezkūrdur ki, (8) Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi ve selleme, her ne zamān (9) bir tā'ifeniñ atları başları yukaru tıutup çok (10) kişnerlerse bilesiz ki fetḥ ve nuşret anlarıñdır. (11) Ammā başların aşağı tıutup kişnerler ve quyruqların (12) şallarlırsa bilesiz ki anlar münhezim ve perişān (13) olurlar. İmdi bu kadar 'āyet-i kerīmeye ve eḥādīs-i (14) şerīfe ile atıñ fażileti ve şerefini beyān, Allāh (15) yolında gāzā ve cihād iden gāziler için ḥalk [27a] (1) olundığı içündür. Zīrā Bilāl-i Habeşī rażıya'l-lāhu (2)

‘anhdan mervīdir ki Ḥabīb-i Ekrem ve Resülü Mükerrerem (3) şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme, dār-ı beḳāya teşrif buyurup (4) Ebū Bekir Şiddik rażıya’l-lāhu ‘anh ḫalīfe-i İslām olduḳda (5) zamān-ı ḫilāfetlerinde aşḫāb-ı kirām rażıya’l-lāhu ‘anhum (6) zamān-ı Resülü Ekrem şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve sellemde (7) naşıl ezān ve temcīd okurlarsa yine öylece ḳırā’at-i (8) ezān ve temcīd iderler idi. Ḥaziret-i ‘Ömerü’l-Fāruḳ (9) rażıya’l-lāhu ‘anh ḫalīfe-i İslām olduḳda Bilāl-i (10) Ḥabeşī Ḥaziretleri temcīd ve ezānı okumaz olup (11) Şām-ı Şerīf’e ‘azīmet murād eyledikde Ḥaziret-i ‘Ömer (12) rażıya’l-lāhu ‘anh didi ki: “Yā Bilāl! Beni niçün terk (13) idersin. Senin temcīd ve ezānı işitdikde Resülü (14) Ekrem şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme zamān-ı ḫayāt-ı sürür- (15) nişārlarında mesrūr olduğumuz gibi mesrūr olurduḳ” [27b] (1) deyince, “Yā ‘Ömer! Beni men‘ itme. Elbette giderim” deyüp (2) Ḥaziret-i ‘Ömer daḫı: “Yā ḳarındaşım Bilāl! Ebū Bekir rażıya’l-lāhu (3) ‘anhı bırakmadın. Beni daḫı bırakma” deyü ziyāde ricā (4) itdikde, “Ebū Bekir Es-Şiddik benim mevlām ve ben anıñ (5) mu‘ taḳı idim. Üzerimde ḫaḳḳ-ı velāsı olmaḡın terk (6) idemedim. Ammā şimdi Şām-ı Şerīf’e gidüp baḳıyye-i (7) ‘ömrimi anda cihād fi-sebīli’l-lāhi ḡazā eylemege şarf (8) ideceğim. Zīrā ben, Ḥabīb-i Ekrem şalla’l-lāhu ‘aleyhi (9) ve selleme ḫaziretleriniñ mübārek lisān-ı şerīflerinden (10) işiddim ki; ‘Yā Bilāl, ümmetimiñ a‘mālinde seniñ ‘amelinden (11) ya‘nī mü’ezzinlikden efzal ‘amel yoḳdur. Ancak Allāh yolında (12) i‘lā-yı kelimetu’l-lāh için cihād ve ḡazā vardır. (13) Zīrā peygamberlik mertebesinden bir derece aşağı olup (14) ümmetimiñ derecelerinde fi-sebīli’l-lāhi’l-i‘lā-yı kelimetu’l-lāh (15) lāh ḡazā derecesinden efzal derece yoḳdur’ deyü buyurdılar. [28a] (1) İmdi Yā ‘Ömer! Beni Allāh yolunda efzal-i a‘mālden men‘ (2) eyleme” deyüp li’l-lāhi fi’l-lāhi ḡazāya teveccüh ve ‘azīmet ve baḳıyye-i (3) ‘ömr-i ‘azizleriñ Şām-ı Şerīf’de cihād fi-sebīli’l-lāhda (4) tamām eylediler. Ma‘lūm buyurıla ki, bu ümmet-i merḫūmede (5) ḡazāiler mertebesinden efzal mertebe yoḳdur. (6) Ammā niyyet-i ḫālīşe ile sünnet-i seniyye-i Muḫammediyyeye ve (7) ḡazā’iyyeye her ne ise bu şeyleriñ cümlesini (8) seniñ kelime-i tevḫīdiñi i‘lā ve ḫabībiñ Muḫammede’l- (9) Muştafā şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme ḫaziretleriniñ (10) şer‘-i muḫahherini ihyā ve ümmet-i merḫūmesini teḳşir (11) ve ihtimā için ḳaşd ve niyyet ve cermü ve ‘azīmet eyledim. (12) Dergāh-ı Rabb-i ‘İzzete müteveccih olmaḳ lāzımdur. Zīrā (13) انما الاعمال بالنيات در ولكن امرئمانوى اللهم صحح (14) قصدنا ويسر امورنا بحرمت حبيبك (15) المصطفى

Bāb-ı şānī

[28b] (1) Atlarıñ eyüsin bildirür.

Eyü at oldur ki, anda (2) bu yigirmi üç evveli yâ ile olan, Türkî ta‘ birât (3) cemi‘ ola: Yürügen, yeyigen, yaşşı, yüksek, (4) yoğun bilekli, yumşak saçlı, yaşşı ağaç qarınlı, (5) yumrı tırnaqlı, yancıklı, yağız, yufka derili, (6) yay boyunlu, yürekli, yatığı geniş, yeyni yürüyüşli, (7) yelesi ince uzun, yedilgen, yavaş, yatıgan, (8) yüzgeç, yedi yaşlı, yüzi güzel, yırtılmış. (9) Ba‘ zılar dimişler ki, eyü at oldur ki anda on iki (10) teşbîh buluna: Üç yeri güzel ‘avrata, üç yeri (11) deveye, üç yeri şu şığırına, üç yeri katıra (12) beñzeye. Ammā ‘avrata beñzeyen üçüñ birisi güzel (13) olmağ, ikincisi saçı mülâyim ve ince uzun olmağ, (14) üçüncisi yancıqları ‘avrat yancığı gibi çok olmağdır. (15) Ammā deveye beñzeyen üçüñ birisi boynı uzun [29a] (1) olmağ, ikincisi kirpikleri uzun olmağ, üçüncisi (2) kıç siñirleri yoğun ve dik olmağdır. Ammā şu şığırına (3) beñzeyen üçüñ birisi bilekleri yoğun ve kışa olmağ, (4) ikincisi qarını altı yaşşı olmağ, üçüncisi kıyruğ yatağı (5) giñiş olmağdır. Ammā katıra beñzeyen üçüñ birisi (6) kulaqları uzun olmağ, ikincisi kamçı kıyruqlı (7) olmağ, üçüncisi tırnağı bilekde ve turb tırnaqlı olmağdır. (8) Bu teşbîhâtı yine ta‘ birât-ı mezkûre ile berâber bulunmağ (9) lâzımdır. Hâşıl-ı kelâm, atñ eyüsi ve hünêrlüsü (10) güzel olur. Nitekim insânda dağı bir kimse güzel ve (11) heybetlü ve uzun boylu ve hōş âvâzlu olsa (12) ekşeriyâ hüyı dağı güzel olur. Ütlübü’l-hayra ‘inde (13) hassâni’l-vücüh buyurulmuşdır. Hâziret-i İmâm-ı (14) Şâfi‘î, bir kıyâfet-nâme te’lif idüp anda; “her kişi kim (15) göz görince gönül severse anda fâ’ide bulunur. [29b] (1) Ammā sevmezse andan zarar gelür” deyü buyurmuşdır. (2) İmdi bu i‘tibâr üzere atlarıñ eyüsi oldır ki; (3) güzel yüzlü ve kulaqları kamış yaprağı gibi olup iki (4) kulağı arası giñiş ve ufağ dişli ve yumrı alınlı, kıy (5) başlı, uzun boyunlu ve ince saçlı ve kışa billi (6) ve küçücek böğürli ve omuzı yüksek ve yaşşı ve oyluğı (7) tolı ve çok göğüsli ve kıyruğ yatağı geniş ve putları (8) arası ve kirpikleri ve aşıklarından aşağısı siyâh (9) ve tîz küregen ola. Ve yürürken iki kulağı-la iki (10) cânibe işâret ider gibi kendüyi terâzulanup şağına (11) yürüye. Ve önüne ırmağ gelürse şıçraya ve önü kıçından (12) ve kıçı önünden yüksek olmaya. Ve ayakların giñiş başup (13) önleri ve kıçları tolaşık, almacuğı yumrı olmaya. (14) Eger almacuğı eksik olursa gâyet hünêrlü olur (15) ve kıç oyluqları yancıklı ve iç yanı çok etli ve yırtmaçlı [30a] (1) ola. Ya‘ nî ağzınıñ yırtmaçları yüksek ola. Kışa yırtmaçlı (2) at hünêrsiz ve pek başlı olur. Ve şuya gelince sağ (3) ayağını evvel başa. Eger şol ayağını evvel başarsa (4) şolağdır. Ve belini egmeye ve beliniñ kıolan yeri ince ve qarını (5) yaşşı ola ve kışırak gördükde kışneye. Eger kışnemezse (6) dilsizdir. Ve boynu ve omuzı düz olup eyerligi alçağ (7) olmaya. Ve kamçı kıyruqlı olup kıyruğ kemikleri ince (8) ve kışa ola. Ve başını şala şala şalınarak yürüye. (9) Aşıkları yumrı olmaya ve kıç ayağını öñden aşura

(10) başa. Kaşanacağı vakit öñ ayaklarını döke ve kıyruğın (11) egmeye ve çok şalmaya. Ve kıtı ürkek olup kıçın (12) kıçın gitmeye. Ve şol eyegisiniñ biri eksik olursa (13) ğāyet hünerlü ve yügrük olur. Eger bir atıñ kulağına (14) yakın boynunda burkaşık kılları olu[r]sa eşkini (15) olmaz. Lākin ne kadar kulağından aşağı olursa [30b] (1) ol kadar eşkini ziyāde olur. Şıfāt-ı mezkūreniñ bir atda (2) cemī^c kıtı az olur. Ammā cümlesinden ehemmi ve elzem olan (3) yügrük olmasıdır. Yügrük atıñ kıç siñirleri yoğun ve (4) dik ve bel eti çok olur. Ve yelisi ve kıyruğı ince ve uzun (5) olan yağız ħurmāyī at hünerlü olur. Cümle atlarıñ eyüsi (6) torusu dimişler. Ya^c nī cemī^c efrāsıñ seyyidi ve sultānıdır (7) dimekdir. Torı bil ki olur Kūh-ı Tur. Levni anıñ şanki (8) ... nūr. Andan soñra açık torı at a^c lādır. (9) Andan soñra yelisi kıyruğı ve aşıklarından aşağısı siyāh (10) olursa şovuğa tayanur. Hünerlü olup raht güzel (11) yaraşur. Siyāh at yavuz ve şāhib eşkin ve yügrük (12) olur. Yelisi ve kıyruğı uzun ve tırnağı siyāh çil at (13) olursa hünerlü olur. Yelisi ve kıyruğı siyāh ve bilinden (14) kıyruğına varınca siyāh bir pul olursa pek hünerlü (15) olur. Ve al at yügrük ve ışıcağ diyārlarda çok ve hünerlü [31a] (1) olur. Lākin şovuğa ve açlığa ve susuzlığa ve balçığa ve taşta (2) tayanmaz. Nārīn-mizāc olur. Ve atıñ maqbūli kümeyt olup (3) hiç seküli olmayup alnında altun kadar ğurresi ola. Ve eger (4) seküli olursa binit tarafında ve kıç ayağında ola. Ve atıñ (5) alnında nişān olursa aña kabır-i meftūh ve öñ ayağıniñ (6) tokunacak yerinde burkaşık tüyleri olursa aña (7) şa^c r-ı maħlūk ve paldım yerinde burkaşık tüyleri olursa (8) aña şa^c r-ı meftūl dirler. Bu cümleyi ekşeri atçılar uğursuz (9) tutarlar. Ammā boynında burkaşık tüyleri olursa aña (10) cenāhu'l-feres dirler. Ğāyet eyü tutarlar ve yügrük olur (11) dirler. Ve binecek tarafında olan öñ ayağı-la iki kıçları (12) sekil olur ise aña muṭlaqu'l-yemīn dirler ve ğāyet uğurlu (13) tutarlar. Ve çapraz sekil olan atıñ uğurlusu oldur ki; (14) öñi binecek tarafından ve kıçı kāmçı tarafından sekil ola ve sekiliñ (15) iç yanında siyāh beñleri olursa şāhibine ve taşrasında [31b] (1) olursa 'ayra zarar olur ve eger ardında olursa (2) ardınca koğan düşmene zarar olup atı tekerlenür dirler. (3) Ve dört ayağı sekil at dört mankıra olmağ gerekdir dirler. (4) Ĥuşūşā ki tırnaqları dağı ağ ve yumşak olursa hīç (5) yoldaşlık gelmez. Ve atıñ ana kırnında çig kalan yeri (6) ağ olur ve tizcek yara olup geç ögilür dimişler. (7) Ve cümle atlarıñ eyüsi ve güzeli seylāvī cinsidir. Eger (8) uzun boyunlu ve ince boğazlı ve küççük başlı şumākī (9) burunlu ve alma gözlü olursa yügrük olur. Andan soñra (10) küheylān ve tureyfi ve kübeyse ve ħavvārī ve Maħmūdī ve ma^c nek (11) ve ebyāre ve ħurayfağ ve kerk ve diklāvī ve şa^c ĩddir (12) ve Bağdād'ıñ ve Başra'niñ ve Laħşa'niñ ve Türkmen'ıñ ve Ğazze'niñ (13) ve Şam'ıñ ve Berrebe kıvmünüñ ve Mışr'ıñ ve ba^c zı yerlerin eyü

(14) yügrük atları olur. Ammā cümlesiniñ seyyidi seylāvīdir. (15) Hāziret-i İsmā'īl 'aleyhi'ş-şalātü ve's-selāmdan beri [32a] (1) 'Arab-ı 'urbā ašlā yad şoy qarışdırmayup hıfz ve şiyānet (2) iderler.

Bāb-ı şālis

(3) Atlarıñ tedbīrlerin ve haqların beyān ider.

Atlarıñ tedbīri (4) budır ki; yerini gāyet pāk ve temīz ve qurı tıtarlar. Ve yularını (5) iki canibden bağlayalar ve kösdek ve payandasız qomayalar. (6) Ve altına quru fişkı döşeyeler. Ve uzun günlerde yemini (7) gün var iken vireler ve gice şu virmek atı pek (8) semirdir. Şabāhların bir ve ikindiden şoñra dağı bir şu vire (9) ve gāhī-y-ile ve kuyruk ve ayaklarını sıcaq şu ile yuyalar. (10) Ve günde iki kerre muhkem tīmār ideler. Ve üç gün (11) tırdurmayup bineler. Ve yatan ata bir kile arpayı gice (12) de vireler. Ammā yola giden ata bir şinik vireler. Eger taħammūli (13) var ise şulaq dağı vireler. Ve ata binerken üzengiye (14) başup ağırlığını virmeyeler. Hemān tızcek üstüne binüp (15) andan şoñra üzengi bekleyeler. Ya' nī iki üzengisi içine [32b] (1) iki aqçe qoysalar ayağı altında oldığı halde bir kōnaq (2) yir gitse düşmeye. Zīrā üzengileri boş qoyup sıqleti (3) eyere virmek yağır ider. Ve derlemiş atıñ eyerini tız (4) almayalar. Ve duħāndan ve yağmurdan atı pek şaқınalar. (5) Ve yorgun ata çabıq yem ve şu virmeyeler ve şoñra şuya (6) yemden evvel vireler. Bilekleriniñ bal[ç]ıgını muhkem yaykayalar (7) ve yaşını alalar. Tā ki at bıçılğan olmaya. Ve atıñ her bir (8) ayağını sekizer mīh ile na' l ideler. Ve harb zamānında (9) aykır ata bineler. Zīrā yaraya bereye taħammül ider. Ve atı (10) üç dizginden ziyāde qoşdurmayalar. Zīrā ziyāde (11) qoşdırılır ise çatlayup helāk olur ve şāhibine (12) çok günāh yazılır. Zīrā hayvānāt haqqı insān haqqından (13) eşidde ve şa' bedir. Zīrā insān ile bir taqrīb halāllaşmaq (14) mümkindir. Lākin hayvān ile mümkün olmayup āhıretde (15) 'azāb olunmaq muhaqqıqdır. Resūlü Ekrem şalla'l-lāhu 'aleyhi [33a] (1) ve selleme فَاِنَّ الْمَشْتَتَ لَارِضًا (2) buyurmuşdır. Ya' nī atını pek süren, bā-ħaddinden ziyāde (3) yük uran kişi yol alamaz ve merkebini helāk idüp (4) vebāle girer. İmdi bindügiñiz hayvānı rıfık ile (5) qullanup kendü nefesiñizi ve ol hayvānı esirgeyiñiz (6) dimekdir. Zīrā qatı çok at qoşdırmak kişiniñ (7) bedenine zarar ve kuvāsına za' f ve havvāsına halel (8) virür. Ba' zı 'ulemā ata binmegi bā-ħuşuş dizgin itmegi (9) ašlā cā'iz görmezler. Ve Hāziret-i 'Alī Kerrema'l-lāhu (10) vechehü حَدَّهٖ اَنْقَلَبَ ضَدَّهٖ deyü (11) buyurmuşdur. Ya' nī her nesne ki miqdarından ziyāde (12) ola zıddına döner. Nāfi' iken muzırre olur. Nite kim (13) hadīs-i şerīfde خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَاطُهَا (14) buyurulmuşdır. Ya' nī her

işleriñ hayırlısı ortasıdır ki, (15) ne kıatı çok ve ne kıatı az ola dimekdir. ‘Ulemā-yı dīn [33b] (1) ve fuqahā-yı Müslimīn bir kimsede hūkūq-ı hayvānı bilmek (2) ve ri‘āyet eylemek olmasa aña hayvān beslemek ve binmek (3) helāl olmaz dimişlerdir. Hāziret-i Resūlū Ekrem şalla’l-lāhu (4) ‘aleyhi ve selleme هَرَّةٌ دَخَلَتْ النَّارَ فِي هَرَّةٍ (5) deyü buyurmuşdur. Ya‘nī bir ‘avrat bir kedisiniñ (6) haqqını gözetmemek ile cehenneme girdi dimekdir. (7) Allāh Ta‘ālā Hāziretleriniñ insāna cümle teklīfleriniñ (8) aşı iki nesnedir. Biri ta‘zīmī’l-emri’l-lāhi, biri şefkat (9) ‘alā halkı’l-lāhidir. Ya‘nī biri Allāhu Ta‘ālānıñ yaratduğı (10) nesnelere eger insān eger hayvān esirgeyüp acımağ (11) ve zūlm itmemekdir. Hādīs-i şerīfde dağı ارحموا (12) من فى الارض يرحمكم من فى السماء من لا يرحم (13) لا يرحم buyurmuşdur. Ya‘nī siz yerde olan insān (14) ve hayvānātı esirgeyiñ. Eger siz anları esirgeseñiz (15) size gökler hākimi olan Allāh Celle ve Celāluhu rahmet [34a] (1) ider. Her kim anları esirgemezse ol dağı esirgenmez (2) dimekdir. Ve bir fācire ‘avrat bir şusuz kelbe merhamet (3) idüp içdüğü kaç ile şu virmele mağfüre (4) olup ehl-i cennetden oldığı hādīs-i şerīfde mezkūrdur. (5) Bu tafşilden murād cihād fi-sebīli’l-lāhi için olan (6) atları ziyāde himāyet ve ri‘āyet üzere olup anlarıñ (7) haqlarını edā ve anlara muhabbet ve ikrām ile iki cihānda (8) maħbūbu zū’l-celāli ve’l-ikrām ve maħbūlü seyyidü’l-enām olalar.

(9) Hātīme

(10) Atlarıñ dişlerin ve yaşların beyān ider.

Ma‘lūm ola ki, (11) tay atıñ ibtidā aşağıdan iki diş ve yukarıdan (12) iki diş çıkar. Ol dişlere ibtidā’ iyyāt şanāyā (13) dirler. Anlarıñ yanında dört diş daha biter. Anlara (14) vāsītāt dirler. Anlarıñ yanında dağı çıkan dört (15) dişe rubā’ iyyāt dirler. Tamām öñi on iki diş [34b] (1) olup sā’ir dişleri-le berāber kırık iki diş olur. (2) At üç yaşına varınca dişleri şarı olur. (3) Kūlun dişleriniñ kapağın açar ve azusın yarar. Dördünde (4) şanāyāsı düşüp yerine yine biter. Beşinde kūlun (5) dişiniñ dibi yoğun olur. Altısında bir miqdār (6) bir yanı gedilür. Yedisinde içlerinde kāraca çukurlar (7) peydā olur ve iki çeñesi ortasında yumrıca (8) bezcigez bitüp artuk büyümekden kalur. (9) Sikizinde ol çukurlar deriñ olur. Tokuzunda (10) silinmege başlar. Onunda ziyāde silinir ve burnı içinde (11) bir delik peydā olur. Bu dişleriñ hāli böyle olmağ at (12) ba‘zı nesne kemürmege mecbūr degil ise olur. (13) Eger buldığı teymūri ve ağacı kemürmegi mu‘tād (14) idindi-se yaşı dışından bilinmeyüp çeñesinden (15) bilünür. Zīrā genç atıñ çeñe kemükleri kalın olup [35a] (1) yaşlanduğça incelür. Hattā bıçağ yüzi gibi keskin (2) olup ve atıñ on yaşından yukarısı tahmīn (3) ve firāset ile bilünüp cezm

olunamaz. Ve atıñ ‘ömri (4) insān ‘ömriniñ nişfi kadar olup ba‘zı insān (5) yüz yaşına vardığı gibi atıñ ba‘zısı dağı kırk (6) ve elli yaşına girer. Allāhu a‘lem bi’ş-şavāb Haq Ta‘ālā (7) Haziretleri kemāl-i luḫf ile ve şihḫatü ve selāmet (8) ile şevketlü ve ‘azametlü pādişāhımız (9) pādişāh-ı ‘ālem-penāh efendimiz haziretlerine ‘ömrü (10) ṭabī‘i iḫsān buyurup kemāl-i himmeti (11) ve ğayretleri-le nice bilād-ı kefer, memālik-i (12) İslāmiyyeye ilḫāq ve inzimām birle vāriş-i (13) sulṭāni’l-mücāhidīn mazḫar-ı te’yīd-i Rabbi’l-‘ālemīn (14) sulṭān-ı ğuzzāt-ı Müslimīn ola, āmin. Bi-ḫurmeti (15) seyyidi’l-enbiyā’i ve’l-mürselīn. Temmet.

[35b] (1) Vaşfi tükenmez feresiñ kıl tamām

Viresüz ki zīnet-i ḫayrū’l-keḫām

(2) Pādişāha ḫaḫ kıl ‘ömrin dırāz

Dā’im ide ser ü ḫaddiñ ser-firāz

(3) Gülşen-i maḫşūduñ ola tāze-ter

Naḫl-i murādātıñ ola bār-ver

(4) Tāze kıla Haq çemen-i baḫtını

Reşk-i sipihr ide ḫudā taḫtını

(5) Pāy-ı semendiñ şala Eflāk’e gerd

Mihre ire rāyet-i ğitī-nüverd

(6) Her dem eliñde ola şimşir-i zer

Āyīne-i şāhid-i fetḫ u zafer

(7) Zātıñ kim ‘āleme oldur niżām

Ola ser-perde-i ‘izzet-maḫām

(8) Mihr-i münevver gibi her bāmdād

‘Arz-ı cemāl ile kı lup ‘adl ü dād

(9) Düşmen-i bed-ḫāhiñ ola nā-bedīd

Ey şeh-i ḫāḫān u ḫān ‘Abdu’l-Mecīd

(10) Esb-i necīb üzre binüp kāmurāz

‘Azm idicek düşmene leşker-keşān

(11) Fetḫ u zafer bedreḫa-i rāh ola

Devlet ile nāşırıñ Allāh ola

(12) Şubḫ u mesā bülbülü ğüyende-vār

ḫayr-ı du‘ā-ğile idüp iḫtisār

(13) Bende-i Hādī idüp ḫatm-i kelām

Luřf-ı şehen-řāhiñ umar ĥāřř u ‘ām
(14) Oldı bu tārıř-ile nāmem fuřūl
Nām-ı kitāba didim Ĥāl-i Ĥuyūl

DİZİN

- āb** Su. [=1]
ā. 9a/07
ā. (şürbü āb-ı hayāt) 9a/12
Sonsuzluk suyundan içmek.
[=2]
- ābādān** Şen, mamur, bayındır.
ā. (ma' mūr u ābādān ol-) 8b/14
[=1]
- ‘Abdu’l-lāh bin Mübārek Özel isim.
‘a. 20a/13, 21b/11, 21b/14
[=3]
- ‘Abdu’l-lāh ibn-i Mübārek Bk.
‘Abdu’l-lāh bin Mübārek.
‘a. 21b/09
[=1]
- ‘Abdu’l-Mecīd 1839-1861 yılları
arasında hüküm sürmüş Osmanlı
padişahı.
‘a. 35b/09
[=1]
- ‘Abdu’r-Raḥmān Bk. ‘Abdu’r-raḥmān
bin Sā’ide.
‘a. 20b/11
[=1]
- ‘Abdu’r-Raḥman bin Sā’ide Özel isim.
‘a. 20b/04
- āb-ı hayāt** İçenin sonsuz ömür sahibi
olacağına inanılan efsanevi su,
sonsuzluk suyu.
ā. (şürbü āb-ı hayāt) 09a/12
Sonsuzluk suyundan içmek.
[=1]
- Ablağ** Hz. Muhammed’in atlarından
birinin adı.
a. 10a/15
[=1]
- acı-** Merhamet etmek.
a.-mağ 33b/10
[=1]
- aç-** Bir şeyin kapağını kaldırmak.
a.-ar 34b/03
[=1]
- açık** Herhangi bir rengin beyaza yakın
olan tonu, koyu karşıtı.
a. 30b/08
[=1]
- açlık** Aç olma durumu.
a.+a 9b/09
a. (şovuğa ve açlığa ve susuzlığa
ve balçığa ve taşta tayan-) 31a/01
[=2]

a[‘] dā Düşmanlar, yağılar.

a.+ları üzere 2a/10

[=1]

‘ adāvet Düşmanlık, yağılık, buğz.

‘ a.+it- 13b/02

[=1]

‘ aded Herhangi bir sayıda olan şey, tane.

‘ a. 10a/11

[=1]

Ādem Dünyada ilk yaratılan insan, ilk peygamber.

ā. (Ĥaziret-i Ādem) 19a/14, 19b/02, 19b/03

ā. (Yā Ādem) 19a/15, 19b/04

[=5]

‘ adl Doğruluk, adalet, dād.

‘ a. (padişāh-ı ‘ adl ü dād) 4a/14

‘ a.+ü dād 35b/08

[=2]

āferīde Yaratılmış, mahluk.

ā. (efrād-ı āferīde) 8b/11

[=1]

‘ āfiyet Sağlık, esenlik.

‘ ā. (bi’ş-şihhati ve’l-‘ āfiyeti)

6a/02

[=1]

ağaç Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

a. 28b/04

a.+ı (ağacı) 34b/13

[=2]

ağırlık Ağır olma durumu.

a.+ımı (ağırlığını) 32a/14

[=1]

ağz Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan; ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ.

a.+ımıñ (ağzımıñ) 30a/01

[=1]

ağbār Haberler.

a. 4b/09

[=1]

āher Başka, diğer, gayrı.

ā. 11a/15

[=1]

ağfād Torunlar.

a.+ıya (zevcāt-ı tāhirātü ve ağfād) 3a/12

[=1]

āhıret Öbür dünya, öteki dünya.

ā. 17a/01, 18b/04

ā.+de 18a/03, 20b/03, 32b/14 [=5]	‘ā. (Yā ‘Ā’iše) 23b/14 [=2]
aḥkām Emirler, hükümler. a.+iñ (şerī‘ at-ı aḥkām) 7b/09 [=1]	aḳ Kar, süt vb.nin rengi, beyaz; kara ve siyah karşıtı. a. 9b/04, 25a/06, 25a/07, 25b/12, 26b/04, 31b/04, 31b/06 [=7]
Ahmediyye Hz. Muhammed’e ait. a.+den (sünnet-i Aḥmediyye) 10b/04 a.+ye (sünnet-i seniyye-i Aḥmediyye) 20a/03 [=2]	aḳçe Her tür madeni para. a. 20a/10, 32b/01 a.+ye 15a/04, 20a/08 [=4]
aḥsen-i taḳvīm En güzel nizam, tertip, biçim. a.+de 2a/03 [=1]	‘aḳıl Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us. ‘a. 10a/10 [=1]
aḥvāl Oluşlar, bulunuşlar, durumlar. a. (ber-minvāl-i muḥarrer-i aḥvāl) 6b/02 a. (istiṭlā‘-ı aḥvāl-i tebe‘ahu ve ra‘iyyeti) 5b/06 a. (teftiṣ-i aḥvāl-i ‘ibād buyur-) 5b/11 a.+in 7a/15 [=4]	‘āḳıl Akıllı kimse. ‘ā.+ve mükellef iken 8b/01 [=1]
‘Ā’iše Halife Ebu Bekir’in kızı ve Hz. Muhammed’in eşi. ‘ā. (Ḥaziret-i ‘Ā’iše-i Şiddıka) 23b/10	aḳrān Eş ve benzer olanlar, yaşlılar. a. (mağbūtu’l-aḳrān buyrul-) 6b/10 [=1]
	al Kırmızı. a. 9b/02, 24b/11, 26a/02, 26a/09, 30b/15 [=5]

āl Aile, evlat, sülale.

[=1]

ā. 3a/11

a.-ğanīmet al- 25b/04

[=1]

a.-şatun al- 20a/09, 25b/11

al- 1. Bir şeyi para karşılığında temin etmek, satın almak.

a.-yaşımı al- 32b/07

a. 25b/03, 25b/11, 25b/13

a.-yol al- 33a/03

a.-ayım 25b/08

[=4]

a.-dı 20a/09

‘alā Rütbece büyüklük, yükseklik, şeref, şan.

a.-mağ 25b/07

‘a. (Hak Celle ve ‘Alā) 12a/07, 12b/09

a.-up 13b/01, 13b/04, 21a/02, 21b/11, 21b/13

‘a.+dır 30b/08

[=11]

‘a.+sın 9b/15, 21b/08

2. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.

‘a.+ya (Hak Celle ve ‘Alā) 12a/13

[=6]

a.-mayalar 32b/04

ālā İhsanlar, bahşişler.

a.-sa 24a/02

ā.+yı vālā-yı bī-hem-tā 5b/07

a.-up 18b/04

[=1]

[=3]

‘alāmet İşaret, iz, nişan, belge.

3. Kazanmak, elde etmek.

‘a.+leri 7a/02

a.-asın 25b/04

[=1]

[=1]

ālāt Vasıtalar, aygıtlar.

4. Mesafe katetmek.

ā. 11a/05

a.-amaz 33a/03

ā.-ü ve esbāb ile 7a/13

[=1]

ā.+ıñız 11a/09

5. Gidermek, yok etmek.

[=3]

a.-alar 32b/07

alçak Yerden yüksekliği az olan.

a. 30a/06

[=1]

‘**ālem** Dünya, cihan.

‘**ā.** (sebeb-i nizām-ı ‘ālem)

2a/06, 7a/05

‘**ā.+e** 35b/07

‘**ā.+e** (nizām-ı ‘ālem) 8b/06

[=4]

‘**ālem-penāh** Dünyanın sığınacağı yer.

‘**ā.** (pādişāh-ı ‘ālem-penāh)

7b/14, 8a/02, 35a/09

[=3]

‘**ālemīn** Dünyalar.

‘**ā.** (Cenāb-ı Rabbi’l-‘ālemīn)

9a/02

[=1]

alın Yüzün, gözlerin üstündeki bölümü.

a.+ı (alın) 25b/02

a.+ında (alında) 24b/12,

25a/05, 25a/06, 31a/03, 31a/05

a.+ındaki (alındaki) 17a/11

a.+ların 16b/09

a.+larında 16a/08, 16b/06,

17a/01, 17a/13

a.+larındadır 24b/01

[=13]

alınlı Alın olan.

a. 29b/04

[=1]

‘**Alī** Hz. Muhammed’in amcasının oğlu ve dördüncü halife.

‘**a.** (Hāziret-i ‘Alī) 15a/03,

18b/15, 33a/09

[=3]

‘**aliyye** Yüksek, büyük.

‘**a.+leriniñ** (şefkat-i ‘aliyye)

5b/12

[=1]

‘**Aliyyi’l-Hādī** Kitāb-ı Makbûl Der Hāl-i Huyûl adlı baytarnamenin yazarı.

‘**a.** 6a/12

[=1]

Allāh Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.

a. 11a/08, 14b/09, 15a/05,

26b/14, 27b/11, 28a/01, 35b/11

a.+u Celle ve Celāluhu 33b/15

a.+ı 11b/13

a.+u Subhāne ve Ta‘ālā 11b/10

a.+u Ta‘ālā 11b/03, 16b/08

23a/11, 33b/07, 33b/09

<p>a.+u Ta‘ālā Hāziretleri 15b/06, 18a/09, 23a/09</p> <p>[=18]</p>	<p>[=2]</p> <p>‘ām Halk, umûm.</p> <p>‘ā. (hāşş u ‘ām) 35b/13 Herkes.</p>
<p>alma Gülgillerden, çiçekleri pembe veya beyaz olan bir ağacın meyvesi.</p> <p>a. 31b/09</p> <p>[=1]</p>	<p>[=1]</p> <p>a‘māl İşler.</p> <p>a.+den (efzāl-i a‘māl) 28a/01</p> <p>a.+inde 27b/10</p> <p>[=2]</p>
<p>almacuk Kalça çıkıntısı.</p> <p>a.+1 (almacugı) 29b/13, 29b/14</p> <p>[=2]</p>	<p>‘amel İş.</p> <p>‘a. 27b/11</p> <p>‘a.+i 12b/06</p> <p>‘a.+inden 27b/10</p> <p>‘a.+it- 7b/07</p> <p>[=4]</p>
<p>alt Bir şeyin yere bakan yanı.</p> <p>a.+1 29a/04</p> <p>a.+ına 32a/06</p> <p>a.+ında 32b/01</p> <p>[=3]</p>	<p>āmīn “Öyle olsun, Allah kabul etsin” anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan söz.</p> <p>ā. 9a/05, 35a/14</p> <p>[=2]</p>
<p>altı Beşten sonra gelen sayının adı.</p> <p>a.+sında 34b/05</p> <p>[=1]</p>	<p>ammā Ama, fakat, lakin, ancak; şu kadar ki, o kadar ki, öyle ki.</p> <p>a. 7a/12, 8b/01, 16b/14, 23b/03, 26b/11, 27b/06, 28a/06, 28b/12, 28b/15, 29a/02, 29a/05, 29b/01, 30b/02, 31a/09, 31b/14, 32a/12</p> <p>[=16]</p>
<p>altıncı Sırada beşinciden sonra gelen.</p> <p>a. 9b/04</p> <p>[=1]</p>	<p>[=16]</p>
<p>altun Sarı renkli, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz elementten yapılmış para.</p> <p>a. 31a/03</p> <p>a.+1 ol- 15a/01</p>	<p>[=16]</p>

‘**āmme** Umûma mahsus olan.

‘**ā.** (rahmet-i ‘āmme-i şāmile)

3a/07

‘**ā.+1** (‘āmme-i masnū‘āt)

1b/10

[=2]

‘**Amr bin Hārīş** Özel isim.

‘**a.** 26a/03

[=1]

ana Yavrusu olan dişi hayvan.

a. 31b/05

[=1]

‘**anāşır** Elemanlar, öğeler.

‘**a.+1 erba‘a** 9a/07 Dört unsur:

Ateş, hava, su, toprak.

‘**a.+1 mezkûre** 9a/09

[=2]

‘**anber** Güzel koku.

‘**a.** (şemā’im-i ‘anber-i yakīn)

3b/02

[=1]

ancak 1. Sadece, yalnızca.

a. 4a/15, 11a/08

[=2]

2. Ama, lakin.

a. 22b/07, 22b/15, 27b/11

[=3]

a‘nī Yani.

a. 3a/06

[=1]

ara 1. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi.

a.+larında 7b/11

[=1]

2. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe.

a.+sı 29b/04, 29b/08

[=2]

‘**Arab** Irak, Şam, Ceziretü'l-Arab, Hicaz, Yemen ile Mısır'da ve Afrika'nın kuzeyinde bulunan semitik kavmin genel adı.

‘**a.** 26a/06

‘**a.+lar** 17a/03

[=2]

‘**Arab-ı ‘Urbā** Göçebe Arap, bedevi.

‘**a.** 32a/01

[=1]

‘**Arabī** Araplara ait olan.

‘**a.** 22a/01, 22a/02

‘**a.+at** 20a/04, 21b/11, 21b/12, 23a/09

[=6]

Arestetālīs Yunan filozofu Aristo.

a. 9a/13

[=1]

arqa Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

a.+nda 18b/06

[=1]

arpa Buğdaygillerden bir bitki (Hordeum vulgare).

a. 23a/14, 23b/01, 23b/02

a.+sın 23b/05

a.+yı 23a/15, 32a/11

[=6]

art Arka, geri.

a.+ınca (ardınca) 31b/02

a.+ında (ardında) 31b/01

a.+ından (ardından) 10a/07

[=3]

artuq Bundan böyle, bundan sonra.

a. 34b/08

[=1]

arż Dünya.

a. (sükkān-ı arżı ve felek) 3a/06

[=1]

arż Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme.

a.+eyle- 19a/15

a.+ı cemāl ile 35b/08

a.+ı ‘ubūdiyyet 6a/14 Bağlılık bildirme.

[=3]

aş- Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere ilştirip sarkıtmak.

a.-ayım 23b/13

a.-sa 23b/15

[=2]

āşār 1. Eserler.

ā. 4b/10

ā.+ı laṭīfe 6b/15

[=2]

2. Nişane, alamet.

ā.+ında 4b/14

[=1]

aşfiyā Azizler, Allah dostları.

a.+ya 2a/14

[=1]

aşhāb Hz. Muhammed'i görmüş, birlikte bulunmuş kimseler.

a. (aşhābi) 3a/12

a.+ı kirām 17b/11, 19b/08, 27a/05

[=4]

aşıl Bir şeyin temelini oluşturan, ana.	a.+ları 30a/09
a.+1 (aşlı) 33b/08	a.+larından 29b/08, 30b/09
[=1]	[=3]
aşlā Hiç bir vakit.	āşikāre Belli, açık, meydanda.
a. 14a/12, 32a/01, 33a/09	ā. 14b/09, 15a/02, 15a/06
[=3]	[=3]
aşlen Aslında, esasında.	aşur- Yüksek veya geçilmesi güç bir yerin üstünden diğer yanına geçirmek.
a. 8b/10, 14a/13	a.-a 30a/09
[=2]	[=1]
āsumān Gök, sema.	at Tek parmaklılar (Perissodactyla) takımının atgiller (Equidae) familyasından, kısa kulaklı, uzun kıllı yele ve kuyruğu olan, geniş bir tırnakla çevrilmiş olan üçüncü parmağının ucu ile yere basan, bütün dünyaya yayılmış; dışisine kısarak, erkeğine aygır denilen bir tür.
ā. (vāşıl-1 ser-ṭabaḳa-1 āsumān)	
6b/09	
[=1]	
aşağı 1. Bir yere göre daha alçakta bulunan.	
30a/15	
a.+sı 29b/08, 30b/09	
[=3]	
2. Bir şeyin alt bölümü.	
a.+dan 34a/11	
a.+ṭut- 26b/11	
[=2]	
3. Niteliği düşük.	
a. 27b/13	
[=1]	
aşık Ayak bileğinin iki yanındaki ufak kemikler.	

20b/01, 20b/07, 21a/02, 21a/05,
21a/11, 21b/01, 21b/06, 21b/11,
21b/12, 22a/01, 22a/02,
22a/14, 24b/12, 25b/07, 25b/08,
25b/13, 26b/06, 28b/01, 28b/09,
30a/02, 30b/05, 30b/08, 30b/11,
30b/12, 30b/15, 31b/03, 32b/07,
33a/06, 34b/02, 34b/11
a.+a 10b/05, 17a/04, 20a/09,
23b/15, 32a/11, 32a/12, 32a/13,
32b/05, 32b/09, 33a/08
a.+da 26b/01, 30b/01
a.+dadır 26a/13
a.+dan 24a/06
a.+dır 17a/08, 25a/06, 26a/09
a.+ı 14a/12, 19a/09, 19b/02,
19b/04, 20b/05, 25b/03, 25b/11,
32a/07, 32b/04, 32b/09
a.+ı (‘ Arabî at) 23a/09
a.+ı 13b/14, 23b/12, 31b/02
a.+ım (adım) 20a/11
a.+ına 23a/13
a.+ımı 10b/03, 24a/08, 33a/02
a.+ımın 23b/05, 24a/05
a.+ın 12a/15, 12b/07, 17a/11,
19a/05, 19b/07, 20b/12, 21b/02,
21b/08, 23b/13, 26b/03,
26b/04, 26b/14, 29a/09, 30a/13,
30b/03, 31a/02, 31a/04, 31a/13,
31b/05, 32b/03, 32b/07,

34a/11, 34b/15, 35a/02, 35a/03,
35a/05

a.+ına 23a/01

a.+içün 18a/09, 24a/12

a.+koşdur- 22b/08

a.+lar 9a/15, 11b/03, 19a/07,
19a/08

a.+lardadır 26a/03

a.+lardan 9b/09

a.+ları 9b/01, 10a/02, 10a/12,
12a/01, 12a/04, 26a/06, 26b/09,
31b/14, 34a/06

a.+ları idi 19b/12

a.+larından 20a/01

a.+ların 7a/01, 7a/02, 7a/03,
9b/15, 16a/08, 16b/06, 16b/09,
17a/01, 17a/13, 19b/05,
20a/02, 24b/01, 24b/05, 25a/04,
26a/09, 28b/01, 29b/02, 30b/05,
31b/07, 32a/03, 32a/03,
34a/10

[=179]

at- Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

a.-ar 21b/10

a.-arlar 21b/10

[=2]

a.-mağa (tüfeng at-) 7b/01

a.-up (oğ at-) 23a/01

[=2]	‘ avdet Geri gelme, dönme, dönüş.
atçı At yetiştiricisi, at bakıcısı.	‘ a.+le 6a/03
a.+lar 31a/08	[=1]
[=1]	‘ avrat Kadın.
‘ atebe Eşik, basamak.	‘ a. 28b/14, 33b/05, 34a/02
‘ a.+ye (‘ atebe-i felek-mertebe-i sipihr-irtifā’ -ı şüç’ ān)	‘ a.+a 28b/10, 28b/12
[=1]	[=5]
atıl- Atma işine konu olmak.	ayağ Yer değiştirmeyi sağlayan ve çeşitli hayvanlarda çok değişik biçimler gösteren yapılar.
a.-ması 21b/13	a.+ı 25b/12
a.-maz ol- 21b/14	a.+ı (ayağı) 19a/09, 25b/12, 31b/03, 32b/01
[=2]	a.+ı-la (ayağı-la) 31a/11
‘ aṭiyyāt Hediyeler, ihsanlar.	a.+ında (ayağında) 24b/12, 25b/03, 31a/04
‘ a. (ezhār-ı ‘aṭiyyāt-ı behiyyāt-ı melek-i mennān) 3a/10	a.+ımı (ayağımı) 30a/03, 30a/03, 30a/09, 32b/08
[=1]	a.+ımıñ (ayağımıñ) 13b/11, 13b/13, 25a/07, 26b/03, 26b/03, 31a/05
‘ avām Herkes, kaba ve cahil halk.	a.+ları 25a/07, 25b/02
‘ a. 14a/11	a.+ların 29b/12
[=1]	a.+larını 30a/10, 32a/09
āvāz Ses, seda.	a.+üzere tur- 9b/08
ā.+ına 12a/06	[=25]
ā.+vir- 12a/04	ayağlı Ayağı olan.
[=2]	a. 11b/11
āvāzlu Sesi, sedası olan.	
ā. (güzel ve heybetlü ve uzun boylu ve hōş āvāzlu ol-) 29a/11	
[=1]	

[=1]	[=1]
āyāt Kuran'ın cümleleri, ayetler.	az Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.
ā.+ı kerīme 6b/15	a. 12b/06, 30b/02, 33a/15
[=1]	[=3]
āyet Kuran'ın her bir cümlesi.	‘azāb İşkence.
ā.+i kerīme 10a/03, 10b/09, 11a/15, 14b/04, 14b/06, 14b/08, 14b/13, 15b/07, 15b/14, 16a/01, 21a/05, 21a/06, 26b/13	‘a.+olun- 32b/15
ā.+idir 15b/08	[=1]
[=14]	‘azamet Büyüklük, ululuk.
ayırtla- Ayıklamak, temizlemek.	‘a. (kemāl-i şevket ve ‘azamet ve şalābet ve heybet birle) 4b/15
a.-r 23a/14	[=1]
a.-sa 23b/05	‘azametlü Büyük, ulu.
a.-yacak 23b/02, 23b/03	‘a. 5a/01, 35a/08
[=4]	[=2]
āyīne Ayna.	azıcık Çok az, biraz.
ā.+i şāhid-i fetḥ u zafer 35b/06	a. 25a/05, 25a/06
[=1]	[=2]
aykır Damızlık erkek at.	‘āzim Niyetli, kesin karar veren.
a. 32b/09	‘ā.+i rāh-ı fezā-yı seyāhat ol- 5b/09
[=1]	[=1]
‘aynı Tıpkısı.	‘azīm Büyük, ulu.
‘a.+yla 11a/08	‘a. (ecr-i ‘azīm) 23b/14
[=1]	‘a.+de (K̄ur’ān-ı ‘Azīm) 11b/05
‘ayr Eşek.	[=2]
‘a.+a 31b/01	

‘ azīmet Gitme, gidiş.	[=1]
‘ a. 27a/11, 28a/02	Ba‘de Sonra.
‘ a. (kaşd ve niyyet ve cerm ve ‘ azīmet eyle-) 28a/11	b.+r-rükūb 10b/05 Bindikten sonra (binek hayvanına).
[=3]	[=1]
‘ azīz Muhterem.	Ba‘dehū Bk. ba‘de.
‘ a.+leriñ (bakıyye-i ‘ ömr-i ‘ azīz) 28a/03	b. 10b/09
[=1]	[=1]
‘ azm Kasıt, niyet, karar.	bāğ Büyük bahçe, bostan, bağ.
‘ a.+it- 35b/10	b. 8a/14, 8b/13
[=1]	[=2]
azu Köpek dişlerinden sonra içeriye doğru, alt ve üst çenenin iki yanında bulunan ve yiyecekleri öğütmeye yarayan dişlerin ortak adı; azı dişi, öğütücü diş.	bāğça Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.
a.+sın 34b/03	b. 8b/13
[=1]	[=1]
bāb Bölüm, kısım.	Bağdād Yer ismi.
b. 6b/11	b.+ıñ 31b/12
b.+ı evvel 6b/13, 10b/12	[=1]
b.+ı şālīs 7a/02, 32a/02	bağışla- Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek, affetmek.
b.+ı şānī 7a/01, 28a/15	b.-mağ 14a/14
[=7]	[=1]
bād Yel, rüzgâr.	bağla- 1. Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak.
b. 9a/07	b.-dığı 13b/10
	b.-dılar 9b/02

b.-mayıñ 16b/12	b. (gevher-i baħr-ı vefā) 3b/11
b.-yalar 32a/05	[=1]
b.-yup 16b/11	baħt Talih, kader, kısmet.
[=5]	b.+ımı (çemen-i baħt) 35b/04
2. Tahsis etmek, hasretmek.	[=1]
b.-dım 18b/05	bā-ħuşūş Hususuyla, özellikle.
b.-sun 12b/07	b. 6a/06, 33a/08
[=2]	[=2]
baġlu 1. Bir baġ ile tutturulmuş olan.	ba‘īd Uzak, ırak.
b. 23b/12	b.+e (sefer-i ba‘īd ve şedīd)
[=1]	9a/14
2. Hasredilmiş.	[=1]
b.+dur 16a/08, 16b/06, 17a/02,	bā‘iş GÜdü, sâik.
17a/14	b. 23b/04
[=4]	[=1]
bā-ħad Bir işi yapabilme kabiliyeti.	baħça Bk. bāġçe.
b.+inden (bā-ħaddinden) 33a/02	b. 8a/14
[=1]	[=1]
bahār Kışla yaz arasındaki mevsim.	baħıyye Geriye kalan zaman.
b.+ı ħuceste 4b/14	b.+i ‘ömr 27b/06
[=1]	b.+i ‘ömr-i ‘azīz 28a/02
bāhir Güzel, parlak.	[=2]
b. (taraf-ı bāhiri’ş-şerif) 6b/12	bāķi Geri kalan, bundan başka.
b.+il-burhām 2a/07	b. 7b/02
[=2]	[=1]
baħr Deniz.	

balçık Çamur.	[=1]
b.+ımı (balçığı) 32b/06	
b. (şovuğa ve açlığa ve susuzlığa ve balçığa ve taşta tayan-)	baş İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa.
[=2]	b.+ımı 30a/08
bāmdād Sabah, seher vakti.	b.+ları 26b/09
b. 35b/08	b.+ların 26b/11
[=1]	[=3]
bār Yük.	başkaca Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge.
b. 4a/03	b. 7b/15
[=1]	[=1]
bār-ver Yemişli, yemişi olan.	başla- Olmak, oluşmak.
b.+ol- 35b/03	b.-r 34b/10
[=1]	[=1]
baş- Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.	başlı 1. Başı olan.
b.-a 30a/03, 30a/10	b. 29b/05, 31b/08
b.-arsa 30a/03	2. Huy, mizaç, tabiat.
b.-dığı 19a/09	b. (hünersiz ve pek başlı ol-)
b.-up 29b/12, 32a/14	30a/02
[=6]	[=3]
b.-ayağı baş- 19a/09	bātı Boş, beyhude.
b.-giñiş baş- 29b/12	b.+degil 22b/15
[=2]	b.+dır 22b/14
Başra Yer ismi.	b.+ol- 23a/03
b.+nıñ 31b/12	[=3]

baytār-nāme İslam uygarlığı çağında, hayvanların bakımı, beslenmesi, hastalıkları ve bu hastalıkların tedavileri konularında yazılmış eserlerin genel adı; hayl-name, esb-name.	[=3]
b.+ler 4b/08	bed-ḥāh Her işin fenalığını isteyen.
[=1]	b.+iñ (düşmen-i bed-ḥāh) 35b/09
baʿzī Birtakım, kimi.	[=1]
b. 5b/10, 11a/10, 13b/15, 14a/11, 16a/10, 16b/15, 18a/07, 20a/03, 20a/09, 20b/01, 21a/01, 23a/15, 31b/13, 33a/08, 34b/12, 35a/04	bedīʿ Eşi ve benzeri olmayan, mükemmel bir şeyi icat eden.
b.+lar 14b/14, 15a/02, 15a/06, 26b/05, 28b/09	b. (nizām-ı bedīʿ) 1b/10
b.+sı 35a/05	[=1]
[=22]	bedreka Yol gösteren, kılavuz.
bedʿ Başlama, başlayış.	b.+i rāh ol- 35b/11
b.+itdiril- 8b/12	[=1]
[=1]	beg Vilayet yöneticisi.
bedel Bir şeyin yerine verilen ve yerini tutan şey.	b.+i idi 23b/10
b. 4a/10	[=1]
[=1]	behiyyāt Güzel.
beden Gövde, vücut.	b. (ezhār-ı ʿaṭiyyāt-ı behiyyāt-ı melek-i mennān) 3a/10
b.+deki 8a/04	[=1]
b.+e 8a/05	beḳā Devam, sebat, bâkilik.
b.+ine 33a/07	b.+ya (dār-ı beḳā) 27a/03 Ahiret.
	[=1]
	bekle- Süre tanımak, acele etmemek.
	b.-yeler 32a/15
	[=1]
	bel Hayvanlarda omuz başı ile sağrı arası.
	b. 30b/04

- b.+ini** 30a/04
- b.+iniñ** 30a/04
- [=3]
- belki** Olabilir ki, muhtemel olarak.
- b.** 4b/06
- [=1]
- ben** Teklik birinci kişiyi gösteren söz.
- b.** 18a/14, 20b/05, 22a/14, 23b/13, 24a/06, 27b/04, 27b/08
- b.+baña** 20a/11, 21b/10, 24a/04
- b.+i** 18b/11, 18b/13, 27a/12, 27b/01, 27b/03, 28a/01
- b.+im** 19b/05, 23a/07, 27b/04
- [=19]
- bende** Kul, köle, bağlı.
- b.** 4a/14, 6a/09
- b.** (mecbūru bende-i dīrīne) 6a/14
- b.+i Hādī** 35b/13
- [=4]
- bende-zāde** Köle çocuğu.
- b.+lerinden** 6a/09
- [=1]
- bende-gān** Kullar, köleler.
- b.+ı** (bende-gān-ı ḥasret-keşān) 6a/03
- [=1]
- Benī Ādem** Ademoğulları, insanlar.
- b.+i** 9a/06
- [=1]
- beñ** Deride bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı.
- b.+leri** 31a/15
- [=1]
- beñze-** İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.
- b.-ye** 26a/13, 28b/12
- b.-yen** 28b/12, 28b/15, 29a/03, 29a/05
- [=6]
- berāber** Birlikte, bir arada.
- b.** 18b/13, 19a/04, 34b/01
- b.** (ta' bīrāt-ı mezkūre ile berāber bulun-) 29a/08
- [=4]
- berāhīn** Deliller, tanıklar.
- b.+i hüde'l-li'n-nās-ıla** 3a/04
- [=1]
- bere** Bir yere çarpma, incitme veya vurma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük.
- b.+ye** 32b/09
- [=1]

bereket Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz, feyezan.

b. 24a/15, 26a/02, 26a/13

b.+i nā-ma‘ dūd buyur- 6a/01

b.+im 19b/05

b.+le 16b/09

[=6]

berg Ağacın meyveleri, yaprakları ve çiçekleri.

b. 4a/03

[=1]

beri -den bu yana.

b. (-dan beri) 31b/15

[=1]

ber-minvāl Bu tarzda, bu surette.

b.+i muharrer-i ahvāl 6b/02

[=1]

Berrebe Özel isim.

b. 31b/13

[=1]

ber-vefk Göre, uygun olarak.

b.+ı naşş-ı kerīm 4b/10

[=1]

besle- Hayvan yetiştirmek.

b. 21b/12

b.-mege 8a/15, 18a/04

b.-mek 9b/15, 14a/01, 15b/06, 15b/15, 16b/08, 21a/05, 21b/01, 21b/08, 33b/02

b.-mekdir 15b/12

b.-meniñ 10b/13

b.-r idi 17b/08

b.-se 12a/14, 14a/10, 14b/06, 21a/02

b.-yeler 7a/15

b.-yen 16a/11, 18a/02

b.-yesiniz 24b/14

b.-yince 21b/07

b.-yiñ 18a/09, 21a/11

b.-yüp 15a/07

[=27]

beslen- Besleme, yetiştirme işine konu olmak.

b.-ürse 13b/03, 13b/09

[=2]

besmele “Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adı ile” anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenen “Bismillahirrahmanirrahim” sözü, bismillah.

b.+ile 10b/05

[=1]

beş Dörtten sonra gelen sayının adı.

b.+inde 34b/04

	[=1]	bezcigez Vücutta kullanılmak ya da dışarı atılmak üzere salgı yapan özel bir göze ya da özel gözeler topluluğu.
beşer İnsan.		b. 34b/08
	[=1]	[=1]
beşinci Sırada dördüncüden sonra gelen.		bıçak Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.
	[=1]	b.+yüzi gibi 35a/01
bevil İdrar, sidik.		[=1]
	[=1]	bıçılğan Hayvanların ayak parmaklarıyla bileklerinde ter, pislik, çamur vs. sebeplerden ileri gelen sulu yara.
b.+i (bevli) 12a/15		b. 32b/07
b.+leri 13b/11, 13b/12		[=1]
b.+ü (bevlü) 12b/08		bırak- Ayırmak, terk etmek.
[=4]		b.-ma 27b/03
beyân Anlatma, söyleme, bildirme.		b.-madın 27b/03
	[=1]	[=2]
b. 26b/14		bî-^c aded Sayısız, hesapsız.
b.+dan 9a/05		b. (Muhammedi-enfäs-1 bî- ^c aded ve bî- ^q yāsı) 1b/06
b.+ındadur 7a/02, 10b/13		[=1]
b.+ındadur (zıkrü ve beyân) 7a/01		biçim Ekin kaldırma, hasat.
b.+it- 7a/03, 7a/04, 21a/06, 32a/03, 34a/10		b. (ekin biçim için) 7a/10, 8a/11
b.+olun- 15b/15		[=2]
[=11]		
beytü³l-māl Maliye hazinesi.		
	[=1]	
b.+ı Müslimîn 8a/07		
[=1]		

bī-ḥad Hadsiz, sınırsız, pek çok.	b.-esiz 26b/10, 26b/12
b. (ḥamdu bī-ḥad) 1b/02	[=2]
[=1]	bilād Memleketler, şehirler.
bī-hem-tā Benzersiz.	b.+ı kefere 35a/11
b. (ālā-yı vālā-yı bī-hem-tā)	[=1]
5b/07	Bilāl Bk. Bilāl-i Ḥabeşī.
[=1]	b. (Yā karındaşım Bilāl) 27b/02
bī-ḥuzūr Huzursuz, rahatsız, tedirgin.	b. (Yā Bilāl) 27a/12, 27b/10
b.-it- 22a/11	[=3]
[=1]	Bilāl-i Ḥabeşī Özel isim.
bī-ḳıyās Pek çok, hadsiz, hesapsız.	b. 27a/01, 27a/09
b. (Muḥammedī-enfās-ı bī-‘aded	[=2]
ve bī-ḳıyāsı) 1b/06	bildir- Herhangi bir konuda bilgi
[=1]	vermek.
bil Bk. bel.	b.-ür 28b/01
b.+inden 30b/13	[=1]
[=1]	bilek Ayakla bacağı birleştiği yer.
bil- 1. Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş	b.+de 29a/07
bulunmak.	b.+leri 26b/04, 29a/03
b.-diler 9b/08	b.+lerinin 32b/06
b.-eler 7a/15	[=4]
b.-mek 33b/01	bilekli Bileği olan.
b.-mem 21b/10	b. 28b/04
b.-mezsiñiz 11a/08	[=1]
b.-ür 11a/09	bilge İyi huylu, ehli hayvan.
[=6]	b. 30b/07
2. İnanmak.	

[=1]	b.-ecek 31a/11, 31a/14
bi'l-fi' Hakiki olarak, gerçekten.	b.-eler 10b/05, 32a/11, 32b/09
b. 3a/08	b.-erken 10b/05, 32a/13
[=1]	b.-esifniz 11b/11
bi'l-ḥayr Hayırla, uğurlu olarak.	b.-mege 7b/01
b. (muvaḥḥat bi'l-ḥayr eyle-)	b.-megi 33a/08
9a/05	b.-mek 33b/02
[=1]	b.-üp 11b/04, 13b/04, 32a/14, 35b/10
bilin- Bk. bilün-.	[=16]
b.-meyüp 34b/14	binicilik Ata binme sanatı.
[=1]	b.+i (biniciligi) 10a/09
bi'l-kuvvetü Kuvvetiyle, gücüyle, kudretiyle.	[=1]
b. 3a/08	binit Binek hayvanlarının üzerlerine binildiği taraf.
[=1]	b. 31a/04
billi Beli olan.	[=1]
b. 29b/05	biñ Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.
[=1]	b. (dört biñ) 20a/08, 20a/11
bilün- Anlaşılmak.	b. (kırk biñ) 14b/15, 20a/08
b.-üp 35a/03	[=4]
b.-ünür 34b/15	bir 1. Bir sayısı kadar olan.
[=2]	b. 6b/11, 14a/10, 24a/01, 24a/02, 27b/13, 32a/08, 32a/08, 32a/11, 32a/12, 32b/01
bī-miḥdār Önemsiz.	[=10]
b. (ḥaḥir-i bī-miḥdār) 4b/03	
[=1]	
bin- Binek hayvanı kullanmak.	
b.-dügiñiz 33a/04	

2. Herhangi bir şeyi belirsiz olarak gösteren (sayı).

b. 4a/02, 4a/03, 5b/13, 6b/03, 8b/10, 8b/12, 9b/10, 9b/11, 10b/03, 12a/13, 12a/14, 12b/05, 12b/07, 13b/01, 13b/03, 13b/07, 13b/09, 13b/09, 13b/13, 14a/09, 14a/10, 14a/12, 14a/12, 14a/14, 14b/05, 14b/06, 15b/09, 16b/13, 18b/03, 20a/01, 20a/09, 20a/09, 20a/11, 20b/12, 21a/01, 21a/02, 21b/09, 21b/11, 21b/12, 22a/05, 22a/07, 22a/13, 22a/14, 22b/06, 23a/08, 23b/01, 23b/05, 23b/15, 23b/15, 25b/06, 26a/07, 26a/14, 26b/09, 29a/10, 29a/14, 30a/13, 30b/01, 30b/14, 32b/13, 33b/01, 33b/05, 33b/05, 34a/02, 34a/02, 34b/05, 34b/06, 34b/11

b. (her bir) 32b/07

b.+i 3b/06, 10b/04, 21b/03, 30a/12, 33b/08, 33b/08, 33b/09

b.+i (her bir) 3a/13

b.+i-le 10b/03

b.+inde 8b/01

b.+ine 8b/03, 8b/07

b.+ini (her bir) 10a/12

b.+ini 18a/10

b.+iniñ (her bir) 8b/15

b.+isi 15b/07, 15b/13, 22b/15, 23a/01, 23a/02, 28b/12, 28b/15, 29a/03, 29a/05

b.+isi (her bir) 3b/05, 3b/07, 3b/08, 3b/09, 3b/10, 3b/11, 4a/04, 4a/05, 4a/11

[=101]

3. Aynı, aynı anda.

b. 9b/01

---

b. (bir dahı) 4a/10

[=2]

4. Öbür.

b. (bir taraftan) 7b/04

[=1]

birbiri Karşılıklı olarak bir diğeri.

b.+n 20b/15

b.+nden 4a/11

b.+lerine (birbirlerine) 7b/11

[=3]

birkaç Çok olmayan, az sayıda.

b. 8b/06, 20b/14

[=2]

birle İle.

b. 3a/02, 4b/15, 35a/12

[=3]

bi'smillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.	b. (güzel ve heybetlü ve uzun boylu ve hoş āvāzlu ol-)
b. 1b/01	[=1]
[=1]	boyun Bir hayvanın baş ve gövdesini birleştiren bölge.
bit- Bitki, tüy, saç, organ vb. şeyler çıkıp yetişmek.	b.+1 (boyunı) 28b/15
b.-er 34a/13, 34b/04	b.+ında (boynunda) 31a/09
b.-üp 34b/08	b.+larına 16b/11
[=3]	b.+u (boyunu) 30a/06
bi't-teşrīf Şerefle.	b.+unda (boynunda) 30a/14
b. 5b/11	[=5]
[=1]	boyunlu Boynu olan.
biz Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.	b. 28b/06, 29b/05
b. 11b/14	[=2]
b.+e 11b/13	boyunlu Bk. boyunlu.
b.+im için 19a/07	b. 31b/08
[=3]	[=1]
boğazlı Boğazı olan.	bögrük Çiftleşme dönemindeki geyik.
b. 31b/08	b. 10a/06
[=1]	[=1]
boğul- Havasızlıktan ölmek.	bögürli Böğrü olan.
b.-ur 16b/14	b. 29b/06
[=1]	[=1]
boş Serbest, kullanılmayan.	bölük Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım.
b.+koy- 32b/02	b. 7a/05, 7a/12, 7b/05, 8a/08, 8a/10
[=1]	
boylu Boyu olan.	

b.+den 8b/01, 8b/03, 8b/07

b.+i (bölüğü) 7a/11

b.+leri 7b/03

[=10]

böyle Bunun gibi, buna benzer.

b. 34b/11

b.+it- 14a/14

[=2]

bu 1. Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz.

b. 4b/03, 4b/13, 7a/11, 8a/06, 8b/01, 8b/03, 8b/07, 8b/08, 8b/09, 8b/14, 9a/14, 9b/13, 9b/14, 10a/12, 10b/03, 10b/09, 12a/06, 12b/11, 14a/03, 14b/06, 14b/13, 16a/01, 17b/04, 17b/09, 17b/14, 19a/02, 19a/05, 19b/07, 20a/02, 20b/14, 21b/07, 23a/03, 23a/15, 23b/08, 23b/13, 24a/06, 24b/01, 24b/13, 25b/13, 26b/06, 28a/04, 28a/07, 28b/02, 29a/08, 29b/02, 31a/08, 34a/05, 35b/14

b.+kadar 20a/10, 26b/13

[=50]

2. En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz.

b. 11b/14, 34b/11

b.+dır 16b/13, 32a/04

b.+dur 4a/15, 13a/14, 14b/08, 21b/03

b.+nlara 2a/10, 8a/11

b.+nlardan 19a/15

b.+nlardur 10a/13

b.+nları 11a/06, 11b/13

b.+nlarıñ 7b/06

[=15]

bul- Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

b.-dığı 34b/13

b.-mağ 16b/07

b.-ur 4a/13

[=3]

b.-zafer bul- 16b/07

[=1]

bulun- Herhangi bir durumda olmak.

b.-a 28b/10

b.-an 22a/02

b.-mağ 29a/08

b.-masıyla 5b/14

b.-maz 4a/10

b.-ur 29a/15

[=6]

b. fā'ide bulun- 29a/15

<p>b. ta‘bīrāt-ı mezkûre ile berâber bulun- 29a/08 [=2]</p> <p>bura Bu yer. b.+larda 25a/11 [=1]</p> <p>burc Zodyak üzerinde yer alan on iki takım yıldızın verilen ortak adı. b. (neyyir-i burc-ı şafâ) 3b/07 [=1]</p> <p>burhân Delil, ispat, tanık. b. (bâhiri’l-burhâmı) 2a/07 [=1]</p> <p>burkaşık Hayvanda kıvrık, kıvrılmış tüy. b. 30a/14, 31a/06, 31a/07, 31a/09 [=4]</p> <p>burun Koku almaya yarayan, kıkırdak ve kemikten yapılmış organ, nazus. b.+ı (burnı) 34b/10 b.+unda (burnunda) 25a/05 b.+unuñ (burnunuñ) 25b/11 [=3]</p> <p>burunlu Burnu olan. b. 31b/09 [=1]</p>	<p>buyur- 1. Emretmek. b.-dı 24b/06 [=1]</p> <p>2. Söylemek, demek. b.-dı 12a/03, 12a/12, 12b/05, 14a/03, 14a/07, 17a/12, 18a/14, 19b/02, 19b/03, 19b/07, 19b/15, 20b/10, 22a/04 b.-dıgı 17a/07, 23a/06 b.-dıgıdur 23b/07 b.-dıgını 16a/07, 17b/03, 18b/14, 22b/05, 22b/13 b.-dılar 13a/01, 19a/13, 21b/12, 22a/02, 27b/15 b.-duğını 21a/14 b.-duklarını 20a/12 b.-mışdır 21b/05, 24b/11, 25b/01, 26a/06, 26a/12, 29b/01, 33a/02 b.-mışdur 11b/09, 14b/07, 15b/03, 17b/06, 24a/03, 24a/07, 24a/15, 25a/04, 25b/10, 33a/11, 33b/05 b.-mışlardır 18a/11 b.-mışlardır 16a/07 b.-muşdır 21a/10, 26a/01 b.-muşdur 11a/03, 11b/02, 33b/13 b.-up 17b/14</p>
--	--

[=54]

3. Etmek, eylemek.

b.-dukları 5b/11

b.-muşlardur 10a/04

b.-sun 6a/01

b.-up 2a/02, 27a/03, 35a/10

[=6]

b.-bereket-i nā-ma' dūd buyur-
6a/01

b.-ihşān buyur- 35a/10

b.-medh ve şenā buyur- 10a/04

b.-nehiy buyur- 24b/06

b.-teftiṣ-i aḥvāl-i 'ibād buyur-
05b/11

b.-tekrār-be-tekrār buyur-
17b/14

b.-teşrif buyur- 27a/03

b.-teşyid buyur- 2a/02

[=8]

buyurul- (bk. buyurul-) 1. Edilmek,
eylenilmek. Krş. buyurul-.

b.-arax 6a/05

b.-ur ise 6b/08

[=2]

2. Denilmek, söylenilmek.

b.-muşdır 29a/13, 33a/14

[=2]

3. Anlaşılmak.

b.-a 28a/04

[=1]

b. ma' lūm buyurul- 28a/04

b. vāye-mend-i ferihā-ı nā-
maḥşūr buyurul- 6a/05

[=2]

buyurul- Edilmek, eynenilmek. Krş.
buyurul-.

b.-ması 6b/10

b.-ur ise 6b/08

[=2]

b. mazhar-ı iltifat-ı merām-
baḥş-ı ḥüsrevānī buyurul- 6b/08

b. memnūnu ve maḡbūtu'l-aḡrān
buyurul- 6b/10

[=2]

bük- Çevirmek, kıvırmak.

b.-üp 17a/11

[=1]

bülbül Karatavukgillerden, sesinin
güzelliği ile tanınmış olan ötücü
kuş.

b.+e (übr-ı bülbül) 4a/07

b.+ü güyende-vār 35b/12

[=2]

bülend Yüksek, yüce.

b.+i intimā-yı Süleymānī 6b/01

	[=1]		[=4]
büyü-	Organizmanın bütününde veya bu bütünün bir bölümünde, boyutlar artmak, irileşmek, eskisinden büyük duruma gelmek.	cebr	Zor, zorlama.
	b.-mekden kal- 34b/08		c.+ile 8b/03
	[=1]		[=1]
Cābir	Özel isim.	cehennem	Dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza göreceklerine inanılan yer, tamu.
	c. 16a/15		c. 14a/01
	[=1]		c.+e 33b/06
cā'iz	İşlenilmesinde cevaz olan, olabilir, olur.		[=2]
	c. (ma' kûl ve cā'iz ol-) 24a/09	celile	Büyük, ulu.
	c.+gör- 33a/09		c. (risāle-i celile) 6b/03
	[=2]		[=1]
cān	İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümlü vücuttan ayrılan madde dışı varlık.	cem'	Toplama, yığma.
	c. 4a/13		c.+eyle- 18b/06
	c.+ına 4a/12		c.+it- 9b/01
	c.+vir- 4a/09, 4a/13		c.+olun- 26a/07
	[=4]		[=3]
cānib	Taraf, cihet.	cemā' at	İnsan topluluğu.
	c.+den 32a/5		c.+i 23a/14
	c.+e 29b/10		[=1]
	c.+i seniyyü'l-cevānib 4b/11	cemāl	Güzellik.
	c.+inde 5b/10		c. (arż-ı cemāl ile) 35b/08
			c. (sebeb-i kemāl ve cemāl kı1-) 18b/02
			[=2]

cemî⁶ Cümle, hep, bütün.

c. 3a/05, 6a/03, 6b/03, 9a/04,
10a/07, 10b/11, 11a/09, 11b/12,
13b/10, 15b/05, 19a/14, 26a/08,
28b/03, 30b/02, 30b/06

c.+i taşmîmât-ı şâhâne 5b/14

[=16]

cemîle Güzel.

c. (tuḥfe-i cemîle) 6b/03

[=1]

cenâb Şeref, onur, büyüklük sahibi.

c.+1 Ḥallāk 18b/03

c.+1 Ḥayy-ı Vedüdu 5b/14

c.+1 ḫilâfet-penâhî 4b/12

c.+1 kibriyâ 1b/03

c.+1 Rabbi'l-‘Âlemîn 9a/02

c. (ictimâ‘-ı cenâb-ı zıllu’l-lâhî)
6b/06

**c. (zât-ı melek-simât-ı cenâb-ı
şehen-şâhî)** 5b/08

[=7]

cenâḫu’l-feres Boynunda kıvrık tüyleri
olan at.

c. 31a/10

[=1]

ceng Savaş.

c.+de 9a/11, 11a/04

c.+e 7a/13

c.+it- 7b/04

[=4]

cennet Dinî inanışlara göre dünyada
iyilik yapanların, günahsızların,
öldükten sonra sonsuz bir
mutluluğa kavuşacakları yer,
uçmak, behişt.

c.+de 20b/02, 20b/07

c.+den (ehl-i cennetden ol-)
34a/04

c.+e ko- 20b/12

[=4]

Cerîr Özel isim.

c.+den 17a/08

[=1]

cerm ?

**c. (kaşd ve niyyet ve cermü ve
‘azîmet eyle-)** 28a/11

[=1]

cesâret Çekinmezlik, atılganlık.

c.+i 6b/02

[=1]

ceyran Ceylan, ceren.

c. 10a/06

[=1]

cezm Kesin karar.

c.+olun- 35a/03

[=1]

cihād Din uğruna düşmanla savaşma.

c. 10b/12, 27b/07, 27b/12

c. (ğazā ve cihād it-) 26b/15

c.+fi-sebīli'l-lāh 28a/03

c.+fi-sebīli'l-lāhi için ol-

[=6]

cihān Dünya.

c.+da 4a/15, 34a/07

[=2]

cihān-bānī Dünyanın bekçisi.

c. (zāt-ı şevket-simāt-ı haziret-i
cihān-bānī)

[=1]

cihār Dört.

c. 3b/04

c.+ı yār-ı nām-dār 3b/03

[=2]

cin Gözle görünmez, latif cisimlerden ibaret bir varlık.

c. 21b/03, 21b/06

c. (cinnü) 3a/06

c. (hālīk-ı cinnü ve ünās) 1b/06

c. (tā'ife-i cin idi) 21b/15

[=5]

cindī Süvari, sipahi, ata iyi binen.

c.+leriñ 10a/07

[=1]

cinnī Cin.

c.+lerdür 11a/11

[=1]

cins 1. Tür, çeşit.

c.+i 13a/15, 21b/06, 22a/01,
22a/02

c.+idir (seylāvī cinsi) 31b/07

[=5]

2. Diğerlerine göre üstün nitelikleri olan.

c. 10a/04

c.+i 9b/15

[=2]

cümle Bütün, hep.

c. 5b/15, 7b/09, 7b/13, 8a/05,
9b/09, 19a/11, 21b/02, 30b/05,
31b/07, 33b/07

c. (serdār-ı cümle-i zümre-i
enbiyā'ı server-i subhāne'l-lezī
esrā) 2b/07

c.+den 3b/12

c.+i ma'ārif-i cüz'iyye 4b/05

c.+si 3b/15, 4a/02, 4a/03, 4a/06,
4a/07, 17a/01

c.+sin 15a/04

c.+sinden 30b/02

c.+sine 9b/01

c.+sini 18b/05, 28a/07

c.+siniñ 18a/01, 31b/14	ç.-yup 32b/11
c.+yi 31a/08	[=1]
[=27]	çayır Üzerinde ot biten düz yer.
cüst ü cü Araştırma, arayıp sorma.	ç. 13b/09
c. 4b/07	[=1]
[=1]	çek- Bir şeyi tutup kendine ya da başka bir yöne doğru yürütmek.
cüz'iyye Pek az, az miktarda.	ç.-diler 9b/11
c.+den (cümle-i ma'ārif-i cüz'iyye) 4b/05	[=1]
[=1]	çemen Yeşil ve kısa örtülü otlarla kaplı yer, çimen.
çabık Çabuk, tez.	ç.+i baht 35b/04
ç. 32b/05	[=1]
[=1]	çeñe Omurgalılarda dişleri taşıyan ve ağzın açılıp kapanmasını sağlayan parça.
çāker Kul, köle.	ç. 34b/15
ç.+i kemine 6a/06	ç.+si 34b/07
[=1]	ç.+sinden 34b/14
çalış- Herhangi bir iş üzerinde olmak.	[=3]
ç.-mağdur 8a/10, 8a/15	çerāğ Mum.
[=2]	ç.+ı efrüz-ı encümen-i vefā' 2b/08
çapraz Eğik olarak birbiriyle kesişen.	[=1]
ç. 31a/13	çar Dört.
[=1]	ç. 3b/12
çār Dört.	[=1]
ç. 3b/12	çeşme Musluklu su haznesi, pınar.
[=1]	ç. 13b/13
çatla- Atların aşırı yorgunluktan ölmesi.	[=1]

çık- Büyümek, bitmek.	d. (ya da) 13b/09
ç.-an 34a/14	[=1]
ç.-ar 34a/12	dād Adalet, doğruluk.
[=2]	d. (‘adl ü dād) 35b/08
çig Olgunlaşmamış, büyümemiş.	d. (pādišāh-ı ‘adl ü dād) 4a/14
ç. 31b/05	[=2]
[=1]	daha Var olana, elde bulunana ek olarak, olana katarak.
çil Tüyünde küçük benekler bulunan hayvan.	d. 5b/13, 34a/13
ç. 9b/04, 30b/12	[=2]
[=2]	dahı Da, de, bile anlamlarında kuvvetlendirme sözü.
çok Sayı, nicelik, değer, güç vb. bakımından büyük ve aşırı olan.	d. 4a/10, 6a/14, 7b/09, 9a/08, 9a/15, 10a/10, 10b/04, 11a/13, 11b/01, 11b/04, 11b/12, 12a/01, 15b/13, 17b/07, 17b/12, 18b/02, 18b/13, 19a/07, 19a/08, 19a/10, 19b/02, 19b/04, 19b/04, 20b/02, 20b/15, 21a/08, 21b/03, 21b/11, 21b/12, 22a/07, 22a/08, 22a/12, 23a/02, 23a/10, 23a/11, 24a/02, 24a/10, 27b/02, 27b/03, 29a/10, 29a/12, 31b/04, 32a/08, 32a/13, 33b/11, 34a/01, 34a/14, 35a/05
ç. 15b/10, 17a/03, 19b/07, 26b/09, 28b/14, 29b/07, 29b/15, 30a/11, 30b/04, 33a/06, 33a/15	[=48]
ç. (rızkı çok ol-) 20a/04	
ç.+günāh yazıl- 32b/12	
ç.+ve hünörlü ol- 30b/15	
[=14]	
çukur Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer.	dā’im Devamlı, sürekli.
ç.+lar 34b/06, 34b/09	d. 1b/02
[=2]	d.+it- 35b/02
	[=2]
da Daha önce geçmiş bir cümle veya eş görevli bir öge ile sonraki arasında “-den başka” anlamıyla ilişki kuran bir söz.	

dā'imā Her vakit.	19a/13, 19b/01, 19b/03, 19b/06, 19b/15, 20a/06, 20a/12, 20b/03, 20b/10, 21a/06, 21a/10, 21b/12, 21b/15, 22a/01, 22a/12, 22a/15, 22b/05, 23a/07, 23b/07, 24a/03, 24a/07, 25b/01, 25b/10, 26b/07, 27b/03, 27b/15, 29b/01, 33a/10, 33b/05
d. 7a/14, 7b/07, 8b/14, 16a/13 [=4]	
dā'ire Memurun çalıştığı yer.	
d.+sinde (Meclis-i Vālā-yı Aḥkām-ı 'Adliyye Dā'iresinde) 6a/11 [=1]	d.-yüp 27b/01, 28a/02 [=51]
dāne Tane, tek.	
d. 23b/06 [=1]	
dār Yer, yurt.	de'ā'im Destekler, payandalar. d.+i kavā'im-i tevfiḳ-i refiḳ ile 3a/01 [=1]
d.+ı beka 27a/03 d.+ı dīn-i pāyidār 3b/03 [=2]	def Savma, savulma. d.+it- 7b/05 [=1]
dārik Anlayan, kavrayan.	degil Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirlerine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime. d. 4a/08, 4a/09 d. (ḳādir degil idik) 11b/15 d. (mecbūr degil ise) 34b/12 d.+dir 22b/15 [=5]
dārik Anlayan, kavrayan.	
d.+i derek-i dirāyet 2b/03 [=1]	
da'vet Çağırma, çağrı.	
d.+it- 9a/14 [=1]	
de- Söz söylemek.	
d.-yince 27b/01 d.-yü 7a/11, 12a/03, 12a/12, 12b/05, 14a/07, 14b/07, 15a/08, 15b/03, 16a/07, 16a/14, 16b/05, 16b/10, 17a/02, 17a/12, 17b/06, 17b/09, 18a/11, 18b/14, 19a/07,	

- dek** Bir işin, bir durumun sona erdiği yeri ya da zamanı gösterir, kadar, değin.
d.-e dek 16b/06, 17a/02
 [=2]
- delâlet** Alamet, işaret.
d.+it- 19b/08
 [=1]
- delik** Dar, küçük açıklık.
d. 34b/11
 [=1]
- dem** An, zaman.
d. 35b/06
 [=1]
- deñlü** Kadar, denli.
d. 12b/11
 [=1]
- der** -de, içinde.
d. (Kitâb-ı Mağbûl der Hâl-i Hıyûl) 6b/04
 [=1]
- Der-sa'âdet** İstanbul.
d.+den 5b/07
 [=1]
- derece** Aşama, mertebe.
d. 27b/13, 27b/15
d.+lerinde 27b/14
- d.+sinden** 27b/15
 [=4]
- derek** Anlama, idrak.
d. (dârik-i derek-i dirâyet) 2b/03
 [=1]
- dergâh** Meclis.
d. (mağbûlü dergâh-ı kibriyâ) 2b/14
d.+ı Rabb-i İzzet 28a/12
 [=2]
- derili** Derisi olan.
d. 28b/05
 [=1]
- deriñ** Dibi yüzeyinden uzak olan.
d.+ol- 34b/09
 [=1]
- derle-** Terlemek.
d.-miş 32b/03
 [=1]
- deryâ** Deniz.
d. (gevher-i deryâ-yı şafâ) 3b/13
 [=1]
- deve** Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir ya da iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan.
d.+ye 28b/11, 28b/15

[=2]
devlet Büyük saadet, zenginlik.
d. 4a/12, 18a/03
d.+ile 35b/11
[=3]
devletlü Refah, mutluluk ve nimet sahibi.
d. 6a/07
[=1]
dırâz Uzun.
d. 35b/02
[=1]
di- 1. Söylemek.
d.-**di** 18b/14, 22a/10, 22a/15, 27a/12
d.-**digimde** 20b/07, 23b/13
d.-**diginde** 22a/08
d.-**digini** 17a/13
d.-**diklerinde** 20a/10, 23b/02
d.-**diler** 15b/12
d.-**dim** 35b/14
d.-**mişdir** 24b/06
d.-**mişler** 16b/15, 28b/09, 30b/06, 31b/06
d.-**mişlerdir** 22a/03, 23b/10, 33b/03
d.-**rler** 31b/02, 31b/03

d.-**ye** 24a/07
d.-**yeler** 10b/09
d.-**yesiniz** 11b/15
d.-**yince** 18b/03, 21b/10, 25b/08
[=28]
2. Ad vermek.
d.-**dikleri** 20a/15, 25a/09
d.-**dikleri** ol- 25a/11
d.-**rler** 8a/11, 12a/06, 26b/02, 31a/08, 31a/10, 31a/11, 31a/12, 34a/13, 34a/14, 34a/15
[=13]
3. Bir dilde karşılığı olmak.
d.-**mek** 11a/12
d.-**mekdir** 12b/09, 13b/07, 13b/15, 14a/11, 14b/12, 15b/11, 16b/12, 18a/06, 21a/12, 21b/02, 21b/07, 22b/09, 23a/04, 23a/12, 23b/07, 24b/01, 24b/14, 25a/09, 25b/05, 25b/14, 26a/03, 26a/08, 30b/07, 33a/06, 33a/15, 33b/06, 34a/02
d.-**mekdür** 11a/10, 11a/15, 11b/15, 12a/05, 12b/01, 16a/01, 16a/10, 17a/15, 20a/01, 20b/14, 26a/14
[=39]
dib Bir şeyin en alt bölümü.
d.-**i** 34b/05

[=1]	dinil- Sayılmak, kabul edilmek.
dik Yatık durmayan, sert.	d.-mişdür 17a/08
d. 30b/04	[=1]
d. (yoğun ve dik ol-) 29a/02	dirāyet Zeka, bilgi, kavrayış.
[=2]	d. (dārik-i derek-i dirāyet) 2b/03
dik- Bitki yetiştirmek.	[=1]
d.-mege (bāg ve baqça dik-)	dirhem Gümüş para.
8a/14	d. 20a/08
[=1]	d.+den 20a/11
diklavī Bir at cinsi.	[=2]
d. 31b/11	dirīne Eski, kadim.
[=1]	d.+leri (mecbūru bende-i dirīne)
dile- İstemek.	6a/14
d.-dügin 19b/01	[=1]
[=1]	diş Çene kemiklerinde yerleşmiş, alınan gıdaların parçalanmasını ve öğütülmesini sağlayan sert yapılar.
dilsiz Ses çıkartamayan hayvan.	d. 34a/13, 34a/15, 34b/01
d.+dir 30a/06	d.+e 34a/15
[=1]	d.+i 34a/11, 34a/12
dīn Allah'a inanma ve bağlanma.	d.+inden 34b/14
d. (dār-ı dīn-i pāyidār) 3b/03	d.+iniñ 34b/05
d. (erkān-ı dīn-i metīn) 3a/02	d.+lere 34a/12
d. (merkez-i dünyā vü dīn) 3b/09	d.+leri 34b/02
d. (nesā'im-i ravza-ı razıyye-i dīn) 3b/02	d.+leri-le 34b/01
d. ('ulemā-yı dīn) 33a/15	d.+lerin 7a/03, 34a/10
d.+i İslām 12b/10	
[=6]	

d.+leriniñ 34b/03	dön- Değişmek, olduğundan daha değişik bir durum almak.
d.+leriñ 34b/11	d.-er 33a/12
[=15]	[=1]
dişli Dişi olan.	d.-zıddına dön- 33a/12
d. 29b/04	[=1]
[=1]	dördünci Sırada üçüncüden sonra gelen.
diyār Memleket, ülke.	d. 8a/10, 9b/03
d.+larda 30b/15	d.+si 7a/10
[=1]	[=3]
dizgin Gemin uçlarına bağlanarak hayvanı yöneltmeye yarayan kayış.	dört Üçten sonra gelen sayının adı.
d.+den 32b/10	d. 7a/05, 7a/11, 8b/01, 8b/03, 8b/07, 11b/10, 15a/04, 31b/03, 31b/03, 34a/13, 34a/14
d.+it- 33a/08	d.+biñ 20a/08, 20a/11
[=2]	d.+ünde (dördünde) 34b/03
dost Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse.	[=14]
d.+ları 20a/09	döşe- Sermek, yaymak.
d.+larıma 18a/15	d.-yeler 32a/06
[=2]	[=1]
dök- Salmak, bırakmak.	döşek Yatak.
d.-e 30a/10	d.+inde (döşeginde) 15b/04
[=1]	[=1]
dökil- Dökme işine konu olmak.	du‘ā Tanrı’ya yalvarma.
d.-ür 15b/06	d. (hayru du‘ā eyle-) 7b/13
[=1]	d.+eyle- 16b/10

d.+it- 19a/07, 20a/06	d.+u huceste-vürüdu 1b/05
d.+kıl- 16b/11	[=1]
d.+yı hayr it- 7b/15	düş- Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.
d.+yı vâcibü'l-edâ 6a/13	d.-en 10a/05
[=7]	d.-meye 32b/02
du' â-gîle Yakınarak yapılan dua.	d.-üp 34b/04
d. (hayr-ı du' â-gîle) 35b/12	[=3]
[=1]	düşmen Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım.
dudağ Canlılarda ağız açıklığını çevreleyen ve genel olarak iki parça olan etli yapı.	d. 7b/04, 16b/06
d.+ında (dudağında) 25a/05	d.+e 31b/02, 35b/10
[=1]	d.+i bed-hâh 35b/09
duhân Duman.	d.+ime 20a/10
d.+dan 32b/04	d.+lerime 18a/15
[=1]	d.+leriñizi 11a/07
Dümeyrî Özel isim.	[=8]
d. 19a/01	düz Kıvrımlı olmayan, doğru, stabil.
[=1]	d. 30a/06
dünyâ Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.	[=1]
d. 17a/01, 18b/04, 19b/11	ebed Sonu olmayan.
d. (merkez-i dünyâ vü dîn) 3b/09	e. (hayyu ve dâ'im ve ebed) 1b/02
d.+da 18a/03, 20b/02, 22b/14	[=1]
[=7]	
dürüd Dua.	

Ebî Bekir Bk. Ebû Bekir.

e. (Haziret-i Ebî Bekir Eş-şâdîk)

14b/14

[=1]

Ebî Ca'fer Muhammed bin 'Alî Özel isim.

e. 14a/08

[=1]

Ebû'l-Hasen-i İskenderânî Özel isim.

e.+den 22b/01

[=1]

Ebu'l-Ḳāsim Muhammede'l-Muṣṭafā
İslam peygamberi Hz.
Muhammed.

e. 2b/15

[=1]

Ebû Bekir İlk İslam halifesi.

e. 27b/02

e.+Eş-şiddîk 27b/04

e.+Şiddîk 27a/04

[=3]

Ebû Dāvud Özel isim.

e. 24b/03, 24b/07

[=2]

Ebû Eyyüb Enşārî Özel isim.

e. 22b/01

[=1]

Ebû Hüreyre Özel isim.

e. 12b/13, 22b/13, 26a/15

[=3]

Ebû Ḳatāde Özel isim.

e. 24b/14, 25b/05

[=2]

Ebû Kübeyşe-i Enmārî Özel isim.

e. 16a/03

[=1]

ebyāre Bir at cinsi.

e. 31b/11

[=1]

ecir Sevap.

e. 13b/08, 14a/15, 14b/11,
17a/14, 18a/03

e. (ecr-i 'azîm) 23b/14

e.+i (ecri) 14a/13

[=7]

edā Bir görevi yerine getirme.

e. 34a/07

e.+y1 (du'ā-y1 vācibü'l-edā)
6a/13

[=2]

edeb Hayvan eğitimi, terbiyesi.

e. 23a/01

[=1]

efendi Buyruğu yürüyen, sözü geçen.	[=5]
e.+miz 18a/07, 35a/09	eg- Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek, eğmek.
e.+müz 5b/05, 7b/14, 10a/02, 17b/13	e.-meye 30a/04, 30a/11
[=6]	[=2]
Eflāk Yer adı.	eger Yahut, gerek, ister, veya.
e.+e 35b/05	e. 20b/11, 23a/10, 25a/08, 29b/14, 30a/03, 30a/05, 30a/13, 31a/03, 31b/01, 31b/07, 32a/12, 33b/10, 33b/10, 33b/14, 34b/13
[=1]	[=15]
efrād Fertler.	eḥādīs Hz. Muhammed'in sözleri.
e.+ı āferīde 8b/11	e.+i şahīḥe 6b/15
[=1]	e.+i sāṭi' u'l-envār 4b/11
efrās Atlar.	e.+i şerīfe ile 10a/03, 26b/13
e. (musahḥar-ı miyāhu ve riyāḥu ve feleki ve efrāsı ve mün'imi) 1b/07	[=4]
e.+da 6b/03	ehem Daha mühim.
e.+ı ferāset-i qarīn 6b/14	e.+i (ehemmi ve elzem ol-) 30b/02
e.+ıñ 30b/06	[=1]
[=4]	ehil 1. Bir yere, gruba dahil bulunan.
efrūz Parıltı, şule.	e. (ehl-i cennetden ol-) 34a/04
e. (çerāğ-ı efrūz-ı encümen-i vefā') 2b/08	e. (ehl-i İslām) 13b/02, 13b/08
[=1]	e. (ehl-i seyf) 7a/12
efzāl En âlâ, üstün.	e.+ine (ehline) 7b/10, 18b/01
e. 27b/11, 27b/15, 28a/05	[=6]
e.+i a' māl 28a/01	2. Aile
e.+i evlād-ı beşer 2b/05	

e.+i (ehli) 23a/14	[=1]
[=1]	eksik 1. Mükemmel olmayan, kusurlu.
3. Kabiliyetli, becerikli.	e. 11b/12, 18b/11
e.+ine (ehline) 14a/14,	2. Bir bölümü olmayan, noksan.
[=1]	e. 30a/12
e'imme İmamlar.	e.+ol- 29b/14
e.+i hadîş 12a/08, 16a/02	[=4]
[=2]	el Sahiplik, mülkiyet.
ek- Toprağı ekip biçmek için kullanmak.	e.+ifde 35b/06
e.-mege 8a/13	[=1]
[=1]	elbette Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.
ekin 1. Hububat bitkisi.	e. 8b/03, 27b/01
e. 8a/13	[=2]
[=1]	elli Kırk dokuzdan sonra gelen sayının adı.
2. Toprağı ekip biçme.	e. 35a/06
e.+biçim 7a/10, 8a/11	[=1]
[=2]	eltâf İyilikler.
ekrem Çok şeref sahibi, cömert.	e. (mazhar-ı eltâf-ı Hâk) 4a/05
e. (Hâziret-i Resûl-i Ekrem) 10a/11	e.+ı ilâhiyye 6b/10
[=1]	[=2]
ekşeri Çoğu defa, çoğunlukla.	elzem Daha lazım, lüzumlu.
e. 31a/08	e. (ehemmi ve elzem ol-) 30b/02
[=1]	[=1]
ekşeriyâ Çok defa, çok zaman.	
e. 29a/12	

emcād Şeref sahibi olanlar.

e. 3a/12

[=1]

emr İş buyurma, buyruk.

e.+i **Hakk-ıla** 19a/03

e.+i **ma' āş** 8a/12

e.+in 21a/03, 21a/08

e.+it- 9a/15

e.+ol- 21a/05

[=6]

emşāl Misli, fazlası.

e.+iñ **vir-** 15b/10

[=1]

eñ Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime.

e. 19b/11

[=1]

enām Yaratılmış bütün canlılar.

e. (**seyyid-i enām**) 2b/03

[=1]

en'ām At, deve, sığır, koyun gibi hayvanlar.

e. 1b/08

[=1]

enbiyā' Müstakil şeriat sahibi olmayan peygamberler.

e. (**enbiyā'**) 2a/14

e. (**faşş-ı hātem-i enbiyā'i ve'l-mürselin**) 2b/04

e. (**Serdār-ı cümle-i zümre-i enbiyā'-ı server-i subhāne'l-lezī esrā**) 2b/07

[=3]

encümen Cemiyet, meclis.

e. (**çerāğ-ı efrüz-ı encümen-i vefā'**) 2b/08

[=1]

Enes bin Mālik Özel isim.

e. 24a/13

[=1]

enfās Nefesler.

e.+ı **ṭayyibe** 3b/01

[=1]

enhā Yollar.

e. 8b/13

[=1]

envār Işıklar, aydınlıklar, nurlar.

e. (**levāmi'-i envār-ı şer'-i mübīn**) 3a/02

e.+ı (**eḥādiş-i sāṭı'u'l-envār**) 4b/11

[=2]

er Erkek.

e.+ler **kıl-** 18b/10

[=1]	esirgen- Merhamet edilmek.
erba' a Dört.	e.-mez 34a/01
e.+dan (‘ anāşır-ı erba' a) 9a/07	[=1]
[=1]	eşkal Ağır yükler.
erkān Esaslar, destekler.	e. 10a/06
e.+ı dīn-i metīn 3a/01	[=1]
[=1]	Esmā Sultān Özel isim.
esb At, beygir.	e. 6a/08
e.+i necīb 35b/10	[=1]
[=1]	esnaf Küçük sermaye ve zanaat sahibi.
esbāb Vasıtalar, lazım olan şeyler.	e. 7b/10
e. (ālātü ve esbāb) 7a/14	e.+a 8a/13, 8b/05
[=1]	[=3]
eşer Bir kimsenin meydana getirdiği şey.	eşidde Şiddetli.
e.+i seniyye 6b/07	e. 32b/13
[=1]	[=1]
esirge- 1. Merhamet etmek, acımak.	eşkar Al kızıl at.
e.-mezse 34a/01	e. 26a/08
e.-rseñiz 33b/14	[=1]
e.-yiñ 33b/14	eşkin Atın açık adımlarla hızlı yürümesi, sallana sallana rahvan yürüyüş.
e.-yüp 33b/10	e. 30b/11
[=4]	e.+i 30a/14, 30b/01
2. Korumak.	[=3]
e.-yiñiz 33a/05	eşyā Nesnelere, mevcut olan şeyler.
[=1]	e.+yı 19a/14

- [=1]
- et** İnsanlarda ve hayvanlarda deri ile kemik arasında kas ve yağdan oluşan tabaka.
- e.+i** 30b/04
- [=1]
- etli** Eti olan.
- e.** 29b/15
- [=1]
- ev** Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane.
- e.+de** 22a/01
- e.+e** 11a/12, 21b/03, 21b/06
- e.+imde** 21b/10
- e.+inde** 17b/06
- e.+ine** 21b/13
- [=7]
- evkāt** Vakitler.
- e.+ı hāmse** 8a/01
- e.+ı mübāreke** 8a/01
- [=2]
- evlād** Nesil.
- e. (efzāl-i evlād-ı beşer)** 2b/06
- [=1]
- evvel** Önce, ilk.
- e.** 4b/14, 30a/03, 30a/03, 32b/06
- e. (bab-ı evvel)** 6b/13, 10b/12
- e.+i** 28b/02
- e.+ki** 7a/12
- e.+kisi** 7a/07
- [=9]
- evvelen** Birinci, ilk olarak.
- e.** 9b/11
- [=1]
- ey** Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.
- e.** 4a/14
- e.+şeh-i hākān u hān** 35b/09
- [=2]
- eyegi** Göğüs kafesini meydana getiren yassı ve kavisli kemiklerden her biri.
- e.+siniñ** 30a/12
- [=1]
- eyer** Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne.
- e.+e** 32b/03
- e.+ini** 32b/03
- [=2]

eyerlik Binek hayvanlarının eyer konulan yeri.

e.+i (eyerligi) 30a/06

[=1]

eyle- Etmek, yapmak.

e. 16b/10, 19a/07, 19b/01, 19b/03

e.-di 11b/14, 15a/02, 15a/06, 22a/12, 22b/05, 26a/04

e.-diginde 19a/15

e.-dikde 27a/11

e.-diler 28a/04

e.-dim 18b/06, 28a/11

e.-di-se 17b/15

e.-me 28a/02

e.-mege 27b/07

e.-megi 7a/11

e.-mek (riayet eylemek ol-) 33b/02

e.-mekdür 20a/03

e.-mez 10a/10

e.-mişdir 22b/06

e.-mişdür 16b/05

e.-mişler 23b/08

e.-r 20b/03

e.-ye 9a/05

e.-yeler 7b/13

e.-yesiz 24b/13

e.-yiñ 16b/10

e.-yüp 6b/04

[=31]

e. ‘arz eyle- 19a/15

e. cem‘ eyle- 18b/06

e. du‘ ā eyle- 16b/10

e. ğazā eyle- 27b/07

e. halk eyle- 19a/07

e. hayru du‘ ā eyle- 7b/13

e. ihāta eyle- 10a/10

e. ihtiyār eyle- 19b/01, 19b/03

e. kaşd ve niyyet ve cermü ve ‘azîmet eyle- 28a/11

e. men‘ eyle- 28a/02

e. murād eyle- 27a/11

e. muvaffak bi’l-hayr eyle- 9a/05

e. mübârek eyle- 16b/10

e. mülâzemet eyle- 24b/13

e. müşerref eyle- 20b/03

e. naķil eyle- 16b/05, 22b/06

e. naķl eyle- 23b/08

e. nām-dār eyle- 6b/04

e. ri‘ āyet eyle- 20a/03

e. rivāyet eyle- 22b/05, 26a/04

e. şadaķa eyle- 15a/02, 15a/06

e. su'âl eyle- 22a/12	e. (kırâ'at-i ezân ve temcîd it-) 27a/08
e. tamâm eyle- 28a/04	e.+1 27a/10
e. teshîr ve muţî' ve münkâd eyle- 11b/14	e.+ifñ 27a/13
e. zabt ve hıfz eyle- 7a/11, 17b/15	e.+ve temcîd oku- 27a/07
[=30]	[=4]
eymen Hayırlı, kutlu.	ezelî Öncesiz, başlangıçsız.
e. 2a/03	e. (Hudâ-yı ezeli) 1b/08
[=1]	[=1]
eyü İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan.	ezhâr Çiçekler.
e. 7a/15, 28b/01, 28b/09, 31b/13	e.+1 'aţıyyât-ı behıyyât-ı melek-i mennân 3a/10
e. (ğâyet eyü tut-) 31a/10	[=1]
e.+dür 14a/15	eziyyet Sıkıntı ve güçlük.
e.+si 26a/09, 29a/09, 29b/02, 30b/05, 31b/07	e.+vir- 22a/11
e.+sin 28b/01	[=1]
e.+siniñ 7a/01	fâcire Günahkâr.
[=13]	f. 34a/02
eyülik İyi olma durumu, salah.	[=1]
e.+ine (eyüligine) 7b/13	fahrlan- Övünme, böbürlenme.
[=1]	f.-mağ 13b/02
ezân Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.	[=1]
	fâ'ide Yarar.
	f.+bulun- 29a/15
	[=1]

fā'ik Fevkinde bulunan, manevi olarak üstünde olan.	f.+1 hâtem-i enbiyâ'i ve'l-mürselîn 2b/04
f. (tertîb-i fā'ik) 2a/01	[=1]
[=1]	fātiha Kuran'ın birinci suresi.
faḳaṭ Ancak, ama.	f.+1 sûre-i nübüvvet 2b/01
f. 25a/07	[=1]
[=1]	faẓā'il Güzel vasıflar, erdemler, faziletler.
faḳır Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.	f.+i 10b/13
f.+dan 18a/05, 18a/08	f.+i fūrūsiyyet 4b/08
[=2]	f.+inde 6b/14
faḳîr Yoksul.	f.+ine 19b/07
f.+i faẓl-ı ğaffār 4b/03	[=4]
[=1]	faẓilet İyilik, iyi huy, erdem.
fāriğ Vazgeçmiş, geri çekilmiş.	f.+i 14a/10, 14b/11, 26b/14
f.+ol- 13b/06, 24a/09	f.+ler 18a/03
[=2]	[=4]
fārisān Hudutlardaki muhafız askerleri.	faẓl İyilik, fazilet.
f.+1 İslāmu ve imānu 3a/11	f. (faḳîr-i faẓl-ı ğaffār) 4b/03
[=1]	[=1]
farz Allah'ın emirleri.	feh̄m Anlama, anlayış.
f.+1 'ayn 7b/09 Allah'ın teker teker her Müslümanın yerine getirmesi gereken emirleri.	f. (şöyle feh̄m olun-) 17b/12
f.+ol- 4b/06	f.+ol- 21b/08
[=2]	[=2]
faşş Gözbebeği.	felek Gökyüzü, sema.
	f. (musahḫar-ı miyāhu ve riyāhu ve feleki ve efrāsı) 1b/07

f. (sükkân-ı arzı ve felek) 3a/06 [=2]	f. (âyine-i şahid-i feth u zafer) 35b/06 f.+u zafer 35b/11 [=3]
felek-mertebe Mertebesi yüksek olan. f. ('atebe-i felek-mertebe-i sipihr-irtifâ' -ı şüc'ân) 6b/05 [=1]	feyz Bolluk, çokluk. f. (me'âric-i feyz-i vücūd) 2a/01 [=1]
ferâset Binicilik, at yetiştirme bilgisi. Krş. firâset. f. (efrâs-ı ferâset-i qarîn) 6b/14 [=1]	fezâ Ucu bucağı bulunmayan boşluk. f. ('âzim-i râh-ı fezâ-yı seyâhat ol-) 5b/09 [=1]
ferd Tek, yalnız, eşi bulunmayan. f.+ü kâ'im ve şamed 1b/03 [=1]	fişkı Atgillerin dışkısı. f. 12b/08, 32a/06 f.+sı 12a/15 [=3]
feres At. f. (râkib-i feres-i firâset) 2b/02 f.+de (tâ'ife -i feres) 17a/03 f.+i muhtâr 4b/09 f.+iñ 35b/01 [=4]	fi'l-lâhi Allah için. f. 28a/02 [=1]
feriha Sevinçli, neşeli. f. (vâye-mend-i ferihâ-ı nâ-maḥşûr buyurıl-) 6a/05 [=1]	firâset 1. Binicilik, at yetiştirme bilgisi. Krş. ferâset. f. ('ilm-i firâset) 4b/06 2. Anlayış, kavrayış. f. (râkib-i feres-i firâset) 2b/03 f. (taḥmîn ve firâset ile) 35a/03 [=3]
feth Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma. f. 26b/10	

fuḳahā İslam hukuku alanında uzman âlimler.	g. (‘illet-i gā’iyye) 3a/14
f.+y1 Müslimîn 33b/01	[=1]
[=1]	gālib Üstün.
fuḳarā Fakirler, yoksullar.	g.+ḳıl- 9a/10
f. 8b/13	[=1]
[=1]	gālibā Görünüşe göre.
fuṣūl Tamamlanmak, sona ermek.	g. 25a/11
f.+ol- 35b/14	[=1]
[=1]	gānīmet Düşmandan alınan mal.
fürüg-endüz Işık toplayan.	g.+al- 25b/04
f.+1 neşīmen-i şafā 2b/09	g.+dür 17a/14
[=1]	g.+leri 18b/06
[=1]	[=3]
fürüsiyyet Binicilik.	garrā Parlak, güzel, gösterişli.
f. (fezā’il-i fūrūsiyyet) 4b/09	g. (tuğra-ı garrā-yı rahmete’l- li’l-‘ālemīn) 03a/04
[=1]	[=1]
fütūr Bezginlik, usanma.	gāyet Çok fazla, son derece.
f.+gel- 16a/13	g. 8b/09, 9b/10, 20b/05, 29b/14, 30a/13
[=1]	g.+eyü tūt- 31a/10
gaffār Kulların günahlarını affeyleyen, Allah.	g.+le 10a/05, 18a/02, 22a/11
g. (faḳīr-i faẓl-ı gaffār) 4b/03	g.+pek ve temiz ve ḳurı tūt- 32a/04
[=1]	g.+uğurlu tūt- 31a/12
gāhī Ara sıra.	[=11]
k.+y-ile 32a/09	
[=1]	
gā’iyye Bk. ‘illet-i gā’iyye.	

ġayret Çalışma, çabalama.	ġ.+lerinden 20a/15
ġ.+leri-le 35a/11	ġ.+leriñ 12a/01, 12a/03
[=1]	[=6]
ġayrı Başka, diğer.	Ġazze Yer ismi.
ġ. 10a/09, 23b/01	ġ.+niñ 31b/12
ġ.+lar 16a/02, 17b/07	[=1]
ġ.+ları 12a/08	geç Beklenen veya alışılan zamandan sonra.
ġ.+larıñ 24a/12	g. 31b/06
[=6]	[=1]
ġazā Din uğruna savaşma.	geç- 1. Geride bırakmak, aşmak.
ġ. 9b/15, 10b/12, 13b/08, 14a/01, 14a/09, 14a/11, 14b/05, 15b/12, 17b/08, 21a/02, 22a/13, 25b/02, 27b/12, 27b/15	g.-en 26a/07
ġ.+eyle- 27b/07	g.-er 10a/07
ġ.+ve cihād it- 26b/15	[=2]
ġ.+ya 14a/12, 20a/07, 28a/02	2. Bir şeyin yerini tutmak.
[=19]	g.-er 16a/10
ġazā'ıyye Din uğruna yapılan savaşlar.	[=1]
ġ.+ye (sünnet-i seniyye-i Muḡammedıyye ve ġazā'ıyye) 28a/07	g.- şadaka yerine geç- 16a/10
[=1]	[=1]
ġāzī Dini için savaşan Müslüman.	gedil- Gedik açılmak, aşınmak.
ġ.+ler 28a/05	g.-ür 34b/06
ġ.+ler 26b/15	[=1]
ġ.+ler (mertebe-i gazi) 12a/07	gel- 1. Ulaşmak, varmak.
	g.-di 22a/06
	g.-diler 9b/14
	g.-ince 30a/02

g.-üp 18a/08, 21b/09, 25b/07	geñiř Bk. giñiř.
g.-ürse 29b/11	g. 28b/06, 29b/07
[=7]	[=2]
2. Dayanmak, tahammül etmek.	gerd Toz, toprak.
g.-meyen 16a/13	g. 35b/05
[=1]	[=1]
3. Olmak.	gerdün Dünya, felek.
g.-mez 31b/05	g. (hüsrevü gerdün) 3b/05
[=1]	[=1]
4. Zarara uğramak.	gerek İcap.
g.-ür 29b/01	g.+dir 9a/11
[=1]	g.+dir (-mak gerek) 31b/03
g.-fütür gel- 16a/13	[=2]
g.-yoldaşlık gel- 31b/05	geşt ü güzār Gezme, dolaşma.
g.-zarar gel- 29b/01	g.+it- 8b/04
[=3]	[=1]
gemi Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.	getür- Gelmesini sağlamak.
g.+ler 11b/10	g.-digi gibi 21b/13
[=1]	g.-müş ol- 21a/03, 21a/09
gencine-dār Hazine bekçisi.	[=2]
g. 4a/02	yerine getür - 21a/03, 21a/09
[=1]	[=2]
genç Yaşı ilerlememiş olan.	gevher Elmas, cevher.
g. 34b/15	g.+e 4a/02
[=1]	g.+i baħr-ı vefā 3b/11
	g.+i deryā-yı řafā 3b/13

[=3]	g.-mez 21b/03, 21b/06
gez- Bir yerde dolaşmak, yürümek.	g.-mezler 11a/12
g.-digi 16b/13	[=5]
[=1]	2. Erişmek, ulaşmak.
gibi -e benzer.	g.-er 35a/06
g. 4a/08, 4b/01, 14a/11, 15b/05, 18b/08, 21b/13, 27a/15, 28b/14, 29b/10, 35a/01, 35b/08	[=1]
g. (kamuş yaprağı gibi ol-) 29b/03	3. Bir duruma geçmek.
g.-dığı gibi 35a/05	g.-er 33a/04
g.+dir 16a/13	[=1]
g.+dür 8a/05	g. vebāle gir- 33a/04
[=15]	[=1]
gice Günün karanlık kısmı.	git- Bir yere doğru yönelmek.
g. 14b/08, 15a/01, 15a/05, 24a/06, 32a/07	g.-emem (gidemem) 22a/15
g.+de 9b/11, 32a/11	g.-en (giden) 32a/12
g.+ler 16a/12	g.-erim (giderim) 27b/01
[=8]	g.-erken (giderken) 20a/07
giñiş Eni çok olan, enli.	g.-meye 30a/12
g. 29b/04, 29a/05	g.-se 32b/02
g.+baş- 29b/12	g.-üp (gidüp) 9b/14, 27b/06
[=3]	[=8]
gir- 1. Dışarıdan içeriye geçmek.	gītī-nüverd Dünyayı dolaşan.
g.-di 33b/06	g. (rāyet-i gītī-nüverd) 35b/05
g.-emezler 22a/01	[=1]
	gizlü Görünmez, belli olmayan.
	g. 14b/09, 15a/02, 15a/06
	[=3]

gonca Açılmak üzere olan çiçek, tomurcuk.	g.-üp 23a/15
ğ.+1 gülzâr-ı vefâ 3b/14	[=10]
[=1]	2. Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek.
gögüsli Göğsü olan.	g.-mezler 33a/09
g. 29b/07	[=1]
[=1]	g. cā'iz gör- 33a/09
gök Gökyüzü, sema.	[=1]
g.+ler hâkimi ol- 33b/15	göre Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.
[=1]	g. 8a/04
gök Yeşil.	g.-a göre 18a/01
g.+rek 26a/14	[=2]
[=1]	göster- Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek.
göñül Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.	g.-üp 13b/02
g. 29a/15	[=1]
[=1]	göz Görme organı.
gör- 1. Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.	g. 29a/15
g.-di 9b/12, 9b/13	[=1]
g.-diler 19a/06	gözet- Korumak, özen göstermek.
g.-dükde 30a/05	g.-memek (hâkımın gözetmemek ile) 33b/06
g.-düm 17a/10, 17b/06	[=1]
g.-ince 29a/15	gözlü Gözü olan.
g.-mek 24a/10	g. 31b/09
g.-melerin 9b/10	[=1]

ğurre Atın alnındaki beyazlık, ak akıtma.

ğ. 24b/12

ğ.+si 31a/03

[=2]

güyende-vār Söz söyleyen gibi.

g. (bülbülü güyende-vār) 35b/12

[=1]

ğuzzāt Gaziler.

g. (sultān-ı ğuzzāt-ı Müslimīn)

35a/14

[=1]

güc Kuvvet.

g.+üñüz yit- 11a/05

[=1]

gül-destehā Gül demetleri.

g.+yı şalavāt-ı mütevāşilāt-ı

raḥmetü ve rızvān 3a/09

[=1]

gülşen Gül bahçesi.

g.+i maḳşūd 35b/03

[=1]

gülzār Gül bahçesi.

g. (gonca-ı gülzār-ı vefā) 3b/14

[=1]

gün 1. Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre.

g. 9b/04, 9b/05, 9b/06, 9b/06, 9b/07, 22a/05, 32a/10

g.+de 9b/02, 9b/03, 9b/04, 32a/10

g.+den güne 8b/12

g.+e 8b/13

g.+lerde 32a/06

[=14]

2. Belli bir zaman.

g.+ünde 12a/15, 12b/08

[=1]

gün Güneş.

g.+var iken 32a/07

[=1]

günāh Allah'ın emirlerine aykırı olarak yapılan iş.

g. 13b/03

g. (çok günāh yazıl-) 32b/12

g.+dır 13b/01

g.+ı 15b/05, 24a/02

[=5]

gündüz Günün aydınlık bölümü.

g. 14b/09, 15a/01, 15a/05

g.+ler 16a/11

<p>[=4]</p> <p>güneş Gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.</p> <p>g.+i 2b/10, 2b/11</p>	<p>h.+i hāk-berāber 4b/04</p>
<p>[=2]</p> <p>güzel Göze ve kulağı hoş gelen, hayranlık uyandıran.</p> <p>g. 4a/11, 28b/08, 28b/10, 29a/10 29b/03</p> <p>g. (raht güzel yaraş-) 30b/10</p> <p>g.+i 31b/07</p> <p>[=7]</p>	<p>[=2]</p> <p>hadis İslam peygamberi Hz. Muhammed'in sözleri.</p> <p>h.+buyur- 26a/06</p> <p>h.+den (e'imme-i hadis) 12a/08, 16a/02</p> <p>h.+i 14a/03</p> <p>h.+i şerif 13b/15, 17b/10, 19b/07, 20b/01, 20b/15, 21b/07, 24b/01, 33a/13, 33b/11, 34a/04</p> <p>h.+iñ 17b/04</p> <p>[=15]</p>
<p>haber Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.</p> <p>h.+vir- 22a/04, 24a/04</p> <p>[=2]</p>	<p>Hak Allah.</p> <p>h. 35b/04</p> <p>h. (mazhar-ı elṭāf-ı Hak) 4a/05</p> <p>h. Celle ve 'Alā 12a/07, 12a/13, 12b/09, 14b/11, 15b/10</p>
<p>habib Sevgili.</p> <p>h.+i Hudā 2b/15</p> <p>h.+i kibriyā 9a/03</p> <p>h.+iñ 28a/08</p> <p>[=3]</p>	<p>h. Celle ve 'Alā Haziretleri 17a/04</p> <p>h. Hakki-la (emr-i Hak) 19a/03</p> <p>h. Ta'ālā 11a/07, 11b/01, 12a/02, 13b/14, 14b/01, 14b/06, 15b/09, 18a/04, 18a/12, 19a/09, 19b/04, 20a/06, 20b/02, 21a/02, 21a/13, 35a/06</p>
<p>Habib-i Ekrem İslam peygamberi Hz. Muhammed.</p> <p>h. 27a/02, 27b/08</p> <p>[=2]</p>	<p>h. Ta'ālā Haziretleri 9a/06, 10a/01, 10b/14, 19a/08, 19a/10, 20b/11</p>
<p>Hadi Bk. 'Aliyyi'l-Hadi.</p> <p>h. (Bende-i Hadi) 35b/13</p>	

	[=31]	hāk-sār Perişan.
hāk	1. Verilmiş emekten doğan manevi yetki.	h.+içün 11a/04
		[=1]
	h. (hāk-ı velāsı ol-) 27b/05	hākān Hükümdar, padişah.
	h.+ı (hāk-ı-çün) 12a/04	h. (ey şeh-i hākān u hān) 35b/09
	[=2]	[=1]
	2. Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç.	hākīk Hak sahibi.
	h.+ı (hāk-ı) 32b/12	h.+i kulüb 2a/06
	h.+ından (hāk-ından) 32b/12	[=1]
	h.+ını (hāk-ını gözetmemek ile) 33b/06	hākim Her şeye hükmeden.
	h.+ların 7a/03, 32a/03	h.+i 33b/15
	h.+larını 34a/07	[=1]
	[=6]	Hākīm Özel isim.
	3. Uygunluk, doğruluk.	h. 25a/12
	h.+dandır 23a/03	[=1]
	h.+kıl- 35b/02	hākīr İtibarsız, değersiz.
	[=2]	h.+i bī-mikdār 4b/03
	4. Konu, husus.	[=1]
	h.+ında (hāk-ında) 5b/15, 6b/14, 12a/01, 14b/15, 15a/03, 15a/08, 15b/07, 16a/01	hāl Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet.
	[=8]	h. (Kitāb-ı Maḳbūl Der Hāl-i Hıyūl) 6b/04
hāk-berāber Değersiz, önemsiz.		h.+bu ki 11b/14
	h. (Hādī-i hāk-berāber) 4b/04	h.+de 14b/10, 32b/01
	[=1]	h.+i 13b/01, 24a/13, 34b/11
		h.+i Hıyūl 35b/14

h.+lerine koy- 8b/02	hālīfe Hz. Muhammed'in vefatından sonra müslümanların başına geçen idareci.
[=9]	
hālāl Dinin kurallarına aykırı olmayan, dini bakımdan yasaklanmamış olan.	h.+i İslām 7b/14, 27a/04, 27a/09
	[=3]
h.+ol- 33b/03	hālīk Değerli, güzel yapılmış.
[=1]	h. 2a/05
hālāllaş- Hakkını birbirine bağışlamak.	[=1]
h.-mağ 32b/13	hālīşe Hilesiz, katkısız.
[=1]	h. (niyyet-i hālīşe) 14b/05, 28a/06
Hāl-i Hūyūl Bk. Kitāb-ı Mağbūl Der Hāl-i Hūyūl.	[=2]
h. 35b/14	hālķ 1. İnsanlar.
[=1]	h.+a 13b/01
hālāş Kurtulma, kurtuluş.	h.+a (sā'ir-i hālķa göre) 8a/04
h. 18a/05	h.+ı 7b/10
h.+ol- 16b/15	h.+ıñ 7b/13
[=2]	[=4]
hālel Bozukluk, eksiklik.	2. Yaratma.
h.+vir- 33a/07	h.+eyle- 19a/07
[=1]	h.+it- 9a/08, 9a/09, 18b/02
hālīķ Yaratıcı, yoktan var eden.	h.+olun- 19a/11, 26b/15
h.+ı cinnū ve ünās 1b/06	[=6]
[=1]	Hālāķ Yaratıcı, Allah.
hālī Gamsız, kayıtsız.	H. (Cenāb-ı Hālāķ) 18b/03
h.+ol- 14b/11	[=1]
[=1]	

ḥamd Tanrıya olan şükran duygularını bildirme.	[=1]	ḥāṣ Herkes.	
ḥ.+u bî-ḥad 1b/02		ḥ. (ḥāṣṣ u ‘ām) 35b/13	
[=1]		[=1]	
ḥamse Beş.		ḥasenāt Tanrı katında iyi ve güzel kabul edilen işler, sevaplar.	
ḥ.+de (evkāt-ı ḥamse) 8a/01		ḥ.+ol- 12b/09	
[=1]		ḥ.+yaz- 13b/15	
ḥamūle Yük.		[=2]	
ḥ.+si-le 10a/06		ḥasene 1. İyi, güzel.	
[=1]		ḥ. (şüret-i ḥasene) 2a/12	
ḥān Hükümdar.		[=1]	
ḥ. (şeh-i ḥākān u ḥān) 35b/09		2. Bk. ḥasenāt.	
[=1]		ḥ. 23b/06, 24a/01	
ḥarb Savaş.		[=2]	
ḥ. 32b/08		ḥāşıl Husule gelen, peyda olan.	
[=1]		ḥ.+ol- 8a/06, 13b/03, 14a/15, 18a/04	
ḥarc Sarf, gider.		ḥ.+ı kelām 26a/08, 29a/09	
ḥ. (fî-sebîl-i ḥarc it-) 11a/14		Kısacası.	
ḥ.+it- 14b/09, 15a/07		ḥ.+ı ma‘nî 13a/14 Bk. ḥāşıl-ı kelām	
ḥ.+olun- 16a/09		[=1]	
[=4]		ḥasret-keşān Hasret çekenler.	
ḥarîm Başkasına kapalı olan yer.		ḥ.+ı (bende-gān-ı ḥasret-keşān) 6a/03	
ḥ. (şāhān-ı ḥarîm-i ilāh) 3b/15		[=1]	
[=1]		ḥ. (ḥarrāşı) 1b/08	
ḥarrāş Çiftçi.		[=1]	

hāṣṣeten Hususi olarak, özellikle.

h. 7b/15

[=1]

hātem Mühür, mühürlü yüzük.

h. (faṣṣ-ı hātem-i enbiyā'î ve'l-mürselîn) 2b/04 Peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed.

[=1]

hātime Son, son bölüm.

h. 6b/11, 7a/03, 34a/09

h. (hüsnü hātime) 20a/05

h.+i risālet 2b/02

[=5]

hatm Bitirme, sona erdirme.

h.+i kelām it- 35b/13

h.+ol- 20a/05

[=2]

hattā Bundan başka, fazla olarak.

h. 9a/12, 17a/03, 35a/01

[=3]

hātūn Kadın.

h.+ı-la 22b/07

h.+ları 19b/12

h.+larından sonra 19b/16

h.+larıñ 20a/02

h.+uñ-la 23a/02

[=5]

havf Korku, korkma.

h. 14b/12

h.+it- 11a/10, 11a/12

[=3]

havvā Hava almak, teneffüs etmek.

h.+sına 33a/07

[=1]

havvārī Bir cins at.

h. 31b/10

[=1]

havz Havuz.

h. (şāhib-i havz-ı mevrūd) 2b/07

[=1]

Hay Allah.

h. (Cenāb-ı Hayy-ı Vedūd) 5b/14

h. (Ḥaziret-i Hayy-ı Vedūd) 19a/13

h.+yu ve dā'im ve ebed 1b/02

[=3]

hayāt Dirilik, canlılık.

h. (şürbü ab-ı hayāt) 9a/12
Sonsuzluk suyundan içmek.

h. (zamān-ı hayāt-ı sürür-nişār) 27a/14

[=2]

Ḥayāt-ı Ḥayvān Dümeyrî tarafından yazılmış bir baytarname.

ḥ.+da 19a/01

[=1]

ḥayır Bk. ḥayr.

ḥ. 17a/14

ḥ.+dan 17a/07, 17a/14

ḥ.+larınñ 17a/01

ḥ.+larıñ 18b/05

ḥ.+ol- 17a/03

[=7]

ḥayırlu İyi.

ḥ.+sı 25a/04, 33a/14

[=2]

ḥayl At, feres.

ḥ. (ḥaylı ḥayru serî'ü's-seyri ve şebîhu ḥ-ḥayrı) 2a/11 Uçar gibi ve hızlı giden hayırlı at.

ḥ.+1 süvār-ı şevket 5b/09

[=2]

ḥayli Epeyce, çokça.

ḥ.+ce 9b/13

[=1]

ḥayr İyilik, iyi, faydalı, fayda.

ḥ. 6a/01, 16a/08, 16b/05, 17a/04, 26a/02, 26a/12

ḥ. (du' ā-yı ḥayr it-) 7b/15

ḥ. (ḥaylı ḥayru serî'ü's-seyri ve şebîhu ḥ-ḥayrı) 2a/11 Uçar gibi ve hızlı giden hayırlı at.

ḥ. (küheyl-i ḥayru) 5b/08

ḥ. (zînet-i ḥayrî'l-kelām) 35b/01

ḥ.+1 du' ā-gîle it- 35b/12

ḥ.+ü du' ā eyle- 7b/13

[=12]

ḥayriyye Uğurlu, kutlu.

ḥ.+si-le (niyyet-i ḥayriyye) 5b/07

[=1]

ḥayvān Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.

ḥ. 15b/04, 24b/14, 33b/02, 33b/10

ḥ.+dır 20b/02

ḥ.+1 33a/04, 33a/05

ḥ.+1 (ḥukûk-ı ḥayvān) 33b/01

ḥ.+ile 32b/14

ḥ.+lar 11b/11

[=10]

ḥayvānāt Hayvanlar.

ḥ. 32b/12

ḥ. (ḥayvānātü) 3a/06

ḥ.+dan 19b/06

ḥ.+1 8a/15, 9a/08, 33b/14

[=6]

ḥayyiz Mevki.

ḥ.+i ḳabūl 6b/07

[=1]

ḥāzır Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade.

ḥ.+ol- 11a/09, 22b/06, 22b/09

[=3]

ḥāzır-la- Bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek.

h.-maḳ ile 11a/06

h.-yasız 11a/06

h.-yup 17b/08

[=3]

ḥaziret Saygı için büyüklere verilen ünvan.

ḥ. (zāt-ı şevket-simāt-ı ḥaziret-i cihān-bānī) 6a/02

ḥ.+i Ādem 19a/14, 19b/02, 19b/03

ḥ.+i ‘Ā’iše-i Şıddıḳa 23b/10

ḥ.+i ‘Alī 15a/03, 18b/14, 33a/09

ḥ.+i Ebī Bekir Eş-şādıḳ 14b/14

ḥ.+i Ḥayy-ı Vedūd 19a/13

ḥ.+i İmām-ı Ḥüseyn 26b/05

ḥ.+i İmām-ı Şāfi‘i 29a/13

ḥ.+i ‘İsā 22a/05

ḥ.+i İsmā‘il 31b/15

ḥ.+i ‘Ömer 10a/08, 27a/11, 27b/02

ḥ.+i ‘Ömerü’l-Fāruḳ 27a/08

ḥ.+i pādīşāhī 6b/12

ḥ.+i Resūl-i Ekrem 10a/10

ḥ.+i Resūlü Ekrem 16a/15, 18a/11, 33b/03

ḥ.+i tācıdārī 9a/03

ḥ.+i ‘Urve 17b/07

ḥ.+leri 5b/05, 8a/02, 10a/02, 21b/11, 23a/09, 23a/13, 24a/12, 24b/05, 26a/11, 26b/01, 27a/10, 35a/07

ḥ.+leri (Allāhu Ta‘ālā Ḥaziretleri) 15b/06, 18a/09

ḥ.+leri (Ḥaḳ Celle ve ‘Alā Ḥaziretleri) 17a/05

ḥ.+leri (Ḥaḳ Ta‘ālā Ḥaziretleri) 9a/06, 10a/01, 10b/14, 19a/08, 19a/10, 20b/11

ḥ.+lerinden 12b/15, 16a/04, 25a/01

ḥ.+lerine 2b/16, 7b/15, 19b/11, 19b/16, 20b/06, 21b/09, 21b/14, 25b/07, 35a/09

ḥ.+leriniñ 1b/03, 6a/09, 21a/08, 23a/05, 27b/09, 28a/09, 33b/07

[=65]

h azret Bk. h aziret.

h.+i Şehin-Ő ahi 6a/13

[=1]

h ekim İnsanlardaki hastalıkları teŐhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

h. 9a/15

h.+i 9a/13

[=2]

hel ak ölmek, yok olmak.

h.+it- 33a/03

h.+ol- 32b/11

[=2]

hem-dem Sıkı fıkı, canciĒer arkadaş, dost.

h.+it- 4b/01

[=1]

hem a Tamamı, hepsi.

h. 15a/04

[=1]

hem n Hemen, derhal.

h. 5b/14, 9a/02, 24a/08, 32a/14

[=4]

her  nune geldiĒi ismin benzerlerini “teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı”

anlamıyla kapsayacak biçimde genelleŐtiren söz.

h. 3b/06, 3b/07, 3b/08, 3b/09, 3b/10, 3b/11, 4a/04, 4a/05, 4a/11, 4a/12, 8b/15, 10a/12, 14b/10, 14b/10, 21a/15, 22b/14, 23b/06, 24b/11, 26b/08, 29a/14, 32b/07, 33a/11, 33a/14, 34a/01, 35b/06, 35b/08

h.+bir 3b/05

h.+biri 3a/13

h.+ne ise 28a/07

[=29]

herkes İnsanların bütünü, hepsi.

h. 17b/14

[=1]

heybet Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet.

h. 19a/12

h. (kem l-i Şevket ve ‘aŐamet ve Őal bet ve heybet) 4b/15

[=2]

heybetlü Korku ve saygı uyandıran.

h. (güzel ve heybetlü ve uzun boylu ve h Ő  v zlu ol-) 29a/11

[=1]

h fz Saklama, koruma.

h. 11b/14

h. (hıfzu ve hırāset ve zabtı ve siyāset it-) 7b	h.+it- 17a/06
h. (zabtı ve hıfz eyle-) 7a/11, 17b/15	h.+yi 23b/08
h.+ve şiyānet it- 32a/01	[=2]
[=5]	hikmet Sebep.
hırāset Bekleme, koruma.	h.+i 21b/15
h. (hıfzu ve hırāset ve zabtı ve siyāset it-) 7b/03	[=1]
[=1]	hılāfet Halifelik, peygamber vekili olarak Müslümanların önderi.
hiç Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.	h.+i 2a/05
h. 16a/12, 20b/07, 31a/03, 31b/04	h.+lerinde (zamān-ı hılāfet) 27a/05
[=4]	[=2]
hidāyet Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.	hılāfet-penāhī Hilafeti koruyan kimse.
h. 2a/14	h.+ye (cenāb-ı hılāfet-penāhī) 4b/12
h.+i rahmān 4b/04	[=1]
[=2]	himār Erkek eşek.
hidmet Birinin işini görme.	h.+lar 11b/04
h.+it- 12b/11	[=1]
[=1]	himāyet Koruma, korunma.
hidmet-kār Hizmetçi.	h. (ziyāde himāyet ve ri'āyet üzere ol-) 34a/06
h.+a 24a/08	[=1]
h.+iña 23b/01	himmet Gayret, emek, çalışma.
[=2]	h.+i (kemāl-i himmet) 35a/10
hikāye Anlatma.	[=1]

hişār Etrafi istihkâmlı kale.

h.+da 22a/14

h.+lardan 22a/13

[=2]

hişşe Pay, nasip.

h.+i şer' iyye 8a/07

[=1]

hişşe-dār Hissesi olan, hisse sahibi.

h.+ı ibtihācu ve hūbūr 6a/04

h.+ol- 3a/09

[=2]

hōr Değersiz, ehemmiyetsiz.

h.+tut- 23a/11, 23a/11

h.+ve zelīl it- 19a/12

[=3]

hōş Güzel, iyi.

h. (güzel ve heybetlü ve uzun boylu ve hōş āvāzlu ol-)

29a/11

[=1]

hōşluk İyilik.

h.+ol- 7b/11

[=1]

hūbūr Sevinç.

h. (hişşe-dār-ı ibtihācu ve hūbūr)

6a/05

[=1]

huceste Uğurlu, meymenetli.

h. (bahār-ı huceste) 4b/14

[=1]

huceste-vürūd Uğurla gelen, uğurlu gelen.

h. (dürüdu huceste-vürüdu) 1b/05

[=1]

Ḥudā Allah.

h. 35b/04

h. (Ḥabīb-i Ḥudā) 2b/15

h.+yı ezeli 1b/08

[=3]

hukūk Haklar.

h.+ı hayvān 33b/01

[=1]

hulefā Halifeler.

h.+sından 6a/10

[=1]

hurayfaḳ Bir at cinsi.

h. 31b/11

[=1]

ḥurmāyī Hurma renkli.

h. 9b/07, 9b/12, 30b/05

[=3]

huşūş Konu.

h.+unda 12b/15, 16b/08

[=2]	h.+ol- 29b/14, 30b/05, 30b/10, 30b/13
ḥuṣūṣā Başkaca, ayrıca.	h.+si 29a/09
h. 3b/03, 31b/04	h.+ve yügrük ol- 30a/13
[=2]	[=8]
ḥuṣūsen Özellikle, hassaten.	hünersiz Hüneri olmayan, yeteneksiz, marifetsiz.
h. 7b/13	h.+ve pek başlı ol- 30a/02
[=1]	[=1]
ḥūy Mizaç, tabiat, ahlak.	ḥürmet Saygı, hatır.
h.+ı 29a/12	h.+ine 9a/04
[=1]	[=1]
ḥuyül Atlar.	Ḥüseyn Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın küçük oğlu, Hz. Muhammed'in torunu.
h. (Ḥāl-i Ḥuyül) 35b/14	h. (Ḥaziret-i İmām-ı Ḥüseyn) 26b/05
h. (Kitāb-ı Maḳbül Der Ḥāl-i Ḥuyül) 6b/04	[=1]
[=2]	ḥüsn Güzel, iyi.
ḥüdā Doğru yolu gösterme, hidayet.	h.+i şüret 19a/06
h. (necm-i semā-yı ḥüdā) 3b/08	h.+ü ḥātime 20a/05
h. (nūr-ı ḥüda) 3a/07	[=2]
[=2]	ḥüsrev Padişah, hükümdar.
ḥümāyün Mübarek, kutlu.	h.+ü gerdün 3b/05
h.+u nuşret-maḳrün 7a/04	[=1]
[=1]	ḥüsrevānī Hükümdara layık.
hünerlü Hüneri olan, marifetli, yetenekli.	h. (maḫhar-ı iltifāt-ı merām-baḫş-ı ḥüsrevānī buyurıl-) 6b/08
h. (çoğ ve hünerlü ol-) 30b/15	
h. (pek hünerlü ol-) 30b/14	

[=1]	i.-düğine 7a/06
hüzün Gam, keder, sıkıntı.	i.-ken 04b/13, 32a/07
h. 14b/12	i.-se 32a/13, 34b/12
[=1]	[=10]
ırmağ Genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu, nehir.	i.-erler idi 27a/08
ı. 29b/11	i.-mekden ise 14a/14
[=1]	i.-mez idi 2b/12, 2b/13
	i.-r idi 17b/09
	i.-ur ise 6b/08, 31a/12, 32b/11
ı sıcağ Sıcak.	[=8]
ı. 30b/15	‘ibād Kullar, abidler.
[=1]	‘i. (teftiṣ-i aḥvāl-i ‘ibād buyur-)
ıṣṭıfā Seçkinlik.	5b/11
ṣ. (ṣafā-baḥṣ-ı ṣāh-ı nüṣin-i ıṣṭıfā) 2b/14	[=1]
[=1]	‘ibādet Allah’ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma.
i- Aslı Eski Türkçede “ermek” iken irmek>imek olarak değişen ve kökü eriyip bugün sadece “Şu veya bu durumda bulunmak” anlamındaki idi, imiş, ise, iken şekilleri kullanılan, eklendiği isimlere yargı görevi yükleyen fiil, ek fiil, cevher fiil.	‘i. 7b/10
i.-di 17b/06, 22a/01	‘i.+it- 16a/12
i.-di (ne idi) 21b/15	[=2]
i.-di (yoğ-ıdı) 20a/01	‘ibārāt Bir metinden çıkarılmış satırlar, cümleler, paragraflar.
i.-dik 11b/15	‘i.+ı muḥtelife ile 17b/10
	[=1]
	ibāret Bir şeyin aynısı.
	i.+le 17b/15
	[=1]

ibdā' Yoktan ortaya koyma, yaratma.	[=1]
i. 1b/10	
[=1]	
iblis Şeytan.	
i. 22a/04, 22a/08	
i. (Yā iblis) 22a/07	
[=3]	
İbn-i 'Abbās Özel isim.	
i. 25b/14	
[=1]	
İbn-i 'Asākir Özel isim.	
i. 22b/05, 23b/07	
[=2]	
ibtidā İlk, en önce.	
i. 34a/11	
[=1]	
ibtidā' iyyāt sanāyā Tayın iki aşğıdan ve iki yukarıdan olmak üzere çıkan ilk dört dişi.	
i. 34a/12	
[=1]	
ibtihāc Sevinç, sevinme.	
i. (hişşe-dār-ı ibtihācu ve ħubūr) 6a/04	
[=1]	
icābāt İcaplar, gereklilikler.	
i.+ına (tesviye-i icābāt) 9a/01	
icrā Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.	
i. (lāzımü'l-icrā ol-) 8b/15	
i.+sıyla 8b/12	
[=2]	
ictimā' Toplanma, bir araya gelme.	
i. (Merrih-i ictimā' -ı Cenāb-ı Zıllu'l-lāhī) 6b/05.	
[=1]	
iç Bir şeyin yüzeyleri arasında kalan her nokta.	
i. 29b/15, 31a/15	
i.+inde 34b/10	
i.+ine 32a/15	
i.+lerinde 34b/06	
[=5]	
iç- Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.	
i.-düğü 34a/03	
i.-düğü kadar 13b/14	
[=2]	
içün Amacıyla, maksadıyla.	
i. 2a/11, 7a/07, 7a/08, 7a/09, 7a/10, 8a/09, 8a/11, 8a/14, 9a/12, 9b/10, 9b/15, 10b/13, 11a/04, 11b/03, 11b/10, 12b/07, 13b/03, 13b/09, 14a/09, 15b/12, 17b/08, 18a/09, 18b/10, 19a/07,	

19a/08, 20a/06, 21a/02, 22a/13, 23a/13, 24a/12, 26b/15, 27b/12, 28a/11, 34a/05	i. 8b/05 [=1]
i.+dür 27a/01 [=35]	ih̄timā Sığınma, kaçınma. i. 28a/11 [=1]
idin- Bir şeyi kendi kendine yapmak. i.-dise (mu' tād idin-) 34b/14 [=1]	ih̄timāmen Dikkatle, gayretle. i. 17b/14 [=1]
ih̄āfe Korkutma. i.+it- 11a/07 [=1]	ih̄tirā' Benzeri görülmemiş bir şey icat etme, yaratma. i. 1b/11 [=1]
ih̄ānet Mahvetme. i.+it- 23a/10 [=1]	ih̄tisār Sözü, yazıyı kısaltma. i. 35b/12 [=1]
ih̄āta Tam kavrayış, idrak ediş. i.+eyle- 10a/10 [=1]	ih̄tiyār Seçmek. i.+eyle- 19b/01, 19b/03 i.+it- 19b/04 [=3]
ih̄dā Hediye verme. i.+ya 6b/01 [=1]	ih̄yā Yeniden kuvvetlendirme. i. 28a/10 [=1]
iḥsān İyilik etme. i.+buyur- 35a/10 i.+it- 14b/10 i.+lar (ta' zīm ve tekrīm ve luṭuf ve iḥsānlar olun-) 12b/12 [=3]	iki Birden sonra gelen sayının adı. i. 4a/15, 8a/06, 16a/01, 20b/13, 29b/03, 29b/09, 29b/09, 31a/11, 32a/05, 32a/10, 32a/15, 32b/01,
iḥtilāl Bozukluk, karışıklık, düzensizlik.	

33b/08, 34a/07, 34a/11, 34a/12,
34b/07

i. (kırk iki) 34b/01

i. (on iki) 28b/09, 34a/15

i.+sinden 9b/13

[=21]

ikinci Sırada birinciden sonra gelen.

i. 7b/05

i.+si 7a/08, 28b/13, 29a/01,
29a/04, 29a/06

[=6]

ikinci Öğle ile akşam arasındaki zaman dilimi.

i.+den sonra 32a/08

[=1]

ikrām Hürmet, saygı gösterme.

i. 34a/07

i.+it- 23a/09, 23a/10

[=3]

iksīr-i a'zam Madeni altın yaptığı sanılan taş, kimyataşı.

i. 6b/06

[=1]

il Memleket, ülke.

i.+i (Rūm ili) 5b/10

[=1]

i'lā Şan ve şöhretini artırma.

i. 28a/08

i. (i' lā-yı kelimetu'l-lāh) 27b/12
İslam dinin kelime-i tevhid
akidesini yüceltip yayma.

[=2]

ilāh Tanrı, Allah.

i. (şāhān-ı ḥarīm-i ilāh) 3b/15

[=1]

ilāhiyye Tanrıya ait.

i.+den (eltāf-ı ilāhiyye) 6b/10

[=1]

ile Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz.

i. 2a/09, 3a/01, 3a/05, 4b/02,
4b/05, 5b/08, 6b/04, 7a/14,
8b/05, 9b/14, 10a/03, 10a/09,
10b/05, 11a/07, 13b/13, 14a/09,
14b/05, 17b/10, 18b/13, 19a/12,
20a/05, 25a/09, 26b/14, 28a/06,
28b/02, 29a/08, 32a/09, 32b/08,
32b/13, 32b/14, 33a/04, 33b/06,
34a/03, 34a/07, 35a/03, 35a/07,
35a/08, 35b/08, 35b/11

[=39]

ilhāk Katma, katılma.

i.+olun- 8b/03, 8b/07

i.+ve inzimām birle 35a/12

	[=3]	İmām-ı Aḥmed Özel isim.
iliş-	Bir şeye hafifçe dokunmak, takılmak.	i. 16a/14
	i.-erek 16b/13	[=1]
	[=1]	İmām-ı Bāhili Özel isim.
		i. 14a/15
		[=1]
‘illet-i gā’iyye	Her şeyin bir ereklilik yapasına göre olup bittiğini kabul eden görüş, finalizm.	İmām-ı Buḥārī Özel isim.
	‘i. 3a/14	i. 12a/08, 12b/12, 17a/15, 17b/05, 24b/02
	[=1]	[=5]
‘ilm	Bilim, bilgi.	İmām-ı Dārimī Özel isim.
	‘i. 7a/08	i. 25b/05
	‘i.+i firāset 4b/06 Binicilik bilimi.	[=1]
	[=2]	İmām-ı Dimyāṭī Özel isim.
		i. 19a/01
iltifāt	Yüzünü çevirip bakma.	[=1]
	i. (mazḥar-ı iltifāt-ı merām-baḥş- ı ḥüsrevānī buyurıl-) 6b/08	İmām-ı Dümeyrī Özel isim.
	[=1]	i. 18b/15
		[=1]
īmā	Dolaylı anlatma.	İmām-ı Ḳurṭubī Özel isim.
	ī.+y1 kemāl-i meserret 6a/15	i. 17b/07
	[=1]	[=1]
imām	Önde bulunan, önyak olan, önder.	İmām-ı Müslim Özel isim.
	i. (Ḥaziret-i İmām-ı Ḥüseyn) 26b/05	i. 12b/12, 17a/08, 17a/15, 24b/02
	i. (Yā İmām) 21b/09	[=4]
	[=2]	İmām-ı Şāfi’ī Özel isim.

i. (Ḥaziret-i İmām-ı Şāfi‘î)	[=1]		
29a/13		inan- İtimat etmek.	
[=1]		i.-arak 24a/08	
İmām-ı Ṭaberānī Özel isim.		[=1]	
i. 16a/02, 23b/07, 25a/12		‘ināyet Lütuf, ihsan.	
[=3]		‘i.+i müste‘ān 4b/04	
īmān İnanma, inanç.		[=1]	
ī. 12a/13		ince Kendi cinsinden olanlara göre, dar	
ī. (fārisān-ı İslāmu ve īmānu ol-)		ve kalınlığı az olan.	
3a/11		i. 28b/07, 29b/05, 30a/04,	
[=2]		30a/07, 31b/08	
imdi Şimdi.		i. (mülāyim ve ince uzun ol-)	
i. 8a/06, 10b/03, 18b/08, 26b/13,		28b/13	
28a/01, 29b/02, 33a/04		i.+ve uzun ol- 30b/04	
[=7]		[=7]	
imlā Yapma, yaratma.		incel- İnce duruma gelmek.	
i. 2a/03		i.-ür 35a/01	
[=1]		[=1]	
imtinān Kendi iyiliğini anlatma.		ins Bk. insan.	
i.+it- 11b/01		i. (insü) 3a/06	
[=1]		[=1]	
in- Binek hayvanından yere basmak.		insān Âdemoğlu, Âdem evladı.	
i.-dükçe 13b/04		i. 32b/12, 33b/10, 33b/13,	
i.-mege 7a/15		35a/04, 35a/04	
[=2]		i.+a 33b/07	
in‘ām Nimet verme.		i.+da 29a/10	
i. (in‘āmü) 1b/08		i.+ı 2a/02	

i.+iñ 7a/05	[=2]
i.+ile 32b/13	‘ irfān Bilme, anlama.
[=10]	i.+ı 4b/05
iñşā Yapma, vücuda getirme.	[=1]
i.+it- 2a/03	irtisām Resmi olma, resmi çıkma.
[=1]	i.+ı şüret-i kā’ināt 3a/13
intiḥāb Seçme, seçilme.	[=1]
i. (intiḥāb kıln-) 4b/11	‘ īsā Kendisine İncil nazil olunan ve
i.+it 9a/15	dört büyük peygamberden biri
[=2]	olarak kabul edilen peygamber,
intimā Birine mensup olma.	resul.
i. (bülend-i intimā-yı Süleymānī)	i. 22a/06, 22a/10
6b/01	i. (Ḥaziret-i ‘īsā) 22a/05
[=1]	[=3]
intizām Tertipli, düzgün, nizamlı olma.	işbāt Bir şeyin doğruluğunu ortaya
i.+ı silsile-i mevcūdāt 3a/13	koyma.
[=1]	i.+it- 5b/13
inzāl Tanrı buyruklarının	[=1]
peygamberlere iletilmesi.	isim Ad.
i.+it- 15b/07	i.+iyle (ismiyle) 6a/12
[=1]	i.+ler 10a/13
inzimām Katılma, ilhak.	i.+lerden 10b/03
i. (ilḥāk ve inzimām) 35a/12	i.+lerle 10a/12
[=1]	[=4]
ir- Erişmek, yetişmek.	İskender Makedonya kralı Pylippe’in
i.-e (mihre ir-) 35b/05	oğlu olup MÖ 356-323 yılları
i.-mez idi (sehere ir-) 2b/12	arasında yaşamış meşhur
	hükümdar.

- i. (Pādişāh-ı İskender-i tūvān) 5b/05
[=1]
- İskender-i Zū'l-Ḳarneyn** Bk. İskender.
i. 91/12
[=1]
- İslām** Hz. Muhammed'in yaydığı din, Müslümanlık.
i. (ehl-i İslām) 13b/08
i. (fārisān-ı İslāmu ve imānu) 3a/11
i. (Ḥalīfe-i İslām) 7b/14, 27a/09
i. (Ḥalīfe-i İslām ol-) 27a/04
i. (sened-i İslām) 2b/04
i. ('ulemā-yı İslām) 7a/06
i.+a (ehl-i İslām) 13b/02
i.+ıñ (dīn-i İslām) 12b/10
[=9]
- İslamiyye** İslama, müslümanlara ait.
i.+ye (memālik-i İslāmiyye) 35a/12
[=1]
- İsmā'īl** Hz. İbrahim'in oğlu ve Arapların atası olarak kabul edilen peygamber.
i. (Ḥaziret-i İsmā'īl) 31b/15
[=1]
- işmetlü** Osmanlıda hanedan mensubu kadınlara verilen bir saygı ünvanı.
i. 6a/08
[=1]
- isrā** Göndermek, vermek.
i. (taḳdīm ve isrā kılmın-) 6b/13
[=1]
- iste-** İstek duymak, arzulamak.
i.-dügüne 18b/09
i.-dügün 20b/13
i.-rim 25b/08
i.-rsin 23b/14
[=4]
- isti'āze** "Eûzü billahi mine'ş-şeytani'r-racīm", "neûzü billah", "el-iyâzü billah" gibi sözler söyleyerek Allah'a sığınma.
i. 10b/05
[=1]
- istid'ā** Yalvararak dileme, isteme.
i. 6b/11
[=1]
- isti'dād** Kabiliyet.
i. (isti'dādü) 3a/07
[=1]
- isti'lā'** Öğrenmek isteme, araştırma.

i.+1 aḥvāl-i tebe‘ahu ve ra‘iyyeti 5b/06 [=1]	[=1]
iş Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma. i.+leriñ 33a/14 [=1]	it- Birçok isimden sonra gelen; bu isimlere “ismin ifade ettiği işi yapmak, işlemek” anlamını veren yardımcı fiil. i. 4b/01, 18b/02 i.- (ider) 32a/03 i.-di 2a/15, 9a/08, 9a/15 i.-dikde 27b/04 i.-diklerinde 18a/08 i.-diler 19a/07, 23b/11 i.-dügi 14b/07 i.-dügi gibi 14a/11 i.-dükde 9a/13 i.-dükden sonra 2a/03 i.-e (ide) 35b/02, 35b/04 i.-ecegi (idecegi) 5b/13 i.-ecegim (idecegim) 22a/07, 27b/08 i.-ecek (idecek) 8a/13 i.-eler (ideler) 7b/03, 7b/05, 7b/08, 7b/11, 7b/12, 8a/02, 32a/10, 32b/08 i.-em (idem) 19a/12 i.-emedim (idemedim) 27b/06 i.-en (iden) 14b/09, 22a/11, 26b/15 i.-enler (idenler) 15a/07
işāret El, yüz hareketleriyle gösterme i.+ider gibi 29b/10 [=1]	
işit- Kulakla algılamak, duymak. i.-dikde 27a/13 i.-dim (işiddim) 27b/10 i.-ir (işidir) 10a/05 [=3] 2. Haber almak. i.-diler 19a/06 i.-dim 23b/04 i.-dise 17b/15 [=3]	
işmām Koklatma, koklatılma. i.+1 muṭayyibe 3b/02 [=1]	
it Köpek. i. 4b/02	

i.-enlere (idenlere) 12b/11

i.-er (ider) 7a/03, 7a/04, 9a/15,
9b/10, 11a/10, 19a/04, 19b/08,
20a/06, 21a/01, 23a/10, 32b/03,
32b/09, 34a/01, 34a/10

i.-eriz (ideriz) 11b/13

i.-erler (iderler) 18b/12, 32a/02

i.-erler idi (iderler idi) 27a/08

i.-erse (iderse) 23a/09

i.-ersen (idersen) 25b/02

i.-ersin (idersin) 27a/13

i.-ersiniz (idersiniz) 11a/08

i.-esin (idesin) 18b/14

i.-esiniz (idesiniz) 11a/14

i.-esiz (idesiz) 11b/05

i.-ecek (idicek) 35b/10

i.-ici (idici) k1- 18b/07

i.-ince (idince) 19b/04

i.-me 27b/01

i.-mege 7b/07

i.-megi 7b/15, 9a/15, 33a/08

i.-mek 10b/03, 23a/02

i.-mek için 13b/02

i.-mekde 9a/11

i.-mekden 14b/10

i.-mekden ise 14a/14

i.-mekle 2a/05

i.-memekdir 33b/11

i.-mez 10a/09

i.-mişdir 14a/04, 14a/08, 15b/07,
16b/01, 21a/07, 21a/15, 22b/14,
23a/08, 24a/07, 25a/01, 26a/10

i.-mişdür 16a/07, 17a/13,
20a/14, 20b/10, 25b/10

i.-mişlerdir 17a/04, 17b/04,
17b/12, 18a/01, 19a/02, 21a/06,
24b/02, 24b/08, 25b/01, 26b/07

i.-mişlerdür 7a/07, 7a/12,
10a/13, 12a/12, 17b/09

i.-se 22b/07

i.-üp (idüp) 2a/13, 3a/03, 6b/12,
7b/04, 8b/05, 9a/09, 9a/14,
9b/01, 11a/12, 11b/01, 12a/02,
12a/14, 14b/05, 16a/12, 17a/06,
17a/09, 19b/13, 20a/13, 20b/06,
23a/10, 29a/14, 33a/03, 34a/03,
35b/12, 35b/13

[=134]

i.-tīmār it- 32a/10

i.-^ç adāvāt it- 13b/02

i.-^ç amel it- 7b/07

i.-^ç azm it- 35b/10

i.-beyān it- 7a/03, 7a/04, 21a/06,
32a/03, 34a/10

i.-bī- huzūr it- 22a/11

i.-böyle it- 14a/14

- i.-ceng it- 7b/04
- i.-dalālet it- 19b/08
- i.-dāvet it- 9a/14
- i.-dizgin it- 33a/08
- i.-du‘ā-yı ḥayr it- 7b/15
- i.-du‘ā it- 19a/07, 20a/06
- i.-emr it- 9a/15
- i.-emri bi’l-ma‘rūf nehyi ‘ani’l-münker it- 07b/08
- i.-fī-sebīl-i ḥarc it- 11a/14
- i.-ğazā ve cihād it- 26b/15
- i.-geşt ü gūzār it- 8b/05
- i.-ḥalk it- 9a/08, 9a/09, 18b/02
- i.-ḥatm-i kelām it- 35b/13
- i.-ḥavf it- 11a/10, 11a/12
- i.-ḥayr-ı duā-gīle it- 35b/12
- i.-hem-dem it- 4b/01
- i.-ḥıfzu ve ḥırāset ve zābtı ve siyāset it- 7b/03
- i.-ḥikāye it- 17a/06
- i.-ibādet it- 16a/12
- i.-ihāfe it- 11a/08
- i.-ihānet it- 23a/10
- i.-iḥsān it- 14b/10
- i.-ikrām it- 23a/09, 23a/10
- i.-imtinān it- 11b/01
- i.-inşā it- 2a/03
- i.-intiḥāb it- 9a/15
- i.-inzāl it- 15b/07
- i.-iṣbāt it- 5b/13
- i.-ittifaḥ it- 7a/07
- i.-izhār it- 11b/05
- i.-ḳabūl it- 10a/09
- i.-ḳasem it- 12a/02
- i.-ḳaṭ‘-ı mesāfe it- 9a/11
- i.-ḳırā’at-i ezān ve temcīd it- 27a/08
- i.-lehiv it- 22b/07
- i.-men‘ it- 27b/01
- i.-merḥamet it- 34a/03
- i.-muḥkem tīmār it- 32a/10
- i.-murād it- 9a/13, 25b/02
- i.-nā-bedīd it- 3a/03
- i.-naḳil it- 17a/13, 17b/09, 20a/14, 23a/08, 24b/02, 25b/01, 25b/10
- i.-naḳil ve rivāyet it- 18a/01
- i.-na‘l it- 32b/08
- i.-reşk-i sipihr it- 35b/04
- i.-ricā it- 27b/04
- i.-rivāyet it- 12a/12, 14a/04, 14a/08, 16a/07, 16b/01, 17a/09, 17b/04, 17b/12, 19a/02, 19b/13, 20a/13, 20b/10, 21a/15, 22b/14, 23b/11, 24a/07, 25a/01, 26a/10

i.-şarf it- 27b/08	itdiril- Etme işini yaptırmak.
i.-sa‘ y it- 7b/12	i.-erek (bed‘ itdiril-) 8b/12
i.-sebkat it- 21a/07	[=1]
i.-siyâdet it- 2a/15	i‘tibâr Önem verme.
i.-su‘âl it- 22a/07	i. 29b/02
i.-şikâyet it- 18a/08	[=1]
i.-taḥammül it- 9a/15, 32b/09	i‘tinâ‘ Dikkat etme, özenme.
i.-taḫviyet it- 21a/01	i. (sa‘ y ve i‘tinâ‘ kılınmakta ol-) 9a/01
i.-ta‘lîm it- 2a/05, 23a/02	[=1]
i.-taşdiḳ it- 12a/14	ittifak Bir konuda aynı görüşe varma.
i.-taşvîr ve teşhîr it- 2a/13	i.+it- 7a/06
i.-ta‘yîn it- 7a/12	[=1]
i.-tenzîh it- 11b/13	ittiḥâz Kabul etme, itibar etme.
i.-terk it- 27a/13, 27b/06	i.+i-le 6a/15
i.-tesbîḥ ve taḥmîd ve tekbîr ve temcîd it- 18b/14	[=1]
i.-tesmîme it- 10b/03	‘ivâz Bedel, karşılık.
i.-tesmiye it- 10a/13, 17a/04	‘i.+1 11a/14
i.-teşvîḳ it- 7b/11	[=1]
i.-vird-i zebân it- 8a/02	iz Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare.
i.-zîkr it- 14b/07, 26b/07	i.+leri 13b/11, 13b/13
i.-zûlm it- 33b/11	[=2]
[=112]	
‘itâb Azarlama, paylama.	izbâr Yazma, yazıyla bildirme.
i.+olun- 24a/06, 24a/12	i. 6b/03
[=2]	[=1]

izhār Gösterme, meydana çıkarma.

i.+it- 11b/05

[=1]

‘**izzet** Değer, kıymet, yücelik, ululuk.

‘i. (sebeb-i ‘izzet) 18a/15

‘i.+e (dergāh-ı Rabb-i ‘izzet)
28a/12

‘i.+i 12b/10

[=3]

‘**izzet-maḳām** Yücelik, ululuk makamı.

‘i. (ser-perde-i ‘izzet-maḳām)
35b/07

[=1]

ḳabīl Türlü, gibi.

ḳ.+inden ol- 6b/02

[=1]

ḳābiliyyet Anlama, anlayış.

ḳ.+i zātiyye 3a/08

[=1]

ḳabr-i meftūh Alnında nişan olan at.

ḳ. 31a/05

[=1]

ḳabūl Alma, birini içeri alma.

ḳ.+de (ḥayyiz-i ḳabūl) 6b/07

ḳ.+it- 10a/09

[=2]

ḳaç- Hızla koşup bir yerden uzaklaşmak.

ḳ.-dığından 18b/09

ḳ.-maḳda 9a/11

[=2]

ḳad Boy.

ḳ.+iñ (ser ü ḳaddiñ) 35b/02

[=1]

ḳadar Derecesinde, ölçüsünde, miktarında.

ḳ. 8a/13, 11a/05, 26b/13, 30b/01,
31a/03

ḳ. (bu ḳadar) 20a/10

ḳ. (ne ḳadar) 30a/15

ḳ. (nişfi ḳadar ol-) 35a/04

ḳ.-a ḳadar 16a/12

ḳ.-dügi ḳadar 13b/14, 21b/01

ḳ.-e ḳadar 17a/14

[=12]

ḳādir Kudretli, kuvvetli, güçlü.

ḳ.+degil idik 11b/15

ḳ.+ol- 11a/05

[=2]

kāffe Hep, bütün, cümle.

k.+i kā’ināt 1b/09

[=1]

ḳā’im Ayakta duran, ayakta bulunan.

ķ. (ferdü ķā'ım ve Şamed) 1b/03	gelen kanı akciğerlere ve oradan
ķ.+i maķām-ı Maķmüd 2b/06	gelen temiz kanı da vücuda
[=2]	dağıtan organ, yürek.
ķā'ināt Var olan Şeylerin hepsi,	ķ. 8a/05, 8a/05
tamamı.	2. Gönül.
ķ. (irtisām-ı Şüret-i ķā'ināt)	ķ.+ine 14a/13
3a/13	ķ.+lerin 19a/13
ķ.+ı (ķāffe-i ķā'ināt) 1b/09	[=4]
[=2]	ķalem Yazı, yazma.
ķal- 1. Varlığını korumak, sürdürmek.	ķ.+içün 7a/08
ķ.-an 31b/05	[=1]
ķ.-mayup 8b/10	ķalın Uzunluk ve genişlik dışında
ķ.-mazsa 14a/13	üçüncü boyutu çok olan nesne.
[=2]	ķ. 34b/15
2. Herhangi bir Şeyin başka	[=1]
birine geçmesi.	ķalk- Yatar durumdan dikilir duruma
ķ.-ur 18a/11	gelmek.
[=1]	ķ.+dığı 15b/05
3. Sona ermek.	[=1]
ķ.-ur 34b/08	ķamçı Bir ucuna ip, deri vb. bağlı
[=1]	vurma, dövme aracı.
ķ.-büyümeķden ķal- 34b/08	ķ. 29a/06, 30a/07, 31a/14
ķ.-Őāhibine ķal- 18a/11	[=3]
ķ.-Őevķi ķal- 14a/13	ķamıŐ Buğdaygillerden, sulak, nemli
[=3]	yerlerde yetişen, boğumlu, sert
ķalb 1. Göğüs boşluğunda, iki akciğer	gövdesi olan bitkiler.
arasında, vücudun her yanından	ķ.+yaprağı gibi ol- 29b/03
	[=1]

kāmurāz Gizli emel.	[=3]
k. 35b/10	ķaraca Siyaha yakın, siyahımsı.
[=1]	ķ. 34b/06
ķanad Kuşlarda ve böceklerde bulunan ve açılıp kapanarak uçmayı sağlayan organ.	[=1]
ķ.+1 20b/13	ķaranlık Işık olmama durumu.
ķ.+sız 18b/07	ķ. 9b/11
[=2]	[=1]
ķanġı Hangi.	ķarın İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.
ķ. 17b/15, 19a/03	ķ.+1 (ķarını) 29a/04, 30a/04
ķ.+sı 4a/08, 4a/09	ķ.+ında (ķarında) 31b/05
[=4]	[=3]
ķap İçi sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne.	ķarındaş Kardeş.
ķ.+ile 34a/03	ķ.+ım (Yā ķarındaşım) 27b/02
[=1]	[=1]
ķapak Herhangi bir şeyin üstünü kapayan nesne.	ķarınlı Karnı olan.
ķ.+ın (ķapaġın) 34b/03	ķ. 28b/04
[=1]	[=1]
ķār İş, meslek.	ķarışdır- Birbiri içine geçirmek.
k.+a 8b/12	ķ.-mayup 32a/01
[=1]	[=1]
ķara Siyah.	ķarīn Bir şeye sahip olan.
ķ. 25a/06, 26a/13	ķ. (efrās-ı ferāset-i ķarīn) 6b/14
ķ.+ile 25a/09	[=1]
	ķarşu Karşılık olarak, mukabil.
	ķ. 20a/11

[=1]	[=1]
karz-ı hasen Faizsiz verilen borç.	katı Çok, çok ziyade, pek, şiddetli, iyice.
q.+vir- 15b/09, 15b/11	q. 30a/11, 30b/02, 33a/06, 33a/15, 33a/15
[=2]	q.+katı 12a/06
kaşd Niyet.	[=6]
q.+ve niyyet ve cermü ve °azîmet eyle- 28a/11	katır Atgillerden, kısarak ile erkek eşegin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.
[=1]	q.+a 28b/11, 29a/05
kasem Yemin.	q.+lar 11b/03
q.+it- 12a/02	[=3]
[=1]	qavâ'im Fermanlar, buyruklar.
kaşan- Büyükbaş hayvanların işemesi.	q. (de°ā'im-i qavâ'im-i tevfiq-i refik) 3a/01
q.-acağı 30a/10	[=1]
[=1]	qavil Yorum, görüş.
kat 1. Kez, defa, misil.	q.+ince (qavlince) 14b/14, 15a/03, 15a/07
q. 5b/13	[=3]
[=1]	qavim Millet.
2. Makam, huzur.	q.+ünün (qavmünün) 31b/13
q.+ında 12a/07, 12b/09	[=1]
q.+ındadır 14b/12	qazan- Edinmek, sahip olmak, kazanç sağlamak.
[=3]	q.-asıñ 23b/14
kat° Sona erdirme, bitirme.	[=1]
q.+ı mesāfe it- 9a/11	
[=1]	
kat° en Asla, hiçbir vakit.	
q. 14a/13	

Ḳazı Beyzāvī Özel isim.

ḳ. 14b/13

[=1]

ḳazıyye İş, husus, mesele.

ḳ.+ye 8b/09

[=1]

keḏi Kedigillerden, köpek dişleri iyi gelişmiş, kasları çevik ve kuvvetli evcil, küçük memeli hayvan, pisik.

k.+siniñ 33b/05

[=1]

kefere Kafirler, Müslüman olmayanlar.

k. (bilād-ı kefere) 35a/11

[=1]

kelām Söz.

k. (ḥāşıl-ı kelām) Sözün kıtası. 26a/08, 29a/09

k. (ḥatm-i kelām it-) Sözü bitirme, sona erdirme. 35b/13

k. (zīnet-i ḥayrū'l-keḷām) 35b/01

ḳ.+ı Ḳadīm 10b/14 Bk. Kelām-ı Ḳadīm

[=5]

Kelām-ı Ḳadīm Kuran, Mushaf. Krş. Ḳur'ān.

Ḳ. 10b/14

[=1]

kelb Köpek.

k.+e 34a/02

[=1]

kelimāt-ı kibār Bir konuda söylenmiş önemli sözler.

k.+ı kibār 4b/10

[=1]

kelime-i tevḥīd “Allah’tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir” manasına gelen “Lâ illallah Muhammedün resûlullah” sözü.

k. 28a/08

[=1]

kemāl Olgunluk, yetkinlik, tamlık.

k. 18b/11

k. (īmā-yı kemāl-i meserret) 6a/15

k. (sebeb-i kemāl ve cemāl kııl-) 18b/01

k.+i himmet 35a/10

k.+i luḡ ile 35a/07

k.+i kemāl-i şevket ve ‘azamet ve şalābet ve heybet 4b/14

k.+ini 5b/13

[=7]

kemik Bk. kemük.

k.+leri 30a/07

[=1]	k.+sinden 10a/04
kemîne Âciz, hakir, zavallı.	k.+yi 20a/04, 29b/10
k.+leri (çâker-i kemîne) 6a/06	[=10]
[=1]	kerîm Ulu, büyük.
kem-ter Hakir, tıbarsız.	k. (ber-vefķ-ı naşş-ı kerîm)
k. 4b/03	4b/10
[=1]	[=1]
kemük İnsanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.	kerîme Âyet.
k.+leri 34b/15	k. (âyât-ı kerîme) 6b/15
[=1]	k. (âyet-i kerîme) 10a/03, 14b/06, 15b/07, 16a/01
kemür- Sert bir şeyi dişlerle azar azar koparmak.	k.+de (âyet-i kerîme) 11a/15
k.-mege 34b/12	k.+niñ (âyet-i kerîme) 14b/08, 21a/06
k.-megi 34b/13	k.+si (âyet-i kerîme) 21a/05
[=2]	k.+sidür (âyet-i kerîme) 15b/14
kendi Bk. kendü.	k.+sin (âyet-i kerîme) 14b/04
k. 23a/14, 23b/05	k.+ye (âyet-i kerîme) 14b/14, 26b/13
[=2]	k.+yi (âyet-i kerîme) 10b/09
kendü İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat.	[=14]
k. 8b/02, 24a/09, 24a/10, 33a/05	kerk Bir at cinsi.
k.+içün 12b/06	k. 31b/11
k.+lere 8a/12	[=1]
k.+ñe 19b/01	kerre Defa, kez.
	k. 8b/06, 10b/06, 32a/10
	[=3]

kesb Çalışıp kazanma.	çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.
k.+inde 4b/07	ķ. 9b/11
[=1]	ķ.+1 12b/08
kesil- Sona ermek.	ķ.+ları 30a/14
k.-üp 21b/13	[=3]
[=1]	
keşir Çok olan, bol.	ķıl- Yapmak, etmek, eylemek.
k. (sene-i mübāreke-i keşirü'l-meymenet) 4b/13	ķ. 35b/01, 35b/02
[=1]	ķ.-a 35b/04
keskin İyi kesen.	ķ.-am 18b/02
k.+ol- 35a/01	ķ.-anları 2a/13
[=1]	ķ.-dı 2a/09, 9a/10
kezālik Böyle.	ķ.-dım 18b/07, 18b/08, 18b/10
k. 9a/08	ķ.-ınmaķda ol- 9a/02
[=1]	ķ.-ıñ 16b/11
ķıç Kuyruk sokumu bölgesi, kaba et, kaba but.	ķ.-up 35b/08
ķ. 26b/03, 29a/02, 29b/15, 30a/09, 30b/03, 31a/04	[=13]
ķ.+1 29b/12, 31a/14	ķ.-'adl ü dād ķıl- 35b/08
ķ.+ın ķıçın git- 30a/11	ķ.-du' a ķıl- 16b/11
ķ.+ından 29b/11	ķ.-erler ķıl- 18b/10
ķ.+ları 29b/13, 31a/11	ķ.-ğālib ķıl- 9a/10
[=12]	ķ.-hāķ ķıl- 35b/02
ķıl Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde	ķ.-müretteb ve müzeyyen ķıl- 2a/09
	ķ.-sa'y ve i' tinā ķıl- 9a/02
	ķ.-sebeb-i kemāl ve cemāl ķıl- 18b/02

ķ.-şiyānet ķıl- 2a/13	ķ. 9b/06
ķ.-şefķat idici ķıl- 18b/07	[=1]
ķ.-tamām ķıl- 35b/01	ķır- Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak.
ķ.-tāze ķıl- 35b/04	ķ.-up 13b/12
ķ.-uçar ķıl- 18b/08	[=1]
[=13]	
ķılāde Gerdanlık.	ķırā'at Düzgün okuma.
ķ. 16b/11, 16b/12	ķ.+i ķırā'at-i ezān ve temcīd it-27a/07
[=2]	[=1]
ķılıç Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.	ķırıl- Birçok parçaya ayrılmak.
ķ.+ı (ķılıcı) 14a/12	ķ.-mayup 16b/14
ķ.+içün 7a/07	ķ.-up 16b/15
[=2]	[=2]
ķılın- Edilmek, yapılmak.	ķırķ Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.
ķ.-mış ol- 6b/06	ķ. 35a/05
ķ.-mışdur 6b/13	ķ.+biñ 14b/15, 20a/08
ķ.-up 4b/08, 4b/11	ķ.+iki 34b/01
[=4]	[=4]
ķ.- intihāb ķılın- 04b/11	ķırķ- Bir şeyi uçlarından kesmek.
ķ.- taķdīm ķılınmış ol- 6b/06	ķ.-madan 24b/06
ķ.-taķdīm ve isrā ķılın- 6b/13	[=1]
[=3]	ķısa Boyu, uzunluğu az olan.
ķır Beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk.	ķ. 29b/05, 30a/01, 30a/08
	ķ. (yoğun ve ķısa ol-) 29a/03
	[=4]

kısm Bölük, kesim.

ķ.+dur 13a/15

[=1]

ķıŝırak Dişi at.

ķ. 30a/05

[=1]

ķıtmîr Ashâb-ı Kehf'in köpeğinin adı.

ķ. 4b/01

[=1]

ķiyâfet-nâme İnsanların dış
görünüŝünden hüküm çıkarma
kitabı.

ķ. 29a/14

[=1]

ķiyâmet Dünyanın sonu.

ķ. 12a/15, 12b/08

ķ.+e dek 16b/06, 17a/02

ķ.+e kadar 17a/13

[=5]

ķiyâs Karŝılaŝtırma.

ķ. 10a/09

[=1]

ķızıl Parlak kırmızı renk.

ķ. 25a/09, 26a/02

ķ.+a 25a/10

[=3]

ķi Anlam bakımından birbirleriyle ilgili
cümleleri birbirine bağlayan bir
söz.

k. 1b/09, 3a/01, 3a/12, 3b/03,
4a/14, 7a/05, 8b/04, 9a/08,
9b/08, 10b/04, 11a/11, 11a/13,
11b/04, 11b/13, 11b/14, 12a/04,
12b/02, 13a/14, 13b/01, 13b/04,
13b/08, 14a/01, 14b/01, 14b/08,
14b/15, 15a/04, 15a/10, 15b/08,
16b/13, 17a/10, 17b/13, 18a/14,
18a/15, 18b/10, 19b/09, 20a/08,
20b/13, 21b/03, 22a/04, 23b/11,
23b/14, 24a/08, 24a/14, 24b/04,
24b/08, 24b/12, 25a/01, 25a/13,
25b/03, 25b/06, 25b/11, 25b/13,
25b/15, 26a/04, 26a/10, 26a/13,
26a/15, 26b/02, 26b/07, 26b/10,
26b/12, 27a/02, 27a/12, 27b/10,
28a/04, 28b/01, 28b/09, 28b/09,
29b/02, 31a/13, 31b/04, 32a/04,
32b/07, 33a/11, 33a/14, 34a/10,
35b/01

[=77]

ķibriyâ Büyüklük, ululuk.

k. (maķbûlü dergâh-ı ķibriyâ)
2b/14

k.+sı (ħabîb-i ķibriyâ) Hz.
Muhammed. 9a/03

k.+sına (cenâb-ı ķibriyâ) Allah.
1b/03

[=3]

kifāyet Yeterlilik.

k.+it- 8a/13

[=1]

kile Genellikle tahıl ölçmede kullanılan belirli hacimdeki kap, ölçek.

k. 32a/11

[=1]

kim Bk. ki.

k. 4a/12, 29a/14, 35b/07

k. (nite kim) 33a/12

[=4]

kim 1. “Hangi kişi?” anlamında, cümlede özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz.

k. 21b/10, 34a/01, 34a/01

[=3]

2. Birtakımı, bazı, bazısı.

k.+isin 15a/01, 15a/01, 15a/01, 15a/02, 15a/05, 15a/05, 15a/05, 15a/06

[=8]

kimesne Bk. kimse.

k.+ler 17b/12

[=1]

kimse Herhangi bir kişi.

k. 8b/10, 10b/03, 12a/13, 14a/09, 14b/05, 14b/06, 15b/09, 16a/11,

16a/13, 21a/01, 21a/02, 21b/09, 23b/02, 23b/03, 23b/05, 23b/15, 25b/06, 29a/10

k.+de 33b/01

k.+ler 8b/02, 18a/08, 23a/15

k.+lerdendir 14b/07

k.+lerin 14b/11

k.+niñ 12b/01, 12b/05, 23a/08

k.+ye 13a/15, 13b/01, 13b/03, 13b/07, 18a/02, 23b/03, 23b/06

k.+yi 22a/02

[=35]

kirām Ulular, şerefliiler.

k. (melā’ike-i kirām) 19a/05

k.+iñ (aşhab-ı kirām) Hz. Muhammed’i görmüş, birlikte bulunmuş kimseler. 17b/11, 19b/08

[=3]

kiriş Hayvan bağırsağından yapılan bir bağ.

k. 16b/12

k.+den 16b/11

[=2]

kirpik Göz kenarındaki kıllar.

k.+leri 29a/01, 29b/08

[=2]

kişi Şahıs, zat.

k. 12b/06, 20a/02, 21b/12, 24a/08, 29a/14, 33a/03	[=1]
k.+niñ 33a/06	Kitābu'l-Ḥayl İmam-ı Dimyâtî'nin yazdığı baytarname.
k.+ye 13b/10, 24a/01	k. 19a/01
[=9]	[=1]
kişne- At sesi, bağırması.	ko- 1. Bir şeyi belli bir yere yerleştirmek.
k.-di 19a/10	ķ.-mayalar 32a/05
k.-dügidir 22a/14	[=1]
k.-meñle 19a/11	2. Bir mekana sokmak, yerleştirmek.
k.-mezse 30a/05	ķ.-rsa (cennete ķo-) 20b/12
k.-rler 26b/11	[=1]
k.-rlerse 26b/10	koğ- Bir yerden sürüp çıkarmak.
k.-ye 30a/05	k.-an 31b/02
[=7]	k.-mağda 9a/10
kitāb Ciltli ve ciltlessiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.	[=2]
k.+a (nām-ı kitāb) 35b/14	kolan At, eşek vb. hayvanların semerini veya eyerini bağlamak için göğsünden aşırılarak sıkılan yassı kemer.
k.+ı Mağbül Der Ḥāl-i Ḥuyül 6b/04 Bk. Kitāb-ı Mağbül Der Ḥāl-i Ḥuyül 6b/04	ķ. 30a/04
k.+u'l-Ḥayl 19a/01 Bk. Kitābu'l-Ḥayl	[=1]
[=3]	kon- Koyma işi yapılmak.
Kitāb-ı Mağbül Der Ḥāl-i Ḥuyül Kadızâde Şeyh Mehmed'in yazdığı baytarname.	ķ.-ur 12b/01
k. 6b/04	[=1]
	konak Hayvanla bir günde alınan yol.
	ķ. 32b/01

[=1]	ķ.-kendü hallerine ķoy- 8b/02
ķorkūt- Korkmasına yol açmak.	[=2]
ķ.-am (ķorkūdām) 19a/13	ķösdek Koşulan atların tepmesini
[=1]	önlemek için kuskun kayışına
ķoşdır- Bk. ķoşdur-.	eklenen kayış.
ķ.-maķ 33a/06	k. 32a/05
[=1]	[=1]
ķoşdırıl- Koşma işi yaptırılmak.	ķudret Güç, kuvvet.
ķ.-ur ise 32b/11	ķ.+i 21b/01
[=1]	[=1]
ķoşdur- Koşma işini yaptırılmak.	Ķuds-i Şerif Kudüs.
ķ.-mayalar 32b/10	ķ. 23b/09
ķ.-sa 22b/08	[=1]
[=2]	Ķüh-ı Ķür Tur dağı.
ķ.-at ķoşdur- 22b/08	k. 30b/07
[=1]	[=1]
ķoy- 1. Bir kimseyi kendi haline bırakmak.	ķul Tanrıya göre insan.
ķ.-mayup 8b/02	ķ.+ların 20b/03
2. Bir şeyi belli bir yere yerleştirmek. krş. ko-.	[=1]
ķ.-salar 32b/01	ķula Kır ile al arasında at rengi.
3. Herhangi bir şeyi boşta, serbest bırakmak.	ķ. 9b/03
ķ.-up 32b/02	[=1]
[=3]	ķulaķ Başın her iki yanında bulunan işitme organı.
ķ.-boş ķoy- 32b/02	ķ.+ı (ķulağı) 29b/04
	ķ.+ıla (ķulağıla) 29b/09
	ķ.+ına (ķulağına) 30a/13

ķ.+ından (ķulađından) 30a/15	[=2]
ķ.+ları 29a/06, 29b/03	ķurtul- Tehlikeli bir durumu atlatmak.
ķ.+larıñ 19a/12	ķ.-maķ için 18b/09
[=7]	[=1]
ķullan- Bir Şeyden belli bir amaç için faydalanmak.	ķuru Bk. ķurı.
ķ.-mağa 7b/01	ķ. 32a/06
ķ.-up 33a/05	[=1]
[=2]	ķuŐ Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.
ķulüb Kalpler.	ķ.+gibi 18b/08
ķ. (ħaķik-i ķulüb) 2a/06	[=1]
[=1]	ķulun Tay.
ķulun Tay.	ķ. 34b/03, 34b/04
ķ. 34b/03, 34b/04	[=2]
[=2]	ķuvā Güç, kuvvet, takat. Krş. ķuvvet.
ķur'ān İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyuklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı. Krş. Kelām-ı Ķadim.	ķ.+sına 33a/07
ķ. (‘ulemā’-ı Ķur’ān-ı ‘Azīmü’Ő-Őān) 2a/07	[=1]
ķ.+ı ‘Azīm 11b/05	ķuvvet Fiziksel güç, takat. Krş. ķuvā.
[=2]	ķ. 8a/06, 26a/02
ķurı Suyu, nemi olmayan.	ķ.+içün 2a/10
ķ. 29b/04	ķ.+vir- 11a/04
ķ. (ğāyet pek ve temiz ve ķurı tüt-) 32a/04	[=4]
	ķüy Köy, mahalle.
	ķ.+da 22a/13
	ķ.+lardan 22a/13
	[=2]

ķuyruk Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ.

ķ. 29a/04, 29b/07, 30a/07, 32a/09

ķ.+1 (ķuyruęı) 26a/02, 30b/04, 30b/09, 30b/12, 30b/13

ķ.+ın (ķuyruęın) 24b/06, 30a/10

ķ.+ına (ķuyruęına) 30b/14

ķ.+ların 26b/11

[=13]

ķuyruķlı Kuyruğu olan.

ķ. 29a/06, 30a/07

[=2]

kübeyse Bir at cinsi.

k. 31b/10

[=1]

küççük Boyutları ufak olan, büyük karşıtı.

k. 31b/08

[=1]

küçücek Çok küçük, ufacık.

k. 29b/06

[=1]

küffār Müslüman olmayanlar, kafirler.

k. 11a/09

k.+1 11a/03

[=2]

küheyl Gözü sürmeli cins Arap atı. Krş. küheylān.

k.+i hayru 5b/08

[=1]

küheylān Gözü sürmeli cins Arap atı. Krş. küheyl.

k. 21b/06, 31b/10

[=2]

kümeyt Siyah ile kızıl arasında at rengi, doru.

k. 25a/08, 25a/09, 31a/02

[=3]

küregen ?

k. 29b/09

[=1]

küttāb Yazıcılar, katipler.

k. 7b/05

[=1]

Laḥşa Yer ismi.

l.+nıñ 31b/12

[=1]

la'ın Lanetlenmiş.

l. (şeytān-ı la'ın) 22a/12

[=1]

lākin Ama, fakat, ancak.

l. 14a/11, 30a/15, 31a/01, 32b/14

[=4]	Leciz Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.
laṭīfe Değerli, önemli.	l. 10b/01
1. (āṣār-ı laṭīfe) 6b/15	[=1]
[=1]	
lāyık Yakışan, yaraşır.	Leḥīf Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.
1. (nesāk-ı lāyık üzere) 2a/02	l. 10a/14
1.+degil 4a/09	[=1]
1.+ı 9a/01	
[=3]	lehiv Oyun.
lā-yu' ad Sayısız, pek çok.	l.+e (lehve) 22b/06
1. (ṣenā-yı lā-yü' ad) 1b/02	l.+it- 22b/07
[=1]	l.+lerden 22b/06
lāzım Gerek.	[=3]
1. 7a/13	lem-yezelī Zeval bulmaz, baki, kalıcı.
1.+dır 24a/10, 29a/09	l.+ye (pādişāh-ı lem-yezelī)
1.+dur 8b/04, 28a/12	1b/09
1.+ol- 8a/09, 8a/12, 8a/14,	[=1]
21b/08	leşker-keşān Kumandanlar.
1.+ü'l-icrā ol- 8b/15	l. 35b/10
1.+ve vācib ol- 7b/06	[=1]
[=11]	levāmi' Nurlar, parıltılar.
lāzıma Gerekli şey.	l.+i envār-ı şer'-i mübān birle
1. (tergībāt -ı lāzıma) 8b/11	3a/02
1.+dan 8b/08	[=1]
1.+dan idügi 10a/01	levn Beniz, yüzün rengi.
[=3]	l.+i 30b/07
	[=1]

Lezāz Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.	m.+içün 8a/14
l. 10a/14	[=3]
[=1]	
li'l-lāhi Allah için.	mā-beyn İki şeyin arası, aradaki.
l. 28a/02	m.+inde ol- 25a/09
[=1]	[=1]
lisān Konuşulan dil.	ma' delet-iḳtirān Adaletin yüceltildiği zaman, devir.
l.+ı şerīf 27b/09	m.+da (zamān-ı ma' delet-iḳtirān) 8b/09
l.+ile 10a/09	[=1]
[=2]	mağbūt Gıpta edilmiş.
Luġat-ı Arab Özel isim.	m.+u'l-aḳrān 6b/10
l.+da 12a/05	[=1]
[=1]	mağfūre Affedilmiş.
luṭuf İyi muamele, iyilik, güzellik.	m.+ol- 34a/03
l. (kemāl-i luṭf ile) 35a/07	[=1]
l. (ta' zīm ve tekrīm ve luṭuf ve iḫsānlar olun-) 12b/11	maḥal Yöre, bölge.
l.+ı (luṭf-ı şehen-şāh) 35b/13	m.+e (maḥalle) 22a/15
[=3]	[=1]
ma' ārif Bilimler.	maḥbūb Sevilmiş, sevilen, sevgili.
m. (cümle-i ma' ārif-i cüz'iyeye) 4b/05	m.+u zū'l-celāli ve'l-ikrām ve maḥbūlü seyyidü'l-enām ol- 34a/08
[=1]	[=1]
ma' āş Yaşayış, dirlik.	maḥfūz Korunmuş.
m.+da (emr-i ma' āş) 8a/12	m.+ol- 10b/12
m.+ı (mesālik-i ma' āş) 2a/04	

[=1]	[=1]
maḥlūk Yaratılmış.	mā'īl Benzer, andırır.
m. 18a/14	m. 25a/10
m. (ša' r-ı maḥlūk) 31a/07	[=1]
[=2]	Ma'ḳal bin Yesār Özel isim.
Maḥmūd İslam peygamberi Hz. Muhammed'in isimlerinden biri.	m. 19b/12
m. (ḳā'im-i maḳām-ı Maḥmūd) 2b/06	[=1]
[=1]	maḳām Durulacak yer, mevki.
Maḥmūdī Bir at cinsi.	m. (ḳā'im-i maḳām-ı Maḥmūd) 2b/06
m. 31b/10	[=1]
[=1]	maḳbūl Kabul edilmiş.
maḥrem Birbiriyle çok samimi olanlar.	m. (Kitāb-ı Maḳbūl Der Ḥāl-i Ḥuyūl) Bk. Kitāb-ı Maḳbūl Der Ḥāl-i Ḥuyūl 6b/04
m. 4b/02	m.+ü dergāh-ı kibriyā 2b/14
m.+i sulṭān-ı risālet-penāh 4a/01	[=2]
[=2]	2. Daha iyi olan.
maḥrūsa Büyük şehir.	m.+i 31a/02
m. (memālik-i maḥrūsa-ı šāhāne) Osmanlı ülkesi. 5b/10	[=1]
[=1]	maḳdem Dönüp gelme.
maḥşer Kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.	m. (şeref-i maḳdem-i meymenet-i tev'em-i seniyye) 6a/04
m. (şefi' -i rüz-ı maḥşer) 2b/06	[=1]
[=1]	maḳşūd İstek, emel.
maḥv Yok etme, ortadan kaldırma.	m.+uñ (gülşen-i maḳşūd) 35b/03
m.+ol- 24a/03	[=1]

ma'kūl Akla uygun.	m.+y1 17b/14
m.+ve cā'iz ol- 24a/09	[=10]
[=1]	
ma'kūle Takım, çeşit, soy.	m. 31b/10
m. 8b/14, 24b/13, 26b/06	[=1]
[=3]	
māl Varlık, servet.	m.+i verd-i tariy 3a/15
m. 16a/09	[=1]
m.+ları 5b/11	
m.+ların 14b/08, 14b/10	
[=4]	
mālik Bir şeye sahip olan.	ma'nī Bk. ma'nā.
m.+ol- 15a/04	m. (hāşıl-ı ma'nī) 13a/14
[=1]	[=1]
	manķır Değersiz.
	m.+a ol- 31b/03
	[=1]
ma'lūm Bilinen, belli.	ma'rifet Her şeyde görülmeyen özellik, ustalıkla yapılmış şey.
m. 7a/04, 28a/04	m.+i Rabbü'l-ālemīn 2a/05
m.+ol- 24a/07, 34a/10	m.+i şecā' at 4b/06
[=4]	[=2]
ma'mūr Bayındır.	maşlahat Dirlik, düzen.
m.+u ābādān ol- 8b/14	m.+ı 13b/08
[=1]	[=1]
ma'nā Anlam.	masnū'āt Sanatla yapılmış şeyler.
m.+da 17b/09, 20b/14	m.+ı ('āmmē-i masnū'āt)
m.+sı 14b/08, 15b/09, 15b/11, 21a/15, 25b/11, 26a/12	1b/10
m.+sınıñ 17b/04	[=1]
	maflūb Alacak.

m.+ına 18a/05	[=1]		
[=1]		2. Bağlı, düşkün.	
maflübāt Talep edilen, istenilen şeyler.		m.+u bende-i dirine 6a/14	
m. 9a/04	[=1]		
[=1]			
mā-yesteḥīk ?		Meclis-i Vālā-yı Aḥkām-ı ‘Adliyye	
m. 22a/05		Islahat hareketlerinin	
[=1]		gerektirdiği yeni nizamnameleri	
		hazırlamak ve memurların	
mazḥar Nail olma, şereflenme.		muhakemeleriyle meşgul olmak	
m.+ı elṭāf-ı Ḥaḳ 4a/05		üzere 1837 yılında kurulan	
m.+ı iltifāt-ı merām-baḥş-ı		meclis.	
ḥüsrevānī buyurıl-		m. 6a/10	
m.+ı te’yīd-i Rabbi’l-‘ālemīn		[=1]	
35a/13		medārīc Meslekler, yollar.	
[=3]		m.+i vücūd 1b/11	
		[=1]	
me‘ād Ahiret.		medḥ Övme.	
m.+ı (menāhic-i me‘ād) 2a/04		m. (medḥu) 1b/05	
[=1]		m.+ve şenā buyur- 10a/03	
me‘āl Mana, anlam.		[=2]	
m. 18a/02		mefṭūḥ Bk. ḳabr-i meftūḥ.	
m.+inde 14a/02		m. 31a/05	
[=2]		[=1]	
me‘āric Çıkılacak yer.		mefṭūl Bükülmüş, kıvrılmış. Krş. şa‘r-ı	
m.+ı feyz-i vücūd 2a/01		mefṭūl.	
[=1]		m. (şa‘r-ı meftūl) 31a/08	
mecbūr 1. Zorla bir işe girişmiş..		[=1]	
m.+degil ise 34b/12		mehābetlū Azametli, ulu, yüce.	

m. 5a/01	[=1]		
[=1]		memnūn Razi, hoşnut.	
Mektūbī-i Şadr-ı ‘Ālī Sadrazam	m. 6b/10		
mektupcusu.	[=1]		
m. 6a/09		me’mūr Devlet hizmetinde maaş veya ücret ile çalıştırılan kimse.	
[=1]		m. 6a/12	
melā’ike Melekler.	[=1]		
m.+i kirām 19a/04		men’ Yasaklama, engelleme.	
[=1]		m.+eyle- 28a/01	
melek Allah’ın nurdan yarattığı varlıklar.		m.+it- 27b/01	
m. (ezhār-ı ‘aṭiyyāt-ı behiyyāt-ı melek-i mennān) 3a/11	[=2]		
m. (meleki) 3a/06		menāfi’ Menfaatler, yararlar.	
m.+ler 22b/06		m.+inden 21b/02	
[=3]		[=1]	
melek-simāt Melek gibi görünen.		menāhic Geniş yollar.	
m. (zāt-ı melek-simāt-ı cenāb-ı şehen-şāhī)		m.+i me’ād 2a/04	
[=1]		[=1]	
memālik Memleketler, ülkeler.		Mendūb Hz. Muhammed’in atlarından birinin ismi.	
m.+i İslāmiyye 35a/11		m. 10b/02	
m.+i maḥrūsa-i şāhāne 5b/10		[=1]	
Osmanlı ülkesi.		menī’ Erişilmez, zor.	
[=2]		m. (üslūbu menī’) 1b/11	
memnū’ Yasak.		[=1]	
m.+ol- 16b/12		menkūl Nakledilmiş, rivayet edilmiş.	
		m.+dir 19b/09	

[=1]	[=1]
mennān İhsanı bol olan.	merkez Bir şeyin orta yeri, en önemli yeri.
m. (ezhār-ı ʿaṭiyyāt-ı behiyyāt-ı melek-i mennān) 3a/11	m.+i dünya vü din 3b/09
[=1]	[=1]
menşūr Ferman.	Merrīḥ Mars gezegeni.
m.+ı risālet 3a/03	m. (Merrīḥ-i ictimāʿ-ı Cenāb-ı Zıllu'l-lāhī) 6b/05
[=1]	[=1]
menzile Derece, rütbe.	mertebe Derece, rütbe, paye.
m.+sinde 3a/14	m. 28a/05
[=1]	m.+dedir 12b/10
merām-baḥş Birine istediğini veren.	m.+i ġāzī 12a/07
m. (mazḥar-ı iltifāt-ı merām-baḥş-ı ḥüsrevānī buyurıl-)	m.+sinden 27b/13, 28a/05
[=1]	[=5]
merḥamet Şefkat gösterme, acıma.	mervī Rivayet olunan, birinden işitilerek söylenen.
m.+it- 34a/02	m.+dir 14b/01, 15a/10, 24a/14, 25a/13, 25b/06, 26a/15, 27a/02
[=1]	[=7]
merḥūme Allah'ın rahmetiyle müjdelenmiş.	mesā Akşam.
m.+de (ümmet-i merḥūme) 28a/04	m. (şubḥ u mesā) 35b/12
m.+sini (ümmet-i merḥūme) 28a/10	[=1]
[=2]	mesāfe Uzaklık, ara.
merkeb Binek hayvanı.	m. (kaṭʿ-ı mesāfe it-) 9a/11 Yol almak.
m.+ini 33a/03	[=1]

mesālik Tutulan yol, iş.

m.+i ma^ʿāş 2a/04

[=1]

meserret Sevinçlik, şenlik.

m. (īmā-yı kemāl-i meserret)
6a/15

[=1]

mesrūr Memnun, sevinçli.

m.+ol- 27a/15, 27a/15

[=2]

meşūr Yazılmış, çizilmiş.

m.+dur 15b/03

[=1]

meşgūl Bir işle uğraşan.

m.+ol- 7b/01, 7b/07, 19a/03,
19a/04

[=4]

metā^ʿ Eşya.

m.+larından 19b/11

[=1]

metīn Sağlam, dayanıklı.

m.+i (erkān-ı dīn-i metīn)
3a/02

[=1]

mevād Kanunlar.

m. 8b/14

[=1]

mevcūd Var olan, bulunan.

m.+ol- 25b/13

[=1]

mevcūdāt Var olan şeyler, mahluklar.

m.+a (intizām-ı silsile-i
mevcūdāt) 3a/14

[=1]

mevkūf Vakfedilmiş.

m.+idüğine 7a/06

[=1]

mevlā Kul, köle azat eden.

m.+m 27b/04

[=1]

mevrūd Gelmiş, gelen.

m. (şāhib-i havz-ı mevrūd)
2b/07

[=1]

mevsūm İsimlendirilmiş.

m.+ol- 6a/12

[=1]

meymenet Mutluluk, uğurluluk.

m. (sene-i mübāreke-i keşirü'l-
meymenet) 4b/14

m. (şeref-i maḳdem-i meymenet-
i tev^ʿem-i seniyye) 6a/04

[=2]

mezkūr Zikrolunmuş, bahsedilmiş.

m.+dır 12b/02	Millāvīh Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.
m.+dur 26b/07, 34a/04	m. 10b/02
[=3]	[=1]
mezkûre Zikrolunmuş, bahsedilmiş. Krş. mezkûr.	millet Aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih ve gelenek birliği olan insan topluluğu, ulus.
m. (ta ⁶ bîrât-ı mezkûre ile beraber bulun-) 29a/08	m. (temâşâ-yı mülkü ve millet) 5b/06
m.+den (‘anâşır-ı mezkûre) 9a/09	[=1]
m.+niñ (şifât-ı mezkûre) 30b/01	mişâl Gibi, benzer.
[=3]	m. 4b/02
Mışr Mısır ülkesi.	[=1]
m.+iñ 31b/13	mişillû Bk. mişâl.
[=1]	m. 9a/08
mih Mıh, çivi.	[=1]
m. 32b/08	miyâh Sular.
[=1]	m. (musahhar-ı miyâhu ve riyâhu ve feleki ve efrâsı) 1b/07
mıhr Güneş.	[=1]
m.+e ir- 35b/05	mizân Terazî, tartı.
m.+i münevver gibi 35b/08	m.+ına 12b/01
[=2]	m.+ında 12b/08
mıkdâr Gerekli olduğu kadar.	[=2]
m. 11a/06, 18b/03, 26a/14, 34b/05	mu‘addel Eski hali değiştirilmiş, tadil edilmiş.
m.+ından 33a/11	m. 8b/10
[=5]	[=1]

mu'anven Ünvanlı.	m.+1 bî-' aded ve bî-kiyâsı 1b/05
m.+ol- 3a/05	[=1]
[=1]	
mücib Sebep, vesile.	Muhammediyye Hz. Muhammed'e ait, onunla ilgili. Krş. Muhammedî.
m.+i yümnü 5b/15	m.+ye (sünnet-i seniyye-i Muhammediyyeye ve ğazâ'iyeye) 28a/06
[=1]	[=1]
muhabbet Sevgi.	muharrer Yazılmış, yazılı.
m. 2a/13, 18b/07	m. (ber-minvâl-i muharrer-i aḥvâl) 6b/02 Bu tarzda, bu suretde yazılmış.
m.+ve ikrām ile 34a/07	[=1]
m.+ve şadâkat üzere ol- 7b/12	muhaşşâl Sözün kısası, özeti.
[=4]	m.+1 18a/02
muḥakkak Mutlaka.	[=1]
m.+dır 32b/15	Muhammede'l-Muṣtafâ İslam peygamberi Hz. Muhammed. Krş. Ebu'l-Ḳâsım Muḥammede'l-Muṣtafâ
[=1]	m. 2b/15, 28a/08
Muhammede'l-Muṣtafâ İslam peygamberi Hz. Muhammed. Krş. Ebu'l-Ḳâsım Muḥammede'l-Muṣtafâ	muḥbir Haberci, haber getiren.
m. 2b/15, 28a/08	m.+i şādîḳ 18a/06
[=2]	[=1]
Muhammedî Hz. Muhammed'e ait, onunla ilgili. Krş. Muhammediyye.	muḥkem İyice, güzelce.
m. (vâriş-i saltanat-ı Muhammedî) 5a/01	m. 32b/06
[=1]	m.+timâr it- 32a/10
	[=2]
Muhammedî-enfâs Hz. Muhammed'in duası.	muḥtâr Seçilmiş, seçkin.
	m.+da (feres-i muḥtâr) 4b/09
	[=1]
	muḥtelife Türlü, çeşitli.

m. (‘ibārāt-ı muhtelifle ile)	[=2]
17b/10	
[=1]	
mu‘în Yardımcı.	murād Arzu, istek.
m. 16b/08	m. 4a/15, 11a/11, 17a/07,
m.+ve nāşır ol- 18a/04	17a/14, 34a/05
[=2]	m.+eyle- 27a/11
muḳābele Bk. muḳābile.	m.+ı şerīfleri ol- 18a/13
m.+sinde 23b/06	m.+it- 9a/13, 25b/02
[=1]	[=9]
muḳābile Bir şeye karşılık yapılan.	murādāt Arzular, istekler.
m.+sinde 24a/01, 24a/02	m.+ıñ (naḥl-i murādāt) 35b/03
[=2]	[=1]
muḳaddime Kitapta başlangıç, ön söz.	musahḥar Ele geçirilmiş.
m. 6b/11, 7a/04	m.+ı miyāhu ve riyāhu ve feleki
[=2]	ve efrāsı 1b/07
muḳayyed Bağlı, bağlanmış.	[=1]
m. 7a/14	mu‘tād Adet olmuş, alışılmış.
[=1]	m.+idin- 34b/13
muḳtezā Lazım gelen, gereken.	[=1]
m.+sınca 21a/05	muṭahher Temiz.
m.+yı şer‘-i şerīf üzere 7b/02	m.+ini (şer‘-i muṭahher) 28a/10
[=2]	[=1]
mūr Karınca.	mu‘taḳ Azad edilmiş, azadlı köle.
m.+dan 4b/03	m.+ı idim 27b/05
m.+u za‘if 6b/01	[=1]
	muṭayyibe Güzel kokular sürünmüş.
	m.+leri ([i]şmām-ı muṭayyibe)
	3b/02

[=1]	m. (sene-i mübâreke-i keşirü'l-meymenet) 4b/13
muṭîʿ İtaat eden, boyun eğen.	
m. (teshîr ve muṭîʿ ve münkâd eyle-) 11b/13	m.+de (evkât-ı mübâreke) 8a/01
[=1]	[=2]
muṭlaqu'l-yemîn Arka ayaklarında ve ön ayağının birinde sekil olan at.	mübâşeret Bir işe başlama, girişme.
m. 31a/12	m.+i 14a/12
[=1]	[=1]
muvaḫḫ İşi rast gitmiş kimse.	müberhen İspat edilmiş, aşikar.
m.+bi'l-ḥayr eyle- 9a/05	m. 3a/04
[=1]	[=1]
muẓirre Zararlı.	mübîn Hayır ve şerri birbirinden ayıran.
m.+ol- 33a/12	m. (levâmiʿ -i envâr-ı şerʿ -i mübîn) 3a/02
[=1]	[=1]
mübâhât Övünme.	mücâhidîn Mücahitler, din düşmanlarıyla savaşımlar.
m.+ım (ser-i mübâhât) 6b/09	m. (vâriş-i sultâni'l-mücâhidîn) 35a/13
[=1]	[=1]
mübârek Bereketli.	müctebâ Seçilmiş.
m. 10b/04, 17a/10, 19a/10, 20b/02, 24a/05, 27b/09	m. (Resülü Müctebâ) 2b/15
m.+dir 18a/02	[=1]
m.+dür 13b/07	müddet Zaman, süre.
m.+eyle- 16b/10	m.+ce 13b/10
m.+ol- 19b/05	[=1]
[=10]	mü'ezzinlik Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuma.
mübâreke Bk. mübârek.	

m.+den 27b/11	m.+ol- 10a/10, 32b/14
[=1]	[=3]
mükellef Bir şeyi yapmaya mecbur olan.	münevver Parlatılmış, aydınlatılmış, nurlandırılmış.
m. (‘ākıl ve mükellef iken) 8b/01	m. (mihr-i münevver gibi) 35b/08
[=1]	[=1]
mülāyim Yumuşak.	münhezim Bozguna uğrımış.
m.+ve ince uzun ol- 28b/13	m.+ve perişān ol- 26b/12
[=1]	[=1]
mülāzemet Gidip gelme.	mün‘im Nimet veren.
m.+eyle- 24b/13	m. (mün‘imi) 1b/07
[=1]	[=1]
mülk Ülke.	münkād Boyun eğen, muti.
m. (temāşā-yı mülkü ve millet) 5b/06	m. (teshīr ve muṭī ^c ve münkād eyle-) 11b/14
[=1]	[=1]
mülük-āne Hükümdara yakışacak yolda.	müntefi‘ Menfaatlenen, yararlanan.
m.+lerine (taşmīmāt-ı mülük-āne) 9a/04	m.+ol- 13b/05
[=1]	[=1]
mümāşil Benzeyen, andıran.	müretteb Tertip olunmuş, düzenlenmiş.
m.+ol- 25a/10	m.+ve müzeyyen kıl- 2a/09
[=1]	[=1]
mümkın Olabilir, olabilen.	Mürevveh Hz. Muhammed’in atlarından birinin ismi.
m.+dir 32b/14	m. 10b/01
	[=1]

mürselin Peygamberler.

m. (faşş-ı hâtem-i enbiyâ'î ve'l-
mürselin) 2b/04

[=1]

Mürtecel Hz. Muhammed'in atlarından
birinin ismi.

m. 10a/15

[=1]

Müsbiha Hz. Muhammed'in atlarından
birinin ismi.

m. 10a/15

[=1]

müsellem Doğruluğu herkesçe kabul
edilmiş.

m.+ol- 10a/01

m.+ü's-sübüt 5b/12 Doğruluğu
herkesçe kabul edilmiş, su
götürmez.

[=2]

Müslim İslam dininde olan.

m.+iñ 21a/15

[=1]

Müslim Yesâr Özel isim.

m. 24a/03

[=1]

Müslimîn İslam dininde olanlar,
Müslümanlar.

m. (fuḫahā-yı Müslimîn) 33b/01

m. (sultān-ı guzzāt-ı Müslimîn)

35a/14

m.+den (Beytü'l-māl-ı
Müslimîn) 8a/07

[=3]

Müsr Hz. Muhammed'in atlarından
birinin ismi.

m. 10a/13

[=1]

müstağnî Lüzumlu, gerekli bulmayan.

m.+ol- 9a/05

[=1]

müstaḫsene Beğenilmiş.

m.+de (sîret-i müstaḫsene) 2a/12

[=1]

müste'ân Kendisinden yardım
beklenen, Allah.

m. ('ināyet -i müste'ân) 4b/05

[=1]

müstelzim Gerektiren, gereken.

m. (mücib-i yümnü ve su'üd ve
müstelzim) 5b/15

[=1]

müşerref Şereflendirilmiş, şerefli.

m.+eyle- 20b/03

[=1]

müşrik Allah'a ortak koşan.

m.+leri 19a/11	naḥl Hurma ağacı, süs ağacı.
[=1]	n.+i murādāt 35b/03
mütevāşilāt Birleştirilmiş.	n.+i ter 4a/03
m. (Gül-destehā-yı şalavāt-ı mütevāşilāt-ı rahmetü ve rızvān) 3a/10	[=2]
[=1]	nā'il Muradına eren.
müteveccih Bir tarafa dönen, yönelen.	n.+ol- 18a/06
m.+ol- 28a/12	[=1]
[=1]	naḳil Rivayet etme.
müzāyika Sıkıntı, darlık.	n. (naḳl eyle-) 23b/08
m.+ile 8b/05	n. (naḳl it-) 17a/13, 17b/09, 20a/14
[=1]	n.+eyle- 16b/05, 22b/06
müzeyyen Süslenmiş, süslü.	n.+inde (naklinde) 24b/03
m. (müretteb ve müzeyyen kı1-) 2a/09	n.+it- 23a/08, 24b/02, 25b/01, 25b/10
[=1]	n.+lerinde 16a/03
nā-bedid Görünmez, kayıp.	n.+olun- 22b/01
n.+it- 3a/03	n.+ve rivāyet it- 18a/01
n.+ol- 35b/09	[=14]
[=2]	na'1 1. Ayak.
nafi' Menfaatli, faydalı.	n.+iniñ (nūr-ı na'1) 2b/11
n.+iken 33a/12	2. At, katır, eşek gibi hayvanların ayaklarına çakılan demir parça.
[=1]	n.+it- 32b/08
Nafi' bin Cübeyr Özel isim.	[=2]
n. 26a/09	nām İsim, ad.
[=1]	

n.+1 kitāb 35b/14	n. 25b/08, 27a/07
[=1]	n.+ol- 12a/07
nā-ma' dūd Sayısız, çok.	[=3]
n. (bereket-i nā-ma' dūd buyur-)	nāşır Yardım eden, yardımcı.
6a/01	n. (mu'în ve nāşır ol-) 18a/05
[=1]	n.+dır 16b/08
nā-maḥşūr Sınırsız, pek çok.	n.+iñ 35b/11
n. (vāye-mend-i ferihā-ı nā- maḥşūr) 6a/05	[=3]
[=1]	naşş Açıklık, sarıhlik, kesinlik.
nām-dār Namlı, ünlü, meşhur.	n. (ber-vefķ-ı naşş-ı kerīm)
n. (cihār-ı yār-ı nām-dār) 3b/03	4b/10
n.+eyle- 6b/04	[=1]
[=2]	nażar Bakma, bakış.
nāme Kitap.	n.+1 şefķat 6b/07
n.+m 35b/14	[=1]
[=1]	nāzil Kuran ayetlerinin inmesi.
nār Ateş.	n.+ol- 12a/02, 14b/15, 15a/03, 15a/08, 16a/01
n. (naru) 9a/07	[=5]
n.+ına 14a/01	ne Hangi şey, hangi.
[=2]	n. 22a/09, 25a/10, 25a/10, 26b/08, 33a/15, 33a/15
nārīn-mizāc İnce yapılı, dayanıksız.	n. (her ne ise) 28a/07
n.+ol- 31a/02	n.+dir 22a/12
[=1]	n.+idi 21b/15
naşıl Bir işin ne biçimde, hangi yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz.	n.+ķadar 30a/15
	[=10]

Nebiyi-i Muhterem İslam Peygamberi

Hz. Muhammed.

n. 14a/05, 15a/10

[=2]

necib Soyu temiz.

n. 10b/02

n. (esb-i necib) 35b/10

[=2]

necm Yıldız.

n.+i semā-yı hüdā 3b/08

[=1]

nefes Soluk.

n. 4a/04

n.+de 20a/05

n.+iñ 12a/06

n.+iñizi 33a/05

[=4]

nehiy Yasaklama.

n.+buyur- 24b/06

[=1]

nesā'im Hafif rüzgarlar.

n.+i ravza-ı ražiyye-i dīn 3b/01

[=1]

nesāk Tarz, yol.

n.+ı lāyık üzere 2a/02

[=1]

nesne Varlık, şey, obje.

n. 11a/13, 16b/14, 19b/06,
19b/11, 20a/01, 22a/11, 33a/11,
34b/12

n.+dir 33b/08

n.+lerden 11a/04

n.+lere 33b/10

n.+yi 19b/01

[=12]

neşimen Köşk, konak.

n. (fürüg-endüz-ı neşimen-i şafā)
2b/09

[=1]

neşv ü nümā Yetişip büyüme.

n. 2b/13

[=1]

neyl İsteddiğine ulaşma.

n. 16b/05

[=1]

neyyir Nurlu.

n.+i burc-ı şafā 3b/07

[=1]

nışf Yarım, yarı.

n.+ı kadar ol- 35a/04

[=1]

nī-bahā Paha biçilemez.

n.+durur 3b/12

[=1]	n.+kim 29a/10, 33a/12
nice Birçok.	[=2]
n. 4b/08, 10a/03, 14a/15, 17b/10, 35a/11	niyyet Bir şeyi yapmayı önceden isteme, düşünme, maksat.
n.+ol- 24a/13	n. (kaşd ve niyyet ve cermü ve ‘azîmet eyle-) 28a/11
[=6]	n.+i hâlîşe ile 14b/05, 28a/06
niçün Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye.	n.+i hayriyye 5b/07
n. 20a/09, 23a/15, 27a/12	n.+i şādika ile 14a/09
[=3]	n.+ine 14a/01, 14a/11, 14b/05
ni‘me Ne güzel, ne âlâ.	[=8]
n.+ z-zerī‘a 6a/15 Güzel sebep.	nizām Düzen, usul.
[=1]	n. 35b/07
ni‘met İyilik, lütuf, ihsan.	n. (sebeb-i nizām-ı ‘âlem) 2a/06 7a/05
n.+iñ 11b/12	n.+ı ‘âlem 8b/06
[=1]	n.+ı bedī‘ 1b/09
Nisā’i Ebī Vehēb Özel isim.	[=5]
n. 24b/07	nūr Aydınlık, parıltı.
[=1]	n. 30b/08
nisbet Kıyaslama.	n.+ı hüdā 3a/06
n.+ile 13a/15	n.+ı na‘l 2b/11
[=1]	n.+u ziyā 2b/12
nişān İz, belirti.	[=4]
n. 31a/05	nuşret Yardım.
n.+lar 25b/13	n. 26b/10
[=2]	[=1]
nite Nasıl.	

nuşret-maḳrūn Yardıma kavuşmuş, Allah'ın yardımını almış. Krş. nuşretlü.

n. (hümāyūnu nuşret-maḳrūn) 7a/04

[=1]

nuşretlü Yardım almış, Allah'ın yardımına kavuşmuş. Krş. nuşret-maḳrūn.

n. 4b/15

[=1]

nübüvvet Peygamberlik.

n. (fātiḥa-ı sūre-i nübüvvet) 2b/02

[=1]

nüşin Tatlı, lezzetli.

n. (şafā-baḥş-ı şāh-ı nüşin-i ıştıfā) 2b/14

[=1]

o Bk. ol.

o. 10a/13

[=1]

oḳ Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

o. 23a/01

o.+yaruşdur- 22b/08

[=2]

oḳı- Bk. oḳu-.

o.-yalar 10b/10

[=1]

oḳu- 1. Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek veya düşünceyi anlamak.

o.-maḡa 7b/07

2. Bir şeyi ezgiyle söylemek.

o.-maz ol- 27a/10

o.-rlarsa 27a/07

[=3]

o.-ezan ve temcid oku- 27a/07

[=1]

oḳut- Okuma işini yaptırmak.

o.-maḡa 7b/07

[=1]

ol İşaret sıfatı, o.

o. 3b/12, 6b/09, 11b/11, 11b/13, 12a/15, 12b/01, 12b/06, 12b/07, 12b/10, 13b/10, 13b/14, 14b/06, 21a/02, 21b/12, 22a/14, 22b/09, 23b/05, 23b/09, 24a/01, 26a/13, 30b/01, 33a/05, 34a/12, 34b/09

[=24]

ol İşaret ve üçüncü tekil şahıs zamiri, o.

o. 1b/02, 1b/06 2b/01, 2b/10, 13b/06, 34a/01

o.+anda 20b/12, 27b/07, 28b/01,
28b/09, 29a/14, 29a/15

o.+andan 11a/11, 19b/06, 29b/01

o.+andan sonra 9b/12, 25a/06,
30b/08, 30b/09, 31b/09, 32a/15

o.+anı 11a/13, 13b/09, 18a/15,
23a/11

o.+anıñ 4a/12, 11a/14, 12b/08,
14a/13, 15b/10, 23b/15, 24a/02,
27b/04, 30b/07

o.+anıñ-çün 9a/10

o.+anıñla 16b/07, 20b/03

o.+anlar 18b/11, 26b/12

o.+anlar için 19a/08

o.+anlar ile 4b/02, 9b/14, 18b/13

o.+anlara 4a/10, 4a/13, 4b/01,
8a/09, 8a/11, 11b/04, 11b/11,
12a/02, 14b/12, 15a/07, 16a/09,
16b/09, 34a/07, 34a/13

o.+anları 11a/08, 11b/14,
16b/07, 26a/07, 33b/14, 34a/01

o.+anlarıñ 9a/09, 10a/08, 34a/06,
34a/13, 34a/14

o.+anlarıñdır 26b/10

o.+aña 14a/10, 23a/10, 24b/13,
26b/02, 31a/05, 31a/06, 31a/08,
31a/09, 31a/12, 33b/02

o.+aña göre 18a/01

o.+dır 29b/02

o.+dur 10b/04, 28b/01, 28b/09,
31a/13, 35b/07

[=86]

ol- Meydana gelmek, varlık kazanmak,
vuku bulmak.

o.-a 24b/12, 25a/08, 25a/11,
25b/14, 26a/14, 26b/04, 28b/03,
29b/09, 30a/01, 30a/01, 30a/05,
30a/08, 31a/03, 31a/04, 31a/14,
33a/12, 33a/15, 34a/10, 35a/14,
35b/03, 35b/03, 35b/06, 35b/07,
35b/09, 35b/11, 35b/11

o.-alar 7b/02, 34a/08

o.-an 3a/11, 4b/06, 4b/09, 5b/12,
6b/07, 6b/15, 7a/13, 7b/06,
7b/09, 8a/09, 8a/12, 8a/15,
21b/06, 25a/06, 28b/02, 30b/02,
30b/05, 31a/11, 31a/13, 33b/13,
33b/15, 34a/05

o.-anlardan 8b/15

o.-arak 6b/02

o.-asın 25b/04

o.-dı 21b/14, 23a/07, 24a/08,
35b/14

o.-dığı 9a/06, 11a/12, 21b/08,
26b/06, 32b/01, 34a/04

o.-dığı-çün 17a/03

o.-dığımız gibi 27a/15

o.-dığın 26b/02

o.-dıđıñız 11a/05

o.-duğı 12a/07, 21b/03

o.-duđınıñ 16b/12

o.-duğca 8a/05, 13b/05

o.-duğda 18a/13, 27a/04, 27a/09

o.-mağ-ıla 6b/06, 9a/02

o.-mağın 27b/05

o.-mağ 20a/04, 24a/09, 26b/04,
28a/12, 28b/13, 28b/13, 29a/01,
29a/01, 29a/03, 29a/04, 29a/06,
29a/07, 34b/11

o.-mağ gerek 31b/03

o.-mağ için 20a/05

o.-mağda 8b/14

o.-mağdır 26b/04, 28b/14,
29a/02, 29a/05, 29a/07

o.-malarına 7b/12

o.-mamaları-çün 8b/06

o.-masa 2b/11, 33b/02

o.-masıdır 30b/03

o.-masına 7a/06

o.-maya 25b/13, 29b/12, 29b/13,
30a/07, 30a/09, 32b/07

o.-mayan 8b/02, 14b/11, 25b/03

o.-mayandır 25a/08

o.-mayup 9b/08, 10a/10, 23a/03,
24a/09, 26a/14, 31a/03, 32b/14

o.-maz 30a/15, 33b/03

o.-mazlar 22b/07

o.-mazsa 13b/06, 25a/08

o.-mış 4a/07, 9b/02, 9b/03,
9b/04, 9b/05, 9b/05, 9b/06,
9b/07

o.-mışdır 15a/08, 20a/06,
20b/04, 21a/05, 24b/04

o.-mışdur 11a/13, 12a/02,
14a/01, 14b/15, 15a/04, 16a/01,
16a/14, 17a/02, 17b/11

o.-mışlardır 3a/09

o.-sa 12b/06, 19a/03, 29a/11

o.-sun 3a/01, 19b/05

o.-unca 11a/09, 16b/14, 22a/01,
24a/02

o.-up 3a/05, 3a/15, 5b/09, 6a/10,
6a/13, 7a/14, 7b/08, 7b/11,
8b/08, 10a/01, 10a/12, 15a/01,
15a/04, 18a/05, 18b/10, 19a/04,
20b/13, 20b/15, 23a/09, 25a/07,
25a/10, 25a/11, 25b/02, 25b/12,
27a/10, 27b/13, 29b/03, 30a/06,
30a/07, 30a/11, 30b/10, 31a/02,
31b/02, 31b/06, 34a/04, 34a/06,
34b/01, 34b/15, 35a/02, 35a/04

o.-ur 8a/06, 10b/12, 12b/09,
13b/03, 14a/02, 14a/15, 16b/07,
16b/15, 18a/04, 18a/06, 20b/02,
20b/13, 21a/03, 21a/09, 22b/09,
24a/03, 24a/13, 29a/10, 29a/12,
29b/14, 30a/02, 30a/13, 30b/01,
30b/02, 30b/04, 30b/05, 30b/07,

30b/12, 30b/13, 30b/15, 31a/01,
31a/02, 31a/10, 31b/01, 31b/06,
31b/09, 31b/14, 32b/11, 33a/12,
34b/01, 34b/02, 34b/05, 34b/07,
34b/09, 34b/11, 34b/12

o.-ur ise 31a/12

o.-ur mı 20b/07

o.-urdı 26a/08

o.-urduğ 27a/15

o.-urlar 26b/13

o.-ursa 29b/14, 30a/12, 30a/14,
30a/15, 30b/10, 30b/13, 30b/14,
31a/04, 31a/05, 31a/06, 31a/07,
31a/09, 31a/15, 31b/01, 31b/01,
31b/04, 31b/09

[=267]

o.-altunı ol- 15a/01

o.-atılmaz ol- 21b/14

o.-āzim-i rāh-ı fezā-yı seyāhat
ol-

o.-bār-ver ol- 35b/03

o.-bātıł ol- 23a/03

o.-bedrağa-i rāh ol- 35b/11

o.-cihad fī-sebili'l-lahi iĉün ol-
34a/05

o.-deriñ ol- 34b/09

o.-didikleri ol- 25a/11

o.-ehemmi ve elzem ol- 30b/02

o.-ehl-i cennetden ol- 34a/04

o.-eksik ol- 29b/14

o.-emr ol- 21a/05

o.-evveli yā ile ol- 28b/02

o.-fāriğ ol- 13b/06, 24a/09

o.-fārz ol- 4b/06

o.-fehm ol- 21b/08

o.-fuşūl ol- 35b/14

o.-giñiř ol- 29a/05

o.-gökler hākimi ol- 33b/15

o.-güzel ol- 28b/13, 29a/10,
29a/12

o.-güzel ve heybetlü ve uzun
boylu ve hūř āvāzlu 29a/11

o.-hākķ-ı velāsı ol- 27b/05

o.-hālāř ol- 16b/15

o.-hālī ol- 14b/11

o.-hālīfe-i İslām ol- 27a/04

o.-hasenāt ol- 12b/09

o.-hāřıl ol- 8a/06, 13b/03,
14a/15, 18a/04

o.-hātım ol- 20a/05

o.-hāyır ol- 17a/03

o.-hāzır ol- 11a/09, 22b/07,
22b/09

o.-helāk ol- 32b/11

o.-helāl ol- 33b/03

- o.-hissedār ol- 3a/09
- o.-hōşluk ol- 7b/11
- o.-hünerli ve yügrük ol- 30a/13
- o.-hünerlü ol- 29b/14, 30b/05, 30b/10, 30b/13
- o.-hünersiz ve pek başlı ol- 30a/02
- o.-ince ve uzun ol- 30b/05
- o.-kâbilinden ol- 6b/02
- o.-kâdir ol- 11a/05
- o.-kâmiş yaprağı gibi ol- 29b/03
- o.-keskin ol- 35a/02
- o.-lâzım ol- 8a/09, 8a/12, 8a/15, 21b/08
- o.-lâzım ve vâcib ol- 7b/06
- o.-lâzımü'l-icrâ ol- 8b/15
- o.-mâ-beyninde ol- 25a/10
- o.-mağfûre ol- 34a/04
- o.-maḥfûz ol- 10b/12
- o.-maḥv ol- 24a/03
- o.-ma^ç kûl ve cā'iz ol- 24a/09
- o.-mâlik ol- 15a/04
- o.-ma^ç lûm ol- 24a/08, 34a/10
- o.-ma^ç mûr u âbādân ol- 8b/14
- o.-memnû^ç ol- 16b/12
- o.-mesrûr ol- 27a/15, 27a/15
- o.-meşgûl ol- 7b/02, 7b/08, 19a/03, 19a/04
- o.-mevcûd ol- 25b/14
- o.-mevsûm ol- 6a/13
- o.-mu^ç anven ol- 3a/05
- o.-muḥabbet ve şadâkat üzere ol- 7b/12
- o.-mu^ç in ve nâşır ol- 18a/05
- o.-murâd-ı şerîfleri ol- 18a/13
- o.-muzırre ol- 33a/12
- o.-mübârek ol- 19b/05
- o.-mülâyim ve ince uzun ol- 28b/13
- o.-mümâşil ol- 25a/11
- o.-mümkin ol- 10a/10, 32b/14
- o.-münhezim ve perîşân ol- 26b/13
- o.-müntefi^ç ol- 13b/05
- o.-müsellem ol- 10a/01
- o.-müstağnî ol- 9a/06
- o.-müteveccih ol- 28a/12
- o.-nâ-bedîd ol- 35b/09
- o.-nâ'il ol- 18a/06
- o.-nârîn-mizâc ol- 31a/02
- o.-nasıl ol- 12a/07
- o.-nâzil ol- 12a/02, 14b/15, 15a/04, 15a/08, 16a/01

o.-nıfı kadar ol- 35a/04
o.-nice ol- 24a/13
o.-oğumaz ol- 27a/10
o.-pek hünerlü ol- 30b/15,
31a/01
o.-perde ol- 14a/02
o.-peydā ol- 34b/07, 34b/11
o.-rızkı çok ol- 20a/04
o.-ri' āyet eylemek ol- 33b/02
o.-şābit ol- 23a/07
o.-sağ ol- 8a/05
o.-sa'y ve i'tinā' kılınmakta ol-
9a/02
o.-sebeb ol- 8b/06
o.-sekil ol- 31a/14
o.-sekili ol- 24b/12
o.-selāmet üzere ol- 25b/04
o.-sem' ol- 4a/07
o.-şehīd ol- 26b/06
o.-taqdīm kılınmış ol- 6b/06
o.-ta' līm üzere ol- 7a/14
o.-uzun ol- 29a/01, 29a/01,
29a/06
o.-ürkek ol- 30a/11
o.-vācib ol- 7a/13

o.-vārid ol- 4b/09, 6b/15, 11a/13,
14a/01, 16a/14, 17a/02, 17b/11,
20a/06, 20b/04, 20b/15, 24b/04
o.-yara ol- 31b/06
o.-yaşşı ol- 29a/04, 30a/05
o.-yavuz ve şāhib-eşkīn ve
yügrük ol- 30b/12
o.-yerine getürmüş ol- 21a/03,
21a/09
o.-yoğun ol- 34b/05
o.-yoğun ve dik ol- 29a/02
o.-yoğun ve kışa ol- 29a/03
o.-yügrük ol- 30b/03, 31a/10,
31b/09
o.-za' if ol- 9b/02, 9b/03, 9b/04,
9b/05, 9b/05, 9b/06, 9b/07,
9b/08
o.-zarar ol- 31b/01, 31b/02
o.-ziyāde himāyet ve ri' āyet
üzere ol- 34a/06
o.-ziyāde ol- 30b/01

[=162]

olın- Bk. olun-

o.-mışdur 7a/07, 7a/08, 7a/09,
7a/10, 15a/08

[=5]

o.-taşrih olın- 15a/08

o.-ta' yin olun- 7a/07, 7a/08,
7a/09, 7a/10

[=5]

olun- Olma işine konu olmak.

o.-a 12a/08

o.-amaz 35a/03

o.-an 10a/12, 16a/09

o.-arak 8b/15

o.-dı 15b/15, 25b/15

o.-dığı için 27a/01

o.-duķ 19a/11

o.-duķda 12b/15, 21b/15

o.-dum 24a/06

o.-maķ 8b/04, 8b/07, 32b/15

o.-mazsınız 11a/15

o.-mışdır 22b/01

o.-mışdur 8a/09

o.-mışlardur 16a/09

o.-up 26a/07

o.-ur 12b/12, 17b/13, 21b/08

[=23]

o.-' azāb olun- 32b/15

o.-beyān olun- 15b/15

o.-cem' olun- 26a/07

o.-cezm olun- 35a/03

o.-halk olun- 19a/11, 27a/01

o.-harc olun- 16a/09

o.-ilhāk olun- 8b/04, 8b/07

o.-' itāb olun- 24a/06, 24a/12

o.-naķil olun- 22b/01

o.-rivāyet olun- 25b/15

o.-su 'al olun- 12b/15, 21b/15

o.-şöyle fehml olun- 17b/13

o.-taħarrī olun- 8b/15

o.-ta' yin olun- 8a/09

o.-ta' zīm ve tekrīm ve luṭuf ve
ihsānlar olun- 12b

o.-tefehüm olun- 12a/08

o.-yardım olun- 16a/09

o.-zıkr olun- 10a/12

o.-zılm olun- 11a/15

[=23]

omuz Hayvanlarda ön ayakların
gövdeye bağlı olduğu bölge.

o.+1 29b/06, 30a/06

[=2]

on Dokuzdan sonra gelen sayı.

o. 18a/09, 23b/06, 35a/02

o.+iki 28b/09, 34a/15

o.+unda 34b/10

[=6]

onuncı On sayısının sıra sıfatı.

o. 9b/07

	[=1]		o.-duğı 13b/11
orta	1. İki karşıt nitelik veya durum arasında bulunan, tutarlı, ılımlı, vasat. o.+sıdır 33a/14 2. Aynı veya benzer şeylerin arası. o.+sında 34b/07		[=1]
	[=2]	otur-	Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek. o.-up 23a/13 o.-ur 23b/12
oruc	Tanrı'ya ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre veya biçimlerde kendini alıkoyma. o.+tut- 16a/11		[=2]
	[=1]	oyluğ	Kalçadan dize kadar olan bacak kısmı. o.+1 (oyluğı) 29b/06 o.+ları 29b/15
ot	Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler. o.+lar 13b/10		[=2]
	[=1]	oyna-	Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak. o.-mağ 23a/02
oña	Belirli devlet işlerini çevirmekle görevli kuruluşlardan her biri. o.+sında (Taḥrīrāt-ı Mühimme Oḡası) 6a/12		[=1]
	[=1]	oyun	Belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence. o. 22b/14, 22b/15, 23a/03
otla-	Hayvanın dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb. yemesi, yayılmak.		[=3]
		ög-	Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek. ö.-üp 11b/12
			[=1]

ögil- Övme işine konu olmak.	ö.+iniñ (‘ömriniñ) 35a/04
ö.-ür 31b/06	[=6]
[=1]	öñ Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.
öğret- Bilinmeyen bir konuda bilgi sahibi olmasını sağlamak.	ö. 18b/05, 25a/07, 26b/03, 30a/10, 31a/05, 31a/11
ö.-eler (öğredeler) 7b/10	ö.+den 30a/09
[=1]	ö.+i 29b/11, 31a/14, 34a/15
‘Ömer İkinci İslam halifesi.	ö.+leri 29b/13
ö. (Hâziret-i ‘Ömer) 10a/08, 27a/11, 27b/02	ö.+lerinden 9b/11
ö. (Hâziret-i ‘Ömerü’l-Fâruḳ) 27a/08	ö.+ünden 29b/12
ö. (Yâ ‘Ömer) 27b/01, 28a/01	ö.+üne 29b/11
[=6]	[=14]
‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azîz Özel isim.	ötürî Bir şeyden dolayı, bir şey yüzünden, dolayı.
ö. 23a/07	ö. 24a/06
[=1]	[=1]
‘Ömer bin ‘Utbe Özel isim.	öyle O biçimde, o tarzda.
ö. 20a/07, 20a/14	ö.+ce 27a/07
[=2]	[=1]
‘ömür Yaşam.	öz Benlik, manevi varlık.
ö. (baḳıyye-i ‘ömr-i ‘azîz) 28a/03	ö.+leri 3b/14
ö. (‘ömrü ṭabî‘î) 35a/09	[=1]
ö.+i (‘ömrî) 35a/03	pā-beste Ayağı bağlı.
ö.+imi (baḳıyye-i ‘ömr) 27b/07	p.+i yek-silsile 4a/06
ö.+in (‘ömrin) 35b/02	[=1]
	pādişāh Hükümdar, sultan.

p.+a 35b/02	payanda Destek, dayanak.
p.+1 ʿadl ü dād 4a/14	p.+sız 32a/05
p.+1 ʿālem-penāh 7b/14, 8a/02, 35a/09	[=1]
p.+1 İskender-i tüvān 5b/05	pāyidār Sağlam, devamlı, sürekli.
p.+1 lem-yezelī 1b/09	p.+a (dār-ı dīn-i pāyidār) 3b/04
p.+ımız 5b/05, 7b/14, 35a/08	[=1]
p.+lık 7a/11	pek 1. Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok.
[=11]	p. 19b/07, 32a/07, 32b/04
pādişāhī Padişaha ait.	p.+hünerlü ol- 30b/14
p.+ye (hāziret-i pādişāhī) 6b/13	2. Sert, katı.
[=1]	p. 33a/02
pāk Temiz.	p. (hünersiz ve pek başlı ol-) 30a/02
p. (gāyet pāk ve temiz ve qurı tut-) 32a/04	[=6]
[=1]	perçem Atların yelelerinin en üst kısmı.
paldım Semerin öne kaymaması için hayvanın arka ayaklarının kaba etleri üzerinden geçirilen kayış.	p.+in 24b/05
p. 31a/07	[=1]
[=1]	perde Koruma, sakınma.
pāy Ayak.	p.+dir 13b/04, 13b/06
p.+1 semend 35b/05	p.+ol- 14a/02
[=1]	[=3]
pāy-bend Ayak bağı.	perişān Gamlı, kasvetli, acınacak halde olan.
p.+ini 13b/12	p. (münhezim ve perişān ol-) 26b/12
[=1]	[=1]

peydā Meydanda, açıktā.

p.+ol- 34b/07, 34b/11

[=2]

peygamber Allah tarafından haber getiren, Allah'ın emirlerini insanlara haber veren.

p. (Süleymān Peygamber)
17a/05

p.+i (zīnet-efzā-yı şerī'at-ı
peygamberī) 3b/01

p.+imiz 18a/06

p.+imüz 17b/13

[=4]

peygamberlik Peygamber olma durumu, nübüvvet.

p. 27b/13

[=1]

pey-rev Arkası sıra giden, izinden giden, uyan.

p. (pīr ü pey-rev) 10a/07

[=1]

pīr Öncü, önder. Krş. pīş-kağem.

p.+ü pey-rev 10a/07

[=1]

pīş-kağem Öncü olan, önden giden. Krş. pīr.

p.+leri 10a/08

[=1]

poyraz Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgar.

p. 18a/13

[=1]

pul Alt deri veya üst deriden meydana gelmiş küçük yassı yapılar.

p. 30b/14

[=1]

put Hayvanların, arka bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü, but.

p.+ları 29b/07

[=1]

Rab Allah.

r. (Cenāb-ı Rabbi'l-Ālemīn)
9a/02

r. (Dergāh-ı Rabb-i Āzzet)
28a/12

r. (ma'rifet-i Rabbü'l-ālemīn)
2a/06

r. (maẓhar-ı te'yīd-i Rabbi'l-
ālemīn) 35a/13

r.+iñiziñ (Rabb'iñiziñ) 11b/12

[=5]

Rabbenā Bk. Rab.

r. 19a/06

[=1]

Rabbī Rabbim.

r. (Yā Rabbī) 16b/10, 18b/02	[=1]
[=2]	rā'ī Çoban.
rāh Yol.	r. 1b/08
r. (‘āzim-i rāh-ı fezā-yı seyāhat ol-) 5b/09	[=1]
r. (bedraqa-i rāh ol-) 35b/11	ra'ıyyet Hükümdar idaresi altında bulunan halk.
[=2]	r.+i (istiqlā' -ı aḥvāl-i tebe' ahu ve ra'ıyyet) 5b/06
rāḥat Üzüntüsüz, tasasız, kedersiz olma.	[=1]
r. 8a/06	rākib Bir binek hayvanına binen.
[=1]	r.+i feres-i firāset 2b/02
raḥm Acıma, esirgeme. Krş. raḥmet.	[=1]
r. (raḥmü) 5b/12	ravza Ağacı, çayırı, yeşilliği bol yer.
[=1]	r. (nesā'im-i ravza-ı rażiyye-i dīn) 3b/01
Raḥmān Herkese merhamet eden, Allah.	r.+da 13b/09
r. (hidāyet-i Raḥmān) 4b/04	[=2]
[=1]	rāyet Sancak, bayrak.
raḥmet Acıma, esirgeme. Krş. raḥm.	r.+i gīti-nüverd 35b/05
r. (gül-destehā-yı şalavāt-ı mütevāşılāt-ı raḥmetü ve rızvān) 3a/10	[=1]
r. (tuğra-ı ğarrā-yı raḥmete'l-li'l-‘ālemīn) 3a/05	rażiyye Rıza gösteren.
r.+i ‘āmme-i şāmile 3a/07	r. (nesā'im-i ravza-ı rażiyye-i dīn) 3b/02
r.+it- 33b/15	[=1]
[=4]	re'āyā Hükümdarın idaresi altında bulunan ve vergi veren halk.
raḥt At takımı, yol levazımı.	r. 8a/11
r.+güzel yaraş- 30b/10	

- [=1]
- refîk** Arkadaş, yoldaş.
- r. (de‘â’im-i kavâ’im-i tevfiğ-i refîk) 3a/01
- [=1]
- resûl** Kitap sahibi olan peygamber.
- r. (Hâziret-i Resûl-i Ekrem) 10a/10 Hz. Muhammed.
- r.+i Ekrem 16a/03 Hz. Muhammed.
- r.+ü Mücteba 2b/15
- r.+ü Mükerrerem 27a/02 Hz. Muhammed.
- [=4]
- Resûla’l-lâhî** Bk. Resûlu’l-lâh.
- r. (Yâ Bk. Resûlu’l-lâh) 20b/06
- [=1]
- Resûla’l-lâh** Bk. Resûlu’l-lâh.
- r. (Yâ Resûla’l-lâh) 23b/13, 25b/08
- [=2]
- Resûlu’l-lâh** Allah’ın resulü, Hz. Muhammed. Krş. Resûlü Ekrem.
- r. 12a/09, 12b/02, 12b/14
- [=3]
- Resûlü Ekrem** Allah’ın resulü, Hz. Muhammed. Krş. Resûlu’l-lâh.
- r. 14a/02, 14a/05, 15a/10, 16a/15, 17a/09, 17b/01, 19b/10, 19b/15, 20b/05, 21a/07, 21a/12, 21b/04, 22a/03, 22b/02, 22b/09, 23a/04, 23b/04, 23b/11, 24a/04, 24a/11, 24a/14, 24b/04, 24b/08, 24b/15, 25a/13, 25b/06, 25b/15, 26a/04, 26a/10, 26b/01, 26b/08, 27a/13, 32b/15
- r. (Hâziret-i Resûlü Ekrem) 18a/11, 33b/03
- r. (zamân-ı Resûlü Ekrem) 27a/06
- [=36]
- reşk** Kıskanma, haset.
- r.+i sipihr it- 35b/04 Herkesi kıskandıracak durumda olmak.
- [=1]
- rıfık** Yumuşaklık, tatlılık.
- r.+ile 33a/04
- [=1]
- rızık** Allah’ın herkese bahşettiği nimet.
- r.+ı (rızkı çok ol-) 20a/04
- r.+vir- 18a/10
- [=2]
- rızvân** Rız olma, hoşnutluk.
- r. (gül-destehâ-yı şalavât-ı mütevâşilât-ı rahmetü ve rızvân) 3a/10

[=1]	r.+iñ (sipihr-i risālet) 2b/10
ri'āyet 1. Saygı.	[=3]
r. 2a/13	risālet-penāh Peygamberliğin
r.+eyle- 20a/03	koruyucusu, Hz. Muhammed.
r.+eylemek ol- 33b/02	r. (maḥrem-i sultān-ı risālet- penāh) 4a/01
r.+le 8b/09	[=1]
[=4]	rivāyet Söylenti, nakledilerek gelen
2. Gütme, gözetme.	söz.
r. (ziyāde ḥimāyet ve ri'āyet üzere ol-) 34a/06	r. (naḳil ve rivāyet it-) 18a/01
[=1]	r.+de 11a/10, 16a/10, 16b/15
ribāṭ Sınıra yapılmış askeri bina.	r.+eyle- 22b/05, 26a/03
r.+içün 13b/08	r.+it- 12a/12, 14a/04, 14a/08, 16a/07, 16b/01, 17a/09, 17b/04, 17b/12, 19a/02, 19b/13, 20a/13, 20b/10, 21a/15, 22b/13, 23b/11, 24a/07, 24b/08, 25a/01, 26a/10
[=1]	r.+lerinde 12b/14
ricā Yalvarma, istek, dilek.	r.+olun- 25b/15
r.+it- 27b/03	[=27]
[=1]	riyāḥ Rüzgârlar.
ridā Hırka.	r. musaḥḥar-ı miyāhu ve riyāḥu ve feleki ve efrāsı) 1b/07
r.+sıla 24a/05	[=1]
[=1]	rubā'ıyyāt Atın ağzında en son çıkan dört diş.
risāle Kısa yazılmış küçük kitap.	r. 34a/15
r.+i celīle 6b/03	[=1]
[=1]	risālet Peygamberlik.
r. (ḥāttime-i risālet) 2b/02	r.+i (menşūr-ı risālet) 3a/03
r.+i (menşūr-ı risālet) 3a/03	[=1]

Rūḥu'l-lāh Hz. İsa.	s.+ler 18a/04
r. (Yā Rūḥu'l-lāh) 22a/09	[=3]
[=1]	sa' ādet-esās Mutluluk veren.
Rūm Anadolu.	s. (şükrü ve sipāsü sa' ādet-esās ve tevḥīd-libās)
r. 5b/10	[=1]
[=1]	şabāḥ Güneşin doğduğu vakit.
rū-yı zemīn Yeryüzü.	ş.+a kadar 16a/12
r.+e 2a/05	ş.+ların 32a/08
[=1]	[=2]
rūzgār Yel.	şa' be Güç, zor, çetin.
r. 18b/02	ş.+dir 32b/13
r.+dan 18b/03	[=1]
r.+ına 18a/13	sābit İspat edilmiş.
[=3]	ş.+ol- 23a/07
rūz-ı maḥşer Kıyamet günü.	[=1]
r. (şefī' -i rūz-ı maḥşer) 2b/06	şaç At yelesi.
Kıyamet günü şefaati olan, Hz. Muhammed.	ş.+ı 17a/11, 28b/13
[=1]	ş.+ına 18b/05
rūkūb Bir vasıtaya, binek hayvanına binmek.	[=3]
r. (ba' de'r-rūkūb) 10b/05	şaçlı Saçı olan.
r.+ı zīnet 2a/10	s. 28b/04, 29b/05
[=2]	[=2]
sa' ādet Mutluluk.	şadā Ses.
s. (şāḥib-i sa' ādet) 2a/14	ş.+sını 10a/05
s.+ile (yed-i sa' ādet) 17a/10	[=1]

şadağa Yardım amacıyla karşılıksız verilen şey.	[=1]
ş. 13b/05	şag 1. Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.
ş.+eyle- 15a/02, 15a/06	ş. 25b/03, 25b/12, 30a/02
ş.+vir- 16a/13	ş.+ı 26b/03
ş.+yerine geç- 16a/10	[=4]
[=5]	2. Yaşamakta olan, diri.
şadākat Vefalık, içten bağlılık.	ş.+ol- 8a/05
ş. (muḥabbet ve şadākat üzere ol-) 7b/12	[=1]
[=1]	şaglık Vücutun hasta olmaması durumu, vücut esenliği, sıhhat, afiyet.
şādık Doğru, sahih.	ş. 8a/05
ş. (muḥbir-i şādık) 18a/06 Hz. Muhammed.	[=1]
s.+degil 4a/08	şagrı Atın beliyle kuyruğu arasındaki dolgun yuvarlak kısım.
[=2]	ş.+ların 21a/11
şādıka Bk. şādık	[=1]
ş. (niyyet-i şādıka ile) 14a/09	şāhib 1. Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik.
[=1]	ş. (sultānı şāhibü seyfi ve sinān) 2a/08
şafā Neşe, zevk.	ş.+i 13b/09, 15b/04, 18a/05, 19a/03, 20a/04
ş. (fūrūg-endūz-ı neşīmen-i şafā) 2b/09	ş.+i ile 13b/13
ş. (gevher-i deryā-yı şafā) 3b/13	ş.+i ḥavz-ı mevrūd 2b/07
ş. (neyyir-i burc-ı şafā) 3b/07	ş.+i sa ^c ādet 2a/14
[=3]	
şafā-baḥş Neşe, zevk veren.	
s.+ı şāh-ı nüşīn-i iştıfā 2b/14	

ş.+ine 31a/15, 32b/11	[=1]
ş.+ine çal- 18a/10	şakın- Korumak, esirgemek, gözetmek.
ş.+iniñ 15b/05, 18b/08	ş.-a 29b/10
ş.+iñi 18b/06	ş.-alar 32b/04
ş.+leri 16a/08	[=2]
[=16]	şakla- 1. Elinde bulundurmak, tutmak.
2. Bir vasfı olan.	ş.-yup 14a/12
ş. (yavuz ve şāhib eşkin ve yügrük ol-) 30b/11	[=1]
[=1]	2. Korumak.
şahīha Gerçek, doğru.	ş.-r 13b/7
ş. (eḥādīş-i şahīha) 6b/15	[=1]
[=1]	şal- 1. Yaymak, saçmak.
şahrā Çöl.	ş.-a 35b/05
ş.+da 26a/07	[=1]
[=1]	2. Sallamak.
şā'id Bir at cinsi.	ş.-a şala 30a/08
ş.+dir 31b/11	[=1]
[=1]	3. Başiboş, serbest bırakmak.
sā'ir Diğer, başka.	ş.-ıvirilse 26a/07
s. 8a/01, 8a/12, 8b/05, 16b/14, 34b/01	ş.-maya 30a/11
s.+i ḥalka göre 8a/04	[=2]
[=6]	şalābet Sağlamlık, manevi kuvvet.
şakar Atın gözünün etrafındaki beyazlık.	ş. (kemāl-i şevket ve 'azamet ve şalābet ve heybet birle) 4b/15
ş. 25b/02	[=1]
	şalavāt Hz. Muhammed ve onun soyundan olanlara okunan dua.

- ş. (gül-destehā-yı şalavāt-ı mütevāşilāt-ı raḥmetü ve rızvān) 3a/09
[=1]
- şalın-** Sağa sola sallanarak yürümek.
ş.-araḳ 30a/08
[=1]
- şālis** Üçüncü.
ş. (bāb-ı şālis) 7a/02, 32a/02
Üçüncü bölüm.
[=2]
- şalla-** Düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek.
ş.-rlarsa 26b/12
[=1]
- salṭanat** Egemenlik, hükümlerlik.
s. (vāriş-i salṭanat-ı Muḥammedî) 5a/01
[=1]
- şamed** Hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah.
ş. (ferdü ḳā'im ve şamed) 1b/03
[=1]
- şan'at** Zanaat.
ş. 7a/09, 8a/08
ş.+larına 8a/10
[=3]
- şanāyā** Atın öndeki dört dişi.
- ş.+sı 34b/04
[=1]
- şānī** İkinci.
ş. (bāb-ı şānī) 7a/01, 28a/15
İkinci bölüm.
[=2]
- şanki** Benzer.
ş. 30b/07
[=1]
- şar'a** Bayıltıcı, ağız köpürtücü ve çırpındırıcı bir sinir hastalığı.
ş.+ṭut- 22a/03
[=1]
- şarf** Harcama, masraf etme.
ş.+it- 27b/07
[=1]
- şarı** Yeşil ile turuncu arasında olan renk, limon rengi.
ş. 34b/02
[=1]
- şāṭi'** Yükselip meydana çıkan.
s. (eḫādiş-i sāṭi' u'l-envār) 4b/11
Nuru yükselen, meydana çıkan hadisler.
[=1]
- şatun** Alışveriş yapma.
ş.+al- 20a/09, 25b/11

[=2]	[=2]
sa'y Çalışma, gayret etme.	seher Sabah güneş doğmadan hemen önceki vakit.
s.+it- 7b/12	s.+e ir- 2b/12
s.+ve i'tinā' kılınmakta ol-	[=1]
9a/01	
[=2]	Sekb Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.
sāye Gölge.	s. 10a/13
s. 4b/02	[=1]
[=1]	
sebeb Bir şeyin olmasına yol açan şey.	sekil Atın ayağında bileğe veya dize kadar olan beyazlık.
s.+i ' izzet 18a/15	s. 25a/07, 25a/08, 25b/02,
s.+i kemāl ve cemāl kıl- 18b/01	25b/03, 25b/12, 25b/12, 26b/04,
s.+i nizām-ı ' ālem 7a/05	26b/04, 31a/12, 31a/13, 31b/03
s.+i nizām-ı ' ālemi ' ulemā'-ı	s.+i ol- 24b/12
Qur'ān-ı ' Azīmü'ş-şān 2a/06	s.+iñ 31a/14
s.+i zillet 18b/01	s.+ol- 31a/14
s.+ol- 8b/06	[=14]
[=6]	
sebkat Değınme, bahsetme.	sekiz Yediden sonra gelen sayı.
s.+it- 21a/07	s.+er 32b/08
[=1]	[=1]
seç- Benzerleri içinden alıp ayırmak.	sekizinci Sıralamada ilk yediden sonra gelen.
s.-üp 9b/13	s. 9b/06
[=1]	[=1]
sefer Askeri harekât, savaşa gitme.	sekül Bk. sekil.
s. 9a/13	s.+i 31a/03, 31a/04
s.+i ba' idü ve şedid 9a/14	[=2]

selāmet Eminlik, korku ve endişeden uzak olma.

s. 35a/07

s.+üzere ol- 25b/04

[=2]

Selmān-ı Fārisī Özel isim.

s. 21a/14

[=1]

sem' Dinleme, kulak verme.

s.+ol- 4a/07

[=1]

semā Gökyüzü.

s. (necm-i semā-yı hüdā) 3b/08

[=1]

semend Çevik ve güzel at.

s.+iñ (pā-yı semend) 35b/05

[=1]

semirt- Şişmanlatmak.

s.-ir (semirdir) 32a/08

[=1]

sen Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.

s. 16b/10, 18b/08, 18b/13,
19a/15, 25b/01, 25b/03

s.+den 18a/14, 23b/01

s.+i 18b/04, 18b/07, 20b/11,
20b/13

s.+iñ 18b/05, 18b/06, 18b/10,
19a/11, 20b/12, 27a/13, 27b/10,
28a/08

s.+saña 18b/07, 22a/07, 22a/11

[=23]

şenā

ş. (medh ve şenā buyur-) 10a/03

ş.+yı lā-yü' ad 1b/02

[=2]

sene Yıl.

s.+i mübāreke-i keşirü'l-
meymenet 4b/13

[=1]

sened Delil, belge.

s.+i İslām 2b/04

[=1]

senen Bk. sünnet.

s. 2a/14

[=1]

seniyye Yüksek, yüce.

s. (sünnet-i seniyye-i
Aḥmediyye) 20a/03

s. (sünnet-i seniyye-i
Muḥammediyye ve ğazā'iyye)
28a/06

s.+leri-le (eşer-i seniyye) 6b/07

s.+leri-le (şeref-i maḳdem-i meymenet-i tev'em-i seniyye) 6a/04	[=1]
[=5]	
ser Baş, kafa.	server Yüce, ulu.
s.+i mübāhāt 6b/09	s. (serdār-ı cümle-i zümre-i enbiyā'-ı server-i subḫāne'l-lezī esrā) 2b/08
s.+ü ḳad 35b/02	[=1]
[=2]	sev- Gönülden baḡlılık duymak.
ser-firāz Başıını yukarı kaldıran, yükselen.	s.-erdim 20b/05
s. 35b/02	s.-erse 29a/15
[=1]	s.-mek 20a/02, 20a/04
serdār Kumandan, komutan.	s.-mez idi 26b/02
s.+ı cümle-i zümre-i enbiyā'-ı server-i subḫāne'l-lezī esrā 2b/07	s.-mezse 29b/01
[=1]	[=6]
ser-perde En yüksek bölüm, kısım. Krş. ser-ṭabaḳa.	sevāb Allah tarafından mükāfatlandırılan davranış.
s.+i 'izzet-maḳām 35b/07	ş. 14a/15
[=1]	ş.+dır 13b/08
serserī Başiboş gezen.	[=2]
s. 8b/04	sevgilü Bk. sevgülü.
[=1]	s.+dür 20a/12
ser-ṭabaḳa En yüksek, en baştaki kısım, bölüm. Krş. ser-perde.	[=1]
s. (vāşıl-ı ser-ṭabaḳa-ı āsumān) 6b/09	sevgülü Sevgi ve baḡlılık duyulan.
	s. 19b/06, 19b/11, 20a/01
	[=3]
	seyāḫat Yolculuk.
	s. ('āzim-i rāh-ı fezā-yı seyāḫat ol-) 5b/09

[=1]	şıfat Hal, suret, şekil.
seyf Kılıç.	ş.+ı 19a/05
s. (ehl-i seyf) 7a/12 Askeri sınıf, askerler.	ş.+ı mezkûre 30b/01
s. (şâhibü seyfi ve sinân) 2a/08	ş.+ımı 18b/12
[=2]	ş.+lardan 11b/12, 18b/11
seylâvî Bir at cinsi.	ş.+lar-ıla 18b/12
s.+cinsi 31b/07	[=6]
s.+dir 31b/14	şığa- Sıvamak, okşamak.
[=2]	s.-yîñ 21a/11
seyyid Efendi.	s.-yup 16b/09
s.+i 30b/06, 31b/14	[=2]
s.+i enâm 2b/03	şihhat Sağlık, afiyet.
[=3]	ş. (bi'ş-şihhati ve'l-âfiyeti)
sezâ-vâr Münasip.	6a/02
s. 3a/08	ş. 35a/07
[=1]	[=2]
şıcağ Isısı yüksek olan, soğuk karşıtı.	şıklet Ağırılık.
ş. 32a/09	ş.+i 32b/02
[=1]	[=1]
şıçra- Ayaklarla teperek bir anda hızla yukarı ve ileri atılmak.	şiyânet Koruma, sakınma.
ş.-ya 29b/11	ş. (hıfz ve şiyânet it-) 32a/01
[=1]	ş.+kıl- 2a/13
şidk Yürek temizliği.	[=2]
ş.+ıla 12b/10	şikiz Bk. sekiz.
[=1]	s.+inde 34b/09
	[=1]

sil- Bir şeyin tozunu veya kirini almak.	s.-ürlerken (siñirdürlerken) 12a/04
s.-iñ 16b/09	[=3]
s.-üp 24a/06	
[=2]	sipās Allah'a şükretme, dua etme.
silāh Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan silah.	s. (şükürü ve sipāsü sa'adet-esās ve tevḥid-libās) 1b/04
s. 7b/01	[=1]
[=1]	sipihr Gökler, sema.
silin- Aşınmak.	s. (reşk-i sipihr it-) 35b/04
s.-ir 34b/10	s.+i risālet 2b/10
s.-mege 34b/10	[=2]
[=2]	sipihr-iḥtirām Hürmet seması.
silsile Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu sıra, dizi.	s. (sulṭān-ı sipihr-iḥtirām) 3b/06
s. (intiḫām-ı silsile-i mevcūdāt) 3a/14	[=1]
[=1]	sipihr-irtifā' Göklerin yüksekliğinde olan.
sinān Mızrak, süngü.	s. (atebe-i felek-mertebe-i sipihr-irtifā' -ı şüc' ān) 6b/05
s. (sulṭān-ı şāhibü seyfi ve sinān) 2a/08	[=1]
[=1]	sīret Ahlak, tavır.
siñir Kas kirişi.	s.+i müstaḥsene 2a/12
s.+leri 29a/02, 30b/03	[=1]
[=2]	Sirḥān Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.
siñirt- Hazmetmek.	s. 10b/01
s.-dügi 12a/05	[=1]
s.-se 13b/12	siyādet Efendilik.

s.+it- 2a/15	ş.+dır 30a/04
[=1]	[=1]
siyāh Kara, beyaz karşıtı.	şon Bir şeyin bitimi, nihayeti.
s. 9b/05, 9b/12, 24b/11, 25a/08, 25b/11, 26a/14, 29b/08, 30b/09, 30b/11, 30b/12, 30b/13, 30b/14, 31a/15	ş. 20a/05
s.+a 25a/10	[=1]
[=14]	şoñra Daha ileri bir zamanda, müteakiben.
siyāset İdare etme, yönetme.	ş. 21b/14, 32b/05
s. (hıfzu ve hırāset ve zabtı ve siyāset it-) 7b/03	ş. (-dan şoñra) 9b/12
[=1]	ş. (-den şoñra) 2a/04
siz Çokluk ikinci kişi zamiri.	ş.'dan şoñra 19b/16, 25a/06, 30b/08, 30b/09, 31b/09, 32a/15
s. 11a/08, 11b/04, 11b/11, 24b/13, 33b/13, 33b/14	ş.'den şoñra 32a/08
s.+den 11a/09	[=11]
s.+e 11a/04, 11a/14, 33b/15	şor- Birine soru yönelterek yanıtını istemek, sual etmek.
s.+iñ 11a/07	ş. 22a/09
s.+iñ için 11b/03, 11b/10	ş.-arsan 22a/09
[=13]	[=2]
şol Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sol karşıtı.	şovuk Isının üşütecek kadar düşük olması.
ş. 30a/03, 30a/12	ş.+a (sovuğa tayan-) 30b/10
ş.+ı 26b/03	ş.+a (şovuğa ve açlığa ve susuzlığa ve balçığa ve taşta tayan-) 31a/01
[=3]	[=2]
şolak Hayvanlarda ve insanlarda sol tarafı güçlü olan.	şoy Irk.
	ş. 32a/01

[=1]	şubḥ Sabah.
söyle- Sözle anlatmak.	ş. 4a/08
s.-r misiñ 22a/08	ş.+u mesā 35b/12
s.-rem 22a/10	[=2]
[=2]	şula- Hayvana su vermek.
söz Bir düşünceyi anlatan kelime dizisi, kelâm, laf, lakırtı.	ş.-sa 13b/14
s.+leri 3b/13	[=1]
[=1]	şulaḥ Hayvanlara su vermek için kullanılan kap.
şu Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab.	ş. 32a/13
ş. 12b/07, 32a/07, 32a/08, 32a/09, 32b/05, 34a/03	[=1]
ş.+ve yem vir- 9b/01	şulehā Salih, iyi, günah işlemeyen kimseler.
ş.+ya 30a/02, 32b/05	ş.+dır 7b/06
ş.+y1 12a/15	[=1]
[=10]	sultān 1. Padişahların erkek ve kız çocukları ile anne ve eşlerine verilen unvan.
şu şıḡır1 Manda.	s. (Esmā Sultān) 6a/08
s.+na 28b/11, 29a/02	[=1]
[=2]	2. Belli bir alanda en üst düzeyde olanlar için kullanılan bir söz.
su 'āl Sorma.	s. (maḥrem-i sultān-ı risālet- penāh) 4a/01
s. 6b/11	s. (vāriş-i sultāni'l-mücāhidīn)
s.+eyle- 22a/12	35a/13
s.+it- 20b/06, 22a/07	
s.+olun- 12b/15, 21b/15	
[=6]	

s.+1 sultān-ı ğuzzāt-ı Müslimīn ol- 35a/14	s. (şovuğa ve açlığa ve susuzlığa ve balçığa ve taşā tayan-) 31a/01 [=1]
s.+1 sultān-ı şāhibü seyfi ve sinān 2a/07	şusuzluğ Bk. susuzluğ.
s.+1 sipihr-ihtirām 3b/06	ş.+a (şusuzluğa) 9b/09
s.+ıdır 30b/06	[=1]
[=6]	su'ūd Mübarek sayılan yıldızlar.
şumākī Baharat olarak kullanılan dövülmüş sepicisumağı meyvesi.	s. 5b/15
ş. 31b/08	[=1]
[=1]	şübüt Gerçekleşme, meydana çıkma.
şüre Kuran'ın her bir bölümü	ş. (müsellemü's-ş-şübüt) 5b/12
s. (fātiha-ı süre-i nübüvvet)	Doğruluğu herkesçe kabul edilmiş, su götürmez.
2b/02	[=1]
s.+si 12a/01	Südi Özel isim.
[=2]	s. 20a/12
şüret Biçim, görünüş, tarz.	[=1]
s. (irtisām-ı şüret-i kā'ināt)	sükkān Oturan, ikamet eden.
3a/13	s.+1 arzı ve felek 3a/05
s.+de 9b/14, 12a/06	[=1]
s.+i ḥasene 2a/11	Süleymān Süleyman Peygamber.
s.+iñ (ḥüsn-i şüret) 19a/06	s. 17a/05
[=5]	[=1]
şusız Susamış.	Süleymānī Süleyman Peygambere ait.
ş. 34a/02	s.+ye (bülend-i intimā-yı Süleymānī) 6b/01
[=1]	[=1]
susuzluğ Susuz olma durumu.	[=1]

sünen Bk. sünnet. s. 2a/14 [=1]	ş. (şafâ-bahş-ı şâh-ı nüşîn-i ıştıfâ) 2b/14 ş.+1 zamân u zemîn 3b/10 [=2]
sünnet Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gereken davranış ve sözleri. s.+dür 10b/04 s.+i Aḥmediyye 10b/04 s.+i seniyye-i Aḥmediyye 20a/03 s.+i seniyye-i Muḥammediyye ve ğazâ'ıyye 28a/06 [=4]	şâhân Şahlar, padişahlar. ş.+1 ḥarîm-i ilâh 3b/15 [=1]
sür- Binek hayvanlarına binip yol katetmek. s.-en 33a/02 [=1]	şâhâne Hükümdara yakışacak şekilde olan, mükemmel. ş.+lerinden (Memâlik-i Maḥrûsa-i Şâhâne) 5b/10 Osmanlı ülkesi. ş.+yi (cemî'-i taşmîmât-ı şâhâne) 5b/15 [=2]
sütün Ana direk, kolon. s. (cihâr sûtunu üstüvâr) 3b/04 [=1]	şâhid Tanık. ş. (âyîne-i şâhid-i fetḥ u zafer) 35b/06 [=1]
sürür-nişâr Sevinç saçan. s.+larında (zamân-ı ḥayât-ı sürür-nişâr) 27a/14 [=1]	Şâm Suriye'de bir şehir. ş.+1 Şerîf 27a/11, 27b/06, 28a/03 ş.+îñ 31b/13 [=4]
süvâr Ata binmiş, binici. s. (ḥayl-ı süvâr-ı şevket) 5b/09 [=1]	şâmile İçine alan, kaplayan. ş.+sinden (raḥmet-i 'âmme-i şâmile) 3a/07 [=1]
şâh Padişah.	

şa^r-1 maḥlūk Ön ayağında kıvrık tüyleri olan at. ş. 31a/07 [=1]	[=1]
şa^r-1 meftūl Kaba etlerinde kıvrık tüyler olan at. ş. 31a/08 [=1]	Şeci^r ān-ı ‘Asākır-i Dilāverān-ı Fārisān Osmanlıda sınırda bulunan muhafız askeri. ş. 2a/08 [=1]
şebīhu ṣṣ-ṣayr Kuşa benzeyen, kuş gibi. ş.+1 2a/11 [=1]	şedīd Şiddetli, çetin, zor. ş.+e (sefer-i ba ^r īd ve şedīd) 9a/14 [=1]
Şebīt bin ‘Urve Özel isim. ş.+niñ 17b/05 [=1]	şefi^r Şefaath eden, aracı olan. ş.+i rūz-ı maḥşer 2b/06 [=1]
şecā^r at Cesaret, yüreklilik. ş. (ma ^r rifet-i şecā ^r at) 4b/07 [=1]	şefkat Acıyarak, esirgeyerek sevmek. ş. (naẓar-ı şefkat) 6b/07 ş.+i ‘aliyye 5b/12 ş.+idici kı1- 18b/07 [=3]
Şeccā Hz. Muhammed’in atlarından birinin ismi. ş. 10b/02 [=1]	şeh Bk. şāh. ş.+i ḥākān u ḥān 35b/09 [=1]
Şecel Hz. Muhammed’in atlarından birinin ismi. ş. 10b/02 [=1]	şehen-şāh En büyük padişah, padişahlar padişahı. ş.+iñ (luṭf-ı şehen-şāh) 35b/13 [=1]
Şecer Ağaç. ş.+e 2b/13	şehen-şāhī Ulu padişahlık.

ş. (zāt-ı melek-simāt-ı cenāb-ı şehen-şāhī) 5b/08 [=1]	[=3]
şehīd Din veya yüksek bir ülkü uğruna canını veren kimse. ş. 14a/10 ş.+lerindendir 20b/01 ş.+ol- 26b/06 [=3]	şer'î Orta büyüklükteki arpa ağırlığında olan ölçü. ş. 20a/08 [=1]
şehin-şāhī Bk.şehen-şāhī. ş.+ye (hāzret-i şehin-şāhī) 6a/13 [=1]	şer'iat Dini kurallar. Krş. şer' . ş. (zīnet-efzā-yı şerī' at-ı peygamberī) 3a/15 ş.+ı ahkam 7b/09 [=2]
şemā'im Kokular. ş.+i ' anber-i yaqīn 3b/02 [=1]	şerīf Şerefli, mübarek, kutsal. ş. (hadīş-i şerīf) 19b/07 ş. (Kuds-i Şerīf) 23b/09 Kudüs. ş. (muḳteżā-yı şer' -i şerīf üzere) 7b/02 ş. (ṭaraf-ı bāhiri'ş-şerīf) 6b/12 ş.+de (hadīş-i şerīf) 13b/15, 20b/01, 33a/13, 33b/11, 34a/04 ş.+de (Şām-ı Şerīf) 28a/03 ş.+den (hadīş-i şerīf) 21b/07 ş.+e (Şām-ı Şerīf) 27a/11, 27b/06 ş.+i (hadīş-i şerīf) 24b/01 ş.+ler (hadīş-i şerīf) 17b/10, 20b/15 ş.+leri (murād-ı şerīfleri ol-) 18a/13 ş.+lerinden 27b/09
şer' Dini kurallar. Krş. şerī' at. ş. (levāmi' -i envār-ı şer' -i mübīn birle) 3a/02 ş. (muḳteżā-yı şer' -i şerīf üzere) 7b/02 ş.+i muṭahher 28a/10 [=3]	
şeref Manen büyüklük, yükseklik. ş.+i maḳdem-i meymenet-i tev'em-i seniyye 6a/03 ş.+ini 26b/14 ş.+iñ 19a/05	

[=18]	şeytân Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları kötülüğe yönelten cin, iblis.
şerîfe Bk. şerîf.	ş.+1 la ^c in 22a/12
ş. (ehadis-i şerife ile) 10a/03, 26b/14	[=1]
[=2]	Şifâ³-ı Şudûr Kitap ismi.
şer^c iyye Şeriata uygun.	ş.+da 12b/01, 15a/09, 22a/15, 26b/07
ş.+leri (hişşe-i şer ^c iyye) 8a/07	[=4]
[=1]	şikâl Üç ayağında sekil olan at.
şevk Şiddetli arzu.	ş. 26b/02, 26b/02
ş.+i çal- 14a/13	[=2]
[=1]	şikâyet Yakınma, sızlanma.
şevket Büyüklük, heybet.	ş.+it- 18a/08
ş. (hayl-ı süvâr-ı şevket) 5b/09	[=1]
ş. (kemâl-i şevket ve ^c azamet ve şalâbet ve heybet birle) 4b/14	şimdi Bk. imdi.
[=2]	ş. 27b/06
şevket-simât Büyüklük izi, nişanı.	[=1]
ş. (zât-ı şevket-simat) 9a/03	şimsîr Kılıç.
[=1]	ş.+i zer 35b/06
şevketlü Büyük, yüce.	[=1]
ş. 4b/15, 35a/08	şinik Tahıl için kullanılan sekiz kiloluk ölçek.
[=2]	ş. 32a/12
şey³ Nesne.	[=1]
ş. 22a/07	şol İşaret sıfatı, şu.
ş.+e 16b/13	ş. 11a/13, 12a/04, 25b/11
ş.+leriñ 28a/07	
[=3]	

- [=3]
- şöyle** Şunun gibi, şuna benzer.
- ş.+fehm olun- 17b/12
- [=1]
- şüc'ân** Cesurlar, yiğitler.
- ş.+ı ('atebe-i felek-mertebe-i sipihr-irtifâ' -ı şüc'ân) 6b/05
- [=1]
- şükür** Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık.
- ş.+den 13b/05
- ş.+ü ve sipäsü sa'âdet-esäs ve tevḥid-libäs 1b/04
- [=2]
- şürb** İçme.
- ş.+ü ab-ı ḥayât için 9a/12
- [=1]
- tā** Kadar, dek, değin.
- t. 8b/04, 11b/04, 25b/03, 32b/07
- [=4]
- ta'ālā** "Yüksek olsun" manasına gelip Allah adıyla birlikte kullanılan bir söz.
- t. 23a/09, 33b/07
- t. (Allāh subḥāne ve ta'ālā) 11b/10
- t. (Allāh ta'ālā) 11b/03
- t. (Ḥaḳ ta'ālā) 11b/01, 12a/02, 13b/14, 21a/13
- t. (Ḥaḳ ta'ālā ḥaziretleri) 9a/06, 10a/01, 10b/14
- t.+niñ (Allāhu ta'ālā) 33b/09
- t.+niñ (Ḥaḳ ta'ālā) 11a/07, 14b/01, 14b/06, 21a/02
- [=16]
- ṭā'at** Allah'ın emirlerini yerine getirme.
- t.+e 7b/10
- t.+im 18b/01
- [=2]
- ṭabī'ī** Olağan, alışılmış.
- t. ('ömrü ṭabī'ī) 35a/10
- [=1]
- tābi'in** Hz. Muhammed'i görmüş olanları görüp, onlardan hadis dinleyenler.
- t.+iñ 20a/15
- [=1]
- ta'bir** İfade, anlatma.
- t.+i 10a/09
- [=1]
- ta'birāt** İfadeler, tabirler.
- t. 28b/02
- t.+ı mezkûre ile berāber bulun- 29a/08
- [=2]

tācīdārī Taç giyen, padişah.	[=1]		
t.+lerini (haziret-i tācīdārī) 9a/03		Tahrīrāt-ı Mühimme Oḡası Meclis-i	
[=1]		Vâlâ'nın bir dairesi.	
tafşīl uzun uzadıya anlatma, açıklama.		t. 6a/11	
t.+den 34a/05	[=1]		
[=1]		taht Hükümdarların oturduğu koltuk.	
taḡammül Dayanma, katlanma.		t.+ıñı 35b/04	
t.+i 32a/12	[=1]		
t.+it- 9a/14, 9b/09, 32b/09		tā'ife Bölük, takım, fırka.	
[=4]		t.+i cin idi 21b/15	
taḡarrī Arama, araştırma.		t.+i feres 17a/03	
t.+olun- 8b/15		t.+niñ 8a/07, 26b/09	
t.+sinde iken 4b/13		[=4]	
[=2]		taḡdīm Küçüğün büyüğe bir şey	
tāhirāt Temiz olanlar.		vermesi, sunma.	
t. (zevcāt-ı tāhirātü ve aḡfād)		t.+e 4b/12	
3a/12		t.+kılınmış ol- 6b/06	
[=1]		t.+ve isrā kılın- 6b/13	
taḡkīkan Hakikaten, gerçekten.		[=3]	
t. 15b/04, 23a/03		taḡdīr Değerini anlama.	
[=2]		t.+ce 20a/02	
taḡmīd Hamdetme, şükretme.		t.+de 19a/02	
t. (tesbīḡ ve taḡmīd ve tekbīr ve		[=2]	
temcīd it-) 18b/13		taḡrīb Vesile, bahane.	
[=1]		t. 32b/13	
taḡmīn Aşağı yukarı bir fikir söyleme.		[=1]	
t.+ve firāset ile 35a/02		taḡviyet Kuvvetlendirme.	

	t.+it- 21a/01 [=1]	Ṭarf Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi. ṭ. 10a/14 [=1]
ta' līm	1. Öğretme. t.+it- 2a/05, 23a/02 2. Uygulamalı olarak yapılan askerlik eğitimi. t.+üzere ol- 7a/14 [=3]	tārīḥ Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz. t.+ile 35b/14 [=1]
tamām	1. Tam, eksiksiz. t. 3b/05, 34a/15, t.+kıl- 35b/01 2. Bitme, bitirme, son. t.+eyle- 28a/04 [=4]	tariy Taze, körpe. t. (mānend-i verd-i tariy) 3a/15 [=1]
		taşdıḳ Doğrulama, kabul etme. t.+it- 12a/14 [=1]
ṭaraf	1. Yan, yön. ṭ.+dan 7b/04 ṭ.+ında 31a/04, 31a/11 ṭ.+ından 31a/14, 31a/14 [=5] 2. Kişi, kurum, makam. ṭ.+ı bāhiri'ş-şerīf 6b/12 [=1]	taşmīmāt Tasarlanan, yapılması kararlaştırılan. t. (cemī ^c -i taşmīmāt-ı şāhāne) 5b/14 t.+ı mülük-āne 9a/04 [=2]
Ṭarb	Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi. ṭ. 10a/14 [=1]	taşrīḥ Açıkça bildirme. t.+olın- 15a/08 [=1]
		taşvīr Suretini yapma. t.+ve teşhīr it- 2a/12 [=1]

<p>taş Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.</p> <p>t. 21b/10, 21b/13</p> <p>t.+a (şovuğa ve açlığa ve susuzlığa ve balçığa ve taşta tayan-) 31a/01</p> <p>[=3]</p>	<p>[=2]</p> <p>t.-şovuğa tayan- 30b/10</p> <p>t.-şovuğa ve açlığa ve susuzlığa ve balçığa ve taşta tayan- 31a/02</p> <p>[=2]</p>
<p>taşra Dış kısım.</p> <p>t.+sında 31a/15</p> <p>[=1]</p>	<p>ta'yîn Ayırma, ayrılma.</p> <p>t.+it- 7a/12</p> <p>t.+olın- 7a/07, 7a/08, 7a/09, 7a/10</p> <p>t.+olun- 8a/09</p> <p>[=6]</p>
<p>tavşif Vasıflandırma, niteleme.</p> <p>t.+it- 18b/12</p> <p>[=1]</p>	<p>tayyibe İyi, güzel, hoş.</p> <p>t.+leri (enfās-ı tayyibe) 3b/01</p> <p>[=1]</p>
<p>tavşan Tavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, postundan yararlanan bir memeli türü.</p> <p>t.+ı 10a/06</p> <p>[=1]</p>	<p>tāze Körpe.</p> <p>t. 4a/13</p> <p>t.+kıl- 35b/04</p> <p>[=2]</p>
<p>tay At yavrusu.</p> <p>t. 34a/11</p> <p>[=1]</p>	<p>tāze-ter Çok taze.</p> <p>t. 35b/03</p> <p>[=1]</p>
<p>tayan- Güç bir duruma katlanmak, tahammül etmek.</p> <p>t.-maz 31a/02</p> <p>t.-ur 30b/10</p>	<p>ta'zīm Saygı gösterme, ikram etme.</p> <p>t. (bu deñlü ta'zīm ve tekrīm ve luţuf ve ihşānlar olun-) 12b/11</p> <p>[=1]</p>
	<p>tebe'a Hükümdarın idaresi altındaki halk, tabi olanlar.</p>

t. 8b/13	tekāpū Telaşla araştırma.
t. (istiqlā' -ı aḥvāl-i tebe' ahu ve ra' iyyet) 5b/06	t. 4b/07
[=2]	[=1]
tecrūbe Deneme, sınama.	tekbīr Allah' ı ululama.
t.+içün 9b/10	t. (tesbīḥ ve taḥmīd ve tekbīr ve temcīd it-) 18b/13
[=1]	[=1]
tedbīr Koruma, sakınma.	tekerlen- Yuvarlanıp düşmek.
t.+i 32a/03	t.-ür 31b/02
t.+lerin 7a/02, 32a/03	[=1]
[=3]	teklif Yapılması için birinden bir şey isteme.
tefehḥüm Anlama, farkına varma.	t.+leriniñ 33b/07
t.+olun- 12a/08	[=1]
[=1]	tekrār-be-tekrār Birçok kez.
tefhīm Anlatma.	t.+buyur- 17b/14
t. 2a/04	[=1]
[=1]	tekrīm Saygı gösterme, ikram.
tefsīr Kuran' ın mana bakımından izahı.	t. (ta' zīm ve tekrīm ve luṭuf ve iḥsānlar olun-) 12b/11
t.+i 15b/15	[=1]
t.+inde 14b/13	teksīr Çoğaltma.
t.+ini 21a/06	t. 28a/10
t.+it- 14b/04	[=1]
[=4]	te' lif Kitap yazma.
teftiṣ Denetleme.	t.+it- 29a/14
t.+i aḥvāl-i ' ibād buyur- 5b/11	[=1]
[=1]	

temāšā Gezme, dolaşma.

t.+yı mülkü ve millet 5b/06

[=1]

temcīd İlk defa Bilal-i Habeşî tarafından sabah ezanı vaktinden önce mescitte belli makamlarla söylenen ilahi.

t. 27a/10, 27a/13

t. (ezān ve temcīd oku-) 27a/07

t. (ķırāʾat-i ezān ve temcīd it-) 27a/08

t. (tesbīh ve taḥmīd ve tekbīr ve temcīd it-) 18b/14

[=5]

temhīd Düzenleme.

t.+i 2a/01

[=1]

Temīm Bk Temīm.

t. (Yā Temīm) 23a/15

[=1]

Temīm-i Dārī Özel isim.

t. 23a/12, 23b/09

[=2]

temīz Kirli ve pis olmayan, arı.

t. (ġāyet pāk ve temīz ve ķurī tūt-) 32a/04

[=1]

temmet “Bitti, nihayete erdi” anlamında kitapların sonuna konan bir söz.

t. 35a/15

[=1]

tenzīh Kusur ve kabahat kondurmama.

t. 18b/11

t.+it- 11b/13

[=2]

ter Taze.

t.+e (naḥl-i ter) 4a/03

[=1]

terāzūlan- Sağa sola sallanmak.

t.-up 29b/10

[=1]

terbiyyet Besleyip büyütme.

t. 2a/13

[=1]

terġībāt İstekler.

t.+ı lāzıma 8b/11

[=1]

terk Bırakma, ayrılma.

t.+it- 27a/12, 27b/05

[=2]

ters Hayvan pisliġi.

t.+leri 13b/10, 13b/12

[=2]

tertīb Düzene koyma, düzenleme.	t.+ı 29a/08
t.+i fā'ik 2a/01	[=1]
t.+it- 6b/12	teşrif Şeref verme, şerefendirme.
[=2]	t. 6a/03
tesbīh Allah'ı ululama.	t.+buyur- 27a/03
t. tesbīh ve eksik şifâtlardan	[=2]
tenzih ve kemâl şifâtlar-ıla zāt	teşvik Gayrete getirme, isteklendirme.
ve şifâtımı tavşif it- 18b/11	t.+it- 7b/11
t.+ve taḥmīd ve tekbīr ve temcīd	[=1]
it- 18b/13	teşvikāt Şevke getirmeler,
[=2]	isteklendirmeler.
teşhīr Zapt etmek, ele geçirmek.	t. 8b/11
t. (taşvīr ve teşhīr it-) 2a/12	[=1]
t.+ve muṭī ^c ve münkād eyle-	teşyīd Yükseltme, sağlamlaştırma.
11b/13	t.+buyur- 2a/02
[=2]	[=1]
tesmiye Ad koyma, isim verme.	tetebbu^c İnceleme, tetkik.
t.+it- 10a/12, 10b/03, 17a/04	t.+kılın- 4b/08
[=3]	[=1]
tesviye Neticeye bağlama,	teveccüh Yönelme, çevrilme.
sonuçlandırma.	t. 28a/02
t.+i icābāt 9a/01	[=1]
[=1]	tev'em Benzer, benzeyen.
teşbīh Benzerlik.	t. (şeref-i maḳdem-i meymenet-i
t. 28b/10	tev'em-i seniyyeleri-le) 6a/04
[=1]	[=1]
teşbīhāt Benzerlikler.	tevfīk Allah'ın yardımına kavuşma.

t. (de‘ā‘im-i kavā‘im-i tevfiķ-i refiķ) 3a/01	[=3]
[=1]	
tevḥīd Allah’ın birliğine inanma.	tırnaķlı Tırnağı olan.
t.+iñi (kelime-i tevḥīd) 28a/08	ṭ. 28b/05, 29a/07
“Lâ ilâhe illâllah” sözü.	[=2]
[=1]	
tevḥīd-libās Tevhit veren, iman veren.	ticāret Ürün, mal vb. alım satımı.
t. (şükürü ve sipāsü sa‘ādet-esās ve tevḥīd-libās) 1b/04	t.+içün 7a/09, 8a/08
[=1]	[=2]
te‘yīd 1. Sağlamaştırma.	tīmār Binek hayvanların kıllarını ve derisini temizleme.
t. 3a/02	t. (muḥkem tīmār it-) 32a/10
2. Doğru çıkarma, destekleme.	[=1]
t. (mazḥar-ı te‘yīd-i Rabbi‘l-‘ālemīn) 35a/13	tīz Tez, çabucak. Krş. tīzcek.
[=2]	t. 32b/03
teymūr Demir.	[=1]
t.+i 34b/13	tīzcek Çarçabuk, derhal. Krş. tīz.
[=1]	t. 29b/09, 31b/06, 32a/14
tıbķ Tıpkı, aynı.	[=3]
ṭ.+ıdır 17b/04	toğrı Gerçek, yalan olmayan, doğru.
[=1]	ṭ.+sını 22a/08
tırnaķ Toynak.	ṭ.+sıñ 22a/09
ṭ.+ı 29a/07	[=2]
ṭ.+ı (tırnağı) 30b/12	toķun- Değmek, temas etmek.
ṭ.+ları 31b/04	ṭ.-acaķ 31a/06
	[=1]
	toķuz Sekizden sonra gelen sayı.
	ṭ.+ı(ı) 18a/10

<p>.+unda 34b/09</p> <p>[=2]</p> <p>okuzuncu Sırada sekizinciden sonra gelen.</p> <p>. 9b/06</p> <p>[=1]</p> <p>olaşık Karışık, çapraşık.</p> <p>. 29b/13</p> <p>[=1]</p> <p>oldur- Dolu duruma getirmek.</p> <p>.-am 19a/12</p> <p>[=1]</p> <p>olu İçi boş olmayan, dolmuş, pür.</p> <p>. 29b/07</p> <p>[=1]</p> <p>orba Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, küçük eşyaları taşımakta kullanılan bir araç.</p> <p>.+sın 23b/15, 24a/02</p> <p>.+sını 23b/13</p> <p>[=3]</p> <p>orı Gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi koyu renkli olan, yağız at.</p> <p>. 9b/07, 9b/07, 9b/12, 24b/11, 30b/07, 30b/08</p> <p>[=6]</p> <p>oru Bk. orı.</p>	<p>.+sı 30b/06</p> <p>[=1]</p> <p>uğra Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları işaret.</p> <p>.+ı ğarrā-yı raħmete'l-li'l- ālemīn 3a/04</p> <p>[=1]</p> <p>uħfe Hediye, armağan.</p> <p>t.+i cemīle 6b/03</p> <p>[=1]</p> <p>ur- Hareketsiz olmak.</p> <p>.-ur 9b/08</p> <p>.-ur idi 23b/12</p> <p>.-urlar idi 23a/14</p> <p>[=3]</p> <p>.-ayağ üzere ur- 9b/08</p> <p>[=1]</p> <p>urāb Toprak.</p> <p>t.+dan 9a/08</p> <p>[=1]</p> <p>urb Turpgillerden, çiçekleri beyaz, sarı, mor renkli bir bitki.</p> <p>. 29a/07</p> <p>[=1]</p> <p>urdur- Durmasını sağlamak.</p> <p>.-mayup 32a/11</p> <p>[=1]</p>
--	---

tureyfi Bir at cinsi.	.-oruc ut- 16a/11
t. 31b/10	.-ar ^c a ut- 22a/03
[=1]	.-uursuz ut- 31a/09
uru Yollar.	.-yuaru ut- 26b/09
t. 8b/13	[=10]
[=1]	tfeng Sava ve avda kullanılan uzun namlulu ateli silah.
ut- 1. Herhangi bir durumda kalmasını salamak.	t.+at- 7b/01
.-alar 32a/04	[=1]
.-up 16a/11, 26b/09, 26b/11	tken- Bitmek, sona ermek.
[=4]	t.-mez 35b/01
2. Davranmak.	[=1]
.-ar 23a/11	Trk Trke.
.-arsa 23a/11	t. 28b/02
[=2]	[=1]
3. Kabul etmek, saymak.	Trkmen Irak, İnan ve Trkmenistan'da yaayan Ouz boyuna mensup Trkler.
.-arlar 31a/09, 31a/10, 31a/13	t.+i 31b/12
[=3]	[=1]
3. Hastalıa yakalanmak.	tvn Gu, takat.
.-maz 22a/03	t. (Pdih-ı İskender-i tvn)
[=1]	5b/05
.-aaı ut- 26b/11	[=1]
.-gayet ey ut- 31a/10	ty İnan ve hayvan derisi zerinde bulunan ince, kısa, yumuak ve sık uzantılar.
.-gayet pek ve temiz ve urı ut- 32a/04	t.+leri 31a/06, 31a/07, 31a/09
.-gayet uurlu ut- 31a/13	
.-r ut- 23a/11, 23a/11	

t.+üñ 10a/05	[=1]
[=4]	ufaq Boyutları normalden küçük olan.
u Bk. ve.	u. 29b/04
u. 3b/10, 8b/14, 35b/06, 35b/09, 35b/11, 35b/12, 35b/13	[=1]
[=7]	uğra- Yola devam etmek üzere bir yerde kısa bir süre kalmak.
‘Ubbād bin Şābit Özel isim.	u.-yup 13b/14
‘u. 15a/09	[=1]
[=1]	uğurlu İyilik getirdiğine inanılan, kutlu, mübarek.
‘Ubbe bin ‘Āmir Özel isim.	u. 13b/07
‘u. 25a/12	u. (ğāyet uğurlu (13) tut-) 31a/12
[=1]	u.+sı 31a/13
ūbr İnilti, ağlama.	[=3]
ū.+1 bülbül 4a/07	uğursuz Kötülük getirdiğine inanılan, meymenetsiz.
[=1]	u.+tut- 31a/08
‘ubūdiyyet Aşırı bağlılık.	[=1]
‘u. (‘arz-ı ‘ubūdiyyet) 6a/14	‘uḳalā Akıllılar, akıl sahipleri.
Bağlılık bildirme.	‘u. 7b/05
[=1]	[=1]
uç- Kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak.	‘ulemā Âlimler, bilginler.
u.-ar ḳıl- 18b/08	‘u. 7b/05, 21a/01, 33a/08
[=1]	‘u.+1 ‘ulemā’-ı Ḳur’ān-ı
uçur- Uçma işini yaptırmak.	‘Azīmü’ş-şān 2a/06
u.-ur 20b/14	‘u.+y1 dīn 33a/15
	‘u.+y1 İslām 7a/06

[=6]	'Utbe bin 'Abdu'l-lāh Es-Selmā Özel isim.
ulu Çok büyük, yüce.	'u.+dan 24b/03
u.+larından 17b/11, 19b/08, 20a/15	[=1]
[=3]	uyu- Uyku durumunda olmak.
um- Bir şeyin olmasını istemek.	u.-rken 15b/04
u.-ar 35b/13	[=1]
[=1]	uzun 1. İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı.
'unşır Bir bütünden ayrılıp ayrı bir parça meydana getiren kısım.	u. 28b/07, 29b/05, 30b/12, 31b/08
'u.+ında 9a/10	u. (güzel ve heybetlü ve uzun boylu ve hoş āvāzlu ol-) 29a/11
[=1]	u. (ince ve uzun ol-) 30b/04
unut- Aklında kalmamak, hatırlamamak.	u. (mülāyim ve ince uzun ol-) 28b/13
u.-maz 13b/05	u.+ol- 28b/15, 29a/01, 29a/06
[=1]	[=10]
ur- Koymak.	2. Başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman olan, çok süren.
u.-an 33a/03	u. 32a/06
[=1]	[=1]
u.-yük ur- 33a/03	
[=1]	ü Bk. ve.
'Urve Özel isim.	ü. 2b/13, 4a/03, 4a/04, 4a/14, 7a/01, 7a/13, 8b/04, 10a/07, 35b/02, 35b/08
'u. (Hāziret-i 'Urve) 17b/07	[=10]
[=1]	
'Urve ibn-i Ebi'l-Ca'd Özel isim.	
'u. 17b/03	
[=1]	üç İki den sonra gelen sayının adı.

ü. 6b/11, 9b/02, 10b/06, 13a/15,
13a/15, 13b/01, 22b/15, 23a/03,
28b/10, 28b/10, 28b/11, 28b/11,
32a/10, 32b/10, 34b/02

ü. (yigirmi üç) 10a/11, 28b/02

ü.+ün 28b/12, 28b/15, 29a/03,
29a/05

[=21]

üçüncü Sıralamada ikinciden sonra
gelen.

ü. 8a/08

ü.+si 7a/09, 28b/14, 29a/01,
29a/04, 29a/07

[=6]

ümmet Bir peygambere bağlanıp inanan
cemaat.

ü.+i merhūme 28a/04, 28a/10
Müslümanlar.

ü.+imiñ 27b/10, 27b/14

[=4]

ünās Halk, insanlar.

ü. (hālīḳ-ı cinnü ve ünās) 1b/06

[=1]

ürkek Korkuya çabuk kapılan.

ü.+ol- 30a/11

[=1]

üslüb Biçim, usul.

ü.+da 2a/03

ü.+u menī^c 1b/11 Erişilmez
biçim, şekil.

[=2]

üst Bir şeyin yukarı olan tarafı.

ü. 25a/05

ü.+i 25b/12

ü.+üne 32a/14

[=3]

üstüvār Sağlam, dayanıklı, güvenilir.

ü.+lardur (cihār sütünü üstüvār)
3b/04

[=1]

üzengi Eyerin iki yanında asılı bulunan
ve hayvana binildiğinde
ayakların basılmasına yarayan,
altı düz demir halka.

ü. 32a/15

ü.+leri 32b/02

ü.+si 32a/15

ü.+ye 32a/13

[=4]

üzere 1. Olduğu biçimde, şekilde.

ü. 1b/10, 1b/11, 2a/01, 2a/02,
7b/02, 7b/12, 29b/02

ü. (-dığı üzere) 9a/06

ü. (selāmet üzere ol-) 25b/04

ü. (ziyāde himāyet ve ri^cāyet
üzere ol-) 34a/06

[=10]	v.+ol- 7a/13
2. Üzerine, üstüne.	[=5]
ü. 2a/10	va'd Söz verme.
ü. (ayağ üzere тұr-) 9b/08	v.+ini 12a/13
ü. (üzre) 35b/10	[=1]
[=3]	vaqit 1. Zaman.
3. Amacıyla.	v. 19a/10, 22b/09, 30a/10
ü. 7a/14	[=3]
[=1]	Öyleyse.
üzeri 1. Varlık, kimlik.	v. 11b/11
ü.+mde 27b/05	[=1]
ü.+ndedir 19b/05	vālā Çok fazla, ziyade.
ü.+ne 6b/12, 7a/13, 07b/06, 16b/07, 21b/01	v. (ālā-yı vālā-yı bī-hem-tā) 5b/07 Eşi benzeri görülmemiş bahşişler.
[=7]	[=1]
2. Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.	var Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.
ü.+nde 18b/10	v. 23b/03
ü.+nde idi 26b/06	v. (gün var iken) 32a/07
ü.+ne 13b/13	v.+dır 13b/01, 27b/12
[=4]	v.+duğı 20a/11
vācib İslamda yapılması gerekli olan, farz derecesine yakın bulunan.	v.+dur 8a/08
v. 4b/06	v.+idi 17b/06
v. (du' ā-yı vācibü'l-edā) 6a/13	v.+ise 32a/13
v. (lāzım ve vācib ol-) 7b/06	[=8]
v.+dir 21b/02	var- Erişmek, ulaşmak, vasıl olmak.

v.-dığı gibi 35a/05	vāziha Açık, meydanda.
v.-ınca 30b/14, 34b/02	v.+dan 5b/13
[=3]	[=1]
vārid Gelen, erişen, rivayet edilen.	ve İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.
v.+ol- 4b/09, 6b/14, 11a/12, 14a/01, 16a/14, 17a/02, 17b/10, 20a/06, 20b/03, 20b/15, 24b/04	v. 1b/02, 1b/02, 1b/02, 1b/03, 1b/03, 1b/03, 1b/04, 1b/04, 1b/05, 1b/05, 1b/06, 1b/06, 1b/07, 1b/07, 1b/07, 1b/07, 1b/07, 1b/08, 1b/08, 1b/09, 1b/10, 1b/11, 2a/01, 2a/03, 2a/04, 2a/05, 2a/07, 2a/08, 2a/08, 2a/09, 2a/10, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/12, 2a/13, 2a/13, 2a/13, 2a/14, 2a/14, 2a/15, 2b/02, 2b/02, 2b/03, 2b/04, 2b/09, 2b/15, 3a/02, 3a/04, 3a/06, 3a/06, 3a/06, 3a/06, 3a/06, 3a/07, 3a/08, 3a/08, 3a/10, 3a/10, 3a/11, 3a/11, 3a/12, 3a/12, 3a/13, 3b/01, 3b/02, 3b/09, 4b/03, 4b/04, 4b/06, 4b/07, 4b/08, 4b/09, 4b/10, 4b/10, 4b/11, 4b/15, 4b/15, 4b/15, 5b/06, 5b/06, 5b/06, 5b/09, 5b/12, 5b/15, 5b/15, 6a/01, 6a/03, 6a/05, 6a/05, 6a/09, 6a/09, 6a/12, 6a/15, 6b/03, 6b/03, 6b/04, 6b/09, 6b/10, 6b/11, 6b/11, 6b/13, 6b/14, 6b/15, 6b/15,
[=11]	
vāriş Mirasçı, kendisine miras düşen.	
v.+i saltanat-ı Muḥammedī 5a/01	
v.+i sulṭāni'l-müçāhidīn 35a/12	
[=2]	
vaşf Nitelik, hal, sıfat.	
v.+ı 35b/01	
[=1]	
vāşıl Ulaşma, birleşme.	
v.+ı ser-ṭabaḳa-ı āsumān 6b/09	
[=1]	
vāsiṭāt Tayın önde çıkan iki dışından sonra onların yanında çıkan dört dişi.	
v. 34a/14	
[=1]	
vāye-mend Kısımetli, nasipli.	
v.+i ferihā-ı nā-maḥşūr buyurıl- 6a/05	
[=1]	

7a/03, 7a/08, 7a/09, 7a/11,
7a/14, 7a/15, 7a/15, 7b/01,
7b/01, 7b/02, 7b/03, 7b/03,
7b/03, 7b/04, 7b/05, 7b/05,
7b/06, 7b/06, 7b/07, 7b/07,
7b/10, 7b/10, 7b/11, 7b/12,
7b/13, 8a/01, 8a/06, 8a/06,
8a/08, 8a/14, 8a/14, 8a/14,
8b/01, 8b/11, 8b/13, 8b/13,
8b/13, 8b/13, 8b/13, 8b/14,
9a/01, 9a/04, 9a/07, 9a/07,
9a/07, 9a/10, 9a/11, 9a/14,
9b/01, 9b/09, 9b/10, 9b/15,
10a/02, 10a/03, 10a/03, 10a/04,
10a/05, 10a/06, 10a/06, 10a/07,
10a/08, 10a/09, 10b/04, 10b/05,
10b/12, 11a/05, 11a/07, 11a/09,
11a/13, 11a/15, 11b/03, 11b/05,
11b/10, 11b/10, 11b/13, 11b/14,
11b/15, 12a/07, 12a/08, 12a/13,
12a/15, 12a/15, 12a/15, 12b/07,
12b/08, 12b/08, 12b/08, 12b/09,
12b/11, 12b/11, 12b/12, 12b/12,
12b/12, 13b/02, 13b/03, 13b/05,
13b/05, 13b/07, 13b/07, 13b/08,
13b/08, 13b/08, 13b/10, 13b/11,
13b/11, 13b/11, 13b/12, 13b/13,
13b/13, 13b/15, 14a/05, 14a/05,
14a/12, 14a/13, 14a/15, 14b/09,
14b/09, 14b/10, 14b/11, 14b/12,
15a/01, 15a/02, 15a/05, 15a/05,
15a/06, 15a/06, 15a/09, 15a/10,
15b/06, 15b/13, 16a/02, 16a/08,
16a/09, 16a/10, 16a/12, 16a/13,
16a/14, 16b/05, 16b/07, 16b/08,
16b/09, 16b/09, 16b/11, 16b/15,
17a/01, 17a/14, 17a/14, 17a/15,
17b/05, 17b/07, 17b/07, 17b/11,
17b/15, 17b/15, 18a/01, 18a/02,
18a/03, 18a/03, 18a/03, 18a/04,
18a/04, 18a/05, 18a/05, 18a/15,
18b/01, 18b/02, 18b/04, 18b/04,
18b/04, 18b/06, 18b/06, 18b/07,
18b/07, 18b/09, 18b/11, 18b/11,
18b/12, 18b/13, 18b/13, 18b/14,
18b/15, 19a/01, 19a/05, 19a/06,
19a/06, 19a/09, 19a/12, 19a/12,
19a/13, 19b/06, 19b/08, 19b/12,
20a/02, 20a/03, 20a/04, 20a/05,
20a/09, 20a/15, 20b/01, 20b/01,
20b/03, 20b/14, 21a/01, 21a/06,
21a/07, 21a/11, 21b/02, 22a/02,
22a/14, 23a/14, 23b/07, 23b/12,
24a/02, 24a/09, 24b/02, 24b/03,
24b/05, 24b/06, 24b/07, 24b/07,
24b/12, 24b/14, 25a/05, 25a/05,
25a/07, 25a/10, 25a/12, 25b/04,
25b/12, 25b/14, 26a/02, 26a/02,
26a/02, 26a/09, 26a/13, 26a/13,
26b/03, 26b/10, 26b/11, 26b/12,
26b/13, 26b/14, 26b/15, 27a/02,
27a/07, 27a/08, 27a/10, 27a/13,
27b/04, 27b/12, 28a/02, 28a/02,
28a/06, 28a/08, 28a/10, 28a/11,
28a/11, 28a/11, 28a/11, 28b/13,
29a/02, 29a/03, 29a/07, 29a/09,
29a/10, 29a/11, 29a/11, 29b/03,
29b/04, 29b/04, 29b/05, 29b/05,

29b/06, 29b/06, 29b/06, 29b/06,
29b/07, 29b/07, 29b/07, 29b/08,
29b/08, 29b/09, 29b/09, 29b/11,
29b/11, 29b/12, 29b/12, 29b/13,
29b/15, 29b/15, 29b/15, 30a/02,
30a/02, 30a/04, 30a/04, 30a/04,
30a/05, 30a/06, 30a/06, 30a/07,
30a/08, 30a/08, 30a/09, 30a/10,
30a/11, 30a/11, 30a/12, 30a/13,
30b/02, 30b/03, 30b/04, 30b/04,
30b/04, 30b/04, 30b/06, 30b/09,
30b/11, 30b/11, 30b/12, 30b/12,
30b/13, 30b/13, 30b/15, 30b/15,
30b/15, 31a/01, 31a/01, 31a/01,
31a/01, 31a/02, 31a/03, 31a/04,
31a/04, 31a/05, 31a/07, 31a/10,
31a/11, 31a/12, 31a/13, 31a/14,
31a/14, 31a/15, 31b/01, 31b/03,
31b/04, 31b/05, 31b/06, 31b/07,
31b/07, 31b/08, 31b/08, 31b/09,
31b/10, 31b/10, 31b/10, 31b/10,
31b/10, 31b/11, 31b/11, 31b/11,
31b/11, 31b/11, 31b/12, 31b/12,
31b/12, 31b/12, 31b/12, 31b/13,
31b/13, 31b/13, 31b/13, 32a/01,
32a/03, 32a/04, 32a/04, 32a/04,
32a/05, 32a/05, 32a/06, 32a/06,
32a/07, 32a/08, 32a/09, 32a/09,
32a/09, 32a/10, 32a/10, 32a/11,
32a/13, 32b/03, 32b/04, 32b/04,
32b/05, 32b/05, 32b/05, 32b/07,
32b/07, 32b/08, 32b/09, 32b/11,
32b/13, 33a/03, 33a/05, 33a/07,
33a/07, 33a/09, 33a/15, 33b/01,

33b/02, 33b/02, 33b/11, 33b/14,
34a/02, 34a/06, 34a/07, 34a/07,
34a/10, 34a/11, 34b/03, 34b/07,
34b/10, 34b/13, 35a/02, 35a/03,
35a/03, 35a/06, 35a/07, 35a/07,
35a/08, 35a/11, 35a/12

[=535]

vebāl Günah.

v.+e gir- 33a/04

[=1]

vech 1. Sebep.

v.+i 16b/13

v.+ile 6b/09

[=2]

2. Üslup, tarz.

v.+ile 9a/01

[=1]

vedūd Çok şefkatli.

v. (Cenāb-ı Hıyy-ı Vedūd)
5b/14 Allah.

v. (Hızret-i Hıyy-ı Vedūd)
19a/14 Allah.

[=2]

vefā' Sözünde durma, sözünü yerine
getirme.

v. (çerāğ-ı efrüz-ı encümen-i
vefā') 2b/09

v. (gevher-i baħr-ı vefā) 3b/11

v. (ğonca-ı gülzâr-ı vefâ) 3b/14	v.-en 11a/04, 16a/13
[=3]	v.-esüz 35b/01
velâ Efendisinin, azad ettiği köle ile münasebeti.	v.-ilür 14a/10
v.+sı (hâk-ı velâsı ol-) 27b/05	v.-ir 15b/11
[=1]	v.-medin 23b/01
ve'l-hâsıl Kısaca, sözün kıyası.	v.-medügüme 23b/03
v. 15b/15, 17b/09	v.-megiñ 15b/11
[=2]	v.-mek 32a/07, 32b/03
Verd 1. Taze, körpe, yumuşak.	v.-mek için 23a/13
v. (mânend-i verd-i tariy) 3a/15	v.-mekle 34a/03
[=1]	v.-meyeler 32a/14, 32b/05
2. Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.	v.-mez idi 2b/13
v. 10a/14	v.-se 15b/09
[=1]	v.-ülür 11a/14
vesîle Fırsat.	v.-üp 9b/02, 18a/10, 22a/04
v. 4b/13	[=28]
[=1]	2. Satın almak.
vir- 1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek.	v.-diñ 20a/10
v.-diler 24a/04	[=1]
v.-dügünün 15b/10	3. Herhangi bir duruma sokmak.
v.-e 32a/08	v.-en 22a/11
v.-eler 32a/07, 32a/12, 32a/12, 32a/13, 32b/06	v.-ür 33a/08
	[=2]
	4. Bağışlamak.
	v.-mege 4a/09
	[=1]

v.-üp 4a/13	[=2]
5. Nefesini çıkartmak.	yā 1. Veya, yahut. Krş. yāhud.
v.-dügi 12a/06	y. 14a/13, 22a/13, 24b/11,
[=1]	24b/11
6. Yaymak.	y.+da 13b/09
v.-ürler 12a/04	2. “Ey, hey” anlamında bir
[=]	seslenme sözü.
v.-āvāz vir- 12a/04	y.+‘ Abdu’r-Raḥmān 20b/11
v.-cān vir- 4a/09, 4a/13	y.+Ādem 19a/15, 19b/04
v.-emsālīñ vir- 15b/11	y.+‘ Ā’iše 23b/14
v.-eziyyet vir- 22a/11	y.+Bilāl 27a/12, 27b/10
v.-ḥaber vir- 22a/04, 24a/04	y.+iblis 22a/07
v.-ḥalel vir- 33a/08	y.+imām 21b/09
v.-ḥarż-ı ḥasen vir- 15b/09,	y.+ḳarındaşım 27b/02
15b/11	y.+‘ Ömer 27b/01, 28a/01
v.-ḳuvvet vir- 11a/04	y.+Rabbenā 19a/06
v.-neşv ü nümā vir- 2b/13	y.+Rabbī 16b/10, 18b/02
v.-rıziḳ vir- 18a/10	y.+Resū’l-allāhi 20b/06
v.-şadaḳa vir- 16a/13	y.+Resūla’l-lāh 23b/13, 25b/08
[=14]	y.+Ruḥu’l-lah 22a/09
vird-i zebān Diline dolamak.	y.+Temīm 23a/15
v.+it- 8a/01	[=24]
[=1]	yad Yabancı.
vücūd Varlık.	y. 32a/01
v.+ı (me‘āric-i feyz-i vücūd)	[=1]
2a/02	yağır Hayvanların sırtında olan yara.
v.+ı (medārīc-i-vücūd) 2a/01	y.+it- 32b/03

- [=1]
- yağız** Gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi koyu renkli olan doru at.
- y. 25a/11, 25b/13, 28b/05, 30b/05
- [=4]
- yağmur** Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumunda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet.
- y.+dan 32b/04
- [=1]
- yāhud** Veya, ya da. Krş. yā.
- y. 22b/07, 22b/08, 25b/13
- [=3]
- yaķin** 1. Mesafesi kısa olan.
- y. 30a/14
2. Kesin olarak bilme.
- y.+dür (şemā'im-i 'anber-i yaķin) 3b/02
- [=2]
- yāķūt** Kırmızı, sarı, beyaz, mavi renklerde olan değerli bir süs taşı.
- y.+dan 20b/12
- [=1]
- yan** 1. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü.
- y.+ı 29b/15, 34b/06
- [=2]
2. Birlikte, beraberinde olma.
- y.+ımda 23a/07
- y.+ına 22a/06
- y.+ında 22a/02, 31a/15, 34a/13, 34a/14
- [=6]
- yancıķ** Sağrı, kıç.
- y.+ı (yancıķı) gibi 28b/14
- y.+ları 28b/14
- [=2]
- yancıķlı** Sağrısı dolgun olan.
- y. 28b/05, 29b/15
- [=2]
- ya' nī** Demek, Şu demek.
- y. 6a/06, 7a/12, 8b/09, 9a/07, 11a/03, 11b/03, 11b/10, 12a/03, 12a/13, 12b/05, 13a/15, 13b/06, 14a/03, 14a/08, 14a/08, 14b/10, 15b/04, 16a/08, 16b/05, 16b/06, 16b/10, 17a/13, 19b/15, 20b/11, 21a/10, 21b/06, 22b/06, 22b/14, 23a/08, 24a/15, 24b/11, 24b/13, 25a/04, 25b/01, 26a/02, 26a/06, 26a/14, 27b/11, 30a/01, 30b/06,

32a/15, 33a/02, 33a/11, 33a/14,
33b/05, 33b/09, 33b/13

[=47]

yaprağ Bitkilerde solunum, karbon
özümlemesi, terleme vb.
olayların oluştuğu, çoğu
klorofilli, yeşil ve türlü
biçimdeki bölümler.

y.+1 (kamış yaprağı gibi ol-)
29b/03

[=1]

yār Sevgili, dost.

y. (cihār-ı yār-ı nām-dār) 3b/03
Dört halife.

[=1]

yar- Yarık açmak.

y.-ar 34b/03

[=1]

yara Bir şeyin iç veya dış yüzünde
herhangi bir etki ile oluşan ve
tehlikeli olabilen oyuk, gedik,
yarık.

y.+ol- 31b/06

y.+ya 32b/09

[=2]

yaraş- Yakışmak.

y.-ur 30b/11

[=1]

y.-raht güzel yaraş- 30b/11

[=1]

yarat- Yoktan var etmek.

y.-am (yaradam) 18a/15

y.-dı 11b/04, 18b/04

y.-dım 18b/04

y.-duğı 33b/09

y.-madım 19b/06

y.-mağ 18a/12

y.-mışdur 19a/08

y.-up (yaradup) 11b/11, 19a/09

[=10]

yardım Kendi gücünü ve imkânlarını
başka birinin iyiliği için
kullanma, muavenet.

y.+olun- 16a/09

[=1]

yarışdır- Yarışmasını sağlamak.

y.-mağ 23a/01

[=1]

yaruşdur- Bk. yarışdır.

y.-sa 22b/08

[=1]

y.-ok yaruşdur- 22b/08

[=1]

yaşşı Yayvan ve düz.

y. 28b/03, 28b/04, 29b/06

y.+ol- 29a/04, 30a/05	yatıĝan Yük taşırken sık sık yatan hayvan.
[=5]	y. 28b/07
yaş Doĝuřtan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin.	[=1]
y.+ı 34b/14	yatıĝ Atın kuyruk yataĝı.
y.+ına 34b/02, 35a/05, 35a/06	y.+ı 28b/06
y.+ından 35a/02	[=1]
y.+ların 34a/10	yavaş Hızlı olmayan, aĝır.
[=6]	y. 28b/07
yaş Nemli, ıslak.	[=1]
y.+ını 32b/07	yavuz Güçlü, etin, yaman.
[=1]	y.+ve řāhib eşkin ve yügrük ol-
yaşlan- Yaşı ilerlemek, ihtiyaşlamak.	30b/11
y.-duĝa 35a/01	[=1]
[=1]	yay Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eĝri aĝa veya metal çubuk.
yaşlı Sin, yaşında olan.	y. 28b/06
y. 28b/08	y.+ınlā 22b/15
[=1]	[=2]
yat- Bir yere boylu boyunca uzanmak.	yaya- Yıkamak.
y.-an 32a/11	y.-yalar 32b/06
y.-dıĝı 15b/05	[=1]
[=2]	yaz- Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.
yataĝ Bedende herhangi bir organın bulunduĝu bölge.	y.-ar 13b/15
y.+ı 29a/04	[=1]
y.+ı (yataĝı) 29b/07	
[=2]	

y.-ḥasenāt yaz- 13b/15 Sevap yazmak. [=1]	yek-nesak Değişmez düzen. y. 4a/04 [=1]
yazıl- Yazma işi yapılmak. y.-ur 23b/06, 24a/01, 32b/12 [=3] y.- çok günāh yazıl- 32b/12 [=1]	yek-silsile Birbirine bağlı. y. (pā-beste-i yek-silsile) 4a/06 [=1]
ye- Bk. yi- y.-r 18a/10	yele Bk. yeli. y.+si 26a/02, 28b/07 y.+sin 24b/05 [=3]
yed El. y.+i sa' ādeti-le 17a/10 [=1]	yeli At, aslan vb. hayvanların ensesinde veya boynunda bulunan uzun kıllar. y.+si 30b/04, 30b/09, 30b/12, 30b/13 [=4]
yedi Altıdan sonra gelen sayının adı. y. 28b/08 y.+sinde 34b/06 [=2]	yem Hayvan yiyeceği. y. 12a/15, 12b/07, 23a/13, 32b/05 y. (şu ve yem vir-) 9b/01 y.+den 32b/06 y.+ini 32a/06 [=7]
yedilgen Yedekte giden at. y. 28b/07 [=1]	yer 1. Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân. y.+de 13b/11, 17a/07, 33b/13 y.+den 15b/05, 16b/13
yedinci Sırada altıncıdan sonra gelen. y. 9b/05 [=1]	
yek Bir, tek. y. 4a/04, 25a/10, 25a/10 [=3]	

y.+e 10a/04	y.-üp 10a/07
y.+i 28b/10, 28b/10, 28b/11, 28b/11, 30a/04, 31b/05	[=2]
y.+inde 31a/06, 31a/07	yetmiş Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı.
y.+ine 34b/04	y. 17b/06, 17b/08
y.+ini 32a/04	[=2]
y.+lerin 31b/13	yeyni Hafif.
[=17]	y. 28b/06
2. Dünya.	[=1]
y.+ yüzi 19a/09	Ye'yüb Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.
[=1]	y. 10b/01
3. Durum, vaziyet.	[=1]
y.+ine (şadağa yerine geç-) 16a/10	yıl Sene.
y.+ine getürmüş ol- 21a/03, 21a/08	y.+da 8b/06
[=3]	[=1]
Ye'süb Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.	yırtılmış Alışkın at.
y. 10b/01	y. 28b/8
[=1]	yırtmaç Ağzın kenarları.
yeşil Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.	y.+ları 30a/01
y.+e 26a/13	[=1]
[=1]	yırtmaçlı Yırtmacı olan.
yetiş- Ulaşmak, varmak.	y. 29b/15, 30a/01
y.-mek 18b/09	[=2]
	yi- Karın doyurma işi.
	y.-dügi 13b/10
	[=1]

yigirmi Yirmi.	y.+ve kışa ol- 29a/03
y.+üç 10a/11, 28b/02	[=5]
[=2]	
yıl Hafif rüzgâr, yel.	y.+dan 13b/06
y.+i 9a/10	[=1]
[=1]	
yine Tekrar, gene.	y.+dur 14a/14, 14b/12, 27b/11, 27b/15, 28a/05
y. 11b/05, 27a/07, 29a/08, 34b/04	y.+ıdı (yoğ-ıdı) 20a/01
[=4]	y.+mıdur 23b/02
yir Bk. yer.	[=7]
y. 32b/02	yoğla- Bakmak, gözden geçirmek, kontrol etmek.
[=1]	y.-yup 24a/10
yit- Bir ihtiyacı karşılayacak nitelikte olmak.	[=1]
y.-dügi kadar 21b/01	yoğlan- Yoklama işine konu olmak.
y.-tigi 11a/05	y.-up 8b/07
[=2]	[=1]
y.-gücünüz yit- 11a/05	yol 1. Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılın uzaklık, tarik.
[=1]	y.+a 32a/12
yiyege Çok yiyen, obur.	y.+al- 33a/03
y. 28b/03	2. Gaye, uğur, maksat.
[=1]	y.+ına 14b/09, 15a/05
yoğun Şişman, iri, tombul.	y.+ında 26b/15, 27b/11
y. 28b/04, 30b/03	y.+unda 28a/01
y.+ol- 34b/05	
y.+ve dik ol- 29a/02	

[=7]	y. 28b/05, 29b/04, 29b/13, 30a/09
yoldaşlık Yoldaş olma durumu.	y.+ca 34b/07
y.+gel- 31b/05	[=5]
[=1]	yumşak Kolaylıkla bükülen, sert karşıtı.
yorgun Çalışmaktan ötürü beden etkinliği yavaşlayan.	y. 28b/04, 31b/04
y. 32b/05	[=2]
[=1]	yügrük Hızlı giden, çabuk yürüyen.
yu- Yıkamak.	y. 26a/09, 30b/03, 30b/15, 31b/14
y.-yalar 32a/09	y. (hünerli ve yügrük ol-) 30a/13
[=1]	y. (yavuz ve şâhib eşkin ve yügrük ol-) 30b/11
yufka İnce.	y.+ol- 30b/03, 31a/10, 31b/09
y. 28b/05	[=9]
[=1]	yük Araba, hayvan vb.nin taşıdığı her şey.
yukarı Bir şeyin üst kısmı.	y.+ur- 33a/03
y.+da 21a/07	[=1]
y.+dan 34a/11	yüksek Altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan, alçak karşıtı.
y.+sı 35a/02	y. 28b/03, 29b/06, 29b/12, 30a/01
y.+tut- 26b/09	[=4]
[=4]	yümn Uğur, bereket.
yular Bir yere bağlamak veya çekerek götürmek için hayvanın başlığına veya tasmaına bağlanan ip.	y. (mücib-i yümnü ve su'üd ve müstelzim) 5b/15
y.+ını 32a/04	[=1]
[=1]	yumrı Yuvarlak, şişkin şey.
yumrı Yuvarlak, şişkin şey.	[=1]

yürekli Korkmaz, cesaretli, cesur.

y. 28b/06

[=1]

yürü- Adım atarak ilerlemek.

y.-rken 29b/09

y.-ye 29b/11, 30a/08

[=3]

yürügen Çok yürüyen.

y. 28b/03

[=1]

yürüyüşli Herhangi bir şekilde yürüyen.

y. 28b/06

[=1]

yüz Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. 35a/05

yüz 1. Sima, çehre, surat.

y.+i 28b/08

y.+üni 24a/05

[=2]

2. Kesici araçlarda ağız.

y.+i (bıçak yüzi gibi) 35a/01

[=1]

3. Yüzey.

y.+ine (yer yüzi) 19a/09

[=1]

yüzgeç Yüzen, yüzebilen.

y. 28b/08

[=1]

yüzlü Yüzü, suratı olan.

y. 29b/03

[=1]

zabı Atın soluk alıp verirken çıkardığı ses.

z. 12a/05

[=1]

zabt İdaresi, yönetimi altına alma.

z. (hıfzu ve hırāset ve zabtı ve siyāset it-) 7b/03

z.+a 11b/15

z.+ve hıfz eyle- 7a/11, 17b/15

[=4]

za'f Zayıflık, kuvvetsizlik.

z. (kuvāsına za'f ve havvāsına hālel vir-) 33a/07

[=1]

zafer Düşmanı yenme, üstün gelme.

z. (āyīne-i şāhid-i fetḥ u zafer) 35b/06

z. (fetḥ u zafer) 35b/11

z.+bul- 16b/07

[=3]

za'if Güçsüz, kuvvetsiz, zayıf.

ż.+iñ (mūru ża' if) 6b/01

ż.+ol- 9b/02, 9b/03, 9b/04,
9b/05, 9b/05, 9b/06, 9b/07,
9b/08

[=9]

żalāl Gölge eden, gölgesi olan.

ż.+i (żulumāt-ı żalāl) 3a/03

[=1]

zamān Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.

z. 4a/12, 12a/05, 23b/09, 26b/06,
26b/08

z. (şāh-ı zamān u zemīn) 3b/10

z.+da 9b/01, 14b/10

z.+ı hayāt-ı sūrūr-nişār 27a/14

z.+ı hilāfet 27a/05

z.+ı ma' delet-iķtirān 8b/08

z.+ı Resūlü Ekrem 27a/06

z.+ında 32b/08

[=13]

żarar Zıyan, eksiklik, kayıp.

z. 33a/07

z.+gel- 29b/01

z.+lardan 10b/12

z.+ol- 31b/01, 31b/02

[=5]

żāt Saygıya değer kimse.

ż. 18b/12

ż.+ı melek-simāt-ı cenāb-ı
şehen-şāhī 5b/08

ż.+ı şevket-simāt 9a/02

ż.+ı şevket-simāt-ı hāziret-i
cihān-bānī 6a/02

ż.+iñ 35b/07

[=5]

żātiyye Kendiyle ilgili, kendine ait.

ż.+sine (ķābiliyyet-i żātiyye)
3a/08

[=1]

zebān Dil, lisan.

z. (vird-i zebān it-) 8a/02 Diline
dolamak.

[=1]

żelīl Hor, hakir, alçak.

z. (hōr ve żelīl it-) 19a/12

[=1]

zemīn Yeryüzü.

z. (şāh-ı zamān u zemīn) 3b/10

z.+de (rū-yı zemīn) 8b/10

z.+e (rū-yı zemīn) 2a/05

[=3]

zer Altın.

z. (şimşir-i zer) 35b/06

[=1]	zīnet Süs, bezek.
zerī^c a Vesile, bahane, sebep.	z. 11b/05
z. (ni ^c me'z-zerī ^c a) 6a/15 Güzel sebeb.	z. (rüküb-ı zīnet) 2a/10
[=1]	z.+i ḥayrū'l-keḷām 35b/01
	[=3]
zevcāt Nikahlı kadınlar, eşler.	zīnet-efzā Çok nimet bahşeden.
z.+ı zevcāt-ı ṭāhirāt 3a/12	z.+yı şerī ^c at-ı peygamberī 3a/15
[=1]	[=1]
Zeyd bin Şābit Özel isim.	zīrā Çünkü, şundan dolayı ki.
z. 14a/03	z. 8a/02, 11a/06, 12b/07, 18a/06,
[=1]	18a/09, 21a/03, 21a/09, 23b/15,
zīd Karşıt, aksi.	24a/10, 27a/01, 27b/08, 27b/13,
z.+ına (zıddına) dön- 33a/12	28a/12, 32b/02, 32b/09, 32b/10,
[=1]	32b/12, 32b/13, 33a/06, 34b/15
	[=20]
zıkr 1. Allah'ı anma.	zīyā Işık, aydınlık.
z.+e 19a/03	z. (nūr u zīyā) 2b/12
z.+it- 19a/04	[=1]
[=2]	
2. Bildirme.	zīyāde Çok, bol.
z.+it- 14b/07, 26b/07	z. 9b/09, 27b/03, 32b/10,
z.+olun- 10a/12	32b/10, 33a/02, 33a/11, 34b/10
z.+ü beyān 7a/01	z.+ḥimāyet ve ri ^c āyet üzere ol-
[=4]	34a/06
	z.+ol- 30b/01
zillet Hakirlik, horluk, alçaklık.	[=9]
z. (sebeb-i zillet) 18b/01	zuhūr Başgösterme, türeme.
[=1]	z.+ında 7b/04
	[=1]

zılm Haksızlık, eziyet.

z.+it- 33b/11

z.+olun- 11a/15

[=2]

zulmet Bk zulumāt.

z.+de 9b/10

[=1]

zulumāt 1. Karanlık ülkesi.

z.+a 9a/13

2. Karanlık.

z.+a 9b/14

z.+ı zālāl 3a/03

[=3]

Zü'l-ıķāl Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.

z. 10a/15

[=1]

Zü'l-ıema Hz. Muhammed'in atlarından birinin ismi.

z. 10a/15

[=1]

zümre Topluluk, sınıf, camaat.

z. (serdār-ı cümle-i zümre-i enbiyā'-ı server-i subhāne'l-lezī esrā) 2b/07

[=1]

Arapça ibareler

‘alā nebiyyinā ve ‘aleyhi’ş-şalavātü ve’s-selām Peygamberlere selam ve saygı belirten bir söz.

‘a.+dan

[=1]

‘alā nebiyyinā ve ‘aleyhi’s-selām Bk. ‘alā nebiyyinā ve ‘aleyhi’ş-şalavātü ve’s-selām.

‘a. 22a/10

[=1]

‘aleyhi raḥmetü’l-bārī “Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamında bir dua.

‘a. 23a/12

[=1]

‘aleyhimü’s-selām “Onlara selam olsun” anlamında peygamberler ve melekler için kullanılan bir saygı sözü. Krş. ‘aleyhi’s-selām.

‘a. 19a/05

[=1]

‘aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām “Selam ve dua onun üzerine olsun” anlamında, peygamberlerin adı geçtiğinde söylenen bir saygı ifadesi.

‘a. 17b/13, 18a/07

‘a.+dan 31b/15

[=3]

‘**aleyhi’s-selām** Salimlik, eminlik onun üzerine olsun anlamında, peygamber ve meleklerden bahsedilirken söylenen söz. Krş. ‘**aleyhimü’s-selām**.

‘ a. 19b/02, 19b/03, 22a/06

‘ a.+a 19a/14

[=4]

‘**aliyyetü’s-şān** “Şanı yüksek, meşhur” anlamında bir söz.

‘ a. 6a/08

[=1]

Allāhu a’lem bi’s-şavāb “Allah doğrusunu daha iyi bilir” anlamında bir söz.

a. 35a/06

[=1]

‘**ammerahu’l-lāhu bi’n-naşır ve’t-te’yīdi ve metta’nā’l-lāhu bi’tūli hayātihi bi’s-şihhati ve’l-‘āfiyeti**

‘ a. 8a/03

[=1]

‘**azīmü’s-şān** Şanı şöhreti büyük olan.

‘ a. 18a/14

‘ a. (‘ulemā’-ı Qur’an-ı

‘Azīmü’s-şānı) 2a/07

[=2]

Bi-hürmeti seyyidi’l-enbiyā’i ve’l-mürselin “Peygamberlerin efendisinin hürmetine” anlamında bir söz.

b. 35a/14

[=1]

bi’izni’l-lāhi ta’ālā Allah’ın izniye.

b. 10b/11

[=1]

celle ve ‘alā Onun şanı, büyüklüğü artsın anlamında Tanrı için kullanılan saygı sözü.

c. 12a/07, 12a/13, 12b/09, 14b/11

[=4]

celle ve celāluhu Bk. celle ve ‘alā.

c. 33b/15

[=1]

el-hāletü hāzihi Şimdi, hâlâ.

e. 6a/10

[=1]

el-ḥamdü li’l-lāhi ḥamden keşiran “Allah’a çok şükürler olsun” anlamında bir söz.

e. 8b/08

[=1]

emri bi’l-ma’rūf nehyi ‘ani’l-münker Şeriatın emirlerine uygun

<p>davranılmasını sağlayıp yasaklarından sakındırma. e.+it- 7b/08 [=1]</p>	<p>hüde'l-li'n-nās h.-ıla (berāhīn-i hüde'l-li'n-nās) 3a/04 [=1]</p>
<p>fe-şükrān şümme şükrān şümme şükrān 'alā ālā'ihī [=1]</p>	<p>ikliletü'l-muḥaṣṣanāt Kuvvetlendirilmiş taç. i. 6a/07 [=1]</p>
<p>fi-sebīl Karşılık beklemezsiniz. f.+i ḥarc it- 11a/13 [=1]</p>	<p>kerrema'l-lāhu vechehū “Allah’ın keremli yüzü” anlamında Hz. Ali için kullanılan bir söz. k. 15a/03, 18b/15, 33a/09 [=3]</p>
<p>fi-sebīli'l-lāh Allah rızası için. f. (cihād fi-sebīli'l-lāhi) 27b/07 f. (fi-sebīli'l-lāhi) 12a/14, 12b/06, 13b/04, 14a/09, 15a/07, 15b/12, 21a/01, 22a/12 f. (ğazā ve cihād fi-sebīli'l-lāhi içün) 10b/13 f.+da (cihād fi-sebīli'l-lāh) 28a/03 [=11]</p>	<p>lehü'l-ḥamdu ve'l-minnehi l. 6a/01 [=1]</p>
<p>fi-sebīli'l-lāhi'l-i'lā-yı kelimeti'l-lāh Allah rızası için İslam dininin tevhid akidesini yüceltip yayma. f. 27b/14 [=1]</p>	<p>min ḡayri ḥaddīn Edep dışı, haddim olmayarak. m. 6a/14 [=1]</p>
<p>Ḥakku'l-lāh Allah’ın hakkı. ḥ.+ı 13b/04 [=1]</p>	<p>naşşı ḥadīsi küntü nebiyyen ve ādeme beyne'l-mā'i ve'l-leṭīn n. 2b/04 [=1]</p>
<p>Ḥakku'l-lāh Allah’ın hakkı. ḥ.+ı 13b/04 [=1]</p>	<p>raḥimehu'l-lāh r. 17a/08 [=1]</p>
<p>Ḥakku'l-lāh Allah’ın hakkı. ḥ.+ı 13b/04 [=1]</p>	<p>raḥimehu'l-lāhu</p>

r. 25b/05	[=2]
[=1]	raḥmetu'l-lāhi 'aleyhimā
raḥimehümü'l-lāh	r. 23b/08
r. 24b/02, 25a/12	[=1]
[=2]	raḥmetu'l-lāhu 'aleyhā
raḥimehümü'l-lāhu	r. 17a/15
r. 17b/07	[=1]
[=1]	raẓıya'l-lāhu 'anh “Allah onlardan razı olsun” anlamında bir söz.
raḥmetu'l-lāhi	r. 14a/03, 14b/01, 14b/15, 16a/03, 16a/15, 17b/08, 19b/13, 20b/04, 21a/14, 22b/13, 23b/09, 24a/03, 24b/15, 26a/10, 26b/05, 27a/04, 27a/09, 27a/12
r. 22b/05	r.+dan 10a/08, 12b/13, 15a/09, 17b/03, 18b/15, 24a/13, 24b/07, 25a/13, 25b/06, 26a/15, 27a/01
[=1]	r.+1 27b/02
raḥmetu'l-lāh “Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamında bir söz. Krş. raḥmetu'l-lāhi 'aleyh.	[=30]
r. 20a/13, 24b/03	raẓıya'l-lāhu 'anha
[=2]	r. 23b/11
raḥmetu'l-lāhi 'aleyh “Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamında bir söz. Krş. raḥmetu'l-lāh.	[=1]
r. 14b/13, 17b/05, 20a/14, 23a/08	raẓıya'l-lāhu 'anhuma
[=4]	r.+dan 25b/14
raḥmetu'l-lāhi 'aleyhā	[=1]
r. 12b/13	raẓıya'l-lāhu 'anhum
[=1]	r. 27a/05
raḥmetu'l-lāhi 'aleyhi	[=1]
r. 16a/14, 20a/07	

raziya ‘anhu’l-bārī

r. 22b/02

[=1]

rızvānu’l-lāhi ‘aleyhim ecma‘in “Allah onların hepsinden razı olsun” anlamında bir söz.

r.+den 19b/09

[=1]

şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve sellem Bk.

şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme.

ş. 19b/10, 22b/10, 23b/12

ş.+den 16b/01

[=4]

şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme Hz.

Muhammed’in ismi anıldığında kullanılan bir saygı sözü.

ş. 12a/09, 12b/02, 12b/14, 14a/02, 16a/04, 14a/06, 17b/01, 18a/12, 19b/16, 20b/05, 21a/07, 21a/12, 21b/04, 22a/03, 22b/02, 23a/04, 23b/04, 24a/04, 24a/11, 24a/14, 24b/04 24b/08, 24b/15, 25a/13, 25b/07, 25b/15, 26a/04, 26a/10, 26b/01, 26b/08, 27a/03, 27a/14, 27b/08, 28a/09, 32b/15, 33b/03

ş.+de 27a/06

ş.+haziretleri 17a/09

[=38]

şalla’l-lāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve selleme

Bk. şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme.

ş. 2b/16, 10a/02, 15a/10

[=3]

şalla’l-lāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem Bk.

şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve selleme.

ş.+iñ 10a/11

[=1]

seniyyü’l-cevānib Her yanı yüceliklerle dolu olan.

s. (cānib-i seniyyü’l-cevānib) 4b/12

[=1]

seyyidetü’l-muḥadderāt Namuslu, iffetli kadınların efendisi.

s. 6a/06

[=1]

subḥāne’l-lezī esrā İsrā suresinin başlangıç kısmı.

s. (serdār-ı cümle-i zümre-i enbiyā’-ı server-i subḥāne’l-lezī esrā) 2b/08

[=1]

subḥāne ve ta‘ālā Allah’ı her türlü ayıptan ve kusurdan tenzih etme ve yüceltme anlamı taşıyan bir söz.

s. (Allāh subḥāne ve ta‘ālā)	v. 12a/01
11b/10	[=1]
[=1]	
şefkat ‘alā ḥalkı’l-lāhi	ve’l-‘ādiyāti zabḥan Âdiyât suresini ilk ayeti. “Allah yolunda soluyarak koşan gazilerin atlarına and olsun ki...” anlamına gelir.
ş.+dir 33b/08	v. 12a/03
[=1]	[=1]
tâci’l-mestūrât Namuslu kadınların tacı, en yücesi.	
t. 6a/07	veliyetü’n-ni‘ am Lütüfta bulunan insan.
[=1]	v. 6a/08
ta‘ zîmi’l-emri’l-lāhi	[=1]
t. 33b/08	zıllu’l-lāhi Allah’ın gölgesi.
[=1]	Merrîḥ-i ictimā‘-ı Cenāb-ı Zıllu’l-lāhi 6b/06
üflübü’l-ḥayra ‘inde ḥassāni’l-vücūh	[=1]
ü. buyurıl- 29a/12	
[=1]	
ve’l-‘ādiyāti Kuran’ın 100. suresi, Âdiyât suresi.	

KAYNAKÇA

- Çavdarlı, Rıza, Türklerde Atın Ehemmiyet ve Tarihi. İstanbul, Ülkü Basımevi, 1936.
- Çınar, Ali Abbas, Türklerde At ve Ondokuzuncu Yüzyıla Ait Bir Baytarnamede At Kültürü. Ankara, Feryal Matbaası, 1993.
- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca Türkçe Lügat. Aydın Kitabevi, Ankara, 1996.
- Dilgimen, Hilmi, Veteriner Hekimliği Tarihi. İstanbul, Bozkurt Matbaası, 1947.
- Erk, Nihal, 16. Asır Veteriner Hekimliği ve Bu Asra Ait Eserler. Ankara, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Yayınları, 1955.
- Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken bilgisi Sözlüğü, C. 2. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007.
- İngilizce-Türkçe Redhouse Sözlüğü, Sev Matbaacılık ve Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- Kunul, Bahar, Belgradlı Kenan'ın Baytarnamesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Redhouse, Sır James W, Turkish and English Lexicon. Çağrı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Seratlı, Tahir Galip, Kitab-ı Makbul Atalarımızın Gözüyle At. İstanbul, Özbi Matbaacılık ve Filmcilik Ltd. Şti.
- Steingass, F. Persian- English Dictionary. Çağrı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Şen, Mesut, Baytarnameler, Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık. Türkiye Jokey Kulübü, 1995.
- Timurtaş, Faruk K., Osmanlı Türkçesi Grameri, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2000.
- Türk Dil Kurumu, Derleme Sözlüğü. I- XII, Ankara, 1963-1982.
- _____, Tarama Sözlüğü. I- VII, Ankara, 1963- 1974.
- _____, Türkçe Sözlük. Ankara 2005.
- _____, Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1983.

ÖZ GEÇMİŞ

14 Ocak 1984'te Sakarya'nın Geyve ilçesinde doğdum. İlk öğrenimimi Sakarya ve Konya'da, orta öğrenimimi Sakarya ve Bursa'da tamamladım. 2009'da Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldum. 2010 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisansa başladım. 2013 yılında İstanbul'da Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak göreve başladım.

TIPKIBASIM

کتاب مقبول در محل خیرول

۴۷
۲۴۰۸۴

مطابق مقبول در محل خیرول

۶۴۹
۸۹۸
RESAT

اوستونيكه • دعايے فوکل في توفيق و جوق ايله اكل
 دين پيغمبي تايبيد • اولك اربع اوزك ريشع ميبين برانه
 طلائيت صلاله لي با بديدا به و بعشور و رسالت
 بر اهدين هديك اللها سلاله مبرهن و طغراي عتراي
 رحمة العالمين ابا به معنون اولون جميع سكرات
 ارض و قالك اعجب جوارك ايت و انيد و جوش و ملك نور
 هادي و رحمة عالميه شاه سيندان ايشوعا د
 و قبا با بيته كايته سينه سوزون با لفعول با لفعول
 حسته دار اولمشردن • گلده سته هاي • صلوات
 سئو صلوات رحمة و رحومك و اذها و صلوات بر ايت
 ملك منان فارسان ايشان مر و ايمان اولان ال
 و اصحاب مجاد و ذوات طايرت و اخفا و به كه
 هر بري اذ نسلام صموده • كايته ها و ايتان
 سلسله موعود ايه و علك غايته منزه سنده
 اولون ما تنو و رده طري • زيبت قرآني شريعت

سرك و جهل • وصلوة و رساله • اولفا حجة
 سورة نبوت • و حاتميه رسالت • و ركاب مبر
 و ركاست • و اذ اريك درك و ايت • سبت انا م
 و سبت رساله • قصصه قرآنيه عالم ساهين • تغير
 حديث كفت بيتا و ادم بين الماء و الطين • اقليل
 اولاد بنين • يتبع روز محشر • فاه مقام محمود
 صلوات جوعوض مودود • سوزد ارجله زمر ايشان
 سوزد سينتان الان اى سوزي • جبرائيل نور و رحمت
 و فرورغ اندوزن شينين صهلوا
 اول سبت بر رسالتك كايته
 اولسه نور عقيلك كايته
 سخته ايز من ايد مودود صبا
 سخته ويز من ايد مودود
 صفا بخش شاه شينين اضطرافا مقبول دركاه كبريا
 رسول مجتبا • و حبيب خالصا ابو الفاسخو محمد
 انصطفى صلى الله تعالى عليه و سلم جود كرسنه
 اوله ها

صر سستاهان بر سالتها
 جمله سبزه کوه و باده
 هر بر بیتی مظهر آفاق حق
 جمله سبزه با سستایک سلسله
 صبح کی قفسی صبا در کمال
 قفسی جان و بر ما که لایق کمال
 هر بر بیتی بر بندن کوزل
 دولت آنک جاننده کبر هر زمان
 جان و بر بوی آنکه بولور آنه جان
 بنده که ای بادشا عدل و داد
 ایکی جها نکه بود از ایچ سراسر

پیغمبری و انقا سینه آری
 روضه دین و انشا بر عطیه آری
 حصو صا جازار نارنا مبد کسه دار در
 یا باده جها رسمون استوار کرد
 هر بر بیتی خسرو کرد و زنگار
 هر بر بیتی سلطان سپهر اختر
 هر بر بیتی بجز سهاری همد
 هر بر بیتی مرکز دنیا و دیرین
 هر بر بیتی شاه زمانه زمین
 هر بر بیتی کوه هر جی و ف
 جمله دن او چار در زینت یک
 کو هر دای صفا سوز لری
 عینه کنار روفا او ذری
 جمله سبزه شاهان سحریم ارکه

بها يتلوا ﴿عَلَّمَهُمْ نُسُوحًا﴾ وارت ساطلت مجاهدي
 بادشاه عالم يتاه و فقه الله لما ججه ورضاه
 في اولاه و آخره و غير له اوقان الامور لدينه و وما
 بجاهه و سوله الذي صطفاه جاده الحريم بين الشريفة
 الخيرة بين صاحب المزين و الكرم بين ساطار
 اعظم و الفخر و ساقان اعز و اكرم ذرة فاج
 دولت عناية و صدق و جرح ساطا نية حاجي
 اذ باب صديق و سجاد ﴿ما سجد انا رصدا لوقاد
 جراح رؤس حان اذ ان ذوات ﴿و بها الكليل اقبال
 و نصرت و فوج و سجاد نيا جدار ﴿سكندر آهين
 تحت نيشين سلیمان زيكين و حرم تر بين نور و ديه
 دودمان ﴿الرعان ابدوي سانا طين بر صفة نيز
 زمان ﴿الخصم بين عوايت ايلان انان ﴿
 اساطان ابن اساطان ابن اساطان اساطان
 عبد الحميد خان ابن اساطان جنين كان نور و سر

انكز و قطير كبري هدم اميت ﴿
 سايه ميانا انكز اباه محرم اميت ﴿
 بو حبير بيقدان ﴿و فقير و فضل غافل مور در دنگور
 ﴿ها و دي جا كبر تر ﴿هما يتر رحمان ﴿و عبا يتر
 مستعان اباه جلاه مكارم ريت نيه دن عرفان
 واجب باكه و فضل اولان علم و كرامت و معرفت
 بجاعت كسب سنده جنت و جلا و كرامت
 و نجيه بيطاز نامه ار تتبع قلون فضايل
 و رويت و مرين سخا زده و ارد اولان انجاد
 و انار و كليات كيان از روفي حق كبريم
 و اما بيت ساطع الا نكارا سخا و غلوف جانب
 سخي جوك نيف جلاب جلابت بها هي ته نقد بيه
 و سياهه سحر بسنده اكن بوسنة مباركة كبر
 اليه بنت اولها زخم شسته انا زنده كال شوك
 و عظمت و صدقات و هبت برآه سوكو كوا ضرور

۲۰۲

جبر و برکت نام معدود بیوسون اهل الجهد و اکتیفة
 ذات شوکت بسیار حضرت جهانیا فی البصائر و الفرائد
 شریفه عوده لاله جمع بندگان حضرت کشفای عرف
 مقدم همت توأم سینه کر بله حصنه در انبیا حج
 و جود و و کرمه مند فرح نا مخصوص برون بله درش
 با مخصوص بوجار کهنیه کر بی همتی بنده انجدر کت
 اکتیفة الخصیات نایح المستورات **د و ثلثو**
غضبنو و ریه الیوم انما سلطان عدل الشان
 حضرت کر بیک بنده و بنده زاده کر بندن و مکملی
 صدور عالی خلفا سندن اولوب الخالق هذه جلیبر
 و الا ای حکلام عدلیه و آره سینه تحریرت ایزمه
 اوطه سینه ما مورد علی الطاد ای سینه موسوم
 اولوب دعای و ای واجب الای اذ حضرت سیمینا هیه
 مجبور بنایق بر بریه کر بیخی من حضرت مد عرض بود
 و ای باری کمال مسرت نعم الاز بعه انجا د بده

ایشان سلطان محمود خان ابن السلطان عبدالحمید
 خان الاناکرم الامجد والاعظم الامرس
 خدای الله خلد منه الیوم الیوم **د و ثلثو** و اذ سلطنته
 الی یوم الیوم **د و ثلثو** و ججهان
 یاز شاهزاده یا شاه اسکندر و اول اقتدای حضرت بوزیر
 نما شاه عالم و میت و استخلاف احوال تبعه و برکت
 نیت حضرت سینه در سعادت ندان الای و الای خب
 همتا ایله ذات ملکیمات جناب سیمینا هم کمال خیر
 جلی سوار شوکت و عازم راه و قضا ای سیمینا اولوب
 تالیق خروسة شاهانه کر ندان روم ایلیا بنده هم
 محالری بالشریف نقیبش احوال العباد بود در قاری
 مسلم النبوت اولان دهم و شفقت علی کر بنیاد
 یوقات دهات کالی اثبات اید جکی با حضرت
 اول سیمینا هاجرت ای و در جمع همایان
 شاهانه فی جمله سعیده موجب بین و سفود و سیمینا

بهر

ذکر و بیان شده در **باب ثانی** آنکه ای ایستاد
 عاقل متولی بنیاد شده در **باب ثانی** آنکه ای ایستاد
 و حقایق بیان آید **سکینه** آنکه ای ایستاد
 بیاید از **مقدمه** معلوم ها چون نصرت و
 بیاید که **سست** نظام عالم انشا الله در آن
 اولیست موقوفه ابد و کینه علماء استوار قافله
 این شکر در **آنکه** قاصد ایچون تعیین و این شکر در
ایچون علم و قلم ایچون تعیین و این شکر در
اوچون صفت و تجارته ایچون تعیین و این شکر در
در اینچون تعیین و این شکر در
بورد باور که صیقل و صفا بلکه یاد ساز هفتاد بود
 تعیین و این شکر در **آنکه** ایچون تعیین و این شکر در
او ریه و اجزاء و این شکر در **آنکه** ایچون تعیین و این شکر در
اسباب ایله عینه و دایما تعظیم آرد او **لوی**
ایات بسیده و آت ایچون بیان او **ایچون**

مؤدب صیقل با بند اینها ایستاد به ایضا به
 جسا دق قیاسند او له رف بر مؤال مح بر احوال
اواسق بر دسا له جلیله و مخصه جمله جمع و زباد
وکناد مقبول در صا احوال باه نامد از ایچون
عینه فکر سینه سپهر از نفاع شمعان بر احوال
جای نای الی به شکر قیاس و لغزه استر اعظم
اولان نظر شفق است سینه ایله جویر قبوله
مظهر اینبات است عین شکر و بی بدولت ایسه
سر ماها قوا صول سر طمغه آمان او **اوچون**
ممنون و معمولا الاون سور نسبی الطایفه
سؤال و استدعا و بر مقدمه اوج **باب** بر شایسته
اورد ریه ترتیب یاد و بر طرف باهر الشرف حضرت
بات شایسته تقدیم **و** اسق قیاسند **باب** ایچون
اقر است قری حقیقه و فصحا ائیده و آرد
اولان بات کریمه و احادیث صحیحها و آثار لطیفه

اوقات خمسده و سنا و اوقات چهارگده و ورده
 زمان اید که ز کربان شاه عالم پناه حضرت تاج
 عمره الله بالنعیر و التائبید و معنا الله بطوریک
 خیر یا نعیه و العاقبه سائر خلقه و در بدایه
 قلب کبیر قلب صانع اولاد چه جمله بدیه صاف
 و همت و رحمت حاصل اولاد اید بی **●**
 طایفه نایب ائمه مسلمانند صیبه شریفه
 ری و ارد **●** او سخی بویک صفت و بخارند
 اچون بعین اولادند آله لازم اولاد
 صغیریه چالشعقد **●** دود سخی بویک
 این بیجم اچون آله رعایا جزیر بویک
 لازم اولاد امر معاشیده کنه و کره ساس
 امنا فر کفایت اید جنگ قدر اگر آنگاه
 و باغ و بقیه دیگانه و ممالک اچون لازم
 اولاد جنور باقی بسند که چالشعقد

بنامه و سلاح اولاد نموده و نفعات ابراهیم مشهور
 اولاد او و معصنای شریع و ضبط و سنا سنا پدید
 بویک که حقیقت و حر است و ضبط و سنا سنا پدید
 و بر هر قدر در زمین طهر نده جنگ اید بی
 دفع اید که ای بویک علما و عقلا در کتاب
 و صلوات در بویک که اولاد سنا لازم و کجا اولاد
 کانی او فومعه و او فومعه و عمل اینکله مستعمل
 اولاد بر باغ و روف ایمن المذکر اید که
 دری و رض عن اولاد شریعت احکامین جمله
 اصناف اهلند که در و خلق عباد و طاعت
 شوق اید که اولاد که زنده خوشن اولاد بر زید
 محبت و صلوات و دره اولاد سنی اید که
 و جمله خائف اولاد که دعا آید که خصوصاً
 خلیفه اسلام باد هم باد شاه عالم پناه اید
 حضرت سینه خاصه با شقیه دعا و صورت اینکله

اولاد

لا یبق وجهه تسمیه ایجا با سینه سوغ و اشتیاق
 قابله او اعلاه همان جرات عالمین دانت
 سوغ کسایت حضرت تا حداد بر نبی حبیب کبریا
 حرمینه جمیع مخلوقات و صفیات مثل کالذیبه
 موق با غیر ابدیه امین **●** سیدان مستغنی
 اولد ایجا ورده سخن تعلق حضرت نوری ایاد بحسب
 عنای صبر بعدن یعنی باد **●** آب و نارو **●**
 نر ابدان تخلف زیندی که مثال جوار کافیه خیر کمالیست
 عنای صبر کورده دن حلق ایدوب **●** اولیست **●**
 عنصر نر بیجان قلبی ایچون و نموده و
 جفته و چنگده و صبح مسانه ایچنگده ان کر کوز
 حتی اسکندرد و القربین شربت سجا ایچون
 طمانه سفره ایچنگده از سطر ایچون حکمی
 دعوت ایدوب بو سفر عبید و شدید به بحال
 ایدو انور ایچای ایچکی اصل ایچدی حکیم دجی

انما عاقروم کلکف ایکن بود درت بول کون برنده
 اولیان کهنه کر کند واساکر بینه فو نمونست
 جبر بله بود درت بول کون الله بر سینه الحاق
 اولیق لا زعفر تا که سرسری کشت و کوز
 ایدوب سائر اصنافه مضارقه ابله اختلال
 بظلمه عالمه سبت اولمه بویچون بیداره زرف کز
 بوقلمون بود درت بول کون برینه الحاق اولیق
 لازمه دن اولوب **●** ایچدی جمل کثیر بود زمان
 معدلت افرانده بو قضیه به غایت رعایت ایچو
 روی رعیتده اصلا بر معطل کهنه قالیوب
 فراد افریده نشو بقات و ترخیصات لازمه
 اجر سبله بزکاره بدیه ایچدی بول کون کوز
 کون تبعه و فصل و باع و بجه و صرف و الحاق
 معورد و اادان اولعنده بو معوله مودا دایر
 محتمل اولعرق لازمه الاخر اولکوردن هر بینه

ایچون

لا زنده داند اید و کی مسکم اولون خیرت علی حضرت زری
 واقند من صلی الله علیک وسلم حضرت زری آری
 یجده ایند گیمه واحد پیش رفقه ایله مدح و ثنا
 بیورد مستور در و جنس است کند و سندان بره
 دوشک تو دیک صدک سبحا شیدد و عایشه
 یو کره خیران و کله شان اقبال و حواله سیمه
 اددند پیشو کجه و بیج جسد بدیه پیر و پیرو
 و پیش قد مدی حضرت زری ایله عهدند آنزیک
 بخاک غری قیاس قول اینتر و کسان ایله بعینری
 یکن اولموبی عقول خیا طاهر حضرت نسول
 اگر هر صلی الله تعالی علیه و سلم یکر خیا طاهر
 آنزیک اولوب هر بربری یو ذکر او ثبات اسمیله
 ایتمیشل دن اولمبول یو دلور در سگب مسر
 خیر طرف جیف ازاز کرب ورد
 مسیحه باق درو ایصال دالکله درجیل

آنزیک جمع ایدرت جمله سینه بر زنده صوم و رسم
 و بر هرب باغله پیر اوج گو نده آن ات ضعیف اولمش
 دورد کجی گو نده فو آله ات ضعیف اولمش بیستجی
 کون آن ات ضعیف اولمش آنجی کون جیل است
 ضعیف اولمش بدیجی کون سیاه ات ضعیف اولمش
 سکر کجی کون قیر ات ضعیف اولمش طوفور کجی کون
 طوفور کجی ضعیف اولمش آنجی کون خرمای یولور کون
 ات ضعیف اولمش باقا و زره طوره سید بدیک
 جلیقه و صوموس لغه جمله آنزیک زیاده تحمل
 ایددی و طایفه کوزمه کون خیر بر ایچون ز غایت
 قراناق کجه ده اوکر نیدن ز قیاس جکر بدی اوله
 سیاه ات کوردی نندن جهزه خرمای طوری
 ات کوردی یوا یکسندن خیمجه ات سجب
 آنزیک ایله طلائیه کسید فب کلر بدی یوصورده
 خرا ایچون آنزیک جنس و غلام سین سسکله

لا زنده

عدا لله وعدوه وكرهوا خزين مدينه وبنوا لاهلها الله
 يعلمهم وما يتفقون من شيء في سبيل الله يوفوا بعهدهم
 وانتم لا تعلمون بيوتهم **سند** يعني كفار
 خاكسان ايجون جنگده سرفوته وكران سسته لرون
 كوچكو بنديكي قدر لالت وقادر اولدي بعفرتي
 مقدان آت حاضر بيه سير زير اولر جها ضرورت
 ابايه حق بائيليك وسير آت دشمنل كيريري اجاقه
 ايدو سكر سيز اذري عينايله سكر سكر اجنق الله
 ييلو آت والا يكر حاضر اولجه جمع كذا سوز
 خوف ايدو د بگلد **بعفرتي و بئده** و آخر بين
 دو نوصر لا تعلمون خبر دن مراد چيندر دك اذرت
 خوف ايدو آت اولدي بجاوه كير مرز كد پلان وارند
 اولمشد **و د جوشك سسته كه آبي في سبيل**
 خرج ايدو سكر ايك عوي سبزه و بر مورور
 ظلم اولر سكر د بگلد **واخر آيت كرمه ده**

مرح **سوز خان** **يعسوب** **يعوب** **آب**
تيجا **مندوب** **تعل** **ملا و مخ** **جيت**
 امدري ريسه اتني بو ايتلردن ربهله شمشيه پتلك
 ميارك و سندن دج سنيا حمدية دن ركي اولون
 انه بوكن استغاده و بيمناه ايله بئدر بعد
 اركون و مخ كره اعود بكلات الله انان ايت
 كلكها من ستر ما خلق ميشو الله الذي
 لا يضر مع الله شيء في الارض ولا في السماء
 وهو السميع العليم ديه ر بعده بو آيت كرمه بر
 اوقيه **رسحان الذي سخرنا هذا وما كنا له مقرنين**
و انا ال رينا لخلقنا **يا ذن الله تعالى جمع**
 ضرر دن محض اولور **باب اوله اوجاد**
 في سبيل الله ايجون آت بئسلكه ذلك فضا اوليا شندو
 حق تعالى حضرتي كلا در قديمده **واعدوا لهم**
 ما استعصموا من قوة و من ذنبا جزيل ثم همون بر

علم الله

وَالْعَادِيَاتِ سُورَةٌ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 نَازِلًا وَمُنزَّلًا ﴿١﴾ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 وَالْعَادِيَاتِ نَازِلًا سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 سُورَةُ الْاَنْكُرِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 دِكْمًا وَصَبِيحًا لَيْلَةً عَمَّادَةً اَتَسْبِكُ تَدْوِي زَمَانًا
 تَجْتَجِي وَرَبِّهِ وَكَيْفَ تَنْفَسُ اَوْ زَمَانًا تَبْرُكُ بُوَصُورُ زَمَانًا
 سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 تَفْعَلُ اَوْلَانَهُ اَيْمَةً حُدَّ يَشْدُونَ اِيْمَانًا حَجَّاجًا وَغَيْرَ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿١﴾ مِنْ جَنَسٍ
 وَرَسَا فِي سَبِيحِ اللَّهِ اِيْمَانًا وَنَصْدِ بَعْدَ بُوَصُورُ
 فَانَّ سَبْعَةَ وَرَبِّهِ وَرَوْنَهُ وَبَوَانَهُ فِي مَهْرٍ اَبْرَ بُوَامَ
 اَلْبَعْرِ ﴿١﴾ سُبُوْرَدِي دِي وَرَوْنَهُ اَبْرَ بُوَامَ
 عِيْنِي رُكُوْسَهُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 نَصْدِي اَبْرَ بُوَامَ فِي سَبِيحِ اللَّهِ اَيْمَةً
 اَوَّلُ اَيْمَةٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

دَحِيحٌ تَعَالَى اَمْنِيْنَا اَبْرَ بُوَامَ ﴿١﴾ وَتَحِيحٌ اَبْرَ اَلْبَعْرِ
 وَتَحِيحٌ اَبْرَ بُوَامَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 عِيْنِي اَللَّهُ تَعَالَى سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 وَتَحِيحٌ اَبْرَ بُوَامَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 زَيْبَتٌ اَبْرَ اَبْرَ بُوَامَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 جَعَلُكُمْ مِنْ اَلْعَالَمِ وَالْاَنْفَا مَاسِرُ كَمُونَ ﴿١﴾
 لَيْسَتْ اَوْ اَعْلَى طَهْوَرَهُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 عَالِيَهُ وَتَعَالَى سُبْحَانَ اللَّهِ اَلَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كَا
 مَعْرِ بِيْنَهُ ﴿١﴾ وَتَالِ اِلَى زَيْبَتِ اَلْمَقْلُومُونَ ﴿١﴾ سُبُوْرَدِي
 عِيْنِي اَللَّهُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 يَا اَبْرَ بُوَامَ اَبْرَ بُوَامَ وَفِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 رِكْرِكُكَ تَعَالَى اَبْرَ بُوَامَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 اَوَّلُ اَلَّذِي تَبْرُكُ اَبْرَ بُوَامَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 وَتَعَالَى اَبْرَ بُوَامَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 وَصَبِيحَةُ فَادِدُ دِكْمًا اَبْرَ بُوَامَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

والله اعلم

ريو در پير الحيا ثالثة هي لاجل اوزر هو اي رحل
 ستر وهي لرجل حجر • فاما التي هي له و زر وهو
 ربحها راياء و غصا و نوا لاهل الاسلام وهي له
 و زر • و اما التي هي له ستر و رجل ربحها في سبيل
 الله فله لم ينس حق الله في ظهورها و لاف ربحها
 فهي له ستر و اما التي هي له اجر فربها ربحها
 في سبيل الله لاهل الاسلام في سراج ادر و صفة
 فاما كك الله من ذلك المرح او ارضه من قبي
 لاهل كك الله له عدة ما اكلت حسناات و كتبت له
 عدة ارضها و ارضها حسناات و لا تقطع طولها
 فاستيت سترها او شرفها الا كتبت الله له عدة
 ارضها و ارضها حسناات فلا سترها صاحبها علي
 ظهر فستيت منه و لا بد ان يستيها الا كتبت الله له
 عدة ما امرت حسناات • حاصل يعني يورد ذكر
 ات حيشي و رح فستيد و رح يعني و رح حسنه حسناات

اول حسنه قلب مبرك ينه فون ذكلاذ • شفاء
 همدوده مذكوز ذكوز رسول الله صلى الله عليه
 وسلم • من قل حسنه فله ستر من سبيل الله
 فان شبعه و رديه و رده روكه و ستر حسناات
 في مبرها يورم العبير • ديو يورد يعني حسناات
 علي ارضه او كسبه او كسبه في سبيل الله كذا و
 الجون رات بعلاه سون ذكرا و ل اناك هم و هم
 و شيق و جعل و قبلي بما مت كو تنده اناك مبر تنده
 حسناات اولون ذكلاذ • حق جعل و علاله
 ذرين اسلام ملك عرق اول مرسته ده و رصده فله
 خدامت ايدته بو ذكوا تعظوه و كره و اصف
 و استا نوز اولونوز • و اما بر بخا دي و اما بر
 مسلم رحمه الله عليها • ابو هريره رضي الله عنهما
 روك يتلر فله رسول الله صلى الله عليه و سلم
 حضر نوز ذكرا ات حضوره سكره سكره اول اول ذكلاذ

توجه

و کرد او بشدرد که غیر آیتینه ان شاء الله تعالی در بر
 براده اولوز **○** ما لئله رسول الله صلی الله علیه
 وسلم بودی بیور دین یعنی زید بن ثابت رضی الله
 عنه در وایتا ایتمشد **○** من حبس فرسا فی سبیل
 الله کان له سنه من النار **○** و رسول اکرم و پی
 محترم صلی الله علیه و سلم **○** من هان برابط و سا
 دینه صایه و اعطی آله اجر شهید **○** دیو میورد
 یعنی ابی جعفر محمد بن علی و ایتا ایتمشد یعنی
 زکریا فی سبیل الله عز الجور بیت صاده **○** ایاله
 زیات بنسسه آکا ز شجید قضیاتی بر بود
 دیکند لکن بعضی عمر آیند و کسب ایتمینه
 بران بر بر یعنی صافین صلا عمریه ما شری
 یا قلبه شقی قلزسه آتک احوک و عطا اجر
 یوقد یونله اینکدن ایسه بر اهلینه یا شملو
 بود و بجه اجر و ثواب حاصل اولور **○** اما
 بود

او حاصل کرد بر پیغمبر کاهدر که اول باب جامه
 کوسر و ب فخر آتک و اهل اسناد عمه و ثاب
 ایچون بسنور سسه کاه حاصل اولور و بر پیغمبر
 برده در که فی سبیل الله اول باب میوند اینکجه حق
 الهی او غیر و متبع اولدجه صدقه و شکر در
 فایغ اولر سسه اول برده در **○** یعنی بوجه صلات
 صفی انور اول و جاز کرد دیکند **○** و بر کفیه
 جروه اول بر که اهل اسناد مصعبی و غیر اولر
 ایچون بسنور سسه صاحبی فی بر جاز و فایغ در
 بعد ایچو مدینه اول کیشیه بیجید دیوکی اولور و بر
 و یولدی و ایا غیل ایز لری و اولد و فی سسه
 یا ایندی بیجید هر رب سکر سسه ز سکر و یولدی
 و ایا غیل ایز لری و صاحبی ایله بر چینه اولر دینه
 و بر یولدی اولر ایچو سسه ایچود کی قدر جویک
 حسنت بر کرد دیکند **○** و بعضی ایچو سسه
 اولور

التوبى او توب كېسېن كېچه و كېسېن كو نندز كېسېن
 اشكاره كېسېن كولو صده آيه دى و بعضې
 قو لجه حضرت علي كرم الله وجهه حقيده نازل
 اولمشد كه هادرت اجبه مالك اولوت جهه سن
 الله بولده كېسېن كېچه و كېسېن كو نندز و كېسېن
 ايشكاره و كېسېن كولو صده آيه دى و بعضې
 قو لجه في سبيل الله ات بسوا بيا الله خرج ايد نذر
 حقيده نازل اولمشد رد بولم تصريح اولمشد
 و بشفا صده عباد بن ثابت رضي الله عنه دن
 مرهيد كه رسول كرم و نبي محمد صلى الله
 تعالى عليه وسلم ان القرين كېسېن تو عليه
 وصاحبه نافر علي فرشته فاشبهه حقيده الا
 وعت ولفظ انزل الله في ان شيا و الحول و الا و
 عليها يتبين من القول من كذا الذي يوصل الله
 قضا حسنا وينا عهده له اصعفا كذا كبر

باطل رضي الله عنه دن مرهيد كه حق تعالى ايات
 الذين يتبعون اموالكم بالليل والنهار س
 و علايه فاهم بغير تون اليز كېسېن تفسير
 ايدوب برو كسه بيت حاصم االله عز انبته
 زات سبسته اول كسه بوايت كېده حق ايدوب
 و كرايند و كې كسه لره نده بولم مشد
 ايت كرمه نك معنسي بود كه مال كېسېن
 و كو نندز بولوا و اشكاره الله بولسته خرج ايدوب
 معني مرهيد انه و هر جا انه مال كېسېن ايتكند
 حالي و كنان كسه كرين و نصيبي حقه عهده علا
 قشده در انده خوف و حزن بوقدر ديكند
 فاصي بصاوي حقه الله عليه تفسير نده هوايت
 كېده بعضې قو لجه حضرت ابي بكر الصديق
 رضي الله عنه حقيده نازل اولمشد كه فوق سبيل

التوبى

حَقَّقَهُ وَهُوَ أَيْضًا كَيْفَ نَازِلًا وَفِيهِ دَرَجَاتٌ دِيكَادَر
 ﴿١٠٠﴾ آيَةُ حَقَّقَهُ نَازِلًا وَطَرَاكَ بِنِ وَغَيْرِ بَلَدٍ
 فَتَلَّى نَزَلَهُ أَبُو كَيْبَسَةَ أَنَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَسُولُ
 الْكُرْمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِمْ حَضَرَ كَرْدِيْنُ ﴿١٠١﴾ الْخَيْرُ
 مَعْقُودٌ فِي بَلَدٍ رَضِيَ الْجَنَابُ وَأَهْلُهَا مَعَانُونَ عَلَيْهَا
 وَالتَّعْقُوبُ عَلَيْهَا كَمَا بَالِ سَطِيْدِيَّةً بِالْصَّلَاةِ ﴿١٠٢﴾
 يُعْوِزُ دِي بَعْضِي لِي وَآيَةُ ائْتَمَرْتُ دِي وَبِيُو دِي شَرِيْر
 يَعْجِي خَيْرًا أَتَكَرُّكَ الْبَلَدُ نَزَلَهُ بِقَلْبِهِ وَرَضِيَ خَيْرِي
 يَا دَرْمِ اؤْتَمَرْتُ دِي وَآتَمَرَهُ حَرَجَ اؤْتَمَرْتُ مَالِ
 صَدَقَهُ بَرِيْبِيَه جَعَرَ دِي كَلَدَر ﴿١٠٣﴾ وَبَعْضُ رِي وَآيَةُ
 ائْتَمَرْتُ بَسْمَلِيْنُ كَسْبَهُ كُوْنَدَرُ اؤْرُوْرَجَ طُوْرِيْبِ
 وَكَيْفَهُ اؤْرُصْبَا صَحَهُ قَدَرُ عِبَادَتِ ائْتَمَرْتُ هَبِيْح
 فُوْر كَلِيْبِيْنُ وَدَا اؤْمَا صَدَقَهُ وَبَرِيْبَهُ كَسْبَهُ كَلِيْبِيْر
 دِي اؤْرُوْرَجَ اؤْتَمَرْتُ دِي ﴿١٠٤﴾ وَاؤْمَامُ اؤْحْمَدُ رَضِيَ اللَّهُ
 عَلَيْهِ جَابِرٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَضَرَتْ رَسُولُ اؤْرُوْرَجِ

وَفُوْرُهُ ﴿١٠٥﴾ اؤْتَمَرْتُ يَنْفَعُونَ اؤْمُرُ اؤْمَلُ بِاللَّذَلِ اؤْتَمَرْتُ
 سِرًا وَعَلَانِيَةً فَكُلُّهُمْ اؤْرُوْرَجِيْ دِي وَآؤْمُرُ
 عَلَيْهِمْ وَلَا اؤْرُوْرَجِيْ نُوْنُ ﴿١٠٦﴾ يُوْرُوْرَجِيْ دِي وَبِيُوْرَجِيْ
 بَعْضِي حَقَّقًا صَاحِبِي دِي وَشَهُ كُنْدَهُ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ
 يَأْتِي بَعْضِي دِي نَازِلًا فَالَّذِي رَضِيَ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ
 دِي وَكَلَمُوْرُهُ وَاللَّهُ تَعَالَى حَضَرَ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ
 حَقَّقَهُ آيَةُ كَيْفَهُ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ دِي رَضِيَ اؤْرُوْرَجِيْ
 يُوْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ
 مَعْنَاهِي رَضِيَ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ
 حَقَّقَهُ وَعَلَانِيَةً اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ
 وَبِيُوْرَجِيْ دِي كَلَدَر ﴿١٠٧﴾ وَرَضِيَ حَسَنُ وَبِيُوْرَجِيْ
 فِي سَبِيْلِ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ
 وَبِيُوْرَجِيْ حَقِّي ﴿١٠٨﴾ اؤْرُوْرَجِيْ يَنْفَعُونَ اؤْمُرُ اؤْمَلُ بِاللَّذَلِ
 وَاؤْرُوْرَجِيْ سِرًا وَعَلَانِيَةً ﴿١٠٩﴾ اؤْرُوْرَجِيْ كَيْفَهُ شَيْبَدَر
 فَسَبِيْرِيْ بِيَانِ اؤْرُوْرَجِيْ ﴿١١٠﴾ وَاؤْرُوْرَجِيْ اؤْرُوْرَجِيْ

مختار

دنیا و آخرت خیر زینک جمله سی آتک التبرک زنده
 قیامتتک دیک بقول در دیوار و ارد او لشکر
 حتی طایفه و سده جو قسیر و اید جو ن سر دیر
 الله خیر سیمیه اینست در **○** جو خجل و عار
 حصن آتک سکیان بیخیز علی بنیا و علیه الصلوة
 و لشداد شدن چکار به اید و اب ای اجبت خیر
 عن درو رکی **○** بیورد یعنی مرده خیره در مراد
 اندر د بلشدر **○** امام مسلم زحما الله خیرین
 روایت اید و اب رسول **○** صر الله علیه
 و سلم خیر تر بین کور در مکه مبارک ید سعادت علیه
 اذک النبیه کی طهارت بو کوب انجیل معقول بین آنها
 التبرک الی یوم الفی الاجر و العقیقه دیو بو روی
 دید بکی نقل بشدر **○** یعنی آتک التبرک قیامتت
 قدر خیر بچورد و خیر در مراد **○** یعنی خیر
 دیگر **○** امام بخاری و ایما هر مسلم درجه الله

سبک الله علیه و سکن در وایت اینست در
 انجیل معقول دنی و کوهها انجیر و انزل الی یوم
 الفیقه و اهلها موا کون علیها قاسموا بنوا صها
 و اذ صولها بالبر که فکله و ما ولا تفکله وها
 الا و کار دیو نقل اینست **○** یعنی خیر و تبرک
 قیامتتک آتک التبرک بقول در **○** یعنی زمین
 اوزه در به نظر بویس آنگاه او لوز **○** و اندری
 سبک خصوصتک الله تعالی معین و ناصر در
 و اکثرین التبرین صها بوب سبک و اکثره بر کتله
 دعا اناه ویک **○** یعنی باریت سن بنا آتک اناه دیو
 دعا جیلک و بو یتکر سته قلاده جملوب کر شدن
 جلاده بعله سبک دیگر کور کر بنی جمع اوله و فیا
 و جعی بو در کر که یک بره بر شیشه ایلسته رکت
 هر سبوت بوضو لوز **○** اقا سائر لسته او لجه
 قبر دیو سعاد صلا و لوز **○** و بعضی وایده

اَكَا كُوْرَه تَقْوَرُوْر وَرَيْت اَيْتِيَسْتَلُوْر دَر جِهَه سَبِيْحَت
 مَا لَوْ حَصِيْلَت غَايِبْتَه مَبَا رَكُوْر سَبِيْحَت كَسَبَه
 اِحْر وَفَضِيْلَتِي وَرَد بَا دَه وَ اِحْر نَدَه وَ لَيْت
 وَ سَعَادَتُوْر خَا صِلَا لُوْر وَ لَيْسَلَا كَه حَقِّي عَلِي هُوْر
 وَ نَا صِر اُوْر لُوْر بَصَا حَقِّي هُوْر دَن خَلَا ص وَ مَطْلُوْر بِيَه
 نَابِل لُوْر دُوْر يَكُوْر دَر **○** دَر اِحْر حَقِّي صِلَا دَر اَيْتِيَسْتَلُوْر
 اَقْبَرُوْر عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ مَر حَضِر تُوْر بِيَه هَضِر
 كَسَبَه لُوْر كَلُوْر تَقْوَرُوْر ن شَكَا بِيَت اَيْتِيَسْتَلُوْر نَدَه اَيْت
 سَبِيْحَت دَر اِكَا لَللّهُ عَقَلَا حَضِر تُوْر اَيْت اِيْحُوْر اِن
 دَر زِي وَ رُوْر بِيَه اَيْتِيَسْتَلُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر
 قَا وَ رَدَه لُوْر بِيَه مَشَا رَدَر **○** حَضِر تُوْر دَر اَيْتِيَسْتَلُوْر
 حَقِّي اَللّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ حَقِّي عَلِي اَيْتِيَسْتَلُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر
 مَر دَر سَر تَقْوَرُوْر اَوْلَا دَه پُوْر اَر اَدُوْر دَر كَا رِيَه
 بُوْر دَر يَكُوْر دَر حَقِّي عَلِي اَيْتِيَسْتَلُوْر سَبِيْحَت دَر حَقِّي عَلِي
 مَر اَكَا دَر مَكُه اِيْحَاد وَ سَبِيْحَتِيَه سَبِيْحَتِيَه وَ حَقِّي عَلِي

عَالِيَا رَسُوْل اَكَا مَر صَلَّى اَللّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ **○** اَيْتِيَسْتَلُوْر
 مَعْقُوْر دَر فَوَا اَيْتِيَسْتَلُوْر اَكْبَر اَلْحَر وَ اَلْفَضِيْلَتِي لُوْر مَر
 اَلْقَبِيْر بِيَه دَر بِيَه مَرُوْر اَبِي اَبِي اَحْمَد رَحِي اَللّهُ عَلَيْهِ
 رُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر دَر بُوْر حُدُوثِيَه مَعْنَا حَقِّي نَابِل طَبَقِيْر
 وَ اَمَام جُبَا رِي رَحْمَه اَللّهُ عَلَيْهِ سَبِيْحَتِي بِن مَرُوْر اَيْت
 اُوْر دَه كُوْر دَر مَر اَيْتِيَسْتَلُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر
 وَ اَمَام فَطِيْر وَ عِيْر بِيَه رَحْمَه اَللّهُ دَر حَضِر تُوْر بِيَه
 رَحِي اَللّهُ عَلَيْهِ عَمَّا اَحْمَد اَيْتِيَسْتَلُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر بَسِيْر
 اَبِي دِي لُوْر تَقْوَرُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر دَر **○** وَ اَلْحَا صِلَا لُوْر مَعَادَه
 عَمَّا اَيْتِيَسْتَلُوْر اَللّهُ عَلَيْهِ حَدِيْثِي سَر تَقْوَرُوْر وَ اَرُوْر
 اَوْلَا دَه **○** وَ اَحْمَادِي كَمَل مَبَا اَوْلَا لُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر
 حَقِّي هَسْتَلُوْر دَر حَقِّي اَيْتِيَسْتَلُوْر دَر شُوْر اَيْتِيَسْتَلُوْر
 اَوْلَا دَه **○** بِيَه مَرُوْر اَقْبَرُوْر عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ
 بُوْر مَعْنَا اَبِي هَمَّا مَا اَكَا اَر بِيَه اَر بِيَه دَر بِيَه سَر
 فَعِي عَلِي رَدَه اَشْتَد سَبِيْحَتِيَه وَ حَقِّي عَلِي اَيْتِيَسْتَلُوْر

16

دهری حیوة جیوانده **○** و اما امام دوم ایلی کباب
 الخیاده روایت اینست که در **○** بو تقدیرده
 امر حقیقه صاحبی فقیه ذکره مستغول اولسه
 ات بر تبر مستغول اولوب ذکر ایدر **○** مماندیکه
 کرام علیهم السلام آنک بو صفت و شرفه
 ایشید بکر و حسن صورت ناک کورد برب و یا رینا
 بزیر اچون دخی آنر خلق ایله دیو ذغانده برب
 سخن عالی حضرت تازی آنر اچون دخی آنر ایشید
 و سخن عالی آنی بر کرب بو زیننه ایاخی صهدی
 وقت کشته دی سخن عالی حضرت تازی سخن ازاره
 حلق اولدک جمله مشرکری سناک کشته مکنه
 خورد و ذلیل بدم و هو لقلک هیبت ایله طلالدم
 و قلبد بین قوردم دیو بیورد برب حضرت تازی
 و دود هیچ اشیای حضرت آدم علیه السلام مکه
 عرض ایله دیکنده یا ادم بو نذر دن سن

سبب دلت **○** و طاعتی اهل بیت سبب مال
 و جمال قلام روزگار دخی خلق اینت بار برب
 دینجه جناح بلا ف روزگار دن بر مفا در
 اکر آت بر تازی و سنی بر تازیم و دنیا اولوب
 جبر کره جمله سنی سناک اولک صاحبکه بقالدم
 و بیستری سناک ارغنده جمع ایلدیم و صاحبک
 سکا بخت و شفقت ایلدی قلدیم و سنی قنادیم
 قوش کی اوچی قلدیم **○** اشدی سن صاحبک
 استند و کینه بشتماک و عهد بختن قور قوش
 اچون اولوب سناک اولده دنده اکر قلدیم که
 انور تیبی تسبیح و آگسناک صفا نوردن توبیر و کار
 صفا نکر ایله ناکت و صفا تیبی بر صفا دزد **○**
 سن تیبی آنر ایله بر تیبی تسبیح و بختد و بکیر
 و بختد ایله سن دیندی دیو بیورد برب حضرت
 علی سر الله و جمله و در حقی الله عبادن امام

دهری

سُوْرَتِ يٰسِرٍ ۝ وَبَعْضُهَا بِرُكُوْسِهِ فِي سَبْتِ اللّٰهِ
 عَزَّ الْجَوْنُ بِرَاتِ الْوَلَدِ سَبْتِ سَبْتِ الْوَلَدِ سَبْتِ الْوَلَدِ
 اَمْرِيْنَ بَرِيْنَ كُوْرُ مَشْرِ الْوَلَدِ ۝ زِيْرَا وَكَوْرُوْكَ اَلْحَمْدُ
 مَا اسْتَصْطَفْتُمْ مِنْ قُوْرٍ وَ مِنْ زِيْرَا طَرِيْحُ شَرْحِ مَوْرُ
 اِيْتِ كَرِيْمِهِ سَبْتِ قَفْضِ سَبْتِ آتِ سَبْتِ الْوَلَدِ ۝ اَمْرُ الْوَلَدِ
 دُوْرِيْنَ اِيْتِ سَبْتِ زِيْرَا ۝ وَ اِيْتِ كَرِيْمِهِ نَاكُ شَيْبِ
 يُوْرَا قَاوَدَدَ سَبْتِ اِيْتِ سَبْتِ ۝ وَرَسُوْلُ كَرِيْمِهِ
 اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاسْمُ حَضْرَتِ زِيْرَا اَمْرِيْنَ دُوْرِيْنَ زِيْرَا
 كُوْرُ مَشْرِ الْوَلَدِ ۝ زِيْرَا اَزْ نَصْرُ الْوَلَدِ اِيْتِ سَبْتِ
 يُوْرَا صَبْرًا وَ اِحْجَا زِيْرَا دُوْرِيْنَ زِيْرَا مَسْتَدِر ۝ يُوْرِي
 آتِ سَبْتِ الْوَلَدِ ۝ وَ اللّٰهُ بَرِيْنَ وَ صَبْرُ بَرِيْنَ وَ صَفْحَةُ يٰسِرٍ
 دِيْكَ كَرْد ۝ رَسُوْلُ كَرِيْمِهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
 وَ سَلَّمَ حَقَّ حَقِّ كُلِّ مَسْئَلٍ اَنْ مَرَّ بِهٖ وَرَسُوْلًا اِيْتِ
 اَطْلَاق ۝ يُوْرِدُ يُوْرِيْ سَبْتِ الْوَلَدِ اَمْرِيْنَ حَقِّ اللّٰهِ
 عَلَيْهِ رَوَا بِيْتِ اِيْتِ سَبْتِ ۝ مَعْنَا سَبْتِ سَبْتِ

وَ سَبْتِ الْوَلَدِ ۝ وَ بَعْضُهَا بِرُكُوْسِهِ فِي سَبْتِ اللّٰهِ
 حَسْبُهُ دُوْرِيْ الْوَلَدِ مَشْرِ اَمْرِيْنَ حَقِّ الْوَلَدِ اَمْرِيْنَ
 وَ اَمْرِيْنَ كُوْرُ مَشْرِ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ مَشْرِ اَمْرِيْنَ
 اَمْرِيْنَ ۝ عَمْدُ الْوَلَدِ بَرِيْنَ سَبْتِ دُوْرِيْ اللّٰهِ عَلَيْهِ
 بَرِيْنَ اِيْتِ سَبْتِ سَبْتِ دُوْرِيْ رَسُوْلُ كَرِيْمِهِ
 عَلَيْهِ وَاسْمُ حَضْرَتِ زِيْرَا اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ
 اللّٰهُ حَسْبُهُ ۝ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ
 اَمْرِيْنَ اللّٰهُ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ
 مَشْرِ مَشْرِ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ
 مَشْتِ ۝ يُوْرِدُ يُوْرِيْ رَوَا بِيْتِ اِيْتِ سَبْتِ ۝
 يُوْرِيْ بَا عَمْدًا اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ حَقِّ حَقِّ حَقِّ حَقِّ
 حَسْبُهُ فُوْرُ سَبْتِ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ
 اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ
 اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ
 حَسْبِ سَبْتِ سَبْتِ دُوْرِيْ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ اَمْرِيْنَ

تفسير

ایدی بر چیستی آت اوده او بجه کیره منزه دیو
 بوردی کر و صبر چیستی آت یا نینده یوانا ن هسده
 صرعه طوعه جیشور در رسول کریم صلی الله
 علیه و سلم جبر و ربوب بوردیکه ایلین علیه
 ما یسخری بر کون حضورت علیه علی نبینا وعلیه
 الصلوٰة والسلام فیک یا نینه کله دی عیبی علیه
 السلام مدحی یا ایلین سکا ز شی سوال اوده حکیم
 طوع بر بیستی سو بکر مسک د بیدکنده ایلین حنی
 یار روح الله صورت صورت سن طوع بر بیستی
 سو بکر مر دیدی عیبی علی نبینا وعلیه السلام
 سکا غا ییانه آتیت برین و بخصور ایلان شسته
 ندر د یو سوال ایلادی شیطان لعین حنی سبیل الله
 صرا بچون کو فیر دن بر کوریده فاحصا ز در
 بر حصا ده آت کشفته دو کیدر و بین اول
 حجاب کیده هم دیدی دیو شیطان صده و رده

قدری نیند و کقدر آت بسکات اوره رینه
 و اچیدر د بگدر و آتک جمله منافعند
 بر کی دخی بوردی کر اولدی بی اوه جن کیر من
 رسول کریم صلی الله علیه و سلم اجر
 لایه حل بیتا فیه عقیق من الخیل بیور مشدر
 بهی ندران چیستی آت اولان اوه جن کیر من
 د بکدر یو حرم پیش رفتن بسلیخه
 آتک اعلا سن بسکات لازم اولدی بی هم اولور
 بر کسه عبد الله ابن حضرت بر کله کوب یا اما
 اوده بکا عاش آت کر فیسیم کچر اتر د یغنه
 عبد الله بن مبارک حضرت نوری دخی بر جرات
 مشته دیو بیوردی کر اولدی دخی بر جرات
 الوب اوبنه کور د بکی کچر طاش ایلیمی کسبورد
 ایلر اولدی صکره عبد الله بن مبارک حضرت کرینه
 حکیمی ایدی دیرا سوال اولور کده ظاهر ایلقتن

اولدی

اَوْفُ اَوْفُ يَا رَشِيدُ رَمَقٌ ﴿۱﴾ رِبِّهِ اِنْجَلِ اَدَبٌ
 مَعْلَمٌ اِيْمَانٌ ﴿۲﴾ وَرِبِّهِ خِي خِي خَا تُرُ نَكَلًا اَوْ اِيْمَانًا
 مَحْتَفِيَةً لَوْ اَوْجُ اَوْ يُوْنُ اَبَا طَلٍّ اَوْ اِيْمَانٌ حَقْدٌ بَدْرٌ
 دِي كَلَزٌ ﴿۳﴾ رَسُوْلُ اَكْرَمِ صِلَا لَلّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 حَضَرَ تَرْبِيَّتَهُ ﴿۴﴾ مِنْ كَانَتْ لَهُ فَوْسِقَةٌ فِي فَا كَرْمِهِ
 اَكْرَمَهُ اللّٰهُ تَعَالَى وَاِنْ اَهْلَا لَتَ اللّٰهُ تَعَالَى يَسُوْرٌ دِي بُو
 بِيْنُ يَا اَيُّدُهُ نَابِسَةٌ اَوْلَادِي دِي بُو عَسْمَرِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيْزِ
 رَحِمَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ فَقَالَ يَشْتَدُّ ﴿۵﴾ يَعْنِي رِبِّ سِنَاكَ
 عَرَبِيًّا دِي اَوْلَادِي اَكْرَمِ اَيُّدِ سَهْ اللّٰهُ تَعَالَى خِيُوْرِي
 دِي خِيَا اَكْرَمًا اَيُّدِي اَكْرَمًا هَلَّا نَبَا اَيُّدِي
 خُوْرٌ طُوْرٌ سَهْ اللّٰهُ تَعَالَى دِي خِيَا خُوْرٌ طُوْرٌ
 دِي كَلَزٌ ﴿۶﴾ قِيَمٌ دِي مَعْلُوْمَةٌ اَلْمَا رِي
 حَضَرَ تَرْبِيَّتَهُ سَهْ وَرِبِّ مَلِكِ اِيْمَانٌ اَوْ تُوْرٌ دِي
 كَلَزِي اَيُّدِي اَيُّدِي اَهْلُوْرٌ عَمَّا عَمَّا طُوْرٌ لَو اَيُّدِي
 بَعْضُ كَيْسَهْ لِي كُوْرٌ دِي يَا قِيَمٌ بُو اَيُّدِي دِي اِيْمَانٌ

اَبُو اَلْحَسَنِ اِسْتَكْبَدَ كَرَمِيْدِيْنَ فَقَالَ اَوْ اِيْمَانٌ ﴿۱﴾ اَبُو اَيُّوْبِ
 اَضْمَا رِي دِي مَضِي عَنهُ اَلْمَا رِي دِي رَسُوْلِي اَكْرَمِ صِلَا لَلّٰهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿۲﴾ اَلَا تَحْضُرُ الْمَلَا نَكَلَةً مِّنَ اللّٰهِ شَيْئًا
 اِلَّا اَلْعَوْرَ الرَّجُلِ مَعَ رِيْمَلٍ تِيْرٍ وَجِيْرٍ اِيْمَانٌ وَا لِنَضْمَا لِي
 يَسُوْرٌ دِي مَعْنِي بُو اَيُّدِي دِي اَيُّدِي اَيُّدِي رَسُوْلِي اَكْرَمِ اللّٰهِ
 فَقَالَ اَيُّدِي ﴿۳﴾ يَعْنِي مَلِكُ لِكُلِّ لَعُوْرٍ دِي رِيْمَلٍ وَصَا مَضِي
 اَوْ مَرُوْرٍ اِيْمَانٌ رِبِّ كَيْسِي خَا تُرُ بِيْمَا هُوَ اَيُّدِي اَيُّدِي
 اَت فَوْشَدُ رَسَهْ ﴿۴﴾ يَا خُوْرٌ اَوْفُ يَا رَشِيْدُ رَسَهْ
 وَا لَوْ قَتَّ حَا ضِيْرٌ اَوْ لُوْرٌ دِي كَلَزٌ ﴿۵﴾ رَسُوْلِي اَكْرَمِ
 صِلَا لَلّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿۶﴾ لِكُلِّ هُوَ مِّنَ اللّٰهِ اَبَا طَلٍّ
 اِلَّا اَلْقَاتِيَةَ ﴿۷﴾ اِنْتَضَا لَكَ يَقُوْرُ سَهْ ﴿۸﴾ وَا تَا دِيْمَا لَتَ
 قُرْسَتَكَ ﴿۹﴾ وَ مَلَا عِيْنَاكَ اَهْلَاكَ ﴿۱۰﴾ فَا عَمَّا مَرُوْرِي
 يَسُوْرٌ دِي مَعْنِي اَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ رَوَا لِي سَهْ
 يَشْتَدُّ ﴿۱۱﴾ مَعْنِي شَيْئًا دَهْ هُوَ اَوْ يُوْنُ اَبَا طَلٍّ دِي
 اِيْمَانٌ اَوْجُ اَوْ يُوْنُ اَبَا طَلٍّ دِي كَلَزِي دِي رِبِّهِ يَا اِيْمَانٌ

اَوْفُ

مقامه سنده اولگه بی بر حسنه بار بوز
 و ظهر سینه آله اینه هماغه بده سنده دین بکار
 سخن اولوز دیو بیو دیشند **مسلم** ایضا زین
 الله عنه بکار خبر و بر دیو رسول کره صلی الله
 علیه و سلم اینک یوزونی سارک رد اسمیه
 سیلوب بو کجه بن آندنا او نوری عیال اولندم
 دیو بیو دیشند دینه روایت اینشد معلوم
 اولدی که کجه هان اینی حد متکاره ایضا نارف
 کند و فایغ اولم معقول و سائر اولوب
 کند و حتی یوقوب کوز مانک لایمرد زین
 رسول اکرم صلی الله علیه و سلم
 حضرت ندرکی ت پیچون عیال و نجه غیر بلش
 خالی نجه اولوز اسقین مالک دخی الله عهد
 مه بیدر که رسول کره صلی الله علیه و سلم
 البرکة فی تواریحی نجل بیو دیشند بیو برکت

بزین متکار که و بر مین سندن صیری ار بر
 ایزنله سخن کسه یوقدر دید کلزیده اریه
 بر نله سخن کسه و از انا کسبه و بر مدومه
 باصفا اینشد و رسول کره صلی الله علیه و سلم
 بر کسه اینک اریه سین کند ای بر کسه اول
 کسبه هر دانه هماغه سنده اون حسنه بار بوز
 دیو بیو دیشند **امام** طبرکین
 عساکر دخی الله علیه باو حکا بیو فعل ایشت
 اولوز مانک پیور اری دخی الله عنه فایس بر صیف
 یکی ای دیو دیشند **حضرت** عاایشه صدیق
 دخی الله عنها و کایتا ایند کلر که رسول کره
 صلی الله علیه و سلم اولوز دوا ایند و اولوز
 یا رسول الله یوز نله طوره سینی بن اصحاب
 یا عایشه استرسنگه اجر علیه و سینه
 در کبر کسه زانه طوره سینه صسه لایس

مقاله کهنه

حضرت قاتن روایت اینست که خبر آنست
 الا هم الا فرح الا فرح الا فرح الا فرح
 علی بن ابی قاتن که گفت که ای خداوند
 اینست **بیورد مشهور** یعنی آنکه خبر بوسی
 اللیده و بورد شده و اوست و در حدیث
 آن اولاد و فرقه اندوز **اند** نمکزه اللیده ازین
 اق و ابی قاتری سکه اولاد فقط اولاد ابانیا
 سکه اولاد اندوز **اگر** سبیه اولاد سبیه اولاد
 در کند **گفت** دیدگری قره ایله قول ما بدینده
 اولاد نه بک سبیه ما تل و نه بک قوله ما تل
 اولاد غایب بود که از زده ما خبر دیدگری اولاد
 اما ح طبرانی و حاکم و جمیع اللیده بن عامر
 رضی الله عنده عهدت مرویدر که **رسول** که صحرا
 الله عنده وسلم **اذا** اودت ان ترو فاشتر
 و سبیا صحرا طورا لیهی قاتن **تغیر** و مستم

انزلک انزل نده در دیدگر **بوس** حدیث شریف
 اما صحاری و امام مسلم و جمیع اللیده
 و ابوداود **رحم** الله تقیله عنیه **بر** عبد الله
 المستحی دن و اردو **اول** مشهور که رسول که صحرا
 علیه و سلم **حضرت** انزلک ایله سید بورد
 و عزیز و غیر و عهدت **ای** بیوردی **د** مشهور
 و ابوداود و بیسای فی **رو** هب رضی الله عنده
 روایت اینست که رسول که **رسول** که صحرا
 علیه و سلم **علیکم** بکل کتبت **احمر** مجمل او
اشتر احمر مجمل او **ادهم** احمر مجمل
بیورد مشهور **یعنی** هر طوری **با** ال یا سبیه
انکه اللیده **عمره** و ابانیا **سکه** اولاد
سیر آکا **ملا** زمت **ایله** به سیر **یعنی** بومو له
جمیران بسبیه سکه **د** کند **و** ابوداود
رضی الله عنده **رسول** که صحرا **علیه** و سلم

سور توری

عليه وسلم ﴿يَوْمَ الْاِحْيَاءِ﴾ اشترها ﴿يَوْمَ رَمَيْتُمْ﴾
 مَعَىٰ عَمْرٍو بَرَكْتَ وَقَفَيْتَ بِلَيْسَىٰ قَوْمِي قَوْمِي اِيَّاكَ
 الْاَنْزَلَهُ دَعَا بَرَكْتَ كَلِمَةً ﴿عَمْرٍو بَرَكْتَ﴾ رَوَيْتَ
 الْاَيْدِيَّ كَيْفَ رَسُوْلُكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿لَوْ جَعَلْتُمْ﴾
 لَوْ جَعَلْتُمْ جَمِيْعَ اَلْعَرَبِ فِي مَعْبِدَتِي اُرْسَلْتُمْ كَمَا
 اُرْسَلْتُمْ اِلَّا اَسْتَقْرَأْتُ ﴿يَوْمَ رَمَيْتُمْ رَمِيْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي﴾
 بِرَحْمَةٍ جَمْعٌ اَوْ لَمْ يَجِبْ اَبُو بَرَكَةَ اَنْ يَكُوْنُ
 اَسْتَقْرَأْتُ اَوْ لَمْ يَكُنْ دَعَا ﴿خَاصِلٌ كَلِمَةٌ جَمِيْعٌ﴾
 اَنْتُمْ بِي كَوْمٌ وَاَيْسَمِي اَلْاَنْزَلَهُ ﴿نَافِعٌ بِرَجَبٍ﴾
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رَوَيْتَ اَيْسَمِي اَنْتُمْ بِي رَسُوْلُكُمْ صَلَّى
 اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى تَكُوْنُ اِيَّاكُمْ فِي كَلِمَةٍ
 اِسْمِي وَاَسْمٍ ﴿يَوْمَ رَمَيْتُمْ﴾ مَعْنَى اِسْمِي جَمِيْعٌ
 وَبَرَكْتَ اَوْلَى اللهُ دَعَا بَرَكْتَ وَرَضِيَ اللهُ عَنْهُ
 مَعْنَى اِسْمِي اَوْلَى اللهُ بَرَكْتَ رَوَيْتَ اَوْلَى اللهُ بَرَكْتَ
 اَبُو اَهْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَا بَرَكْتَ

﴿يَوْمَ رَمَيْتُمْ﴾ دَعَا بَرَكْتَ اَيْسَمِي اَنْتُمْ بِي
 عَمْرٍو اَيْدِيَّ سَمِي اَيْ صَمِي اَيْدِيَّ سَمِي اَنْتُمْ بِي
 صَمِي اَيْ اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي
 جَمِيْعَتِ اَلْاَسْمِي وَسَمِي اَنْتُمْ بِي اَوْلَى اللهُ سَمِي
 دَعَا بَرَكْتَ ﴿اِمَامٌ دَرَجَةُ اللهِ اَبُو قَتَادَةَ﴾
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَا بَرَكْتَ بَرَكَةَ رَسُوْلُكُمْ
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى تَكُوْنُ اِيَّاكُمْ
 اِسْمِي بِي رَسُوْلُكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 اِسْمِي اَدْعَاكُمْ ﴿مَجْلَى طَلْحِ اِبْنِي وَمِنْ اَلْكَيْتِ﴾
 عَالِمُهُ اَلْقِسْمِي يَوْمَ رَمَيْتُمْ دَعَا بَرَكْتَ
 ﴿مَعْنَى اِسْمِي سَمِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي﴾
 اَوْسَمِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي
 اَوْلَى اللهُ بَرَكْتَ ﴿اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي﴾
 اَوْلَى اللهُ بَرَكْتَ ﴿اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي اَنْتُمْ بِي﴾
 دَعَا بَرَكْتَ رَسُوْلُكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

علمه

او اندر بفرمایند **○** در کمال باران حبیبی رحمتی الله
 عهده ن صوم بدید که حبیب اکرم و رسول مکرر هر
 صلی الله علیه و سلم در آن بجا بیفتد بیرون
 ابو بکر صدیق رحمتی الله علیه خلیفه اسنادم اولاد
 زمان خلافت خود اصحاب کرام رحمتی الله علیه
 زمان رسول اکرم صلی الله علیه و سلم در
 ضلالت آن و جهل آن روز سینه ایلیه و ایت
 آذان و جهل ابدا که ابدا حضرت عمر الفاروق
 رحمتی الله علیه خلیفه اسلام اولاد به بلا که
 حبیبی حضرت نوری محمدی و آذان او هر من اولاد
 شام سر بیفته عیبت مراد آید که حضرت عمر
 رحمتی الله علیه دید که با اولاد بی بی چون ترکت
 آید رسالت سینک محمدی و آذان استند که رسول
 اکرم صلی الله علیه و سلم زمان حیات سر فرزند
 بنام کریمه مسعود اولاد غیر یکی مسعود اولاد

رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرت ذری آمد
 مشکال اولاد بیرون سو مرتا بدی مشکال اکا بریز که
 آذان اولاد با غیبت صلواتی و فتح با غیبت صلواتی
 مشکال اولاد مشکال اولاد مشکال اولاد اولاد
○ بعضی حضرت امام حسین رحمتی الله علیه
 سینه اولاد بیرون که نوحه شهادت او در زنده ابدا
 در روزی از شهادت شفاه صدوزده روز که
 رسول اکرم صلی الله علیه و سلم هم در زمان
 زبط قتل آذری سیدی یو فارو طو نوب جو
 کشته آن سینه سینه سر که فتح و حضرت آذری که
 اما سید بن اشنا طو نوب کشته که و هر غیر
 صالات آن سینه سینه که آنکه هم بر م و بر شان
 اولاد **○** امیدی بود آيات کریمه و احادیث
 شریفه ایله آنکه قیامت و شرفی بیان الله
 اولاد صرا و حجاب آید آن غایب ایچون صلوات
 اولاد

اوله یعنی عزتک بر محمدی بود کسانک اوله قصه زنجیل
 ات هنر سیز و یک باشی اولور و صورتی کججه صباع
 یا زنجیلی اول تا صبه اگر صومل آبا یعنی اول با صومسه
 صوملقد و بلینک آله و بلینک قولان بر کججه و قرین
 یعنی اوله و قصه کون کورد کده کشفته به اگر کشفته من
 دسیرد و بویتو و اوموزی و د اولوب بر کجلی ایلی
 اولیده و قجی قورقانی اولوب قورین کجلی کججه
 و قصه اوله و یا شیخ صالحه صاله صاله روقورد
 اشقاری بو سری اولیده و قجی آبا یعنی اول کون اشقون
 باصه قشایه قجی وقت اولک آبا قجی د و کده و قورین
 آله و جوق صالمه و قجی اول کون اولوب قجین
 قجی کجه و صومل آکسینک بر کجلی کجلی اولورسه
 غایت هنر لی و بو کون اولور اگر آله کون اولیده
 یعنی بوینده بود قاشیق قاشی اولورسه اشکری
 اولر ایکن نقد اولور اولورسه

اما سوسه اندن ضرر کلور د بو سوسه ر مشدد
 امدی بو ایشیا اولور اکر کون بو سوسه اولور کده
 کون اولور اوله و قورقون قجی کجلی اولوب کجلی
 قولانی اده سوسه کجلی و اوقون قشلی بو سری ایلی قوری
 باشی اولور و سوسه ایلی و قجیه صامچلی و قصه ایلی
 و کون کجلی بو کجلی و اوموزی بو کسانک و صومل اولور
 صومل و جوق کونکسل و قورین قشلی کجلی بو کجلی
 اده سوسه کجلی کجلی و اشقون کونکسل ایشیا سوسه
 و نیز کورده کن اوله و کورده کن ایکی قول اولیده ایکی
 جابیه ایشیا ایدر کجلی کجلی کجلی کجلی کجلی کجلی
 بودسه و اوله ابرمن کلور سوسه کجلی و اول کجلی
 و قجی اول کون کونکسل اولیده و یا قورین کجلی کجلی
 اول کجلی و قجلی صومل لایسین و اما قجی بو سری اولیده
 اگر اما قجی کجلی اولور سوسه غایت هنر کون اولور
 و قجی اول کجلی با ججلی و ایشیا اولور کجلی

اوله

اولوز اكر صومعه واجاييه وسوسر اغياره و بايجه و ملايه
 طيار نازين سراج اولوز و ارك مقيم ديهيت اولوز
 هج سسكل اولويت البته انون قد عه سي اوله و اكر
 سسكل اولوز سه بيت هر عيده و هج با عيده اوله و ارك
 البته بيشان اولوز سه اكر مضموح و اولوش با عيادت
 اولوزكي طوقه حق ربيده بودفا شق نوبدي اولوز سه اكر
 شمر مضموح و بالدم برنده بودفا شق نوبدي اولوز سه
 اكر شمر مضموح نوبدي اولوز سه اكر ايجرا اوضور سس
 طولوز **●** اما بوشنده بودفا شق نوبدي اولوز سه اكر
 جناح الميزه ناز غايت ايو طوز تر و ورك اولوز
 در بر و بنده سسكل اولوز ارك با عياده اكر عيادت
 سسكل اولوز البته اكر مطلق البته نوز با عيادت اولوز
 طولوز و با برك سسكل اولوز ارك اوضور نوبدي اولوز
 ارك سسكل اولوز سه اكر مضموح طوقه سسكل اولوز سه
 ايج با عياده سسكل اولوز سه اصاحيه و طوقه سسكل

اولوز اكر صومعه واجاييه وسوسر اغياره و بايجه و ملايه
 طيار نازين سراج اولوز و ارك مقيم ديهيت اولوز
 هج سسكل اولويت البته انون قد عه سي اوله و اكر
 سسكل اولوز سه بيت هر عيده و هج با عيده اوله و ارك
 البته بيشان اولوز سه اكر مضموح و اولوش با عيادت
 اولوزكي طوقه حق ربيده بودفا شق نوبدي اولوز سه اكر
 شمر مضموح و بالدم برنده بودفا شق نوبدي اولوز سه
 اكر شمر مضموح نوبدي اولوز سه اكر ايجرا اوضور سس
 طولوز **●** اما بوشنده بودفا شق نوبدي اولوز سه اكر
 جناح الميزه ناز غايت ايو طوز تر و ورك اولوز
 در بر و بنده سسكل اولوز ارك با عياده اكر عيادت
 سسكل اولوز البته اكر مطلق البته نوز با عيادت اولوز
 طولوز و با برك سسكل اولوز ارك اوضور نوبدي اولوز
 ارك سسكل اولوز سه اكر مضموح طوقه سسكل اولوز سه
 ايج با عياده سسكل اولوز سه اصاحيه و طوقه سسكل

اولوز

عریضاً با صلوات باد صومی فرسیدد میبود خط و صیانت
ایدز

ایندز
باب فالش
اگر آنکندید که برین و حقل بین میان آید را آنکندید که
بود که برین غایت پاک و پیر و هو می طوری آید را آنکندید که
یکجا بیند آن غایت را و گوید که او را آنکندید که
و آینه نور و شفق و شکر و آرزون گوید که
کون و آنرا یک و بره از و یکجه صوم بر من آن یک
بهر در صبا خبر بین بر و آنکندید که در صوم بر
و گاه بماند و هر یک و آنرا فال بر یکجا صوم آید بود که
و گوید که یکی حکم بنام آید از او فرج کون
طوری در صوم بیند که و با آن آید از یکجه آنکه
ده و بر آن آید بود که آید از شینک و بره از آنکه
و آنرا یک صوم در صوم بره از و آنکه
با صوم بر صوم بره از که هان بر صوم و شینک
آنکندید که از یکی حکم که یکی یکی از یکی یکی

اول در سه صوم بره از اول در او که او در نه اول در سه
از یکجه هوش د شینه صوم اول در او که او در نه
و در آن با ای سبکی است در نه متور اول در او که او در نه
حضور که هر یک یکی از او در نه متور اول در او که او در نه
بولد شینک که او آنکه او در نه متور اول در او که او در نه
ای اول در او در نه متور اول در او که او در نه متور
و جمله آنکه او در نه متور اول در او که او در نه متور
او در نه متور اول در او که او در نه متور اول در او که او در نه متور
بود و غایب او که او اول در او که او در نه متور
کلیت و صوم بره از او که او در نه متور اول در او که او در نه متور
و آنرا او در نه متور اول در او که او در نه متور اول در او که او در نه متور
و بعد از او در نه متور اول در او که او در نه متور اول در او که او در نه متور
و شامک و بره از او که او در نه متور اول در او که او در نه متور
بود که او در نه متور اول در او که او در نه متور اول در او که او در نه متور
حیرت اشعاع مایه اتصاله و استقامت دان بری

۱۸۷

وستم ﴿۱﴾ فَإِنَّ الْمُنْتَهَى لَأَرْضًا مَتَّعَ وَلَا ظَهَرَ الْاِقْبَاقِ
 ﴿۲﴾ بِيَوْمِئِذٍ يَجْعَلُ آيَةَ سُبُورٍ بَا حُدُودٍ زِيَادَهُ
 يَوْمَئِذٍ أَوْ دُونَ ذَلِكَ يُؤَيِّدُ الْوَالِدَ الصَّالِحَ بِمُقْتَدِرِ آلِ
 ذَالِ الْوَلَدِ ﴿۳﴾ يُؤَيِّدُ بِنُذُورِكُمْ جِيوشَ الْوَالِدِ فِي
 قَوْلِ الْوَالِدِ كُنْتُمْ لَكُمْ وَنُفُوسِكُمْ وَأُولَئِكَ جِوشَ الْوَالِدِ
 دِيكَدُونَ ﴿۴﴾ هِيَ جِيوشُ آتِ فَوْشَدَرْ هِيَ كِشْتَاكُ
 دِي تَبَهْ تَرُونَ وَ هُوَ اسْتَهْ ضَعْفٌ وَ حُوَّ سَهْ صَلَّ
 وَ بَرَدٌ مَضِيضٌ عَلَيَّ أَمْرٌ بِهَيْكَلِي بَا نَصُوصِ دُونَ بِيَوْمِئِذٍ
 أَصْلًا جَائِزٌ كَوْدٌ مَرْزُورٌ ﴿۵﴾ وَ حَضْرَتِ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللَّهُ
 وَجْهَهُ كَلَّمَ شَيْءٌ جَاءَ وَ رَحْمَةً أَنْقَذَتْ عَهْدَهُ دُونَ
 بِيَوْمِئِذٍ يَجْعَلُ بِيَوْمِئِذٍ مَعْدُودُونَ زِيَادَهُ
 أَوْلَاهُ صَيْدٌ تَهْ دُونَ نَا فَخْرٌ بِأَكْبَرِ مَضْرُوبٌ أَوْلَاهُ سَهْلَةٌ
 حَدِيثٌ سِرِّ جَيْدَةٍ ﴿۶﴾ جَيْدَةُ الْوَالِدِ أَوْ سَاهِلَةٌ
 بِيَوْمِئِذٍ يَجْعَلُ بِيَوْمِئِذٍ مَعْدُودُونَ خَيْرٌ لَوْ هِيَ وَرَدَتْ بِسَبِيحَةٍ
 تَهْ جِيوشُ وَ تَهْ جِيوشُ آتِ أَوْلَاهُ دِيكَدُونَ ﴿۷﴾ عَلَيَّ دُونَ

اِكْلَافِهِ وَ سَهْلٌ يَا جِيوشُ الْوَالِدِ أَوْلَاهُ جِيوشُ الْوَالِدِ
 بِرُكْنِهِ دُونَ سَهْلَةٍ دُونَ الْوَالِدِ بِيَوْمِئِذٍ يَجْعَلُ
 بِيَوْمِئِذٍ يَجْعَلُ بِيَوْمِئِذٍ مَعْدُودُونَ خَيْرٌ لَوْ هِيَ وَرَدَتْ بِسَبِيحَةٍ
 تَهْ جِيوشُ وَ تَهْ جِيوشُ آتِ أَوْلَاهُ دِيكَدُونَ ﴿۷﴾ عَلَيَّ دُونَ
 اِكْلَافِهِ وَ سَهْلٌ يَا جِيوشُ الْوَالِدِ أَوْلَاهُ جِيوشُ الْوَالِدِ
 بِرُكْنِهِ دُونَ سَهْلَةٍ دُونَ الْوَالِدِ بِيَوْمِئِذٍ يَجْعَلُ
 بِيَوْمِئِذٍ يَجْعَلُ بِيَوْمِئِذٍ مَعْدُودُونَ خَيْرٌ لَوْ هِيَ وَرَدَتْ بِسَبِيحَةٍ
 تَهْ جِيوشُ وَ تَهْ جِيوشُ آتِ أَوْلَاهُ دِيكَدُونَ ﴿۷﴾ عَلَيَّ دُونَ

صم

با شنیدن فیه آنچه لورده خن بچاق بوزی کی سگیز
 اولوب و آنک او ن با شنیدن بوقا دروسی مجیز
 و قول مست ایله بیلنوب جرم اولنه مر و اوله عری
 انسان عمر نینک مضیق قدر اولوب بعض انسان
 یوز یا شینه وارد بچی ایله بعضی بچی قریب
 و الی با شینه کیزد آله اعلم یا الصواب حق تعالی
 حصر تری کمال لطف و صحت و سلامت
 ایله سقو گلو **○** و عظمتو **○** یا دشاهز **○**
 بادشاه عالم یانه اقدیر حصر نیرینه عمر
 صیعی اجستان بیور قوب کمال هستی
 و غیر تکر ایله بجه بلاد کفره مالک
 انسان میله به الحاق **○** و ایضا مرزله و ارث
 سلطان انجان هدین **○** مظهر کایدید اعدایر
 سلطان عزیز مسلمان اوله امین بچهره
 سید الانبیاء **○** و ام ساهل **○** حقیقتی

اولوب سائر دیشله برکات و فایده ایله پیش اولور
 آت اوج با شننه و آنچه دیشدری صا در اولور
 قولون دیشیک قبا عن آجر و اولوشن برکات دوردده
 ننا با سیه و شعیت برینه بینه بر شننه قولون
 دیشیک دیمی یوعن اولور الی شننه بر عقدا
 بر یانی کله یوز دید شننه ایچر نده قرصه بچر اولور
 نیدا اولور و ایچر کجه سیه اوزنه شننه بومر بجه
 بر بچر بچر بچر آتوق بیو مکدن قالور
 سیکر نده اول جوشهر در ذیک اولور لطفور نده
 سینه کجه با غلر اولنده نیا ده سینه و بوردن بجه
 بر ذیک بینه اولور بودیشدرک حال بولله اولی انت
 بعضی شننه کور مکله مجوز دکلا ایسه اولور
 اگر بولدی بچی بچوری و حاجی کور مکی معناد
 ایند بجه یا بچی شنندن بلیو بچر کجه سنند
 بیلوروز برکات کجه کور کور فایده اولور

ما شله بجه

ورسول الله صلى الله عليه وسلم
 دائما يده مسرور فقلت سرور
 خلق ما را ذلك والله بار و
 رسك سير ايد صد بخير
 مير بره رايت كيتي ورد
 آيينه شاهد فتح و نص
 اوله سرورده عزت مقام
 عرضي حال الله فوله عزت
 اي شيه حاقا انو حاصه شيه
 عزيم ايجله د شيه اشكر
 دولت ايله تا صرت الله اوله
 خير دعا جمله ايدو ايفضاد
 لطف شيه هاك و مر ايام
 نام كايه ديدم حال جنون

ورسول الله صلى الله عليه وسلم
 يده شاهي ميم برين دراز
 گلشن معصودك اوله ناز
 ناز ايله سخن بين سخنيك
 باي عتدك ضله فانك كرت
 هر دم الكاه اوله شهبور
 كليل كيم خانه اولدز نظام
 بيز سروركي هر با مباد
 دشمن بد جو اهل اوله ايديد
 استخيا ورده يوق كارت
 فتح و ظفر بد دهر راه اوله
 صبح و مسا بلبل كو بيده واد
 بنده هادي ايدو صبحو كلام
 اولدي بو نارنجيله نام مهمو

